

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Türk Dili ve 10 Edebiyatı

Kavram Öğretimi Kitabı

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Türk Dili ve Edebiyatı 10

Kavram Öğretimi Kitabı

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Hazırlayanlar

Kitabı hazırlayan yazar isimleri çalışma sayfalarının sonunda listelenmiştir.

Editör

Dr. Kubilay ÜNSAL
Soner SAVAK
Yunus SEYLAN

Dil Uzmanı

Ahmet YALÇIN
Sami DEMİRBAĞ

Program Geliştirme Uzmanı

Hasan NASIRCI

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Uzmanı

Rahime EKER

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Gülseren TOPUZ

Sorumlu Grafik Tasarım Uzmanı

Sevgi KIRMACI

Görevli Grafik Tasarım Uzmanları

Adem GÜNEŞ, Adem KURBAN, Ahmet Kemal KAVUKÇU
Cenk Özgür BAŞKAYA, Elif IŞIK, Emre GÖKÇE
Eyüp DUMAN, Aysel Simge KALFAOĞLU, Songül TOPCU
Yusuf DEMİR

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
Öğretim Programları ve Ders Kitapları
Daire Başkanlığı

Bireyin ve toplumun gereksinimleri, hayatın her alanında ortaya çıkan yenilikler ve gelişmelere bağlı olarak hızla değişmektedir. Bu durum, öğrenme ve öğretme sürecinin de ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden yapılandırılmasını gerekli kılmaktadır. *Kavram Öğretimi Kitabı* öğrencilerin derslerde öğrendikleri kavramlara dair yanılgıları tespit edip gidermek, kavram karmaşalarının önüne geçmek ve kavrama dair bilgilerini pekiştirmek amacıyla tasarlanmıştır. Bu kitapta öğrencilerin derslerde öğrendikleri kavramları konu içeriğine uygun olarak ele alan ve farklı seviyelerde hazırlanmış etkinlikler yer almaktadır. Etkinliklerin ilgi uyandıracak düzeyde ve dikkat çekici olmalarına özen gösterilmiştir. Bazı etkinliklerde ele alınan kavram günlük hayatla ilişkilendirilmiş; kültür, sanat, bilim ve teknolojinin söz konusu kavramla olan bağı ortaya konmuştur. Böylelikle öğrencilerin kavramı içselleştirip kavrama yönelik edindiği bilgilerin kalıcı olmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Kavram Öğretimi Kitabı'nda ele alınan kavrama dair bilgileri hatırlatmak ya da bilgi eksikliğini, karmaşayı veya yanılgıyı ortaya çıkarabilmek için kavram haritaları, bilgi haritaları, düşünce haritaları, kavram karikatürleri, kavram çözümleme tabloları ve kavramla bağdaşan, sezgi uyandıran, çağrışım kurulabilecek görsellere yer verilmiştir. Etkinliklerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye yardımcı nitelikler taşımasına özen gösterilmiştir. Böylelikle öğrencilerin kavrama dair bilgilerini sorgulamaları, karşılaştırmaları, değerlendirmeleri ve neden sonuç ilişkisi kurarak kavramları özümsemeleri amaçlanmıştır. Hazırlanan etkinliklerde anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlamak, kavramlar arasındaki ilişkileri somutlaştırmak ve derslerde öğrenilen kavramların hayatın farklı alanlarındaki kullanımlarını yansıtabilmek hedeflenmiştir.

Kavram Öğretimi Kitabı'ndaki etkinlikler öğrencilerin hatalarını görmelerine, eksik bilgilerini tamamlamalarına, öğrendiklerini pekiştirmelerine yardımcı olacaktır. Öğrendiklerini derslerinde ve günlük yaşamda kullanabilen öğrencilerin eğitim süreçlerinde ve meslek hayatlarındaki başarı düzeyi yükselecektir. *Kavram Öğretimi Kitabı*'nın öğrencilerimize faydalı olması dileğiyle...

KAVRAM ÖĞRETİMİ

ÇALIŞMA LİSTESİ

1. ÜNİTE		GİRİŞ	
Etkinlik No	Kazanım No	Etkinlik Adı	Sayfa No
1	A.4.2	Hangisiyle İlişkili?	5
2	A.4.2	İslamlıktan Önce	7
3	A.4.2	İslami Dönem Türk Edebiyatını Tanıyalım	9
4	A.4.2	Batı'ya Yöneliş	11
5	A.4.2	Türk Edebiyatının Ana Dönemleri	13
6	A.4.2	Ses Bayrağım	15
7	A.4.2	Dil ve Alfabe	17

2. ÜNİTE		HİKÂYE	
Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
8	A.2.2	Boy Boylayalım	19
9	A.2.2	Halk Hikâyeleri	21
10	A.2.2	Eskilerin Cenkleri	23
11	A.2.2	Mesneviyi Tanıyalım	25
12	A.2.2	Geçmişten Bugüne Hikâye	27
13	A.2.3 A.2.4	Aşkın Gücü	29
14	A.2.5 A.2.6 A.2.7 A.2.8	Halk Hikâyelerim	31
15	A.2.3 A.2.4	Ateş Denizlerinde Yolculuk	33
16	A.2.5 A.2.6 A.2.7 A.2.8	Kıssadan Mesnevi	35
17	A.2.11	Mitoloji Kuşu Mesnevide	37
18	A.2.16	Fiil Mi, Fiilimsi Mi?	39
19	A.2.16	Haritayı Tamamla	41
20	A.2.16	Fiilimsi Balı	42

3. ÜNİTE		ŞİİR	
Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
21	A.1.4	Türk Şiirinin İlk Örnekleri	43
22	A.1.4	Değişimler Edebiyata Nasıl Yansır?	45
23	A.1.4	Aynı Nefes	47
24	A.1.4	Kısa ve Öz	49
25	A.1.4	Türkü Denince	51
26	A.1.4	Ezgili Şiir	53
27	A.1.4	Ozanların Dilinden	55
28	A.1.4	Sazın Telinden Nağmeler	57
29	A.1.4	Halk Şiiri - Koşma	59
30	A.1.4	Aşk Edebiyatı Nazım Türlerini Öğrenelim	61
31	A.1.4	Gazel Nedir?	63
32	A.1.4	Yandım Elinden	65
33	A.1.4	Kasidenin Dünyası	67
34	A.1.4	Farkları ve Benzerlikleri Bulalım	69

35	A.1.4	Divan Edebiyatından İnciler	71
36	A.1.4	Rubai Mi, Tuğu Mu?	73
37	A.1.4	Bul ve Eşleştir	75
38	A.1.4	Bentliler	76
39	A.1.4	Divan Edebiyatı Nazım Türlerini Belirliyorum	78
40	A.1.4	Anahtar İfadeler	80
41	A.1.5	Mazmun ve Ötesi	82
42	A.1.5	Şiirde Estetik Söyleyişler	84
43	A.1.8	Farklı Renkler	86
44	A.1.12	İsim Tamlamalarını Öğreniyorum	88
45	A.1.12	İsim Tamlaması	90

4. ÜNİTE		DESTAN/EFANE	
Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
46	A.2.2	Dünya Destanı	92
47	A.2.2	Dilden Dile	94
48	A.2.2	İki Farklı Anlatım, Tek Destan	96
49	A.2.2	Gaza Yolunda	98
50	A.2.2	Destanlar	100
51	A.2.3 A.2.4 A.2.5 A.2.6 A.2.7 A.2.8	Destanlar	102
52	A.2.11	Destanların Okuyucusuna Kattığı Değerler	104
53	1.2.16	Kelimelerin Büyüsü	106
54	1.2.16	Dilimizin Zenginliği	108

5. ÜNİTE		ROMAN	
Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
55	A.2.2	Romanda Acemilik Yılları	110
56	A.2.2	Servetifünün Dönemi Romanının Özellikleri	112
57	A.2.2	Kümeler	114
58	A.2.16	Yüklem Etkisi	116

6. ÜNİTE		TİYATRO	
Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
59	A.3.2	Yâr Bana Bir Eğlence Medet!	118
60	A.3.2	Bize Her Yer Palanga	120
61	A.3.2	Tek Kişilik Dev Kadro	122
62	A.3.2	Köy Seyirlik Oyunu	124
63	A.3.5	Sürçülisan Ettikse Affola	126
64	A.3.8	Sahne Üslubu	128
65	A.3.14	Cümleyi Doğru Anlamak	130

"Etkinlik Listesi" sayfasında etkinlik isimlerini tıklayarak etkinlik sayfasına, etkinlik sayfalarında "Ortaöğretim Genel Müdürlüğü" yazısını tıklayarak "Etkinlik Listesi" sayfasına kolayca ulaşabilirsiniz.

► Sayfa numaraları yanındaki bu işaret etkinliğin arka sayfada devam ettiğini gösterir.

Etkinlik sonlarındaki karekodları okutarak etkinliklere ve cevap anahtarlarına online olarak ulaşabilirsiniz.

Etkinlik uygulama süresini gösterir.

ÇALIŞMA LİSTESİ

7. ÜNİTE		ANI (HATIRA)	
Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
66	A.4.2	Anı ve Gerçek	132
67	A.4.2	Anılar Anılar	134
68	A.4.2	Anılarını Sakla	136
69	A.4.11	Anı, Hikâye, Roman İlişkisi	138

8. ÜNİTE		HABER METNİ	
Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
70	A.4.2	Bir Işık Olmak	140
71	A.4.2	Haberin Özü	142
72	A.4.2	Haberin Geleneği	144
73	A.4.2	Kelime Bulutu	146
74	A.4.11	Yapısına Göre Cümle Çeşitleri	147

9. ÜNİTE		GEZİ YAZISI	
Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
75	A.4.2	Gezelim Görelim	149
76	A.4.11	Çeşit Çeşit Cümle	151

CEVAP ANAHTARI	153
KAYNAKÇA	168
GÖRSEL KAYNAKÇA	172

BU SAYFA BOŞ BIRAKILMIŞTIR.

1. ÜNİTE	: GİRİŞ > Edebiyatın Tarih ve Din ile İlişkisi > Edebiyatın Tarih ve Din ile İlişkisi
Kavram	: Etkileşim
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	HANGİSİYLE İLİŞKİLİ?	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Edebiyat, tarih ve din arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi fark edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruyu cevaplayınız.

Etkileşim: Birbirini karşılıklı olarak etkileme işi.

İlişki: İki şey arasında karşılıklı ilgi, bağ, münasebet, temas.

EDEBİYAT, TARİH VE DİN ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kültürü oluşturan başlıca unsurlardan dil, din, tarih ve edebiyat gibi kavramlar arasında da bir ilişki, bir etkileşim vardır. Dil; kültürün yansıtıcısı, taşıyıcısı ve koruyucusudur. Bir toplumun kültüründe olan her şey, o toplumun dilinde söz varlığı olarak görülür. Toplumların düşünce yapısını ve yaşam biçimini şekillendiren dil, tarih, din, sanat, gelenek ve görenekler gibi başlıca kültürel unsurlar edebiyat aracılığıyla ortaya konur. Edebiyat, malzemesi dil olan bir sanattır. Tarih, toplumların geçmişte karşı karşıya kaldığı önemli olayları ayrıntısına girmeden konu edinir. Edebiyat ise önemli tarihî şahsiyetler ya da olayların yanı sıra tarihin anlatmadığı sıradan kişi ve olaylarla da ilgilenir. Önemli şahsiyetlerin tarihte üstlendikleri roller veya onların yaşantılarına dair anlatılar belli bir olay örgüsü içinde edebiyatın konusu olabilir. Din, toplumların hayat tarzına yön veren bir düşünce ve inanç sistemi olarak kültürel alanda kendisine yer edinir ve edebiyatın her alanında varlığını hissettirir. Çünkü edebiyat eseri, ortaya çıktığı toplumun düşünce yapısına ve kültürel birikimine göre şekillenir. Bu nedenle edebiyat, tarih ve din arasında karşılıklı bir ilişki yani etkileşim söz konusudur.

Komisyon

1. Edebiyatın tarih ve din ile ilişkisini ve etkileşimini ortaya koyan ifadeleri bularak metinlerin altındaki ilgili bölümlere yazınız.

I. Metin

KÜÇÜK AĞA

(...)

Salih, Demirci Hamdi Usta'nın; Niko da Terzi Ya-ni'nin yanında çalışıyordu. Biri cuma, öteki pazar günü tatil yapardı. Salih, beş vakit namazını kılar; Niko, kilisesine devam ederdi. Fakat bütün ay-rılıklara rağmen arkadaşlıkta değişen bir şey yok gibiydi. Hâlbuki bütün bu zaman içinde, o birbiri-ne karşı zıt, iki büyük dünyanın birer minik örneği daha oluşmuş. Salih, bunu çok geç, yıllar sonra anlayacak; hayatı da bu öğrenişle bambaşka bir he-defe yönelecekti.

(...)

Tarık Buğra, Küçük Ağa

II. Metin

KUTSAL İSYAN

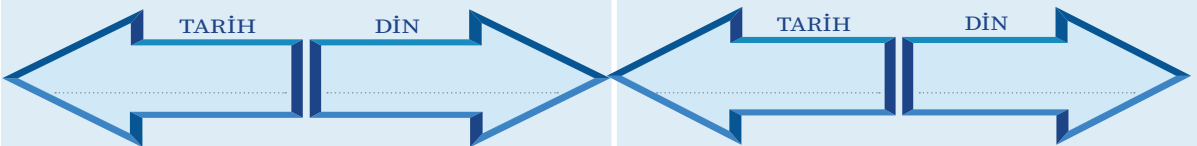
(...)

Mustafa Kemal'in Erzurum halkının kendisini şehrin dışına dek uğurlayarak:

— Allah muvaffak etsin, hayırlı olsun!

Diye dua edişlerini düşündükçe minnet duygu-larıyla gözleri yaşarıyordu. O, Erzurum halkı ile tanışalı az olmuşsa da bu halk, ona inanıyordu. Bundan dolayı onun geçip gittiği yol boyunca ışıklı bir kurtuluş umudu da uzuyordu. Halk Si-vas'ta ve ondan sonra çok yararlı işler başarıla-cağına da inanıyordu. Kafile Erzurum'dan epey-ce uzaklaşmıştı. (...)

Hasan İzzettin Dinamo, Kutsal İsyân

III. Metin

DİRİLİŞ

(...)

En yakın Anzak siperindeki subay ve askerler dik-
kat kesildiler. (...) Uzun boylu bir Türk askeri si-
perden çıktı, silahı yoktu. (...) Eğildi, yaralı Anzak
subayını kucağına aldı. Anzaklar tüfeklerini doğ-
rultular. Subayı kendi siperine götürmeye kalkı-
şırsa vuracaklardı. Hayır! Onların siperine doğru
yürümeye başladı. Türk'ün ne yapmak istediğini
anlamışlardı. Heyecandan, saygıdan solukları ke-
sildi. Türk askeri yaralı subayı usulca siperin önü-
ne bıraktı. Anzakların dilleri tutulmuştu.

(...)

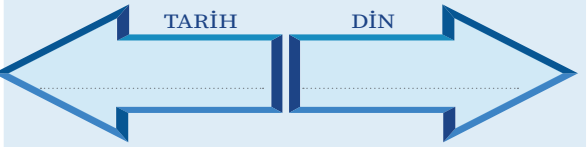
Turgut Özakman, Diriliş

IV. Metin

DELİ DUMRUL

(...)

Bir gün köprünün yakınında bir oba konakla-
mıştı. Bu obada bir yiğit hastalanmıştı. Allah'ın
emriyle de ölmüştü. Bu obada kimi "oğul", kimi
"kardeş" diye ağlıyordu. Deli Dumrul bunu duy-
du. Atıyla koştu: "Niye feryat ediyorsunuz?"
diye sordu. "Bir yiğidimiz öldü, onu ağlıyoruz."
dediler. "Yiğidinizi kim öldürdü?". "Allah'tan
emir geldi. Azrail canını aldı.". "Azrail dediğiniz
nasıl bir kişidir ki? Yâ kadir Allah, o Azrail'i gö-
züme göster, onunla savaşıyım. O yiğidin canını
kurtarayım. (...)

*Ekrem Bektaş, Dede Korkut Hikâyeleri
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)*

V. Metin

ORHUN ABİDELERİ

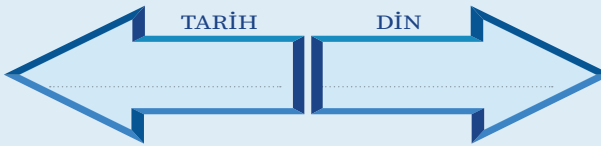
(...)

Önce Kırgız kağanını balbal olarak diktim. Türk
milletinin adı sanı yok olmasın diye, babam kağa-
nı, annem hatunu yükseltmiş olan Tanrı, il veren
Tanrı, Türk milletinin adı sanı yok olmasın diye,
kendimi o Tanrı kağan oturttu tabî.

(...)

Küçük kardeşim Kül Tigin vefat etti. Kendim düşün-
ceye daldım. Görür gözüm görmez gibi, bilir aklım
bilmez gibi oldu. Kendim düşünceye daldım. Zama-
nı Tanrı yaşar. İnsanoğlu hep ölmek için türemiş.

(...)

Muharrem Ergin, Orhun Abideleri

VI. Metin

YEŞİL GECE

(...)

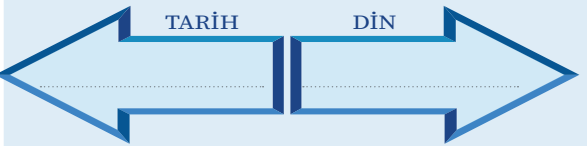
Düşman Sarıova'nın birçok yerlerini yakmıştı.

(...)

Yunanistan'dan hareket ettiği saatten beri Şahin
Efendi, durmadan sırtıyordu.

(...)

Şahin Efendi, işgalden sonra Sarıova'daki gizli
ve sinsî mücadelesine on dört ay devam etmişti.
Kendinden ziyade Sarıova'daki kimsesiz Türk-
leri düşündüğü için o kadar ihtiyat ve kurnazlık-
la hareket etmişti ki Yunanlılar, onun oyununu
bir türlü anlayamamışlardı.

*Reşat Nuri Güntekin, Yeşil Gece
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)*

Kelime Dağarcığı:

Anzak: Birinci Dünya Savaşı sırasında kurulan, Avustralya ve Yeni Zelanda birliklerinin ortak adı. **balbal:** Eski Türklerde kişinin anılması için mezarının etrafına dikilen taş. **ihtiyat:** Herhangi bir konuda ileriye düşünerek ölçülü davranma, sakınma. **il:** Eski Türklerde devlet. **kadir:** Her şeye gücü yeten. **oba:** Göçebelerin konak yeri. **siper:** Askerlerin savaşta vurulma-
maları ve rahat ateş edebilmeleri için kazılmış, üstü açık hendek. **ziyade:** Çok, daha çok, daha fazla.

1. ÜNİTE	: GİRİŞ > Türk Edebiyatının Tarihî Dönemleri > Türk Edebiyatının Ana Dönemleri
Kavram	: İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi, Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	İSLAMLIKTAN ÖNCE	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	İslamiyet Öncesi Türk edebiyatı ile ilgili temel kavramları açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıda verilen bilgilerden yararlanarak bulmacayı çözünüz.

İSLAMİYETİN KABULÜNDEN ÖNCEKİ TÜRK EDEBİYATI (?-X. yy.)

SÖZLÜ EDEBİYAT

Koşuk: İslamiyet'in kabulünden önceki zamanlarda sığır (av töreni) ve şölen (ziyafetler) gibi törenler yapıldı. Koşuklar; bu törenlerde ozan, kam, baksı veya şaman adı verilen kişilerin kopuz eşliğinde, ritimle ve ezgiyle okudukları şiirlerdir. Aşk, kahramanlık, doğa sevgisi temalarının işlendiği; hece ölçüsü ve dörtlüklerle kurulan bu şiirler lirik, epik, pastoral özellikler gösterir. Kaşgarlı Mahmut'un *Dîvânu Lugâti't-Türk* adlı eserinde halk ağzından derlenmiş koşuk örnekleri bulunmaktadır.

Sagu: Sevilen, sayılan kişilerin ölümünün ardından düzenlenen yuğ törenlerinde ozan, kam, baksı veya şaman adı verilen şairler tarafından kopuz eşliğinde, ritim ve ezgiyle söylenen şiirlerdir. Ölen kişinin yaptıklarını, yiğitliğini, iyiliğini anlatan bu şiirler destansı bir üslup da taşır. Bu şiirler de tıpkı koşuklar gibi hece ölçüsü ve dörtlüklerle söylenmiştir. Kaşgarlı Mahmut'un *Dîvânu Lugâti't-Türk* adlı eserinde yer alan ve halkın ağzından derlenmiş olan *Alp Er Tunga Sagusu* bu türün en güzel örneğidir. Kaşgarlı Mahmut aynı eserinde koşuk, sav ve destan derlemelerine de yer vermiştir.

Destan: Milletlerin tarihinde iz bırakmış olayların efsanevi ve mitolojik unsurlarla harmanlanmasıyla oluşturulmuş millî karakter taşıyan uzun manzum eserlerdir. Destanlar epik özellikler gösterir. Manzum eserler olmasına rağmen Türk destanlarının çok azı günümüze manzum olarak ulaşmıştır. Elimizdeki Türk destanlarının çoğu düzyazı biçimindedir.

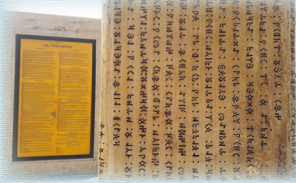

Sav: Atasözünün İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı'ndaki karşılığıdır. Bazı savlar düzyazı cümlesi özelliği taşıırken bazı savların uyaklı olduğu görülmektedir.

Sav Örnekleri: Aç ne yimes tok ne times (Aç ne yemez, tok ne demez.) Közden yırasa köngülde yeme yırar (Gözden irak olan gönülden de irak olur.)

KÖK TÜRK DÖNEMİ

Orhun Irmağı vadisinde bulunduğu için Orhun Kitabeleri adıyla da anılan Kök Türk Yazıtları'nın en ünlüleri Bilge Kağan, Kül Tigin ve Vezir

Tonyukuk adına dikilenlerdir. MS VIII. yüzyıla tarihlenen bu yazıtlar Türkçenin ilk önemli yazılı metinleri kabul edilir. Kök Türk alfabesiyle yazılmışlardır.

Bu yazıtların dili ilk defa Danimarkalı bilim insanı Wilhelm Thomsen (Vilhelm Tomsin) tarafından 1893 yılında çözülmüştür. İçinde Türk kelimesi geçen ilk yazılı metinlerdir. Orta Asya'da başka örnekleri de bulunan bu tür yazıtlara bengütaş (sonsuzluk taşı) denmiştir. Kök Türk Yazıtları'ndaki metinler millî özellikler göstermektedir.

YAZILI EDEBİYAT

UYGUR DÖNEMİ

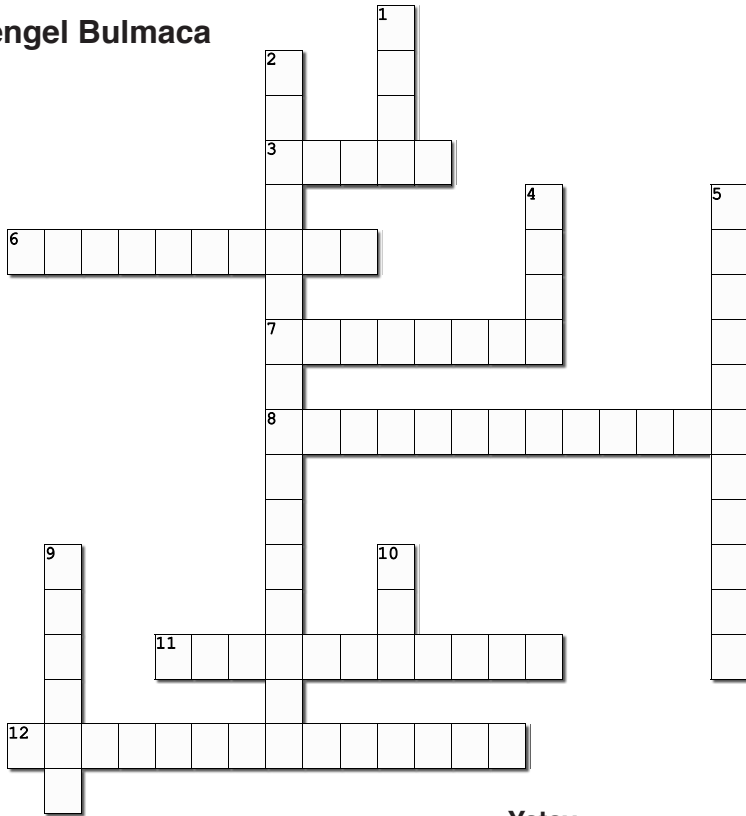
Uygurlar, Kök Türklerden sonra bengütaş geleneğini devam ettirdiler. Daha sonraki yıllarda Maniheizm ve Budizm'i benimseyen

Uygurlar bu inanışlarla ilgili eserleri tercüme ettiler. Uygur edebiyatında Maniheizmle ilgili eserlerin çoğu şiirdir, bilinen ilk Türk şairi Aprinçur

Tigin de Uygur edebiyatının Maniheizm kolu içinde yer alır. Uygurlar, Budizm'i Burkancılık diye adlandırmışlardır. Şiirlerin yanında Buda'nın hayatını ve menkıbelerini anlatan düzyazı eserler ve çeşitli din kitapları da vardır. *Altun Yaruk*, *Irg Bitig*, *Prens Kalyanamkara* ve *Papamkara Hikâyesi* bu dönemdeki bazı eserlerdir.

Çengel Bulmaca

Dikey

1. İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı'nda yuğ törenlerinde söylenen şiirlerdir.
2. Türk kelimesinin ilk kez kullanıldığı yazılı metinlerdir.
4. Koşuk ve saguları kopuz eşliğinde söyleyen kişilerin unvanlarından biridir.
5. Uygurların Budizm'e verdikleri addır.
9. Milletlerin tarihini derinden etkileyen olayların anlatıldığı manzum eserlerdir.
10. İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı'nda atasözlerinin karşılığıdır.

Yatay

3. İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı'nda sığır ve şölen adı verilen şenliklerde söylenen şiirlerdir.
6. İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı'nda şiirde kullanılan ölçüdür.
7. Bilge Kağan, Vezir Tonyukuk dışında adına kitabe dikilen Türk devlet adamlarından biridir.
8. Bilinen ilk Türk şairidir.
11. Koşuklarda işlenen temalardan biridir.
12. Sav, sagu, koşuk ve destan örneklerinin bulunduğu *Dîvânu Lugâtî't-Türk* adlı eserin yazarıdır.

1. ÜNİTE	: GİRİŞ > Türk Edebiyatının Tarihî Dönemleri > Türk Edebiyatının Ana Dönemleri
Kavram	: İslamiyet'in Etkisiyle Gelişen Türk Edebiyatı
Genel Becerileri	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	İSLAMİ DÖNEM TÜRK EDEBİYATINI TANIYALIM	⌚ 15 dk.
Çalışmanın Amacı	İslamiyet'in Etkisiyle Gelişen Türk Edebiyatı'nın genel özelliklerini açıklayabilmek.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyip soruları cevaplayınız.

İSLAMİYET'İN ETKİSİYLE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI

KAYNAKLARI

- Kur'an-ı Kerim ve hadisler
- Tasavvuf
- İslam kültürünün bilim dalları (Tefsir, akaid, fıkıh, kelim, siyer ve kısas...)
- İslam tarihi (Tarihî olay ve kişiler)
- İran mitolojisi (Mitolojik olay ve özellikle kişiler)
- Türk tarihi ve millî kültür unsurları (Gelenek ve görenekler)
- Dil malzemesi (Deyimler, atasözleri, halk söyleyişleri ve edebî dili meydana getiren tüm unsurlar)

İLK ÖRNEKLERİ (GEÇİŞ DÖNEMİ ESERLERİ)

- Kutadgu Bilig
- Dîvânü Lugâtî't-Türk
- Atabetü'l-Hakâyık
- Divân-ı Hikmet

SINIFLANDIRMASI

1. Divan Edebiyatı
2. Halk Edebiyatı
 - a) Anonim Halk Edebiyatı
 - b) Dinî-Tasavvufî Halk Edebiyatı (Tekke Edebiyatı)
 - c) Âşık Edebiyatı

DİVAN EDEBİYATI

- Arap ve İran edebiyatının etkisiyle XI. yüzyıldan itibaren oluşmaya başlamıştır.
- Saray edebiyatı, klasik Türk edebiyatı, yüksek zümre edebiyatı, medrese edebiyatı gibi isimler de verilmiştir.
- İçerikten çok biçim ve söyleyiş güzelliği önemlidir. Kuralcı bir edebiyat geleneğidir.
- Osmanlı Türkçesi (Arapça, Farsça kelime ve tamlamaların yer aldığı Türkçe) kullanılmıştır.
- Nazım birimi beyit ve benttir.
- Aruz ölçüsü kullanılmıştır.
- Anlatım süslüdür, söz sanatları ve mazmunlara yer verilmiştir.
- Şiirler "divan" adı verilen kitaplarda toplanmıştır.
- Gazel, kaside, mesnevi, rubai, murabba, şarkı gibi nazım biçimleri; tevhit, münacat, naat, mersiye, methiye, hicviye ve fahiye gibi nazım türleri kullanılmıştır.
- Düzyazıdan çok şiir ön plandadır.

HALK EDEBİYATI

- İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı'nın özelliklerini devam ettirir.
- Halkın içinden doğmuş, halkın beğeni ve zevklerini yansıtan bir edebiyat geleneğidir.
- Eserler sözlü gelenek içinde, doğaçlama oluşturulmuştur. Mükemmele ulaşma çabası ve kuralcılık yoktur.
- Günlük konuşma diline yakın, yalın ve sade bir dil kullanılmıştır.
- Nazım birimi dördüktür.
- Hece ölçüsü esastır. Aruz ölçüsünü kullanan şairler de vardır.
- Şiirler genellikle belli bir ezgiyle saz eşliğinde söylenir.
- Şiirler "cönk" adı verilen defterlerde toplanmıştır.
- Mâni, koşma, türkü, semai, varsağı, destan gibi nazım biçimleri; güzelleme, koçaklama, taşlama, ağıt, ilahi, nefes, deme gibi nazım türleri kullanılmıştır.
- Düzyazıdan çok şiir ön plandadır.

1.

I. Metin

“Âlemi Hakk’un bir âyînesi bilmek gerek;
ve ol âyînede anı muâyene görmek gerek.
Cihan bâğını anun nesiminden bir nefha
bilmek gerek, ve onsekiz bin âlemi anun
vücudundan bir şemme bilmek gerek.”

Sinan Paşa, Maârifnâme

II. Metin

“Dertli Kerem eder fırkatım kati,
Keskindir kılıcı, yürüktür atı.
Ol İsevî ben Muhammet ümmeti,
Hak dinine dönmez ise ne çâre?”

*Anonim, Kerem ile Aslı
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)*

Bir eserin ait olduğu edebî dönemi eserdeki hangi özelliklere dayanarak tespit edersiniz? Yukarıdaki metinleri dikkate alarak açıklayınız.

2.

I. Metin

Yaraşır kim seni ser-defter-i hûban yazalar
Nâme-i hüsnün için bir yeni unvan yazalar
Nola gelse hat-ı sebzın ne hatâsı ola kim
Ka’be’nin çevresine âyet-i Kur’an yazalar
Korkaram kim lebinin örneğin alıp sanemâ
Çin musavvirleri bir suret ile can yazalar
(...)

Necati

II. Metin

Eğer benim ile gitmek dilersen
Eğlen güzel yaz olsun da gidelim
Bizim iller kıraçlıdır aşılmaz
Yollar çamur kurusun da gidelim
Aşamazsın Karaman’ın ilini
Köprüsü yok geçemezsin selini
Gerdan yaylasının perçem belini
Lâle sümbül bürsün de gidelim
(...)

*Karacaoğlu
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)*

Yukarıdaki metinleri tabloda verilen özellikler açısından değerlendiriniz. Buradan hareketle metinlerin bağlı olduğu edebiyat geleneğini bulup sonuç bölümüne yazınız.

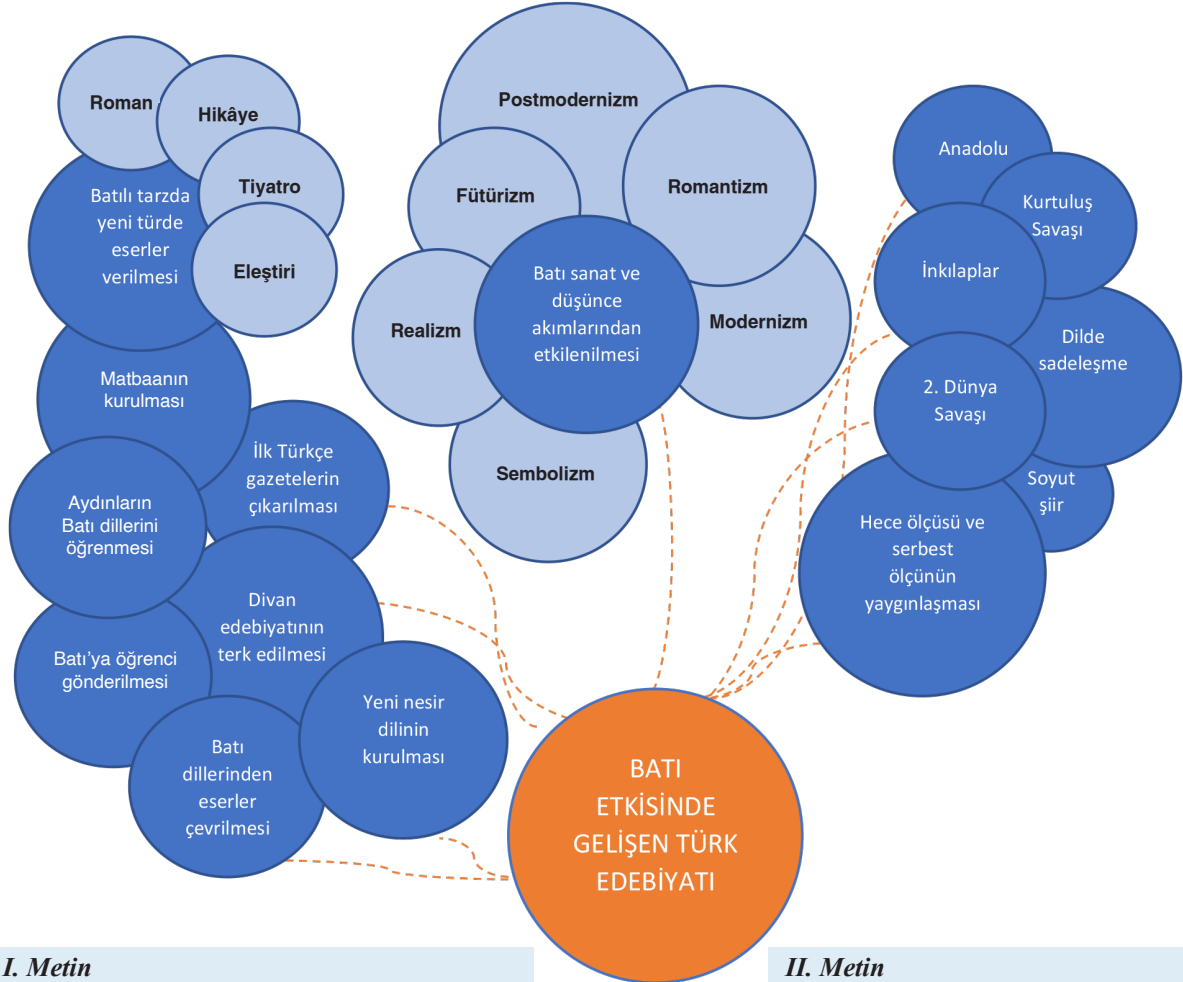
	I. Metin	II. Metin
Dil ve Anlatım Özellikleri		
Nazım Birimi		
Ölçü		
Uyak Düzeni		
Nazım Biçimi		
SONUÇ		
Edebiyat Geleneği		

1. ÜNİTE : **GİRİŞ > Türk Edebiyatının Tarihî Dönemleri > Türk Edebiyatının Ana Dönemleri**
Kavram : Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	BATI'YA YÖNELİŞ	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı Dönemi'nin ortaya çıkışını ve tarihsel dönemle ilişkisini belirleyebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyip metinleri okuyunuz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.

I. Metin

TERKÎB-İ BEND

(...)

Milliyyeti nisyân ederek her işimizde
Efkâr-ı frenge tebâiyyet yeni çıktı

Eyvâh bu bâzîçede bizler yine yandık
Zîrâ ki ziyân ortada bilmem ne kazandık

Ziya Paşa, Tercî-i Bend ve Terkib-i Bend

Kelime Dağarcığı:

bâzîçe: Oyun. **efkâr:** Düşünceler. **Frenk:** Osmanlıların Avrupalılara, özellikle Fransızlara verdikleri ad. **nisyân:** Unutma. **tebaiyet:** Kanun, buyruk vb.ne uyma. **ziyân:** Zarar.

II. Metin

KANARYA

(...)

Bir deniz kıyısında
İçim sedef ve kan
Dağıtım çocuklara
Kitap ve kanarya

*Sezai Karakoç, Gün Doğmadan
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)*

1. Bilgi haritasında Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı Dönemi'nin oluşmasında ve gelişmesinde etkili olan bazı özellikler ve bu döneme ait iki metin örneği verilmiştir. Bunlardan yararlanarak bu döneme Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı Dönemi denmesinin sebeplerinin neler olabileceğini belirtiniz.

.....

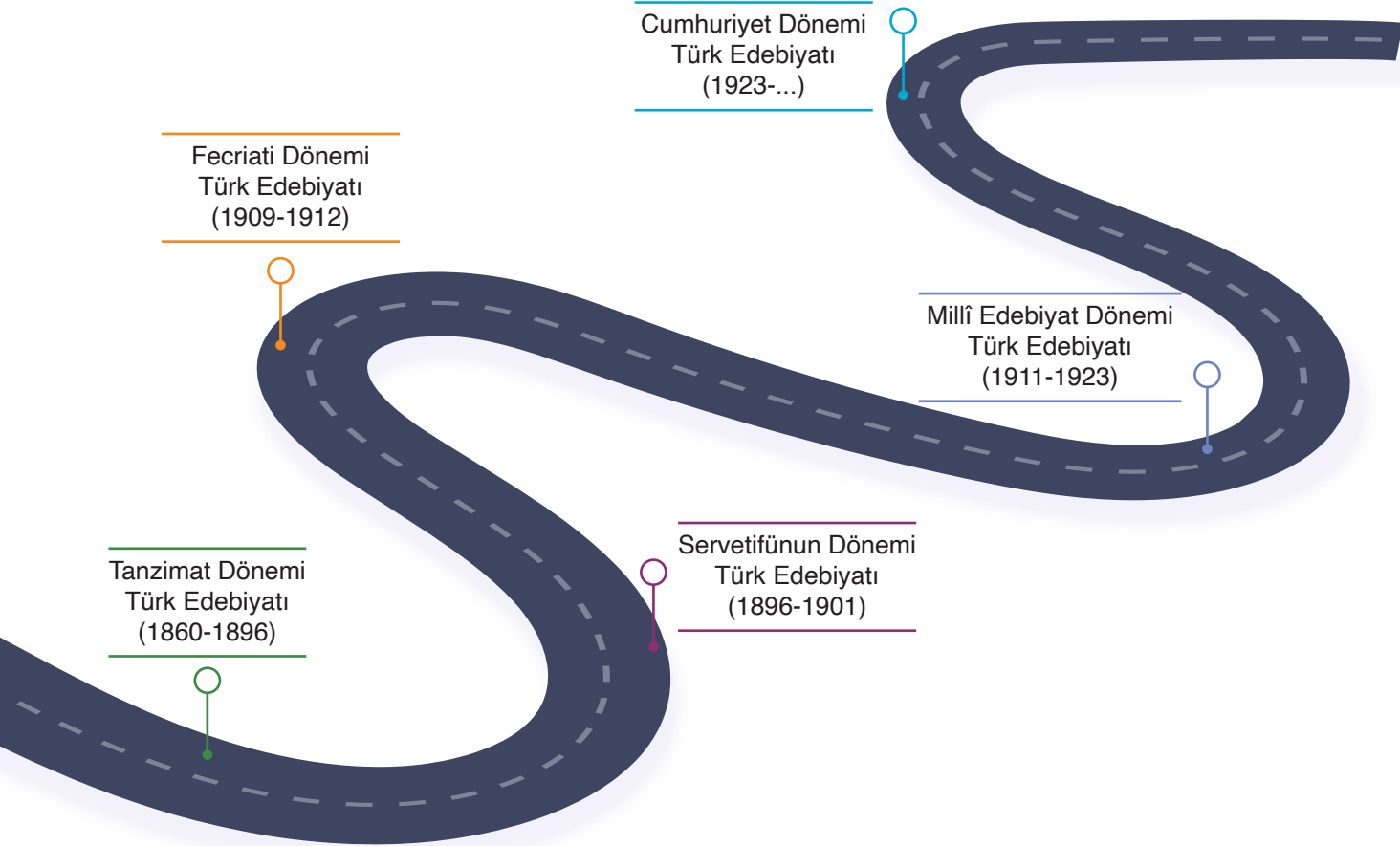
.....

.....

.....

.....

BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI DÖNEMLERİ

2. Yukarıdaki bilgi grafiğinde (infografikte) gösterildiği gibi Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı yıllar içinde farklı dönemlere ayrılmış ve zenginleşmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde de bu zenginlik artarak günümüze kadar gelmiş ve pek çok edebî anlayış ve topluluk ortaya çıkmıştır.

Sizce bu zenginleşmenin sebepleri neler olabilir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

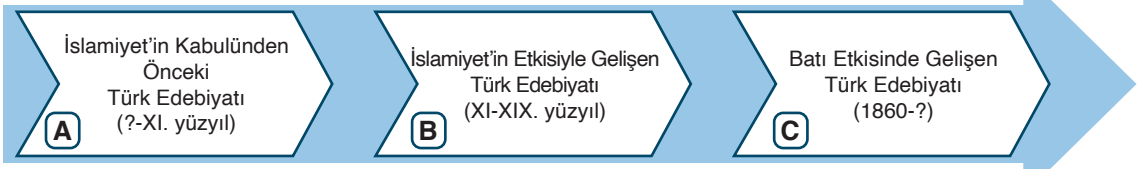
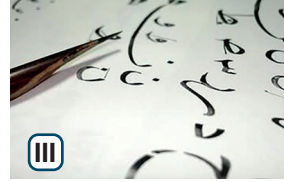
.....

- 1. ÜNİTE** : **GİRİŞ > Türk Edebiyatının Tarihi Dönemleri > Türk Edebiyatının Ana Dönemleri**
 Kavram : Türk Edebiyatının Ana Dönemleri
 Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi, Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
 Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	TÜRK EDEBİYATININ ANA DÖNEMLERİ	⌚ 15 dk.
Çalışmanın Amacı	Türk edebiyatının ana dönemlerini ayırt edebilme.	

1. Aşağıdaki görselleri ilgili dönemle eşleştiriniz.

2. Aşağıdaki tabloda Türk edebiyatının dönemlerine ayrılmasında etkili olan unsurlar harflerin arasına saklanmıştır. Bu etkenleri bularak aşağıdaki kutulara yazınız. Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında etkili olan etkenler dışında kalan harfleri birleştirerek tablonun başlığına yazınız.

S		T	K	Ü	R	K		
İ	E	D	Ü	E	D	İ	L	B
Y	İ	Y	L	A	T	I	N	I
A	N		T		D	İ	N	A
S	N	A	Ü		D	Ö	N	E
E	M	L	R	E	R	İ		
T	C	O	Ğ	R	A	F	Y	A

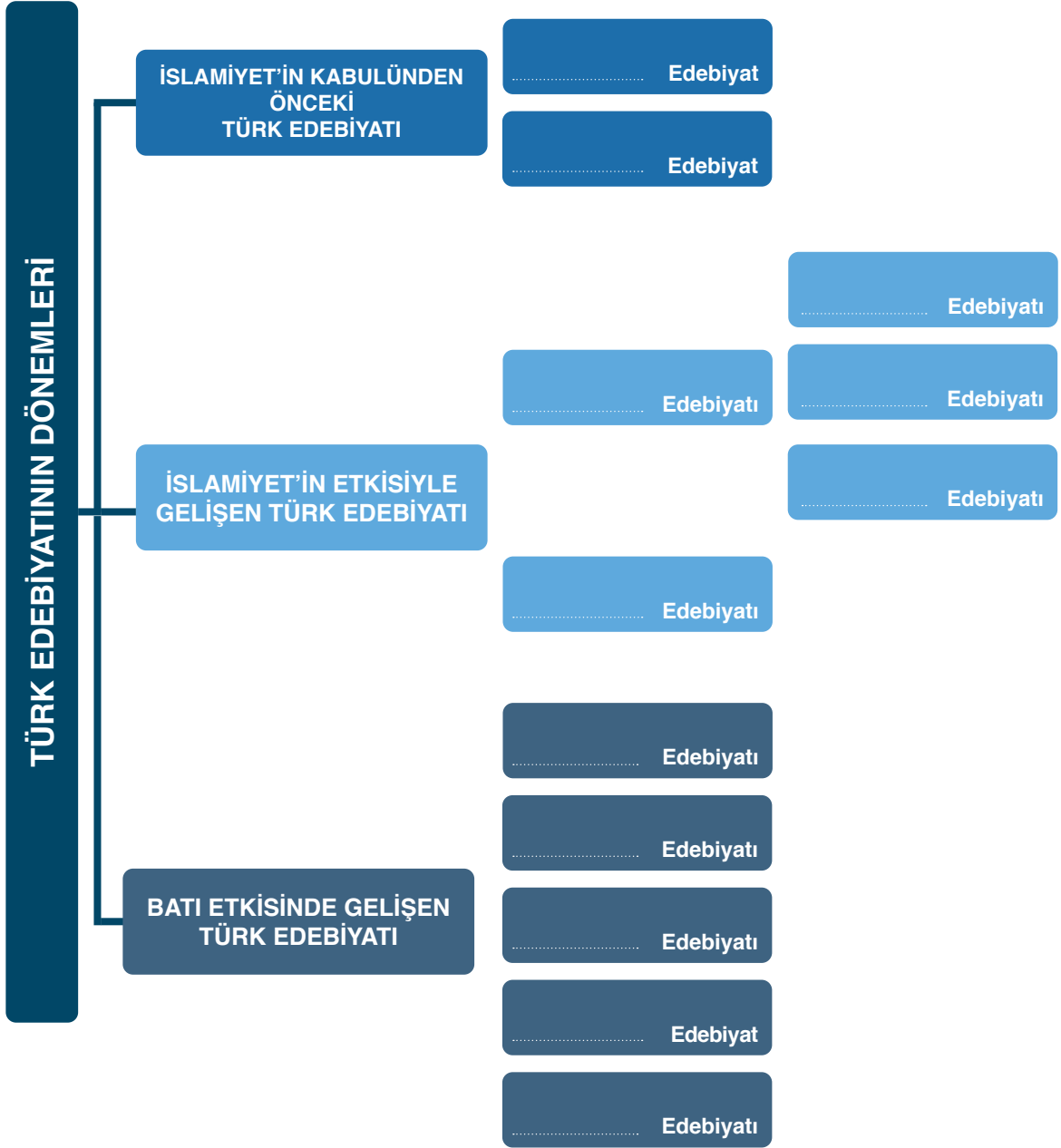
İslamiyet'in
Kabulünden
Önceki
Türk Edebiyatı
(?-XI. yüzyıl)

İslamiyet'in
Etkisiyle Gelişen
Türk Edebiyatı
(XI-XIX. yüzyıl)

Batı Etkisinde
Gelişen Türk
Edebiyatı
(XIX. yy.-
Günümüze)

3. Aşağıda Türk edebiyatının dönemlerinin verildiği bilgi haritasındaki eksiklikleri, verilen kelimelerle uygun bir şekilde tamamlayınız.

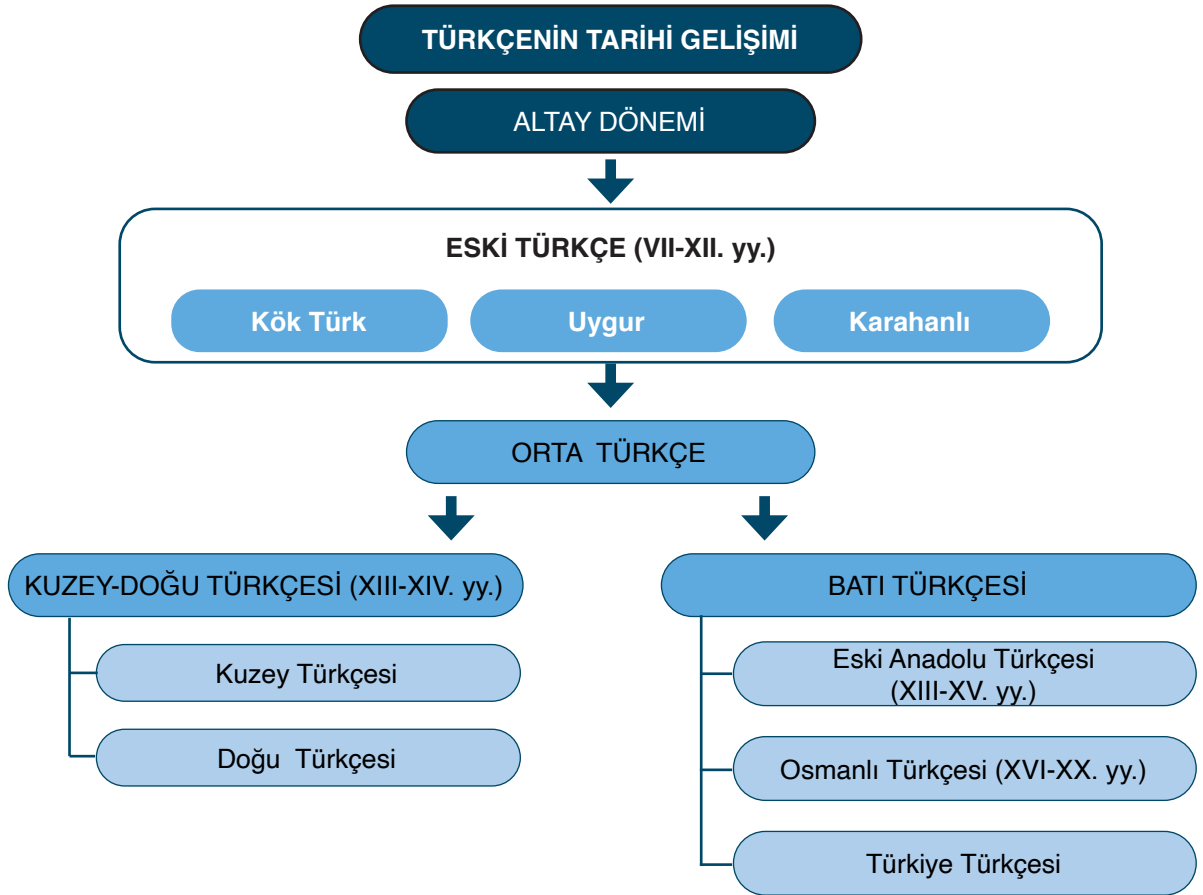
Cumhuriyet Dönemi	Anonim Halk	Fecriati	Tanzimat
Halk	Âşık	Servetifünun	Sözlü
Divan	Yazılı	Dinî-Tasavvufi Halk	Millî

1. ÜNİTE : **GİRİŞ > Türkçenin Tarihî Gelişimi > Türkçenin Tarihî Gelişimi**
Kavram : Türk Dili (Türkçe)
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	SES BAYRAĞIM	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Türkçenin tarihî gelişimini ve genel özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyiniz. Burada verilen bilgilerden yola çıkarak soruları cevaplayınız.

1. Aşağıda özellikleri verilen dönemleri yazınız.

“Yeni Lisan” hareketi dönemin başlangıcı kabul edilir. Bu dönemde Türkçe yabancı dil bilgisi kurallarını bırakmıştır.

a)

Batı Türkçesinin ilk dönemidir. Selçuklular, Anadolu Beylikleri ve Osmanlıların ilk dönemini kapsar.

b)

Türk yazı dilinin ilk dönemidir. Kök Türk, Uygur ve Karahanlı dönemlerini kapsar.

c)

Türkçe bu dönemde Arapça ve Farsçadan birçok kelime almıştır. Bu dönem nazım ve nesirde oldukça ağır ve süslü bir dil kullanılmıştır.

ç)

2. Aşağıda Türk edebiyatının değişik dönemlerinde yazılmış eserlerden bölümler verilmiştir. Bu eserler Türkçenin hangi döneminde yazılmıştır?

ORHON YAZITLARI'NDAN

Üze kök tengri asra yağız yer kılıntukda, ekin ara kişi oğlu kılınmış. Kişi oğlnta üze eçüm apam Bumın Kağan, İştemi Kağan olurmuş. Olurupan, Türük bodunıng ilin tör(üs)in tuta birmiş, iti birmiş.

(Günümüz Türkçesiyle)

Üstte mavi gök (yüzü) altta (da) yağız yer yaratıldığında, ikisinin arasında insan oğulları yaratılmış. İnsan oğullarının üzerine (de) atalarım dedelerim Bumin Hakan (ve) İştemi Hakan (hükümdar olarak) tahta oturmuş. Tahta oturarak Türk halkının devletini (ve) yasalarını yönetivermiş, düzenleyivermişler.

Talat Tekin, Orhon Yazıtları

a)

GAZEL

Kıldı zülfün tek perîşan hâlimi hâlin senin
Bir gün ey bî-derd sormazsın nedir hâlin senin

Gitti başından gönül ol serv kaddin sâyesi
Ağla kim idbara tebdil oldu ikbâlin senin

Fuzûlî

b)

KALDIRIMLAR

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında;
Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.
Yolumun karanlığa saplanan noktasında,
Sanki beni bekleyen bir hayâl görüyorum.
(...)

Necip Fazıl Kısakürek, Çile

c)

KUTADGU BİLİG'DEN

biliglig bilür ol munıñ hürmeti
ukuşluğ ukar ol bilig kıymeti

(Günümüz Türkçesiyle)

Bilgili bilir bunun değerini
Akıllı anlar bilginin kıymetini

Yusuf Has Hâcip, Kutadgu Bilig

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

ç)

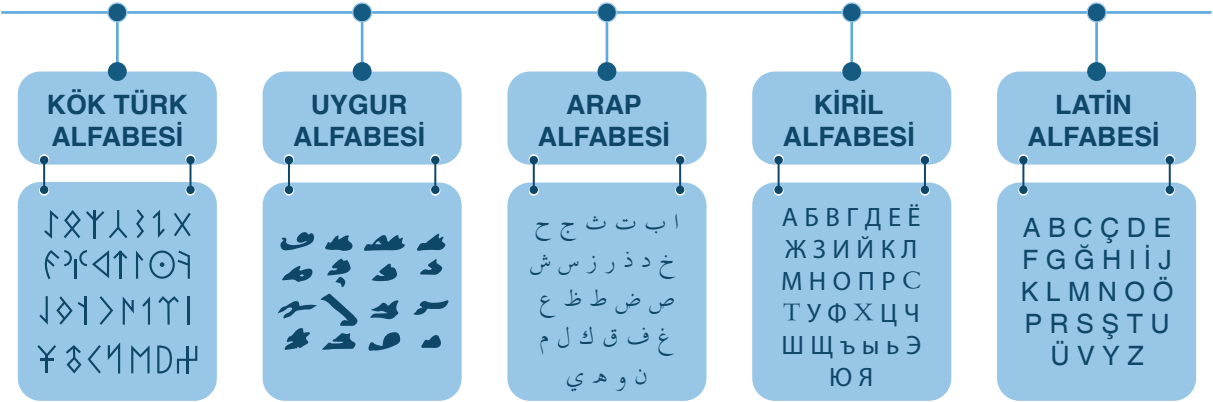
1. ÜNİTE : **GİRİŞ > Türklerin Kullandığı Alfabeler > Türklerin Kullandığı Alfabeler**
Kavram : Alfabe
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	DİL VE ALFABE	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Dil ve alfabe arasındaki ilişkiyi açıklayabilme.	

Bilgi Notu: Bir dilin seslerini gösteren, belirli bir sıraya göre dizilmiş belli sayıda harfin bütününe **alfabe (abece)** denir. Çivi yazısını bulan Sümerler, hiyeroglif yazıyı bulan Mısırlılar, fonetik alfabeği bulan Fenikeliler vs. pek çok uygarlık alfabelerin gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Tarih boyunca farklı kültür, din ve uygarlıklarla etkileşimde olan Türkler; Kök Türk, Uygur, Arap, Kiril ve Latin alfabelerini kullanmıştır.

TÜRKLERİN KULLANDIĞI ALFABELER

1. a) Dildeki seslerin/sözcüklerin kullanılan alfabeye göre farklı işaretlerle gösterilmesi dil-alfabe arasında nasıl bir ilişki olduğunu gösterir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

- b) Alfabenin değişmesiyle dilde bir değişim söz konusu mudur? Açıklayınız.

.....

.....

.....

2. Aşağıdaki tabloda Kök Türk harfleri ve bu harflerin Latin alfabesindeki karşılıkları verilmiştir. Tablodan yararlanarak adınızı ve soyadınızı Kök Türk harfleriyle yazınız.

KÖK TÜRK HARFLERİ	𐰀	𐰁	𐰂	𐰃	𐰄	𐰅	𐰆	𐰇	𐰈	𐰉	𐰊	𐰋	𐰌	𐰍	𐰎	𐰏	𐰐	𐰑	𐰒	𐰓	𐰔	𐰕	𐰖	𐰗	𐰘	𐰙	𐰚	𐰛	𐰜	𐰝	𐰞	𐰟
LATİN HARFLERİ	A	B	C	Ç	D	E	F	G	Ğ	H	I	İ	J	K	L	M	N	O	P	R	S	Ş	T	U	Ü	V	Y	Z				

.....

.....

.....

3. Aşağıdaki olay, kişi ve kavramların Türklerin kullandığı hangi alfabeyi çağrıştırdığını tabloya yazınız.

Olay-Kişi-Kavram	Çağrıştırdığı Alfabe
1 Kasım 1928 Harf İnkılabı	
Türklerin İslamiyet'i kabul etmesi	
Orhun Kitabeleri'nin dikilmesi	
Budizm'e ait eserlerin Türkçeye çevrilmesi	
Hattat, hat sanatı	
Bilge Kağan, Kül Tigin, Tonyukuk	

2. ÜNİTE	: Hikâye > Dede Korkut Hikâyeleri > Dede Korkut Hikâyeleri
Kavram	: Dede Korkut Hikâyeleri
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi, Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi, Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	BOY BOYLAYALIM	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Dede Korkut Hikâyeleri'nin genel özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi grafiği ve metinden hareketle soruları cevaplayınız.

SAL-UR KAZAN'IN EVİ YAĞMALANDUĞI BOYI BEYAN İDER

(...) Bu halları gördüğünde Kazan'un kara kıyma gözleri kan yaş doldı, kan damarları kaydı, kara bağı sarsıldı, dum yüreği oynadı. Konur atını ökçeledi, (...) yola düştü, gitti. Kazan'un önüne bir su geldi. Kazan eydür:

— Su Hak dizarın görmıştür. Ben bu suyla habarlaşayım. (...)

Su kaçan habar virse gerek? Sudan geçti, bu kez bir kurda tuş oldu. “Kurd yüzi mübarektür, kurdılan habarlaşayım.” didi. Görelüm hanum, ne habarlaştı. Kazan eydür:

Karanku ahşam olanda günü doğan,
Kar ile yağmur yağanda er gibi duran,
Kazağuş atları, gördüğünde kişneştüren,
Kızıl deve gördüğünde bozlaştıran
(...)
Ordumun habarın bilür misin? Diğil mana
Kara başum kurban olsun kurdum sana!
(...)

Mertol Tulum ve M. Mahir Tulum, Oğuznameler
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

diğil: söyle. **dizar:** yüz. **karanku:** karanlık. **diğil:** söyle.

1. Aşağıda *Dede Korkut Hikâyeleri* ile ilgili bazı bilgilere yer verilmiştir. Bilgi grafiğinden hareketle bu bilgilerin doğru mu, yanlış mı olduklarını ilgili yerleri işaretleyerek belirtiniz.

	Doğru	Yanlış
Yazarı bilinmemektedir.		
Yalnızca düzyazı biçimindedir.		
XV. yy.da yaşanan birtakım olaylar anlatılmıştır.		
Bütünüyle gerçekçi bir anlatım söz konusudur.		
Dönemin toplumsal hayatı hakkında bilgiler vermektedir.		
İslamiyet'in kabulünden sonra oluşturulmuştur.		
Olaylar Orta Asya coğrafyasında geçmektedir.		

2. Aşağıda, okuduğunuz metinle ilgili bazı özellikler sıralanmıştır. Bu özelliklerin bilgi grafiğinde verilen hangi bilgilere örnek olabileceğini boş bırakılan yerlere yazınız.

a) Düzyazıdan oluşan metnin içinde şiire yer verilmiştir.

.....

b) Günlük konuşma dilinde kullanılan sözcüklere yer verilmiştir.

.....

c) İslam öncesinin kutsal motiflerinden “kurt” ve İslamiyet’in kutsal kavramı “Hak” (Allah) kelimelerine aynı metinde yer verilmiştir.

.....

ç) Salur Kazan, ordusunun akıbetini kurda sormuştur.

.....

d) Salur Kazan, kâfirlerin peşine düşmüştür.

.....

3. Okuduğunuz metin XV. yüzyılda kaleme alınmasına rağmen metinde bugün de kullanılan pek çok kelimeye yer verilmiştir. Aynı yüzyılda yazılan pek çok metinde görülmeyen bu durumun sebebi *Dede Korkut Hikâyeleri*’nin hangi özelliğinden kaynaklanıyor olabilir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ÜNİTE	: HİKÂYE > Halk Hikâyeleri > Halk Hikâyeleri
Kavram	: Halk Hikâyeleri
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	HALK HİKÂYESİLERİ	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Halk hikâyelerinin özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

KÖROĞLU HİKÂYESİ KIZIROĞLU KOLU

Kızıroğlu Mustafa Bey, yaşadığı köyde her şeyden elini ayağını çekmiş, hanım sultanıyla beraber evinde hayatını sürdürmektedir. Ama gel gör ki haberi kimden verelim, Çakırdalı Çamlıbelli Koç Köroğlu’ndan verelim.

Köroğlu, yavrusu Ayvaz’ı evlendirmek istemiştir. Ama gel gör ki kızın babası, Köroğlu’na şartlar koşmuştur:

— Ey Koç Köroğlu, benim senden isteğim var.

— İsteğin nedir, demiş Köroğlu.

— İsteğim şudur: Eğer ki Kızıroğlu’ndan çemçirak taşlarını kızıma hediye olarak getirirsen ve bir de Bağdat’tan bir çift turna teli getirirsen kızımı oğluna veririm.

(...)

(Köroğlu, Kızıroğlu’ndan çemçirak taşını tüm denemelerine rağmen alamaz. Ayrıca çemçirak taşını alamadığı gibi bir de Kızıroğlu’na kavgada yenilir.)

— Yavrum, benim sazımı getir, yoksa bunlara dert anlatamam. Ayvaz sazı getirene kadar Kızıroğlu Mustafa Bey arkadan dolanarak keleşlerin arasına giriyor. Köroğlu kendisine şaşkınlıkla bakan hanımına seslendi:

— Han Nigar!

— Köroğlu, bu ne haldir? Al benim bu leçeğimi, eşarbımı başına bağla da hiç olmazsa dünya bir Köroğlu görsün.

— Dağıstanlı Han Nigar, benim kalbime kılıç vursaydın bu kadar zoruma gitmezdi.

— Hey ... mademki zoruna gider, seni bu hale getiren kimdir?

— Eğlen hanım, eğlen. Kıymetli dostlar, hiçbir yiğit... karısının yanında başka bir yiğidi methedemez. İşte Köroğlu’nun yiğitlik timsali kahramanlığı, yiğitlik destanları, hamasi destanları şu sözün içerisinde:

Bir hışımla geldi geçti peh peh peh

Kızıroğlu Mustafa Bey hey hey hey

Hışmı dağı deldi geçti

Ağam kim, Paşam kim, Ayvaz kim,

Nigar kim, Hanım kim, canım kim kim kim

Kızıroğlu Mustafa Bey bir beyin oğlu, zor beyin oğlu

“Hele bana bak Köroğlu,” dedi Köse Kenan, “yazık ki sen Deli Yusuf’un oğlusun. Bu Kızıroğlu Mustafa kimdir, Kızıroğlu Mustafa seni bu hale salacak adam mıydı ki sen kalkmış... hayat yoldaşının yanında onu methedirsen?”

“Emmi, analar ne yiğit doğurmuş!” dedi Köroğlu, “Bir tek Köroğlu değil, analar ne yiğit doğurmuş!” Bakalım ki ne diyor:

Hay edende haya teper peh peh peh

Huy edende huya teper hey hey hey

Köroğlu’nu suya teper

Ağam kim, Paşam kim, Nigar kim,

Ayvaz kim, Hanım kim, canım kim kim kim

Kızıroğlu Mustafa Bey bir beyin oğlu, zor beyin oğlu

O anda Kızıroğlu Mustafa Bey, keleşlerin arasından bir kara, bir şahmar yılanı gibi süzülerek geldi, Köroğlu’nun önüne kılıç koydu, diz çöktü. “Köroğlu, bundan sonra sen benim kardeşim, ben senin

kardeşimim,” dedi. (...) Eğer ki gelip burada sen kendini tarifleyseydin, kendini methetseydin, o zaman bu kadar askerinin, bu kadar keleşinin içerisinde seni yine bu meydanda, yemin ediyorum, dizin dizin süründürecekdim... Sen yiğitliğini gösterdin. Bundan sonra sen benim kardeşimsin ve benim çemçirak taşlarım da söz veriyorum ki senin oğlun Ayvaz’a düğün hediye olsun. Sana dört tane de turna teli getirmişim, o da gelinime taç yapılınsın.” İki yiğit birbirine sarıldı. Çamlıbel’de kırk gün kırk gece davullar, zurnalar çalındı. (...) Ayvaz muradına erdi. Allah cümle hasretleri muradına erdirdin.

Âşıklardan Halk Hikâyeleri-I, (Derleyen: Timur Yılmaz)

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

çemçirak taşı: Şamşırak taşı konulduğu yeri (cami, saray vb.) aydınlatan küçük bir taştır. Divan şiirinde şeb-çerağ, masal ve halk hikâyesi metinlerinde ise şamşırak olarak bilinmektedir. Olağanüstü özellikleri olduğuna inanılan efsanevi bir taş.
keleş: Yiğit, cesur, bahadır. **leçek:** Baş örtüsü. **methetmek:** Övmek. **şahmar yılanı:** Baş insan, gövdesi yılan biçiminde olduğuna inanılan efsanevi yaratık. **yedek:** Gereğinde kullanılmak için fazladan bulundurulanan, ayrılmış olan.

1. Aşağıdaki tabloda halk hikâyelerinin genel özellikleri ve bu özelliklerin *Köroğlu Hikâyesi Kızıroğlu Kolu*’ndaki karşılıkları karışık olarak verilmiştir.

a) Özellikleri eşleştiriniz.

Sıra	Halk Hikâyelerinin Özellikleri		<i>Köroğlu Hikâyesi Kızıroğlu Kolu</i> ’ndaki Özellikler
1	Halkın ortak malıdır.	a	Hikâyenin son paragrafı kalıplaşmış ifadelerle örnek teşkil etmektedir.
2	Sıra dışı durumlar vardır ancak yaşanması mümkündür.	b	Evlilik adetleri, metindeki diyaloglarda kullanılan dil ve kelimeler, metnin sonunda kurulan düğünün şekli vb. durumlar, ortaya çıktığı dönemin özelliklerini taşıdığını göstermektedir.
3	Konusu aşk ve kahramanlıktır.	c	Köroğlu’nun Kızıroğlu’na yenilmesinden sonra duygularını anlattığı kısım nazım, diğer bölümler nesirdir.
4	Kahraman engellerle karşılaşmaktadır.	ç	Hikâyenin dili sadedir.
5	Nazım-nesir karışımıdır. Olaylar nesirle, duygular nazımla anlatılmıştır.	d	Ayvaz’ın evliliği için yapılanlar kahramanlık olarak değerlendirilebilir.
6	Kalıplaşmış sözler vardır.	e	Kızın babası bulunması zor şeyler (çemçirak taşı ile turna telleri) istemiştir.
7	Kendi içinde fasıl, döşeme, hikâyenin asıl konusu, sonuç, dua ve efsane bölümleri vardır.	f	Ayvaz’ın evliliği için istenenlerin yerine getirilmesi olayı vardır.
8	Anlatmaya ve olaya dayalı bir türdür.	g	Hikâye kısaltıldığı için bu bölümleri tespit etmek mümkün değildir.
9	Dili sadedir.	h	Hikâyenin derleyeni Timur Yılmaz’dır, yazarı yoktur.
10	Ortaya çıktığı dönemin özelliklerini (sosyal, siyasal, kültürel) taşımaktadır.	ı	Çemçirak taşı olağanüstü özellikleri olan efsanevi bir taştır. Kırk gün kırk gece düğün yapılması, sıra dışı duruma örnektir.

- b) Yaptığınız eşleştirmeler neticesinde hangi özelliklerin “Halk hikâyeleri ortaya çıktığı dönemin özelliklerini taşımaktadır.” yargısını desteklediğini gerekçesiyle yazınız.

.....

2. *Köroğlu Hikâyesi Kızıroğlu Kolu*’nda tablodaki özelliklerden hangileri bulunmasaydı bu metin bir halk hikâyesi olmazdı?

.....

2. ÜNİTE	: HİKÂYE > Halk Hikâyeleri > Halk Hikâyeleri
Kavram	: Cenkmeler
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	ESKİLERİN CENKLERİ	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Cenkmelerin yazılış amaçlarını açıklayabilme.	

CENKNAMER

1. Cenkmeler, yazıldıkları dönem itibarıyla dini tebliğ ve yayma amacını güden kahramanlık konulu eserlerdir. Cenkmelerde Müslümanlar ile gayrimüslimler arasında geçen savaşlar ve kahramanların bu savaşlarda verdikleri mücadeleler anlatılır.

2. Cenkmelerde, Hz. Ali'nin hayat hikâyesi, kerametleri ve onun etrafında cereyan etmiş olaylar anlatıldığı gibi diğer İslam büyüklerinin kahramanlıklarına da yer verilmiştir. Hz. Ali Cenkmeleri özellikle XIII. yüzyıl Türk edebiyatında kendini göstermiştir.

3. Cenkmelerde temsil edilen ve başta Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin ve Muhammet Hanife olmak üzere bahadır, pehlivan gibi sıfatlar ile anılan cengâver şahsiyetler, bilhassa Anadolu'nun İslamlaşması ile beraber millet muhayyilesinde en yüce yeri işgal etmiştir.

4. Anadolu'da kahvehanelerin çoğu, camilerin yakınlarında bulunur ve camiye erken gelenler namaz vaktine kadar burada beklerdi. Boşa vakit harcamamak için de kahvecinin sahaflardan kiraladığı cenkmeler okunurdu.

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

İMAM ALİ'NİN MAĞRİB EJDERHASI İLE YAPTIĞI GAZA

(...)

“Ya Ali! Allah Teâlâ seni Mağrip diyarına aslan eyledi. O gazayı sana nasip eylemiş. Ta ki varasın Mağrip diyarında bir ejderha peyda olmuş. Ve o yerde bir pınar var imiş. O pınardan o Mağrip vilayeti cümle dört yüz on dört pare kale imiş, hepsine su o pınardan verilirmiş. O pınarın yanında bir kuyu varmış. Ejderha o kuyuda imiş. Yılda bir kere çıkarmış o suyu içermiş. Ejderhadan kalan ağu imiş. O suyu her kim içerse hasta olup bir iki günden sonra ölmüş.

(...)

Hemen bir açık alana kondular. Çadırlar kuruldu. O gece orada kaldılar. Sabah oldu namaz kıldılar atlarına bindiler. O esnada davul ve nakkare sesleri geldi. Orada bir kethüda kişi var idi. Emiru'l Müminin Ali onda sual eyledi ki:

“Bu ne kavgadır? Yoksa asi mi geldi? Bu cenk harbi niçin çalınır?”

Kethüda dedi:

“Ey Şah-ı Velayet! O ejderhadır ki bu yerde belirmiştir. Yılda bir kere bu kuyudan çıkar. İşte şimdi yine dışarı çıkmıştır. Bu cenk harbi onun için çalınır ki o ejderhanın narasını kimse işitmesin. Ejderha kuyudan dışarı çıktığı sırada bir nara atar her kimin kulağına girerse ödü patlar.”

Bu haberi ashap işittiler. Hepsini kasavet sardı amma Hz. Ali öyle şâd oldu ki yüreği kabardı, dedi: “Vakti değil midir ey ashap! Ejderha cengine gidiyoruz. Bu fırsatla ejderhaya karşı zafer bulalım.”

(...)

Hemen Muhammed Aleyhisselam'ın sancağını çekti ve Düldül'e bindi, ejderhanın makamına doğru revan oldu.

(...)

Hız. Ali o ağaç dibine geldi. Döldül'ün takati kalmadı zira ejderhanın kokusunu aldı. Hız. Ali indi Döldül'ü salıverdi. Kendisi yayan olup o çeşme katındaki ağaç dibine sancağı dike kodu. Biraz daha ileri yürüdü ejderhanın kokusundan Hız. Ali'nin takati kalmadı. Bu hâlde kuyu kenarına kadar geldi. Kuyu içinde ejderha adam kokusunu alınca kuyu ağzına geldi. Hız. Ali gördü ki bir ejderha ki görenin ödü kopar. Bir ses çıkardı ki çöl ve vadi hep titredi. Ağzından çıkan ateş sahraya düşse yanar bu ejderhanın heybetinden. Ejderha İmam Ali'nin yüzüne baktı ki kendinden korka. Hız. Ali bu kez ejderhaya heybetle baktı. Ejderha hemen kuyu içine gitti.

(...)

Ejderha hemen yerinden kalkıp yanında bir büyük taş var idi ki dört yüz batman idi. Kaldırıp Hız. Ali'nin üzerine attı. Hız. Ali üzerine taş gelirken Zülfikâr'ı tuttu taş iki parça oldu. Ejderha bu heybeti gördü. Hemen Ali'nin yakasına yapıştı şöyle ki, eğer dağ olsa koparırdı. Hız. Ali bir nara atıp havaya sıçradı. Yakası devin elinde kaldı. Ali Zülfikâr'ı çıkardı. "Ya Allah!" deyip öyle çaldı ki devin başı yere düştü.

(...)

Hazreti Ali Cenkləri (Hazırlayan: İsmail Toprak)

(Metin, aslına sadık kalmarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

ağu: Zehir. **batman:** 7,692 kilogram olan ağırlık ölçü birimi. **Döldül:** Hız. Ali'nin atının ismi. **Emiru'l Müminin:** Müminlerin emiri. **Döldül:** Hız. Ali'nin atının ismi. **kasavet:** Üzüntü. **kethüda:** Zengin kimselerin ve devlet büyüklerinin buyruğunda çalışan, onların birtakım işlerini gören kimse, kâhya. **Mağrip:** Kuzeybatı Afrika bölgesi. **nakkare:** Mehterhanede yer alan, birbirine bağlı iki yarım küre benzeri ve iki değnekle vurularak çalınan bir davul türü. **revan:** Giden. **Şah-ı Velayet:** Hız. Ali için kullanılan bir sıfat. Velilerin ve velilik makamının şahı, önderi. **revan:** Giden.

- Okuduğunuz metinlerden hareketle cenknameler hakkında neler söyleyebilirsiniz? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

- Cenknameler önceleri meddahlar tarafından anlatılarak nesilden nesile aktarılmıştır. Yazılı metinlerin yaygınlaşmasıyla bu anlatılanlar dinleyiciler huzurunda okunmak üzere kaleme alınmıştır. Bu durum neyin göstergesi olabilir?

.....

.....

.....

.....

- Tarihî şahsiyetlerden hangilerini cenk/er meydanına yakıştırıyorsunuz? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

2. ÜNİTE	: HİKÂYE > Mesneviler
Kavram	: Mesnevi
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	MESNEVİYİ TANIYALIM	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Mesnevi türünün genel özelliklerini açıklayabilmek.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyiniz ve metni okuyunuz. Bilgi haritası ve metinden hareketle soruları cevaplayınız.

Risâletü'n-Nushiyye adlı eser, kitapçada Egemen'in ilgisini çekmiştir. Egemen, edebiyat dersinden bu esere aşina olduğu için eserin bir mesnevi olduğunu hatırlamıştır. Daha detaylı incelemek için eseri satın alması, eve dönünce mesnevinin özelliklerini hatırlamak için ders notlarına göz atmıştır.

Egemen'in hazırladığı bilgi haritasında mesnevilerle ilgili şu bilgiler yer almaktadır:

I. Metin

(...)

“İlâhî Leylî-i sırr-ı hakikat serâ-perde-i vahdetten iktizâ-yı zuhûr edüp tecellî-i cemâliyle fezâ-yı sûreti müzeyyen etdükde ve Mecnûn-ı rûh ser-geşte-i bâdiye-i gaflet iken”

(...)

Fuzulî, Leylâ ve Mecnun

(Muhammet Nur Doğan, Fuzulî Leylâ ve Mecnun)

Kelime Dağarcığı:

fezâ-yı sûreti: Suretler fezası. **iktizâ-yı zuhûr etmek:** Görünmesi gerekmek. **leylî-i sırr-ı hakikat:** Hakikat sırrı Leylâsı. **Mecnûn-ı rûh:** Mecnun ruhu. **müzeyyen etmek:** süslemek. **perde-i vahdet:** Birlik perdesi. **ser-geşte-i bâdiye-i gaflet:** Gaflet çöllerinde şaşkın bir halde dolaşmak. **tecellî-i cemâli:** Güzelliğinin tecellisi.

II. Metin

(...)

Egerçi işlenür bühtân u gaybet
Ser-encâm oldılar bunlar melâmet

Ki gaybet kandasâ âdemi degül
Ki gaybet cânıla kadîmi degül

Kişinün hayzıdır agzında gaybet
Ki gaybet söyleyen bulmaya rahmet

(...)

Çü gaybet mertebesi küfre girür
Nasîbi neyise ol anı alur

Kimün kim agz'inde gaybet ola
Sorusuz cümle yirde ol mât ola

meîâ 'îlün / meîâ 'îlün / fe'ûlün

Yunus Emre, Risâletü'n-Nushiyye

(Mustafa Tatçı, Yunus Emre Külliyyâtı Risâletü'n-Nushiyye Tenkitli Metin)

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

bühtân: İftira, kara çalma, suç yükleme. **gaybet:** gıybet. **kadîm:** Geçmiş uzun zamana dayanan, eski. **kanda:** Nerede. **melâmet:** Kınama, ayıplama. **ser-encâm:** Bir iş, bir durum veya olayın iyi veya kötü sonu, âkibeti.

1. I. metnin düzyazı (mensur) olmasını göz önünde bulundurarak mesnevinin hangi bölümüne ait olduğunu tespit ediniz.

2. II. metni okuyan Egemen, tabloda verilen doğru özelliklerin karşısına (✓) işareti koyacaktır. Egemen hangilerini işaretlemelidir?

Beyitler hâlinde yazılmıştır.	
Ahlaki konuları ele almıştır.	
Her beyit kendi içinde kafiyelidir.	
Hece ölçüsüyle yazılmıştır.	

2. ÜNİTE	: HİKÂYE > Batı Tarzı Hikâye > Batı Tarzı Hikâye
Kavram	: Batı Tarzı Hikâye
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı, Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	GEÇMİŞTEN BUGÜNE HİKÂYE	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Hikâye türünün zaman içinde geçirdiği değişimi fark edip Batı tarzı hikâyeyi metinlerden yola çıkarak tanıyabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki tabloyu inceleyip metinleri okuyunuz. Tablodan hareketle soruları cevaplayınız.

MESNEVİ
Olaylar, düzyazı değil; şiir şeklinde verilir. Konuları aşk, kahramanlık, din, tasavvuftur. Eylem cümlelerine çok fazla yer verilir. Olay ağırlıklıdır.
HALK HİKÂYESİ
Konuları genellikle aşk ve kahramanlıktır. Hikâyede geçen pek çok olayda olağanüstülükler vardır. İnsan dışı varlıklar sıklıkla kişileştirilir.
BATI TARZI HİKÂYE
Her konuda yazılabilir. Günlük yaşamdaki herhangi bir olay ele alınabilir. Çevre betimlemelerine başvurulur.

İSKENDER-NÂME

Gitdi Ertuğrul cihândan yirine
Oğlı Osmân kaldı anun yirine

Oldı Osmân bir ulu gaazî kim ol
Nireye kim vardıysa buldı yol

Her yana virbidi bir bölük çeri
K'il uralar katl ideler kâfiri

Bilecük'i itdi feth ol nâm-dâr
İnegöl ile dahı Köprihisâr

Ahmedî, İskender-nâme

Kelime Dağarcığı:

anun: Onun **çeri:** Asker. **dahı:** Dahi. **nâm-dâr:** Namlı, ünlü. **virbidi:** Gönderdi.

HÜTHÜT KUŞU

Hüthüt Kuşu, Davutoğlu Süleyman'ın elçisidir. Her işe o gönderilmektedir. Bir gün bu kuş kaybolur. Davutoğlu Süleyman, kuşu sorar, fakat onun hakkında kimseden haber alamaz. Hüthüt Kuşu geldiği zaman Hazreti Süleyman'a haber verilir. Nerede olduğu sorulduğunda o da başından geçenleri hikâye eder.

Hüthüt'ün anlatmasıyla Hazreti Süleyman, Belkıs'a âşık olur. Ona bir mektup yazarak Hüthüt kuşuyla gönderir.

(...)

Ali Berat Alptekin, Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı

İŞTE GELDİM

(...)

Martin-Levesquelerin evi hemen uçta, tek başına yolun kıyısında. Küçük bir balıkçı evi, duvarları kilden, sap çatısı mavi süsten çiçekleriyle sorguçlanmış. Kapının önünde mendil eşliğinde bir bahçe, bahçede soğanlar, birkaç lahana, maydanoz, frenkmaydanozu.

Adam hâlâ balıkta. Karısı evin önünde, duvara kocaman bir örümcek ağı gibi gerilmiş, büyük, kahverengi bir ağın ilmiklerini onarıyor. Bahçenin giriş yerinde, on dört yaşında bir kız, hasır bir iskemleye oturup geriye yaslanmış, çamaşır yamıyor, (...) daha önce de yamamış, parça parça. (...) Ondan bir yaş küçük başka bir kız, kollarında daha konuşamayan, yürüyemeyen bir çocuğu sallıyor, (...)

*Guy de Maupassant (Giy dö Maposan), Ay Işığı
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)*

1. a) Metinlerden hangisi Batı tarzı bir hikâyeden alınmış olabilir? Niçin?

.....

.....

.....

.....

- b) Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerlere Batı tarzı hikâyenin tespit ettiğiniz özellikleri yazınız.

2. Mesnevîler geçmişte hikâyenin yerini tutmuş edebî türlerdendir. Halk hikâyesi, geleneksel Türk edebiyatının önemli ürünlerinden biridir. Ancak Tanzimat Dönemi'nde bu iki tür yerini Batı tarzı hikâyeye bırakmıştır. Sizce hikâye türü zamanla niçin değişim göstermiştir? Görüşlerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

2. ÜNİTE	: HİKÂYE > Halk Hikâyeleri > Halk Hikâyelerinde Tema ve Temel Çatışma
Kavram	: Tema ve Temel Çatışma
Genel Beceriler	: Yaratıcı Düşünme ve İnovasyon Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma ve Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	AŞKIN GÜCÜ	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Metinde tema ve temel çatışmayı tespit edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

Görsel 1: Ferhat ile Şirin heykeli

Görsel 2: Ferhat'ın açtığına inanılan su kanalı

FERHAT İLE ŞİRİN

Vaktiyle, doğuda kurak bir arazi vardı. Ortasından vaha gibi bir kent çıkardı. Hâlâ da ünüyle bilinir: Horasan. Yeşilliğine, güzelliğine doyamaz insan. Çiçek kokulu, güzel yapıklı kent. Şirin sokaklı, ünlü kapılı kent.

O devirde Horasan'ı bir melike yönetirdi. Mühmine Banu'ydu adı, sözünü herkese dinletirdi. (...)

Mühmine Banu, Şirin için bir saray yaptırmak istemişti. Onu karşısına alıp şöyle demişti:

“Şirinim, bir müjdem var sana.”

“Her sözün müjdedir ablacığım.”

“Sana bir saray yaptıracağım. Demirdağ'ın yamacında.”

(...)

Malzeme toplandı, ustalar geldi. Aylar geçti, saray yükseldi. Mühmine Banu, görmek için yanına Şirin'i de aldı. Gördüklerine ikisi de hayran kaldı. Her taraf oya gibi işlenmişti. Duvarlar, tavanlar rengârenk süslenmişti. Hele bir “Gül Avlusu” vardı, görenin parmağı ağzında kalır.

(...)

Behzat Usta'nın oğlu geldi. Nakışları işleyen bu hünerli eldi. Çizgileri kendi çizmiş, çiçekleri o seçmiş, nakkaşlıkta babasını da geçmiş. Mühmine Banu, bu geniş omuzlu, güzel yüzlü aslan gibi delikanlıya sordu:

“Adın ne senin?”

“Ferhat.”

Erkek sesi sanki Şirin'in kalbinde yankılandı. Ferhat ise Şirin'in güzelliğiyle yandı. Ilgıt ılgıt bir sıcaklık içine aktı. Kara gözleriyle o da Şirine baktı. Yanıyordu içleri ikisinin. Karasevdadır adı böylesinin.

(...)

Mühmine Banu, saraya bir de gerçek gül bahçesi istiyordu. Ama bahçıvanlar orda gül tutmayacağını söylediler. Su yoktu. Tek bir yolu vardı: Demirdağ'daki su indirilirse... Fakat bu da güçtü. Çok güç... Mühmine Banu, güçlükten yılmazdı:

“Tez, ulaklar, tellallar çıksın! Herkese duyurulsun. Bu suyu dağdan indirene istediği verilecek. Gül bahçesine su getirenden hiçbir şey esirgenmeyecek.”

(...)

Ferhat, koca dağı delmişti, sonra gelip, Mühmine Banu’nun önünde eğilmişti.

“Olmazı olur yaptın Ferhat, dağı deldin! Gülistana su getirdin. Dile benden ne dilersin?”

(...)

“Gül bahçelerinin gülü, güzeller güzeli Şirin’i isterim sultanım.”

(...)

“Böyle çılgınlık edeceğini ummamıştım. Şehzadelerin bile istemeye cesaret edemediği Şirin’i bir nakkaş parçasına mı vereceğim?”

(...)

Muhafızlar kargı çattılar. Ferhat’ı zindana attılar. Bütün kent halkı ağladı. Yastan karalar bağladı. Şirin ablasına baş kaldırdı. Öfkeden sanki çıldırdı:

“Ferhat’sız yapamam ben! Onsuz dünya haram bana.”

(...)

Ergun Sav, Ferhat ile Şirin

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Okuduğunuz metindeki temel çatışmayı ve temel çatışmayı besleyen üç unsuru aşağıdaki tabloya yazınız.

Temel Çatışma	Temel Çatışmayı Besleyen Unsurlar	
	I.	
	II.	
	III.	

2. Okuduğunuz metnin temasını bulunuz. Temayı bulurken temel çatışmayı besleyen unsurlardan yararlandınız mı? Gerekçeleriyle yazınız.

.....

.....

.....

.....

3. Okuduğunuz metnin teması ve temel çatışmasından yola çıkarak metni mutlu sonla bitiren kısa bir paragraf yazınız.

.....

.....

.....

.....

2. ÜNİTE	: HİKÂYE > Halk Hikâyeleri > Halk Hikâyelerinde Yapı
Kavram	: Olay Örgüsü, Şahıs Kadrosu, Zaman, Mekân, Anlatıcı ve Bakış Açısı
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi, Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	HALK HİKÂYELERİM	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Halk hikâyelerinde olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân, anlatıcı ve bakış açısını belirleyebilme.	

ARUZ KOCA OĞLU BASAT İLE TEPEGÖZ BOYU

(...)

Bir gece, el gün uykuda iken Dış Oğuzlara baskın olmuş. Her otağı yüz, beş yüz kâfir birden tırtıl gibi dalamış. Gecenin bir yarısı, can pazarı kurulmuş. Herkes can derdiyle kaçışırken Aruz Koca'nın üç günlük oğlancığı anasının sırtından kayıp düşmüş. O kargaşada kaybedilmiş. Kâfirler gittikten sonra bebeği çok aramışlar. Ama bir türlü bulamamışlar.

(...)

Arslan yavrularının arasında bir insan evladı yaşarmış. Meğer bu Aruz Koca'nın kaybolan oğluymuş. Oğlanı düştüğü gece bir arslan bulmuş. Götürüp yuvasına koymuş. Sütünden emzirmiş. Yavruları ile beraber besleyip büyüttmüş.

(...)

Dedem Korkut, “Yavrucuğum sen insanoğlu insansın! Güzel atlara binecek, iyi huylu yiğitler ile arkadaşlık edeceksin. Büyük kardeşinin adı Kıyan Selçuk'tur. Senin adın da Basat olsun. Adımı ben verdim. Yaşını Allah versin.” deyip hayır dua etmiş. O günden sonra Basat, ana baba sözü dinleyen güzel bir yiğit olmuş.

(...)

Aruz Koca, bebeği almış. Kaftanının eteğine sarmış. Bayındır Han'a dönerek, “Han'ım, bu Tepegöz'ü bana ver. Arslan yavrusu Basat'ım ile kardeş olsun. Birlikte büyüsünler.” demiş. Bayındır Han, Aruz Koca'yı kırmamış: “Al bakalım Aruz Koca. Biri arslan, biri kaplan iki oğlun vardı. Bir de ateş parçası oğlun oldu. Artık sana kim güç yetirebilir?” diyerek latife etmiş. Beyler, Bayındır Han'ın sözlerine gülümsemişler. Yiyip içip dinlendikten sonra yaylaya çıkmışlar.

(...)

Tepegöz'ün elinden illallah getiren ana babalar Aruz Koca'ya şikâyet üstüne şikâyet etmişler. Aruz Koca o kadar anlatmış ... ama Tepegöz'ü bir türlü adam edememiş. Sonunda evden kovmuş. Tepegöz'ün Oğuzlara ettiğini duyunca Basat'ın aklı başından gitmiş. Daha teri kurumadan at binmiş. Salahana Kayası'na gelmiş. Tepegöz'ü güneşe karşı yatar görmüş. Ona görünmeden bütün gücüyle demir uçlu sivri bir ok atmış. Ok vızlayıp gitmiş.

(...)

“Bre sütsüz! Ak perçemli anamı ağlatmışsın. Aksakallı babama kan kusturmuşsun. Sırtımın güvenci dağ gibi kardeşim Kıyan Selçuk'u öldürmüşsün. Akça yüzlü yengemi dul bırakmışsın. Ela gözlü yeğenlerimi yetim koymuşsun. Bıyığı yeni terlemiş Oğuzları çok yemişsin. Elleri kınalı kızcağızları kardeşsiz, yarsız bırakmışsın. Ben seni bırakır mıyım?” demiş. Yıldırım gibi indirmiş... O an gökyüzü bir başka aydınlanmış. O gün, güneşle ay birlikte görünmüş. Ortalığa hafif bir serinlik yayılmış. Oğuzların gönlüne tatlı bir ferahlık gelmiş.

(...)

Dedem Korkut, o gün neşeli havalar çalmış. Gazilerin başına neler geldiğini söylemiş. Basat'ın boyunu anlatıp onu övmüş. Basat için hayır dua eylemiş: Kara dağa seslendiğinde, kara dağ cevap versin. Güvendiğin dağlara kar yağmasın. Kanlı suların geçmeyi dilediğinde, akıntılar sana geçit versin. Sığ görünen sular derin olmasın.

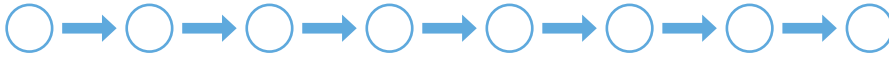
Süleyman Teyek, Dede Korkut Hikâyeleri
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Aşağıda karışık verilen ifadeleri metindeki olay örgüsüne uygun olarak sıralayınız.

- ① Tepegöz'ün Basat ile birlikte büyütülmesi
- ② Basat'ın bulunması
- ③ Basat'ın kaybedilmesi
- ④ Dede Korkut'un Aruz Koca'nın oğluna ad vermesi
- ⑤ Dede Korkut'un Basat'a duası
- ⑥ İnsanların Tepegöz'den yakınmaları
- ⑦ Basat'ın Tepegöz'ü öldürmesi
- ⑧ Basat ile Tepegöz'ün Salahana Kayası'nda karşılaşması

Olay Örgüsüne Göre Sıralama:

2. Tabloda verilen ifadeleri metindeki şahıs kadrosu, mekân, zaman ve anlatıcı unsurlarıyla eşleştiriniz.

	Şahıs Kadrosu	Mekân	Zaman	Anlatıcı
Aruz Koca				
Salahana Kayası				
Dede Korkut				
Bir gece				
Kıyan Selçuk				
Kaf Dağı				
Bayındır Han				

3. Okuduğunuz metindeki anlatıcıyı ve anlatıcının bakış açısını gösteren örnek cümleler yazınız.

Anlatıcı:

.....

.....

Bakış Açısı:

.....

.....

2. ÜNİTE	: HİKÂYE > Mesneviler > Mesnevilerde Tema, Konu, Temel Çatışma
Kavram	: Tema, Konu ve Çatışma
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	ATEŞ DENİZLERİNDE YOLCULUK	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Mesnevilerin tema, konu ve çatışmasını belirleyebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz ve görseli inceleyiniz. Metinden ve görselden hareketle soruları cevaplayınız.

HÜSN Ü AŞK

Arapların içinde Benî Mahabbet adlı bir kabile vardır. Bir gece bu kabilede bir kız bir de erkek çocuk doğar, erkeğe Aşk kıza Hüsn ismini verirler, bu ikisini birbirlerine nişanlarlar. Öğrenim zamanları gelince ikisi de Edep okuluna giderler. Bu sıralarda Hüsn ile Aşk, birbirlerine âşık olurlar. (...)

Aşk'ın Gayret adında bir lalası vardır ve ikisi Aşk'ın gidip Hüsn'ü kabile büyüklerinden istemesi konusunda anlaşırılar. Kabile büyükleri ise Aşk'ın bu arzusuyla alay eder ve eğer Hüsn'e kavuşmak istiyorsa Kalp ülkesine gidip Kimya'yı alıp gelmesi gerektiğini söylerler. Yolun ne denli zorlu ve korkunç olduğunu da anlatırlar. Aşk yolda dev, cin ve cadılarla karşılaşp ateşten bir denizden geçmek zorunda kalacaktır. Aşk ile Gayret, Kalp ülkesine yola koyulurlar ve başlarından birçok badireler geçer. Mutlu sonla biten hikâyede; işin sonunda Aşk'ın Hüsn'ü kendinden ayrı bir kişi sanmasının onu yanlış yollara düşüren şey olduğunu, aslında Aşk'ın Hüsn, Hüsn'ün de Aşk olduğunu, birlikte ikiliğin var olmayacağını aslın birlik (teklik) olduğu mesajı ile karşılaşılır.

İslam Ansiklopedisi, Hüsn ü Aşk

Kabûl kerd-en-i Aşk belâhârâ

89. Aşk anladı kim nedir serencâm
Gavgâ-yi kelâma verdi ârâm

90. Didi buyurun ne ela hidmet
Minba'd men ü belâ-yi minnet

91. Sâdât-i kabile etti tedbîr
Kim mehrine eyle nakdi tevfir

92. Hüsn akdine çok bâhâ gerektir
Evvel sana kîmyâ gerektir.

93. Durma sefer et diyâr-i kalbe
Can baş ko rehğüzâr-i kalbe

94. Ol şehride kîmyâ olurmuş
Yolda beli çok belâ olurmuş

95. Bin başlı bir ejderi münakkaş
Mumdan gemi altı bahr-i âteş

96. Bin yıllık yol harâbe-i gam
Anın ötesi serâ-yi mâtem

92. Meşhûd o yolun başında câdû
Her mûyu yılan yalan değil bû

meş'ûlû / meş'âilûn / feûlûn

Şeyh Galip, Hüsn ü Aşk

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

bahr-i ateş: Ateş denizi. **ejder-i münakkaş:** Süslü derili ejder. **kabûl kerd-en:** Kabul etme. **mihnet:** Sıkıntı. **Minba'd:** Her türlü. **mûy:** Saç. **sâdât-i kabile:** Kabilenin ileri gelenleri. **serencam:** Bir işin sonu.

1. a) “Ateş denizini mumdan gemilerle geçmek” ifadesinden hareketle görselin temasını belirleyiniz.

.....

.....

.....

- b) Görselin temasından ve *Hüsn ü Aşk* mesnevisinden alınan beyitlerden yola çıkarak mesnevinin temasını ve konusunu bulunuz.

.....

.....

.....

2. Aşağıdaki mesnevi örneklerini inceleyiniz. Örneklerden yola çıkarak mesnevilerin temasını bulunuz. *Hüsn ü Aşk* mesnevisiyle aşağıdaki mesnevileri temaları yönünden karşılaştırınız.

I. Metin

1. Allâh adın zikr idelim evvelâ
Vâcib oldur cümle işde her kula
2. Allâh adın her kim ol evvel ana
Her işi âsân ide Allâh ana
3. Allâh adı olsa her işin önü
Hergiz ebter olmaya anın sonu
4. Her nefesde Allâh adın di müdâm
Allâh adıyla olur her iş tamâm
5. Bir kez Allâh dise aşk ile lisân
Dökülür cümle günâh misl-i hazân

fâilâtün / fâilâtün / fâilün
Süleyman Çelebi, *Vesiletü'n-Necat*

II. Metin

Sakın konşı hakkından olma gâfil
Ki komşı hakkı Tanrı hakkıdır bil

Çün incitmez meseldür komşusun kurt
Sen incitmek neden olanı hem-yurt

Ağırla konşıyı izzet gerekse
Hudâdan rahmet ü cennet gerekse

meşâilün / meşâilün / feülün
Güvâhî, *Pendnâme*
(Metinler; aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

3. Mesnevilerde çatışma, genellikle kahramanın olağanüstü varlıklarla olan ilişkisine göre ortaya çıkar. *Hüsn ü Aşk* mesnevisinden alınan “Ol şehirde kîmyâ olurmuş/Yolda beli çok belâ olurmuş”, “Bin başlı bir ejderi münakkaş/Mumdan gemi altı bahr-i âteş” beyitlerindeki çatışma unsurlarını bulup açıklayınız.

.....

.....

.....

2. ÜNİTE	: HİKÂYE > Mesneviler > Mesnevilerde Yapı Unsurları
Kavram	: Olay Örgüsü, Şahıs Kadrosu, Zaman, Mekân, Anlatıcı ve Bakış Açısı
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	KISSADAN MESNEVİ	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Mesnevinin olay örgüsünü, şahıs kadrosunu, zaman ve mekân özelliklerini, anlatıcı ve bakış açısını tespit edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

YÛSUF U ZÜLEYHÂ

Yakup peygamberin on iki oğlundan en küçüğü olan Yûsuf bir rüya görür. Rüyasında güneş, ay ve on bir yıldız kendisine secde etmektedir. Rüyasının tabirini babasına sorar. Babası ömrünün sultanlıkla geçeceğini söyler. Düşünü kardeşlerine söylememesi için onu uyarır fakat kardeşleri bunu bir şekilde öğrenirler. Yûsuf'u kıskandıkları için onu ortadan kaldırmayı düşünürler. Bir gün kıra gezmeye gidiyoruz diyerek Yûsuf'u alıp giderler.

(...)

Varup anlar ol kuyuya irdiler
Birbiriyle meşverete girdiler

Anlar iytdi bu kuyuya biz seni
Atalum kurtara ol dışın seni

Didiler gömlegini çıkaralum
Kana bileyüp ataya varalum

Ay ile gün on bir ahter geleler
Buradan anlar seni kurtaralar

Yûsuf'ı kurd yidi ana diyelüm
Şermesâruz diyüben aglayalum

Bildi Yûsuf başına işbu belâ
Dili ucundan ana irdi ana

Biri dir Yûsuf'a gömlegi çıkar
Yûsuf anlara turur mâ'il bakar

Beni atam size virdi emânet
Emânete kılınur mı hıyânet

Soyup anın gömlegini aldılar
Biline anın bir ip bağladılar

Benim cürmüm nedür ki zulm idersiz
Ki Hakk'a varmayan râha gidersiz

Çimdürürler zann ider ol söylemez
Havf ider kuyuya inmek dilemez

Dinlemeyüp anı çâha saldılar
Ol koyunlarına anlar vardılar

(...)

Dir o dem kardaşlarına çimmezem
Ben yalanuzca kuyuya inmezem

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

Yûsuf kuyuda beklerken oradan geçmekte olan bir kervan onu kurtarır. Kardeşleri kervanı görüp gelirler. Bu bizim kölemiz dedikleri Yusuf'u kervancılara satarlar. Babalarına Yûsuf'un kanlı bir gömleğini gösterip "Yûsuf'u kurt kaptı." derler. Kervancılar çeşitli maceralardan sonra Yûsuf'u Mısır'a getirirler. Aradan yıllar geçer. Yûsuf genç bir delikanlı olur ve Mağrip padişahının kızı Züleyhâ'nın ona olan aşkı şehirde iyice yayılmaya başlar. Züleyhâ Yûsuf'u elde etmek ister, Yûsuf ise her defasında onu reddeder. Sonunda Züleyhâ, Yûsuf'a iftira atar ve onu zindana attırır. Yûsuf zindanda yedi yıl kalır. Hükümdarın gördüğü bir rüyayı yorumlaması sonucu zindandan çıkarılır. Hükümdar Yûsuf'u kendisine yardımcı yapar. Daha sonra baba oğul birbirlerine kavuşurlar. Kardeşleri de Yûsuf'tan af dileyip önünde eğilirler. Böylece Yûsuf'un gördüğü düş gerçekleşmiş olur.

Bu arada eski güzelliğini yitirmiş ve yaşlanmış olan Züleyhâ putperestliği bırakır ve Allah'a iman eder. Yûsuf, Züleyhâ'nın eski güzelliğine kavuşması için dua eder. Eski güzelliğine kavuşan Züleyhâ ile Yûsuf evlenirler.

*Diyarbakırlı Ahmedî, Yûsuf u Züleyhâ
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)*

Kelime Dağarcığı:

ahter: Yıldız. **ana:** Ona. **anlar:** Onlar. **bilemek:** bulamak, bulaştırmak. **cürüm:** Suç. **çâh:** Kuyu. **dem:** An, zaman. **dir:** Der. **diş:** Rüya, düş. **havf:** Korku. **iyitmek:** Söylemek, demek. **mâil:** Eğik. **meşveret:** İki veya daha fazla kişinin birbiriyle fikir alışverişinde bulunması. **râh:** Yol. **şermesâr:** Utangaç, mahcup.

1. Yukarıdaki mesnevinin olay örgüsü aşağıda verilmiştir. Olay örgüsünde boş bırakılan yerleri doldurunuz.

a) Yûsuf'un bir rüya görmesi ve babasının bu rüyayı yorumlaması
b)
c) Gezmeye gitme bahanesiyle Yûsuf'u da yanlarına alıp onu bir kuyuya atmaları
ç) Kervancıların Yûsuf'u kuyudan kurtarması
d)
e) Yûsuf'un Mısır'a getirilmesi ve orada büyümesi
f)
g) Yûsuf'un, hükümdarın rüyasını yorumlayıp zindandan kurtulması ve yüksek mevkiye getirilmesi
ğ) Yûsuf'un ailesine kavuşması ve rüyasının gerçekleşmesi
h)

2. a) Mesnevinin kahramanlarının kişisel özelliklerinde değişimler görülmekte midir? Örnek vererek açıklayınız.

.....

.....

- b) Mesnevinin zaman ve mekân özelliklerini tabloya yazınız.

Zaman	Mekân
.....	
.....	
.....	

2. Mesnevinin anlatıcı ve bakış açısını doğru kutucuğa işaretleyiniz.

Birinci kişi anlatıcı	→	Kahraman bakış açısı	☐
Üçüncü kişi anlatıcı	→	Hâkim (tanrısal/ilahi) bakış açısı	☐
	→	Gözlemci (müşahit) bakış açısı	☐

2. ÜNİTE	: HİKÂYE > Mesneviler > Mesnevilerde Mitolojik Ögeler
Kavram	: Mitolojik Ögeler
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	MİTOLOJİ KUŞU MESNEVİDE	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Mitolojik bir ögenin mesnevîde uğradığı değişimi değerlendirebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metinleri okuyunuz ve görseli inceleyiniz. Soruları metinlerden ve görselden hareketle cevaplayınız.

MANTIKU'T-TAYR

Bütün kuşlar Hüthüt'ün kılavuzluğunda padişahları Simurg'u aramaya çıkarlar. Asırlarca süren uzun ve zorlu mücadelelerin ardından yüzbinlerce kuştan engelleri aşabilen sadece otuz tanesi Kafdağı'ndaki hedefe ulaşır. Nihayet Simurg'la karşılaşan bu kuşlar, aradıklarının aslında kendileri olduğunu anlarlar. Kuşlar hakikati arayan insanları, otuz kuş anlamındaki Simurg ise yaratıcıyı temsil etmektedir. Hikâye bu yönüyle tasavvuftaki vahdetivücut anlayışını somutlaştırmaktadır.

Komisyon

MANTIKU'T-TAYR'DAN

(...)
Kim diler ise ki sîmurga ire
Kûh-ı Kâf'a vara vü anı göre
(...)
Çün cihân üstine sîmurg uçdı hoş
Âleme kanatlarını açdı hoş
Düşdi sîmurguñ cihâna sâyesi
Âlemüñ ol sâyedür sermâyesi
(...)
Kamu kuşlar sûreti ol sâyeden
Hâsıl oldu vü hem ol sermâyeden
(...)
Nefs bendine esîrem n'ideyim
Bend ile sîmurga nite gideyim
(...)
Anı görîçek ki ne Sîmurg-ı mış
Gördiler girü ki bu sî murg-ı mış
(...)

Gülşehrî, Mantiku't-Tayr

Kelime Dağarcığı:

Kûh-ı Kâf: Kafdağı. **mürg:** Kuş. **sâye:** Gölge. **sî:** Otuz.

SİMURG SÖYLENİ

Fars mitolojisinde Simurg adıyla bilinen bu efsanevi kuş pek çok kültürde farklı isimlerle karşımıza çıkmaktadır. Bilinen ilk örneği, Eski Mısır'da ateş kuşu olarak geçen Feniks'tir. Feniks'in Batı mitolojisindeki karşılığı fonetik olarak da Fenikse çok benzeyen Phoenix'tir. İslam mitolojisinde Anka, Türklerin İslamiyet'i kabulünden önce Tuğrul, Karakuş sonra ise Zümrüdüanka olarak geçer. Her ne kadar isimleri birbirinden farklı olsa da tüm bu kuşlar fiziksel ve karakteristik olarak benzer özellikler taşımaktadır.

Gülay Karakuş, *Simurg Söyleni Üzerine Görsel Anlatılar*
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

söylen: Efsane.

1. Türk edebiyatındaki mitolojik öğeler mesnevi nazım biçiminde nasıl bir değişimle ortaya çıkmaktadır? *Mantıku't-Tayr* eserindeki Simurg örneğini ve divan edebiyatının kaynaklarını düşünerek yorumlayınız.

.....

.....

.....

.....

2. Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. *Mantıku't-Tayr* eserindeki Simurg miti ile ilişkili olan ifadelerin karşısına (✓) işareti koyunuz.

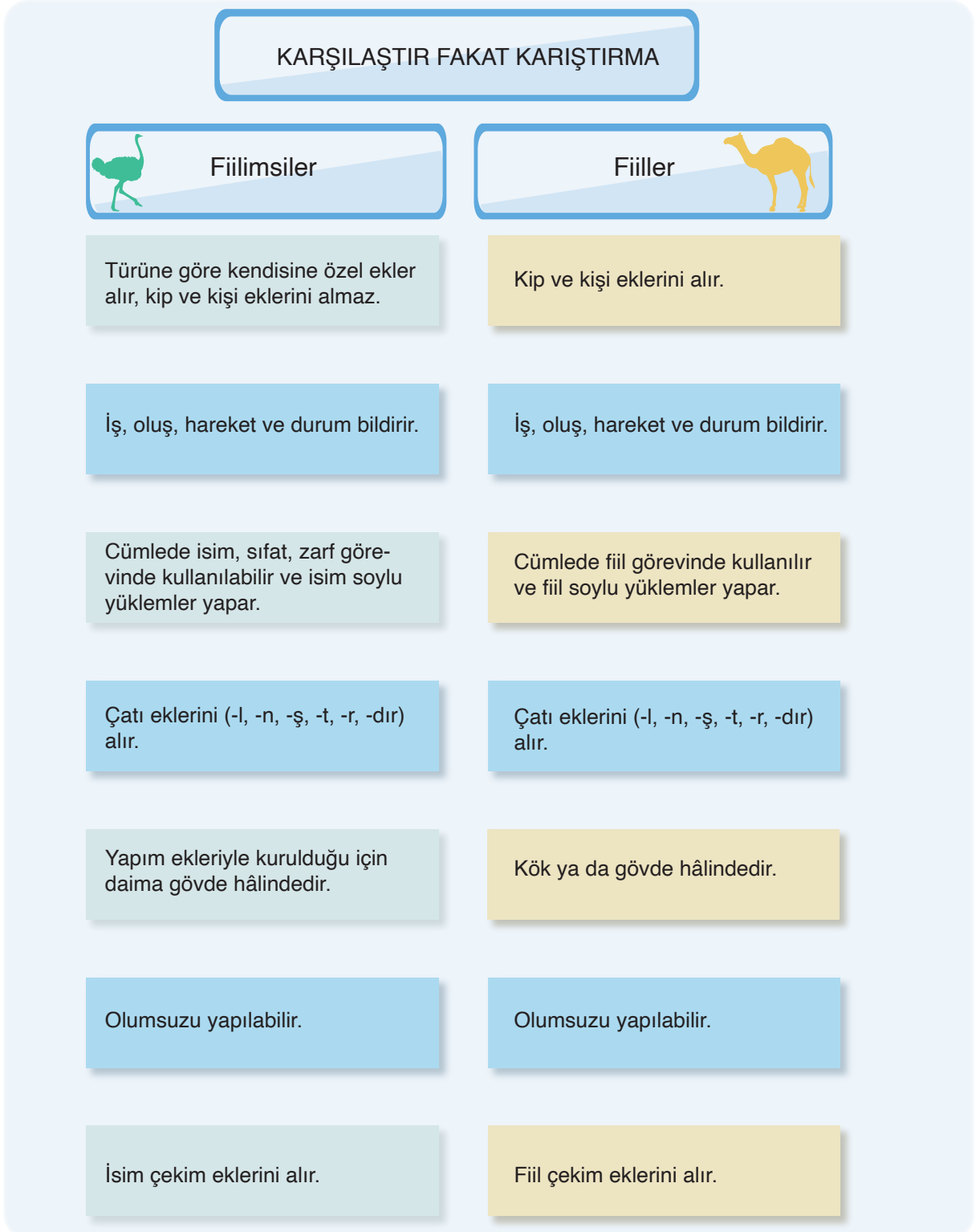
	Simurg
Varoluşu/varlığı anlamlandırma çabası	
Olağanüstü nitelikler	
Bilim ve teknoloji	
İslam dini ve tasavvufu	
Bütünüyle bireysel yaratıcılık	
Temsil gücü	
Türk mitolojisi	
İran mitolojisi	

2. ÜNİTE : **HİKÂYE > Sözcük Türleri > Fiilimsiler**
Kavram : Fiilimsi (Eylemsi)
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	FiİL Mİ, FiİLİMSİ Mİ?	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Fiillerle fiilimsiler arasındaki farkları ayırt edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi grafiğini (infografiği) inceleyerek soruyu çözünüz.

1. Aşağıdaki koyu yazılmış kelimelerin hangi türde olduğunu işaretleyerek belirtiniz.

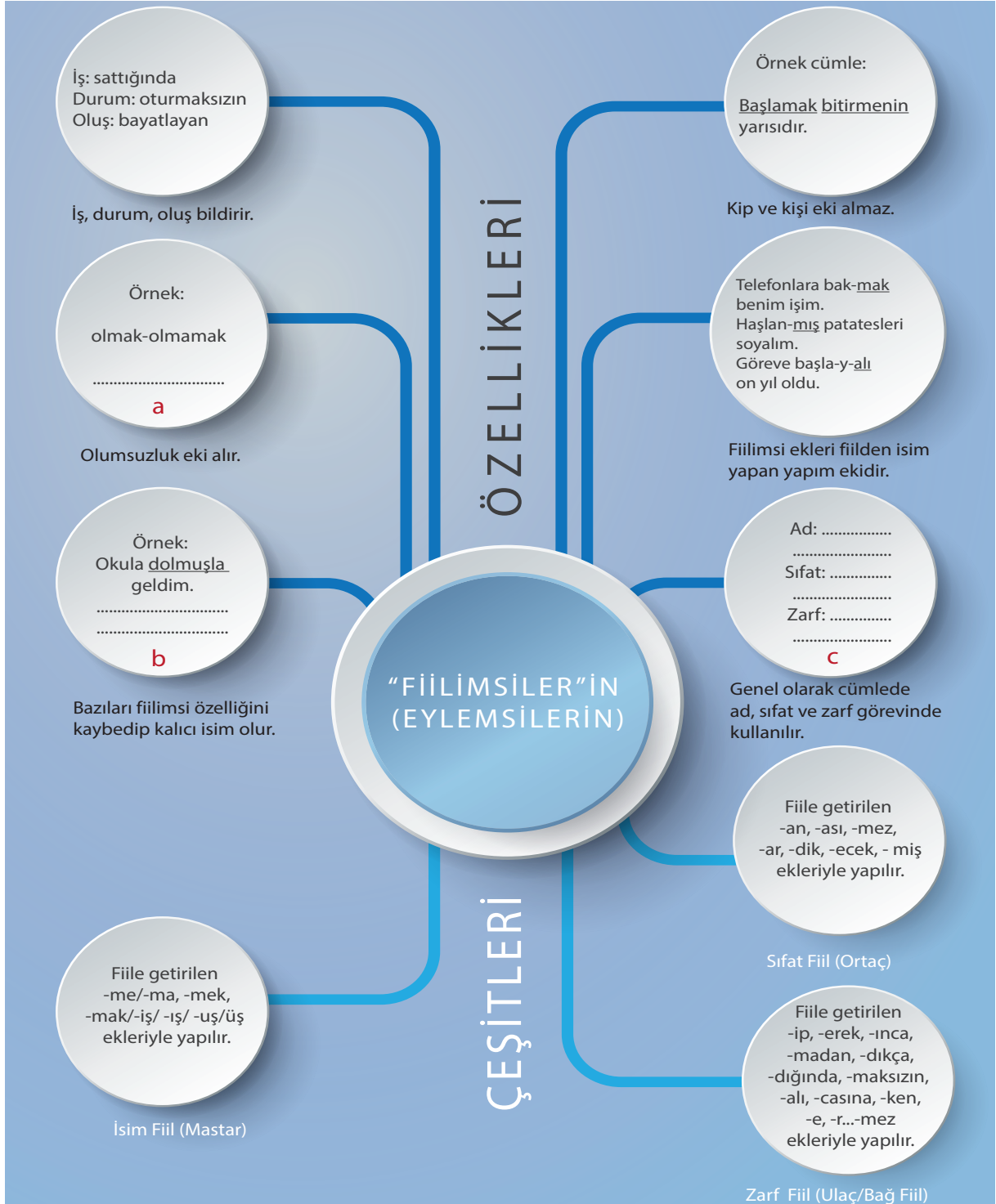
Sıra	Örnekler	Fiil (Eylem)	Fiilimsi (Eylemsi)
1	Yapılacak bir şey kalmadı.		
2	Bu işlerin hepsi bir hafta içinde yapılacak .		
3	Bu saatten sonra geriye dönülmez artık.		
4	Dönülmez akşamın ufkundayız.		
5	Bu bozulmuş yemekleri sokak hayvanlarına vermeyin.		
6	Bakımı yapılmayınca makine bozulmuş .		
7	Akşama beni bekleme .		
8	Uzun süre beklemeyi kimse sevmez.		
9	Öğrencilerine okuma kitaplarından örnekler okuttu.		
10	Koyu yazılmış kısımları okuma .		

2. ÜNİTE : **HİKÂYE > Sözcük Türleri > Fiilimsiler**
Kavram : Fiilimsi (Eylemsi)
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Görsel Okuryazarlık Becerisi

Çalışmanın Adı	HARİTAYI TAMAMLA	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Fiilimsi ile ilgili edindiği bilgileri bilgi haritasında kullanabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritasında verilenleri göz önünde bulundurarak harflendirilmiş alanları doldurunuz.

2. ÜNİTE : **HİKÂYE > Sözcük Türleri > Fiilimsiler**
 Kavram : Fiilimsi (Eylemsi)
 Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
 Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	Fiilimsi BALI	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Fiilimsileri türlerine göre sınıflandırabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki etkinliği fiilimsiler konusundaki bilgilerinizi kullanarak yapınız.

1. Peteklerdeki cümle numaralarını cümlelerin içindeki fiilimsi türüne göre ait oldukları kovanların altındaki noktalı yerlere yazınız.

İsim-Fiil (Mastar) Kovanı	Sıfat-Fiil (Ortaç) Kovanı	Zarf-Fiil (Ulaç/Bağ-fiil) Kovanı
Cümle numaraları	Cümle numaraları	Cümle numaraları

1. Her an yeni şeyler öğrenerek kendini yenile.

2. Her doğan günün bir dert olduğunu insan bu yaşa gelince anlarımış.

3. Bilenler bilmeyenlere anlatsın.

4. Görmedin, giderken güllerin soldu.

5. Koşar adım yanımdan uzaklaştı.

6. Zor gününde yanında oluşu dostu ötekilerden ayırır.

7. Biz dünyaya geleli oluyor bir kırk yıl kadar.

8. Rüzgâra okunmuş şiir gibisin.

9. Ben bilmeye değil olmaya talibim.

10. Kalp kırılınca ses çıkarmaz.

11. Bulur bulmaz kaybetmek bu benimkisi.

12. Buna bile bile lades denir.

13. Çalışmayıp da ne yapacağız?

14. Toplantıda tanıdık birine rastlayamadım.

15. Sarıldıkça artar benim özlemim.

16. Olmayacak duaya âmin denmez.

17. Durmadan, yorulmadan dardını anlattı gelenlere.

18. Bakmakla görmek arasında büyük bir fark vardır.

19. Ayşe teyze eli öpülesi bir kadındı.

20. Aşılmaz dağları aştım da geldim.

3. ÜNİTE	: ŞİİR > İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı > İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı Nazım Türleri
Kavram	: Koşuk, Sagu
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	TÜRK ŞİİRİNİN İLK ÖRNEKLERİ	⌚ 15 dk.
Çalışmanın Amacı	Koşuk ve sagunun özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki tabloyu inceleyip soruları cevaplayınız.

İSLAMİYET ÖNCESİ DÖNEM TÜRK ŞİİRİ	
Koşuk	Sagu
Sığır törenlerinde ve şölen denilen ziyafet törenlerinde söylenmiştir.	Yuğ denilen yas törenlerinde söylenmiştir.
Aşk, ayrılık, doğa sevgisi ve kahramanlık temalı şiirlerdir.	Ölen kişinin ölümünden duyulan üzüntünün dile getirildiği şiirlerdir. Ölen kişinin kahramanlık ve başarıları, hayattayken yaptığı iyilikler anlatılır.
Lirik, epik ve pastoral özellikteki şiirlerdir.	Lirik ve epik şiir özelliklerini taşır.
Halk edebiyatında güzelleme ve koçaklama,divan edebiyatında gazel ile benzerlik gösterir.	Halk edebiyatında ağıt, divan edebiyatında mersiye ile benzerlik gösterir.
Sözlü döneme ait şiirlerdir. Kaşgarlı Mahmut, ulaşabildiği koşuk ve saguları derleyip XI. yüzyılda <i>Dîvânü Lu-gâtî't-Türk</i> adlı eserinde yazıya geçirmiştir. Koşuk ve saguların bazılarını ise yabancı kaynaklardan (Bizans, Çin kaynakları) çeviri yoluyla ulaşılmıştır.	
Nazım birimi dördlüktür. Hece ölçüsünün 7, 8 ve 11'li kalıpları yaygındır.	
Genellikle yarım kafiye ve düz kafiye düzeni kullanılmıştır.	

SAGU

(...)

Turgan ulug ıslaka
Tirgi urup aşlaka
Tumlug kadir kışlaka
Kodtı erig umduru

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİ

(O), büyük işlere kalkışan,
soğuk (ve) şiddetli kış (ayların)da (bile)
ziyafet sofrası kurup (konuklarına yemek
yediren bir yiğit)ti.
(Ölümü ile), halkı (onun cömertliğini) umar
(ve bekler durumda) bıraktı.

AĞIT

Ceyhun kardaş sen bu elden gideli
Dağlarım yıkıldı, çöllerim bomboş.
Söğütlü dereler, iğdeli beller,
Kuraktan çatlamış göllerim bomboş.
(...)

Külebi der ölüm gelir yavaştan,
Ben de bıktım bu anlamsız savaştan,
Dağdaki geyikten, gökteki kuştan
Beter oldum, telim teleğim bomboş.

Cahit Külebi

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Yukarıda Türk edebiyatının farklı dönemlerine ait iki şiir örneği verilmiştir.

a) Bu şiirlerin ortak özellikleri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

- b) Sizce farklı edebî dönemlerde farklı adlar almalarına rağmen bu şiirlerdeki konu ortaklığını devam ettiren unsur nedir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

2.

KOŞUK	KOŞUK	KOŞUK
Tünle bile köçelim Yamar suvin keçelim Terngik suvin içelim Yuwga yagi uvulsun (...)	Yigitlerig işletü Yıgaç yemişırgatu Kulan keyik avlatu Badram kılıp avnalım (...)	Bulnar mini öles köz Kara mengiz kızıl yüz Andın tamar tükel tuz Bulnap yana ol kaçır (...)
GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİ Geceleyn göçelim ve Yamar Suyu'nu geçelim. Onların kaynak sularından içelim; zayıf düşman (elimizde iyi- ce) ufalansın, azalsın!	GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİ Gençleri çalıştıralım, işe koşalım. (Onlara) meyva ağaçlarını silktirelim (ve meyva toplatalım), yaban eşekleri ve yaban hayvanları avlatalım. (Böylece, günlerce) bayram edelim, avunup eğlenelim!	GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİ (O) baygın göz(ler) beni avlıyor (ve üzerinde) kara benler (bulu- nan o) pembe yüz (beni tutsak ediyor). Bütün güzellik(ler) ondan damlıyor (sanki); (beni) tutsak ediyor, sonra da kaçıp gidiyor! (Metinler; aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Türk dili ve edebiyatı öğretmeni Zeynep Hanım, 10/A sınıfında İslamiyet Öncesi Türk şiirinin özelliklerini anlattıktan sonra etkileşimli tahtadan yukarıdaki koşuk metinlerini yansıtır. Daha sonra öğrencilerden birer koşuk örneği yazmalarını ister ve onlara 10 dakika süre verir. Süre sonunda Zeynep öğretmenin yaptırmak istediği çalışmayla ilgili bazı öğrencilerden gelen tepkiler aşağıdaki tabloda verilmiştir. Doğru bulduğunuz görüşleri (✓) işareti ile belirtiniz.

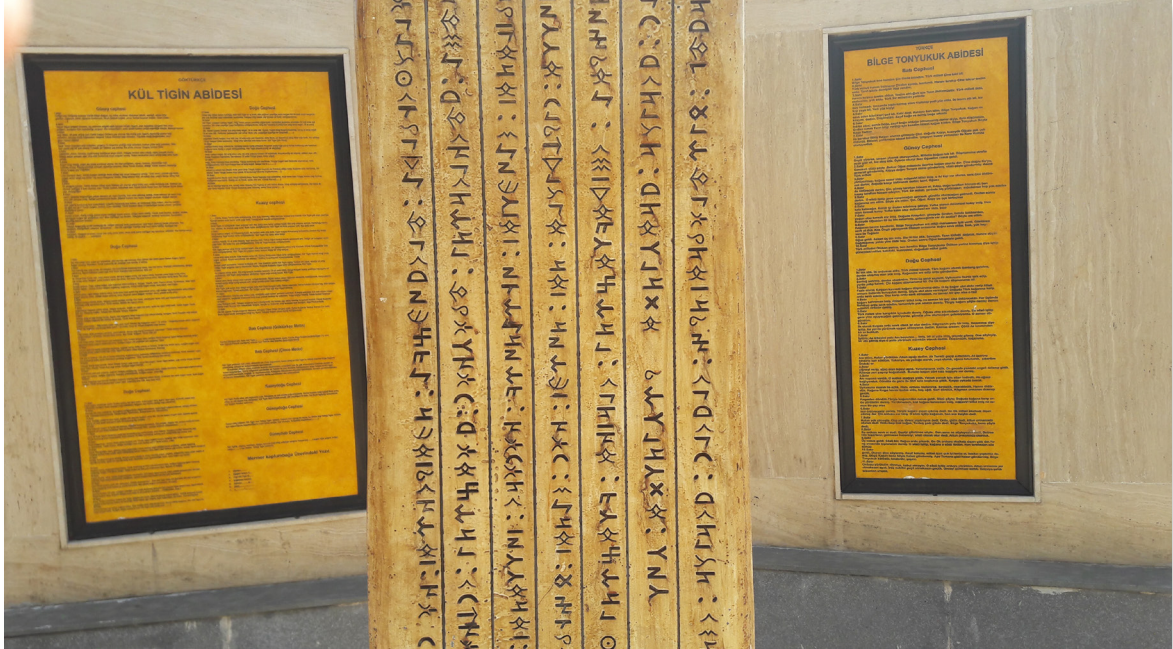
Öğrenciler	Görüşler	✓
Ayşe	"Süre yeterli değil."	
Tuna	"İslamiyet'in kabulünden önceki döneme özgü bir şiir türü olduğu için günümüz şartlarında koşuk yazılamaz."	
Ahmet Selim	"Günümüz Türkçesiyle böyle bir şiir dili oluşturmak imkânsız."	
Defne	"Göçebe kültürü ya da avcılığı tecrübe etmediğimiz için bunlarla ilgili duygu ve düşüncelerimizi dile getirecek birikime sahip değiliz."	
Oğuz	"Bu şiirler bizim şiir diye bildiğimiz metinlerden çok farklı, estetik beğeni uyandıracak bir ifade tarzına sahip değil."	
Sinan	"Bu şiirleri bugünün sanat anlayışıyla değerlendirmek doğru olmaz."	
Eda	"Şiirlerin hece ölçüsüyle ve dörtlükler hâlinde söylenmiş olması işimizi kolaylaştırdı. Bunlar, Türk edebiyatının sonraki dönemlerinde de devam eden bilindik özellikler."	
Barış	"Ben bir koşuk örneği yazdım fakat bunu ritmik hareketler ve müzik eşliğinde okumak gerek."	

3. ÜNİTE : ŞİİR > İslami Dönem Türk Edebiyatı > Geçiş Dönemi Türk Edebiyatı
Kavram : Geçiş Dönemi Türk Edebiyatı
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	DEĞİŞİMLER EDEBİYATA NASIL YANSIR?	20 dk.
Çalışmanın Amacı	Kültürel, dinî, coğrafi ya da herhangi başka bir alanda yaşanan değişimin edebiyata yansımaları fark edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metinleri okuyup görselleri inceleyiniz. Metinlerden ve görsellerden hareketle soruları cevaplayınız.

Görsel 1: Kök Türk (Göktürk) Alfabesi

Görsel 2: Dîvânu Lugâtî't-Türk

Edebî ürünler, toplumun aynasıdır. Toplum yaşamında ortaya çıkan coğrafi, dinî, siyasi gelişmeler ve daha birçok olay edebiyatı mutlaka etkiler. Savaş, göç, deprem, din değişikliği edebiyata farklı şekillerde yansır. Yukarıda Türk edebiyatının geçirdiği aşamaları temsil eden iki görsel verilmiştir. *Göktürk Kitabeleri* İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı'na, *Dîvânu Lugâtî't-Türk* ise İslami Dönem Türk Edebiyatı'nın Geçiş Dönemi'ne ait eserlerdir.

1. Sizce Türklerin İslam dinine geçişiyle beraber verdikleri edebî ürünlerde ne gibi değişiklikler meydana gelmiştir?

.....

.....

.....

.....

I. Metin

KOŞUK

Kurvı çuvaç kuruldu
Tugum tikip uruldu
Süsi otun uruldu
Kaçuk kaçır ol tutar

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİ

Hakan otağı kuruldu
Tuğ dikildi kös vuruldu,
Düşman ot gibi biçildi
Beği benden nasıl kaçır?

Anonim

II. Metin

DÎVÂN-I HİKMET

bu dünyâda yaratılğan mahlûklarga
imdi bildim tiriglik (hem) bolmas irmiş
bu ölümning şerbetidür açıg şerbet
cümle âdem içmey andın kalmas irmiş

Cânım cüdâ bolganda tenim munda kalganda
Tahta üzre alganda ne kılğay min Hudâya

Hoca Ahmed Yesevî, Dîvân-I Hikmet
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

2. Koşuk, İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı'na *Dîvân-ı Hikmet* ise Geçiş Dönemi'ne (Kara-hanlı Dönemi) ait ürünlerdir. Bu ürünleri dil, ölçü ve nazım birimi açısından karşılaştırınız.

.....

.....

.....

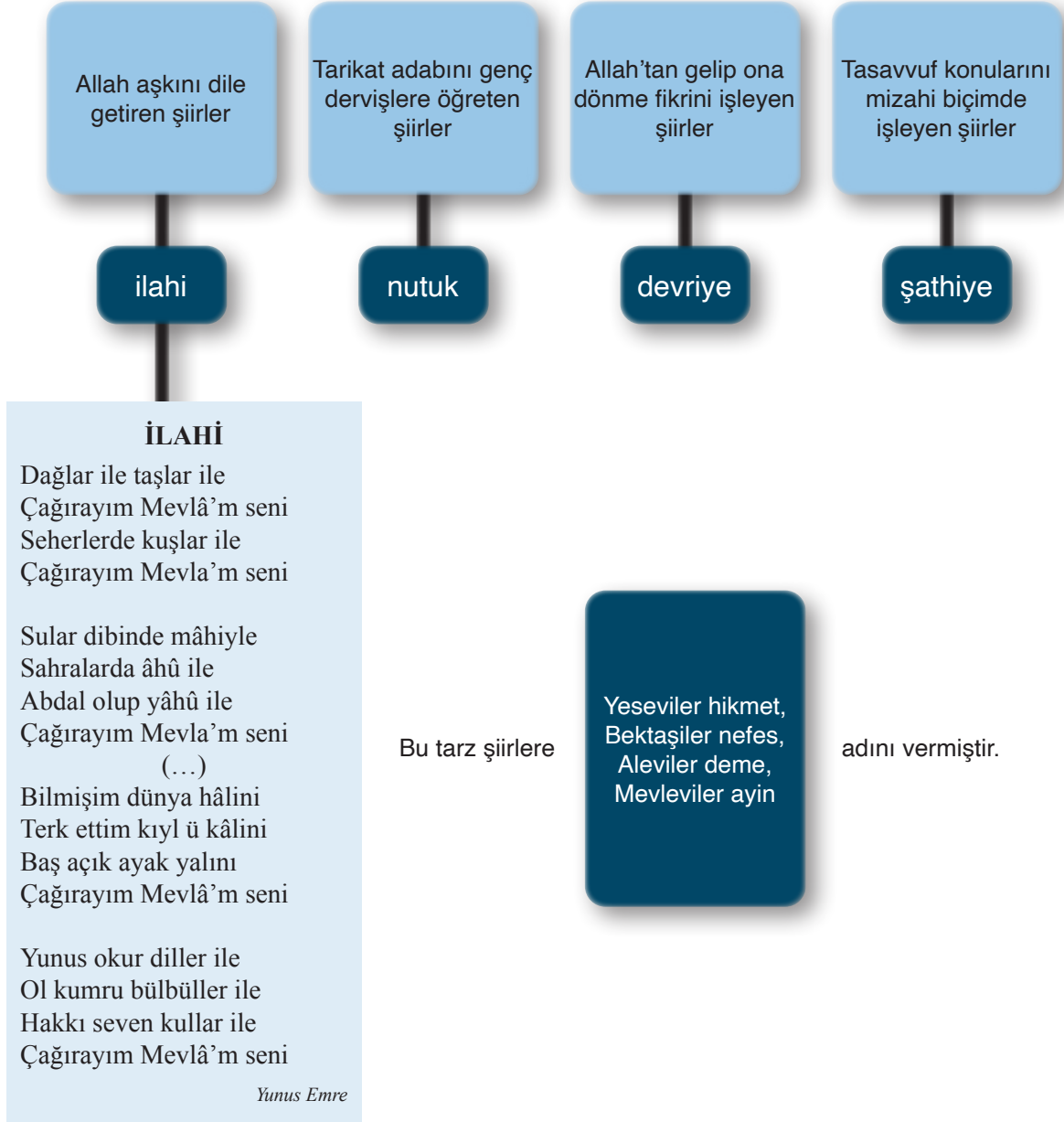
.....

3. ÜNİTE : **ŞİİR > Halk Edebiyatı Nazım Türleri > Dinî-Tasavvufî Türk Halk Şiiri Nazım Türleri**
Kavram : İlahi, Nefes, Deme, Nutuk, Şathiye, Devriye
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	AYNI NEFES	🕒 15 dk.
Çalışmanın Amacı	Dinî-tasavvufî Türk halk edebiyatı nazım türlerini ayırt edebilme.	

1. Aşağıdaki bilgi haritasından hareketle dinî-tasavvufî Türk halk şiirinin türlere ayrılmasının nedenlerini yorumlayınız.

2. Tasavvufu anlatan bir roman yazmak isteyen yazar, elindeki bazı şiirleri kahramanlarına söyletmek istemektedir. Kurguya göre Tapduk Emre, sözlerine tarikata yeni giren gençlere hitaben bir “nutuk”la başlayacaktır. Bir süredir tekkeden uzaklarda nasibini arayan Derviş Yunus, “devriye” siyle gerçekte hep o tek varlığa döndüğünü hatırlatacaktır. Uzak diyarlardan tekkeye mürşidinin “hikmet”lerini hediye getiren bir Yesevi dervişi, Allah’a yaklaşma çabasını anlatmayı sürdürecektir. Romanın yüz-yıllar sonrasına atlanan bir başka bölümünde tekkenin misafirlerinden Pir Sultan Abdal, gönlündeki

Hız. Ali sevgisini de “deme”ye ekleyecek; Derviş Azmî, aşk coşkısına hâkim olamadan duygu ve düşüncelerini senli benli bir dille “şathiye”lere aktaracaktır. O an söylenenlere anlam veremeyen genç dervişler, şathiye'nin ardındaki derin anlamları zamanla fark edeceklerdir.

Metne göre aşağıda verilen şiirleri hangi kahramanlara söylenmelidir? Simgelerin de çağrışımlarıyla ulaştığınız sonuçları tablodaki boşluklara yazınız.

Bismi'llâh dip beyân eyley hikmet aytıp
Tâliblerge dürr ü güher saçtım muna
Rıyâzetni katig tartıp kanlar yutup
Min defter-i sâni sözün açtım muna

1

Kaalû belâ dinilmeden
Tertib düzen eylenmeden
Hak'tan ayrı değil idim
Ol ulu divanda idim

2

Üçüncüde “yâ Hû” ismini oku
Garip bülbül gibi durmayıp şakı
Kendi vücudunda bulagör Hakkı
Erişir cânına fazlı Hüdâ'nın

3

Mümin olan neresinden bellidir
Hakkı söyler nefesinden bellidir
Erenlerin yolu gonca gülüdür
Tomurcuk güllerin dersem yâ Ali

4

Şanına düşer mi noksan görürsün
Her gönülde oturursun yürürsün
Bunca canı alıp yine virirsün
Götürüp getiren kervancı mısın

5

Kelime Dağarcığı:

aytmak: Söylemek. **dürr ü güher:** İnci ve cevher. **eren:** Ermiş. **fazl:** Cömertlik, iyilik, lütuf. **Kalubela:** İslam inancına göre, ruhlar yaratıldığında Allah'ın "Ben sizin Tanrı'nız değil miyim?" sorusuna ruhların verdikleri "evet" cevabı. **riyazet:** Nefsin isteklerini kırma. **sâni:** İkinci. **talip:** İsteyen.

3. ÜNİTE : **ŞİİR > Halk Edebiyatı Nazım Şekilleri > Anonim Halk Edebiyatı Nazım Şekilleri**
Kavram : Mânî
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi, Yaratıcılık ve İnovasyon Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	KISA VE ÖZ	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Mânî nazım biçimini ve mânî türlerini tespit edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.

DÜZ MÂNİ

I. Metin

Diyarbakır karpuzu,
Ata vurdum mahmuzu,
Anası çeyiz ister,
Gel de satma öküzü.

Anonim

KESİK (CİNASLI) MÂNİ

II. Metin

Bu dala,
Bülbül konar bu dala;
Olmuşum yâr delisi,
Bana derler budala.

Anonim

YEDEKLİ (ARTIK) MÂNİ

III. Metin

İlkbahara yaz derler
Şirin söze naz derler
Kime derdim söylesem
Bu dert sana az derler
Kendin ettin kendine
Yana yana gez derler

Anonim
Metin Özarlan,
Türk Mânilerinden Seçmeler
(Metinler; aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

MÂNİ TÜRLERİ

Mâni

Dört dizeli, bütün dizeleri yedi heceli ve “aaxa” şeklinde kafiyelenen mânilerdir.

Mâni

Birinci dizesinin hece sayısı yediden az olan manilerdir. Dizeleri genellikle cinaslı kafiyelerle kurulur.

Mâni

Dört dizeli genel tipte olan mâniye, aynı kafiye başta dizeler eklenerek söylenen mânilerdir.

1. Bilgi haritasındaki noktalı yerleri uygun ifadelerle doldurunuz.
2. Aşağıdaki metinlerden hangisi mânidir? Açıklayınız.

I. Metin

(...)

Balığın canını suda dediler
İlâhî balığı gölden ayırma

Eşrefoğlu senin kemter kulundur
İlâhî kulu sultandan ayırma

Eşref-i Rûmî, Eşrefoğlu Divanı

II. Metin

Su gelir deste gider
Ayrılır dosta gider
Gurbet yansın yıkılsın
Sağ gelen hasta gider.

Anonim

*Cem Dilçin, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)*

3. Aşağıdaki mânilerde boş bırakılan dizeleri tablonun ilk satırında verilen türlere uygun şekilde tamamlayınız.

Düz Mâni	Kesik Mâni	Yedekli Mâni
Güvercin havadadır, El vurma yuvadadır,	 Kâkül örtmüş o beni Ben yârımı unutmam	Derdim var beller gibi Söylemem eller gibi Kalbimin hüznü var Yıkılmış eller gibi

3. ÜNİTE

: **ŞİİR > Halk Edebiyatı Nazım Biçimleri > Anonim Halk Edebiyatı Nazım Biçimleri**

Kavram

: Türkü

Genel Beceriler

: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Alan Becerileri

: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	TÜRKÜ DENİNCE	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Türkünün genel özelliklerini açıklayabilme.	

1. Aşağıdaki görselde bir ozan türküyle ilgili bilgi vermiş ve aşağıdaki türküyü okumuştur. Okuduğu türkünün özelliklerini karşısına yazınız.

Konusu:

- Ninni, çocuk, doğa, kahramanlık, askerlik, tören, ağıt, sevda, ayrılık, mizahi, oyun.

Ölçüsü:

- 7, 8, 11'li hece ölçüsü.

Yapısı:

- Bentlerle, dörtlüklerle, beyitlerle kurulan türküler.
- Kavuştaklı, kavuştaksız türküler.

Ezgisi:

- **Usulsüzler:** Divan, bozlak, koşma, hoyrat, çukurova, uzun hava.
- **Usullüler:** Oyun havası.

TÜRKÜ Kalenin ardında üç ağaç incir Elimde kelepçe boynumda zincir Çekme zincirleri kollarım incir Atma bu taşları ben yaralıyam Elalem al giymiş ben karalıyam Kalenin ardında bir taş olaydım Gelene geçene yoldaş olaydım Bacısı güzele kardaş olaydım Atma bu taşları ben yaralıyam Elalem al giymiş ben karalıyam (...) <i>Erman Artun, Anonim Halk Edebiyatı Nazmı (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)</i>	Ölçüsü:
	Konusu:
	Yapısı:
	Söyleyeni:

Konusu	Ölçüsü	Yapısı
Kahramanlık ve askerlik.	11'li hece ölçüsü.	Bentle kurulmuş ve kavuştaklı.

2. Yukarıda özellikleri verilen türkü hangisidir? Yuvarlak kutucuğu işaretleyiniz.

I. Metin	II. Metin
HAVADA BULUT YOK Havada bulut yok bu ne dumandır Mehlede ölüm yok bu ne şivandır Şu yemen elleri ne de yamandır Anom yemendir gülü çemendir Giden gelmiyor acep nedendir Şu dağın ardında redif sesi var Varın bakın çantasında nesi var Bir çift pabuç ile bir de fesi var Anom yemendir gülü çemendir Giden gelmiyor acep nedendir (...) <i>Salih Turhan, Anadolu Halk Türküleri ve Ezgileri</i>	TÜRKÜ Kayada gezen oğlan Edası güzel oğlan Beni sana vermezler Sar'altın kazan oğlan Aman şeker oğlan Yandım şeker oğlan Anasına küsmüş Damda yatar oğlan (...) <i>Erman Artun, Anonim Halk Edebiyatı Nazmı (Metinler; aslına sadık kalınarak alınmıştır.)</i>

3. Bildiğiniz bir türküyü yazınız. Özelliklerini inceleyiniz.

Ölçüsü:

Konusu:

Yapısı:

Söyleyeni:

3. ÜNİTE : **ŞİİR > Halk Edebiyatı Nazım Türleri > Âşık Edebiyatı Nazım Şekilleri**
Kavram : Koşma, Destan
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	EZGİLİ ŞİİR	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Koşma ile destan türlerinin genel özelliklerini ve aralarındaki farkları açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruyu cevaplayınız.

I. Metin

KOŞMA

Eğer benim ile gitmek dilersen
Eğlen güzel yaz olsun da gidelim
Bizim iller kıraçlıdır aşılmaz
Yollar çamur kurusun da gidelim

Aşamazsın Karaman'ın ilini
Köprüsü yok geçemezsin selini
Gerdan yaylasının perçem belini
Lâle sümbül bürüsün de gidelim

Sökülsün dağların buzu sökülsün
Öne insin çöl ovaya dökülsün
Erzurum dağının karı çekilsin
Ak koyunlar yürüsün de gidelim

Karac'oğlan der ki buna ne fayda
Hiç rağbet kalmadı yoksula bayda
Bu ayda olmazsa gelecek ayda
On bir ayın birisinde gidelim

Karacaoğlan

II. Metin

ATALAR SÖZÜ

Tut atalar sözün kalbi selim ol
1 Gönülden gönüle yol var demişler
Gider yavuzluğun tab'ı halim ol
Sert sirke kabına zarar demişler
(...)

Aldanma cihânın sakın varına
5 Bir nefesi verme cihan varına
Bugünkü işini koyma yarına
Yar yıkıldığı gün tozar demişler
(...)

Yar ile ettiğin kavle ver karar
19 Kâr etmezsen bari eyleme zarar
Aza kanaat et olma tama'kâr
Ucuz satan tizcek satar demişler

Kanaat halkasın bırakma elden
20 Elinden çıkmasın der isen dümen
Deve ahû gibi boynuz isterken
İki kulaktan da çıkar demişler

Güneş balçık ile sıvanmaz ey dil
21 Bî-zaban da olsa bellidir kâmil
Kendinden gayriyi beğenmez câhil
Kendi çalar kendi oynar demişler
(...)

Levni nasihati pirlerin böyle
30 Durub-ı emsalden naz ile söyle
Meydân-ı hünerde ağırlık eyle
Ağır bassa yeğni ağır demişler

Levni

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Yukarıda halk edebiyatı nazım biçimlerinden koşma ve destan örneği verilmiştir. Metinlerden hareketle aşağıda verilen ölçütlere göre şiirlerin benzer ve farklı yönlerini belirleyiniz. Tablodan çıkardığınız sonucu aşağıdaki boşluğa yazınız.

Ölçütler	Özellikler	
	Koşma	Destan
Nazım birimi		
Toplam nazım birimi sayısı		
Ölçü		
Kafiye örgüsü		
Konu		
Mahlas kullanımı		

Sonuç:

2. Âşık edebiyatı nazım şekli olan destanlar; savaş, deprem, yangın, ünlü kişilerin serüvenleri, mizah, eleştiri, atasözleri, hayvanlar, nasihat, insanın hayat evreleri gibi pek çok konuda yazılabilir. Aşağıda verilen destanların konusunu yazınız.

I. Metin

Koyun mübarektir çıktı cennetten
Keçide bulmadım eser lezzetten
Katır eşek dönmez düşen hizmetten
At yanında ester misali sıpa

Âşık Ömer

II. Metin

Hikmetin sorulmaz Cenab-ı Mevlâ
Bu bir afet miydi yoksa bir belâ
Bir gece ansızdan kopan zelzele
Bâd-ı sarsar gibi döktü yaprağın

Sabit Müdâm

III. Metin

Kırk beşimde ben de bildim ölmek var
Eğril yoldan doğru yola gelmek var
Nizam kurup sûr düdüğün çalmak var
Ettiğim günahlar geldi meydâne

Âşık Vartan

IV. Metin

On bir saat tamam eyledik cengi
İslâm askerinin olmadı dengi
Kâfir suya döktü topu tufengi
İmdad-ı Hak ile nusrat bizimdir

Âşık Ahmet

(Metinler, aslına sadık alınarak alınmıştır)

Metinler	Konusu
I. Metin	
II. Metin	
III. Metin	
IV. Metin	

3. ÜNİTE	: ŞİİR > Halk Edebiyatı Nazım Türleri > Âşık Edebiyatı Nazım Türleri
Kavram	: Semai, Varsağı
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	OZANLARIN DİLİNDEN	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Semai ve varsağı nazım biçimlerinin özelliklerini belirleyebilme.	

Bilgi Notu: Semai, 8’li hece ölçüsüyle, dörtlükler hâlinde özel bir ezgiyle söylenen; genellikle doğa, güzellik, özlem konularını ele alan âşık edebiyatı nazım biçimidir.

Varsağı, Güney Anadolu’da yaşayan Varsak boyu ozanları tarafından özel bir ezgiyle söylenen nazım biçimidir. Genel olarak semaiye benzeyen varsağıda yığitçe söyleyişlere yer verilir.

Yönerge: Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.

I. Metin

Gönül gurbet ele varma
Ya gelinir ya gelinmez
Her dilbere meyil verme
Ya sevilir ya sevilmez

Yürüktür bizim atımız
Yardan atlattı zâtımız
Gurbet elde kıymatımız
Ya bilinir ya bilinmez

Bahçenizde nar ağacı
Kimi tatlı kimi acı
Gönüldeki dert ilacı
Ya bulunur ya bulunmaz

Deryalarda olur bahri
Doldur da ver içem zehri
Sunam gurbet elin kahrı
Ya çekilir ya çekilmez

Emrah der ki düştüm dile
Bülbül figan eder güle
Güzel sevmek bir sarp kale
Ya alınır ya alınmaz

Erzurumlu Emrah

II. Metin

Bre ağalar bre beğler
Ölmeden bir dem sürelim
Gözümüze kara toprak
Dolmadan bir dem sürelim

Aman he Allah’ım aman
Ne aman bilir ne zaman
Üstümüzde çayır çimen
Bitmeden bir dem sürelim

Buna felek derler felek
Ne aman bilir ne dilek
Ahir ömrümüzü helak
Etmeden bir dem sürelim

Karacaoğlan der cânân
Güzelim sözüme inan
Bu ayrılık bize heman
Ermeden bir dem sürelim

Karacaoğlan

*Cem Dilçin, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)*

Kelime Dağarcığı:

bahri: Uzun boyunlu, sivri gagalı, boynunun önü ve göğsü parlak beyaz olan, alçaktan ve hızlı uçan, suya bağımlı bir tür kuş. **dem sürmek:** Gönenç ve neşe içinde bir ömür yaşamak. **dilber:** Alımlı, güzel kadın. **figan etmek:** Bağırarak ağlamak, inlemek. **yürük:** Göçebe olan. **zat:** Kendi.

1. a) Okuduğunuz metinlerle ilgili olarak aşağıda karışık hâlde verilen özellikleri görseldeki uygun yerlere yazınız. (Bazı maddeler her iki metin için ortak olabilir.)

I. Metin

II. Metin

- abcb-dddb-eeeb... kafiye düzenine sahiptir.
- 8'li hece ölçüsü kullanılmıştır.
- Özel bir ezgisi vardır.
- Lirik bir söyleyiş vardır.
- Nazım birimi dörtlüktür.

- abab-cccb-dddb... kafiye düzenine sahiptir.
- 3-5 birimden oluşmuştur.
- Hayattan şikâyet işlenmiştir.
- Mahlas kullanılmıştır.
- Yiğitçe bir söyleyiş vardır.

- Sevgi, özlem konuları işlenmiştir.

- b) Tespit ettiğiniz özelliklerden yararlanarak şairlerin nazım biçimlerini ve bu iki nazım biçimi arasındaki farkları belirtiniz.

2. Karacaoğlu, Erzurumlu Emrah gibi halk ozanlarına ait bazı semailer günümüzde yanlışlıkla “şarkı” veya “türkü” olarak adlandırılmaktadır. Sizce bu yanlışlığın oluşmasındaki temel etken nedir?

3. Varsağı nazım biçimi adını “Varsak boyu”ndan alır. Semai kelimesi ise sözlükte “işitilerek öğrenilen” anlamına gelir. Sizce semai nazım biçimine bu ismin verilme sebebi ne olabilir?

3. ÜNİTE : **ŞİİR > Halk Edebiyatı Nazım Biçimleri > Âşık Edebiyatı Nazım Biçimleri**
Kavram : Koşma, Semai, Varsağı, Destan
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi, Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	SAZIN TELİNDEN NAĞMELER	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Koşma, semai, varsağı ve destanın genel özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıda verilen bilgilerden hareketle soruları cevaplayınız.

Bilgi Notu: Âşık edebiyatı nazım biçimlerinin tümünde ortak olan özellikler şunlardır:

- Ezgiyle söylenirler.
- Son dördlüklerinde mahlas kullanılır.
- Kafiye dizilişleri abab, cccb, dddb biçimindedir.

1. Aşağıda âşık edebiyatı nazım biçimleriyle ilgili verilen bilgilerin doğru olup olmadığını tablo üzerindeki ilgili yerleri işaretleyerek belirtiniz.

	Doğru	Yanlış
Destanda mahlas kullanılmaz.		
Destanlarda farklı hece kalıpları kullanılabilir.		
Semaide bazı seslenme ünlemleri kullanılır.		
Koşma ve varsağının hece sayısı aynıdır.		
Semainin özel bir ezgisi vardır.		
Destanda dördlük sayısı varsağıdan farklıdır.		
Destan her konuda yazılabilir.		
Varsağı ve semaiyi ayıran tek özellik vardır.		
Koşma ezgiyle söylenmez		
Semaide tapşırma kullanılır.		
Koşma her konuda yazılabilir.		
Koşma ve semainin uyak düzeni aynıdır.		
Varsağının uyak düzeni abab, cccb, dddb biçimindedir.		

2. Aşağıdaki dördlüklerin hangi nazım biçimlerinden alınmış olabileceğini boşluklara yazınız.

I. Metin

(1. Dördlük)

Ey benim nazlı cananım
Severim kimseler bilmez
Bir iştir geldi başıma
Çekerim kimseler bilmez

Gevheri

II. Metin

(2. Dördlük)

Aman hey Allahım aman
Ne aman bilir ne zaman
Üstümüzde çayır çimen
Bitmeden bir dem sürelim

Karacaoğlan

III. Metin

(29. Dördlük)

Nur yağsın semadan diyâr-ı dehre
Yürüsün adalet iklim ü şehre
Bin iki yüz kırk bir senesi içre
Cedid Nizam verdi şahımız devlet

Ispartalı Seyrani

IV. Metin

(1. Dördlük)

Hele bir düşün ki gözümün nuru
Şu kadar parayı sana kim verdi
Bazı fukaraya bulma kusuru
Mesti kundurayı sana kim verdi

Ruhsati

V. Metin

(4. Dördlük)

Güzel yüzün görülmezdi
Bu aşk bende dirilmezdi
Güle kıymet verilmezdi
Âşık ve maşuk olmasa

Âşık Veysel

VI. Metin

(1. Dördlük)

Gel gönül güvenme köşke saraya
Kazanıp safâsın sürebilmezsin
Bu dünya mal olmaz yoksula baya
İnsansın kararda durabilmezsin

Sümmâni

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

3. Edebiyat dersinde öğretmen tahtaya âşık edebiyatına ait bir şiir yazmış ve öğrencilere şiirle ilgili aşağıdaki bilgileri verdikten sonra onlardan şiirin nazım biçimini bulmalarını istemiştir.

- a) Konusu
- b) Nazım birimi
- c) Kafiye düzeni
- ç) Şairi
- d) Yüzyılı
- e) Dördlük sayısı
- f) Hece sayısı

Öğrencilerin, şiirin nazım biçimini bulurken bu bilgilerin hangilerinden yararlanabileceğini gerekçe-leriyle yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

3. ÜNİTE : **ŞİİR > Halk Edebiyatı Nazım Türleri > Âşık Edebiyatı Nazım Türleri**
Kavram : Güzelleme, Koçaklama, Taşlama, Ağıt
Genel Becerileri : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	HALK ŞİİRİ - KOŞMA	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Halk şiiri nazım biçimlerinden biri olan koşmayı ve türlerini tanıyabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.

I. Metin

DUMLUPINAR DENİZALTISI'NA

Denizaltı Dumlupınar kazası
Yayıldı âleme duyuldu sesi
Çanakkale şehitlerin türbesi
Geldi denizaltı şurada kaldı

Memleket uğrunda can veren hasta
“Vatan Sağol” demiş en son nefeste
Seksen bir kahraman aynı kafeste
Bir yolu çıkmadık dereye kaldı

Bütün gazeteler hep yazar oldu
İsimler dillerde hep gezer oldu
Her Türk'ün kalbinde bir mezar oldu
Sanmayın şehitler orada kaldı

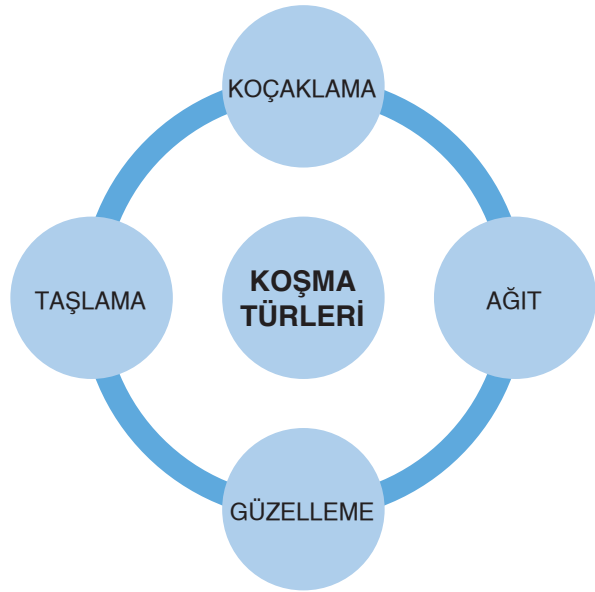
Bu Vatan uğrunda canını veren
Karışmış sulara olmamış gören
Aman deyip Allahına yalvaran
İhtiyar babalar nerede kaldı

Vatan ağlar, Millet ağlar, yıl ağlar
Deniz ağlar, yolcu ağlar, yol ağlar
Veysel ağlar, sohbet ağlar, dil ağlar
Tarihte bir büyük yara da kaldı

Âşık Veysel Şatıroğlu, Dostlar Beni Hatırlasın
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Halk edebiyatı geleneğinde koşma nazım biçimi ile yazılan şiirlerin özel bir adı yoktur. Ancak *Dumlupınar Denizaltısı*'na koşması, yakın dönemde gerçekleşen elim bir kaza üzerine -Dumlupınar denizaltısının batması- Âşık Veysel'in duyduğu acıyı anlattığı bir koşmadır.

1. *Dumlupınar Denizaltısı*'na koşması diyagramdaki hangi türe dâhil edilebilir? Niçin?

2. Okuduğunuz şiirde koşma nazım biçiminin özelliklerini aşağıdaki tabloya yazınız.

Sıra	Koşma Nazım Biçiminin Özellikleri	Dumlupınar Denizaltısı'na Koşmasının Özellikleri
1	Kafiye Düzeni	
2	Kafiyeleri (5. dördlük)	
3	Nazım Birimi	
4	Birim Sayısı	
5	Ölçüsü	
6	Konusu	
7	Kullanılan Dil	

II. Metin

İki koçak bir meydana koşanda
Ağzı gemli küheylânlar coşanda
Gün batarken kan gövdeyi aşanda
Titreşir yerle gök er savaşından

(...)

Köroğlu'yum kılıç vurdum kalkana
Muhanette eksik olmaz mahana
Koç yiğidi doğuramaz her ana
Boğulur gayrete geçer serinden

Köroğlu

III. Metin

Yücesi dumanlı boralı dağlar
İncitmen sunamı yol verin gitsin
Eyyamı şitada bahar erişsin
Eline bir deste gül verin gitsin

(...)

Mustafa'm der cemaline doyulmaz
Seni görmeyince takatim gelmez
Dostum gurbet elde yolun bulunmaz
Bir takım kılavuz kul verin gitsin

Kul Mustafa

IV. Metin

Bir vakte erdi ki bizim günümüz
Yiğit belli değil mert belli değil
Herkes yarasına derman arıyor
Deva belli değil dert belli değil

(...)

Çarh bozulmuş dünya ıslah olmuyor
Ehli fukaranın yüzü gülmüyor
Ruhsatî de dediğini bilmiyor
Yazı belli değil hat belli değil

Ruhsatî

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

bora: Genellikle arkasından yağmur getiren sert rüzgâr. **cemal:** Yüz güzelliği. **çarh:** Felek, gök, sema. **ehl-i fukara:** Fakir kişiler. **eyyam-ı şita:** Kış günleri. **serden geçmek:** Başından vaz geçmek, ölümü göze almak. **gem:** Atı yönlendirmek için ağzına takılan demir araç. **hat:** Çizgi, yazı. **kılavuz:** Yol gösteren, tarihî ve turistik yerleri gezerken bilgi aktaran kimse, rehber. **koçak:** Yürekli (erkek). **küheylan:** Soylu Arap atı. **mahana (bahane):** Bir şeyin gerçek sebebi gizlenerek ileri sürülen uydurma sebep. **muhanet:** Alçak, korkak, namert. **takat:** Bir şeyi yapabilme, başarabilme gücü, güç, hâl, derman, kuvvet.

3. Koşmalar konularına göre adlar alır.**a) II, III ve IV. koşmaların konusunu tespit ederek yazınız.**

.....

.....

.....

.....

b) II, III ve IV. koşmalar konularına göre diyagramdaki hangi türe dâhil edilebilir?

.....

.....

.....

.....

3. ÜNİTE	: ŞİİR > Halk Edebiyatı Nazım Türleri > Âşık Edebiyatı Nazım Türleri
Kavram	: Güzelleme, Koçaklama, Taşlama, Ağıt
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	ÂŞIK EDEBİYATI NAZIM TÜRLERİNİ ÖĞRENELİM	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Âşık edebiyatı nazım türlerini ayırt edebilme.	

KONULARINA GÖRE KOŞMA TÜRLERİ

a) Güzelleme: Aşk, ayrılık, güzellik, sevgiliyi övme, doğa güzellikleri gibi konuları işleyen koşmalar-
dır. Bu türün en başarılı şairi Karacaoğlu'dur.

b) Koçaklama: Kahramanlık, yiğitlik, savaş konu-
larını coşkun ve yiğitçe bir üslupla işleyen epik
şirlerdir. Bu türün en başarılı temsilcileri Koroğlu
ve Dadaloğlu'dur.

c) Taşlama: Bir kimsenin, bir yerin veya bir top-
lumun bozuk yönlerini eleştirmek amacıyla söyle-
nen koşmalardır. Taşlamalar, divan edebiyatında
"hicviye", Batı edebiyatında "satir", günümüz
edebiyatında "yergi" adını alır. Önemli temsilcileri
Kaygusuz Abdal, Kazak Abdal, Bayburtlu Zihni,
Seyrani, Sümmani, Ruhsati ve Dertli'dir.

ç) Ağıt: Ölen bir kişinin iyiliklerini, değerini ve
ölümünden duyulan üzüntüyü dile getiren ko-
şmalardır. Ağıtın, İslamiyet Öncesi Türk Edebiya-
tındaki karşılığı "sagu", divan edebiyatında ise
"mersiye"dir.

Yönerge: Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.

I. Metin

El çek tabib el çek yaram üstünden
Sen benim derdime deva bilmezsin
Sen nasıl tabibsin yoktur ilacın
Yaram yürekdedir sarabilmezsin

(...)

Emrah'ın dinledin benim sözlerim
Muhabettin can evimde gizlerim
Ne duruyon ağlasana gözlerim
Bir daha yârini görebilmezsin

Erzurumlu Emrah

III. Metin

Ateş vapurunu icat edenler
Yelken açıp yel kadrini ne bilsin
Süleyman'dır kuş dilini söyleyen
Her Süleyman dil kadrini ne bilsin

(...)

Seyrani Baba'nın beli büküldü
Ağzının içinde diş söküldü
Davut Nebi sadasından çekildi
Saz çalmayan tel kadrini ne bilsin

Seyrani

II. Metin

Benden selam olsun Bolu Beyi'ne
Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır
Ok gıcirtısından kalkan sesinden
Dağlar seda verip seslenmelidir

(...)

Koroğlu düşer mi yine şanından
Ayrırır çoğunu er meydanından
Kırat köpüğünden düşman kanından
Çevrem dolup şalvar ıslanmalıdır

Koroğlu

IV. Metin

Sefil baykuş ne gezersin bu yerde
Yok mudur vatanın, illerin hani
Küsmüş müsün selamımı almadın
Şeyda bülbül şirin dillerin hani

(...)

Sen de Hıfzı gibi tezden uyandın
Uyandın da taş yastığa dayandın
Aslı Hanım gibi kavruldu yandın
Yeller mi savurdu küllerin hani

Hıfzî

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Okuduğunuz metinlerin türünü aşağıdaki boşluklara yazınız.

- I. metin:
 II. metin:
 III. metin:
 IV. metin:

2. Aşağıdaki dörtlüklerin türlerini doğru bir şekilde eşleştiriniz.

1.	Yandı bağrım yandı aşkın elinden. Bir de sen yakıp da gönderme beni. Ben Mecnun'muşum sevda çölünde Yeniden Mecnun'a döndürme beni	a) Ağıt
2.	Yiğitler meydana çıktığı zaman Narasından dağlar taşlar titreşir Hışmınan hasmına baktığı zaman Kırpık ok ok olur kaşlar titreşir.	b) Ağıt
3.	Yetim kalmış idin emzik tavında Gamınla kardeşin gençlik çağında Bir gül yeşertmedi vuslat bağında Gönül yaraların hep berat götür	c) Güzelleme
4.	Kuş tüyü döşekte yattın uzandın Haftada beş çeşit giydin özendin, Aferin aklına sen mi kazandın, Şu tapu tarlayı sana kim verdi?	ç) Taşlama
5.	Şafak söktü yine sunam uyanmaz. Hasret çeken gönül derde dayanmaz. Çağırırım sunam sesim duyulmaz. Uyan sunam uyan, derin uykudan.	d) Koçaklama

3. Aşağıdaki şair ve tür eşleştirmelerinin karşılıklarına doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazınız.

	Taşlama	Güzelleme	Koçaklama	D/Y
I.	Pir Sultan Abdal	Dertli	Neşat Ertaş	
II.	Aşık Veysel	Köroğlu	Dadaloğlu	
III.	Kazak Abdal	Karacaoğlu	Köroğlu	
IV.	Seyrani	Dadaloğlu	Bayburtlu Zihni	
V.	Karacaoğlu	Kaygusuz Abdal	Dertli	

3. ÜNİTE : **ŞİİR > Divan Edebiyatı Nazım Biçimleri > Beyitlerle Kurulan Nazım Biçimleri**
Kavram : Gazel
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	GAZEL NEDİR?	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Gazel türünün genel özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyiniz ve metni okuyunuz. Bilgi haritası ve metinden hareketle soruları cevaplayınız.

GAZEL

Ne tende cân ile sensiz ümîd-i sıhhat olur
Ne cân bedende gam-ı fırkatınle râhat olur
Ne çâre var ki firâkınla eğlenemem bir dem
Ne tâliim meded eyler visâle fırsat olur
Ne şeb ki kûyuna yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki kâmetini görmesem kıyâmet olur

Dil ise gitti kesilmez hevâ-yı aşkından
Nasîhat eylediğimce beter melâmet olur
Belâ budur ki alışı belâlarınla gönül
Gamın da gelse dile bâis-i meserret olur
Nedir bu tâli ile derdi Nefî-i zârın
Ne şûhu sevse mülâyim dedikçe âfet olur

mefâ'ilün / fe'ilâtün / mefâ'ilün / fe'ilün

Nefî

Metin Akkuş, Nefî Divânı

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

bâis-i meserret: Sevinç sebebi. **dil:** Gönül. **firâk:** Ayrılık. **gam-ı fırkatı:** Ayrılığın gamı. **hevâ-yı aşk:** Aşkın isteği. **kâmet:** Boy, endam. **kûy:** Yer, semt. **melâmet olmak:** Rezil olmak. **mülâyim:** Yumuşak huylu. **Nefî-i zâr:** Zavallı Nefî. **şeb:** Gece. **şûh:** Güzel (kadın). **tâli:** Kader, baht. **ümîd-i sıhhat:** Sağlık ümidi. **visâl:** Kavuşma.

1. Aşağıdaki boşluklara uygun beyitleri yazınız.

a) Matla	
b) Makta	
c) Hüsnümatla	
ç) Hüsnümakta	

2. Okuduğunuz gazelin kafiye şemasını gösteriniz.

.....

.....

.....

.....

3. Okuduğunuz gazel, konusuna göre gazel türlerinden hangisine uygundur? Açıklayınız.

.....

.....

.....

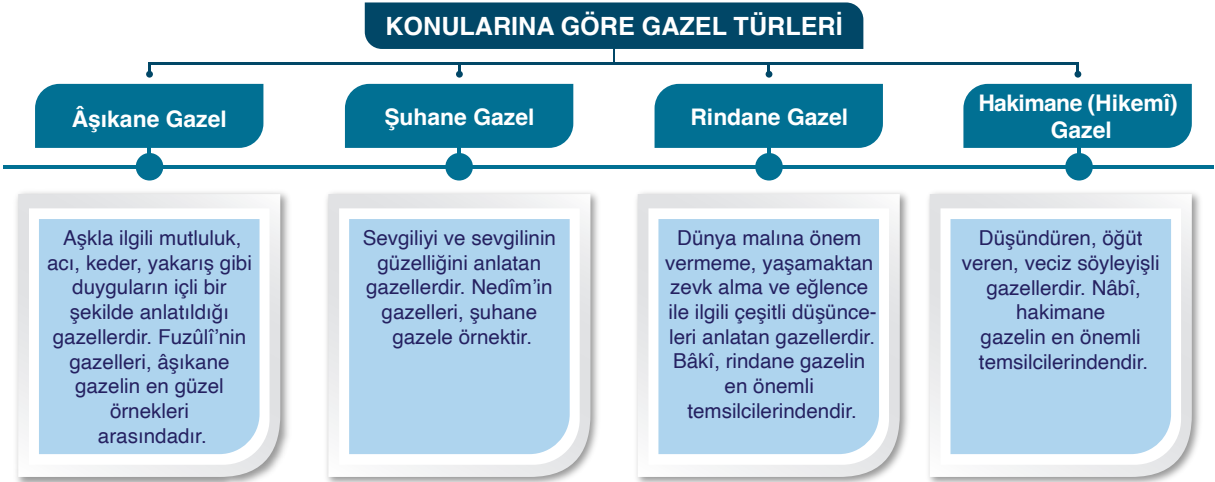
.....

3. ÜNİTE : **ŞİİR > Divan Edebiyatı Nazım Biçimleri > Beyitlerle Kurulan Nazım Biçimleri**
Kavram : Gazel
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	YANDIM ELİNDEN	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Gazel türlerinin genel özelliklerini açıklayıp aralarındaki farkları tespit edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyip metinleri okuyunuz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.

GAZEL

Ey fitnesi çok kavli yalan yandım elinden
Bin nâz ile bin gönlü alan yandım elinden
Sen şem' gibi gayr ile meclisde gülersin
Ben akıtırım yaş ile kan yandım elinden
Ney gibi delindi ciğerüm aşkın elinden
Her dem ederim âh ü figân yandım elinden
Yandı dü cihân âteş-i âhımla ve lîkin
Ben senin eyâ şâh-ı cihân yandım elinden
Şol sunduğun âteş midür ey sâki bana kim
Sen aldın ele câm hemân yandım elinden
Her hâr ile sen sohbet edersin dün ü gün ben
Derdin ederim mûnis-i cân yandım elinden
Ahmed çeke cevri vü lûtfun göre agyâr
Ey şefkatî az şâh-ı cihân yandım elinden

mef'ûlü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün

Ahmed Paşa

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

agyâr: Yabancılar, başkaları. **âteş-i âh:** Ah ateşi. **câm:** Kadeh. **cevr:** Eziyet, üzme, zulüm. **dü:** İki. **eyâ:** Ey, hey. **hâr:** Diken. **kavl:** Söz. **lîkin:** Lakin. **mûnis-i cân:** Can dostu. **şâh-ı cihân:** Dünya padişahı. **şem':** Mum.

1. Okuduğunuz metin hangi gazel türüne örnektir? Gerekçeleriyle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

2. Aşağıdaki tabloda farklı gazellerden alınan beyitler verilmiştir. Bilgi haritasından da hareketle bu beyitlerin hangi şaire ait olabileceğini (Bâkî, Fuzûlî, Nâbî, Nedîm) ve hangi gazel türünün örneği olduğunu tablodaki boşluklara yazınız.

Beyitler	Şair	Gazel Türü
Devlete meyl eylemez dâna-yı mahmiyyü'l-cenâb Kim bilür bir ândur ol da intikâl üstindedür		
Bir nihânîce tebessüm de mi sığmaz cânâ Söyle billâh dehenin tâ o kadar teng midir		
Bu ders-hâne-i âlemde zümre-i insân Bakılsa her biri bir nüsha-i mücelledür		
Yâ Rab belâ-yı ısk ile kıl âşinâ meni Bir dem belâ-yı ıskdan etme cüdâ meni		

(Metinler; aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

âşinâ: Bildik, tanıdık. **belâ-yı ısk:** Aşk belası. **cânâ:** Ey sevgili, ey can. **cüdâ:** Ayrı. **dâna-yı mahmiyyü'l-cenâb:** Yüce ruhlu alimler. **dehen:** Ağzı. **dem:** Zaman, çağ. **ders-hâne-i âlem:** Dünya dershanesi. **devlet:** Büyüklük, mevki. **dil:** Gönül. **dün ü gün:** Gece gündüz. **intikâl:** Geçme, yer değiştirme. **kim:** Ki. **nihânî:** Gizlilik. **nüsha-i mücelled:** Ciltlenmiş nüsha. **teng:** Dar. **zümre-i insan:** İnsan topluluğu.

3. ÜNİTE : **ŞİİR > Divan Edebiyatı Nazım Biçimleri > Beyitlerle Kurulan Nazım Biçimleri**
 Kavram : Kaside
 Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi, Eleştirel Düşünme Becerisi
 Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	KASİDENİN DÜNYASI	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Kasidenin özelliklerini ve bölümlerini açıklayabilme.	

SU KASİDESİ

1. Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlara su
Kim bu denlü dutuşan odlara kılmaz çâre su
2. Âb-gündur günbed-i devvâr rengi bilmezem
Yâ muhîl olmuş gözümünden günbed-i devvâra su
(...)
30. Yümn-i na'tünden güher olmuş Fuzûlî sözleri
Ebr-i nîsândan dönen tek lü'lü şeh-vâra su
(...)
32. Umduğum oldur ki rûz-ı haşr mahrûm olmayam
Çeşm-i vaslun vire men teşne-i didâra su.

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Fuzûlî , Su Kasidesi

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

âb: Su. **gün:** Renk. **âb-gün:** Su rengi, mavi. **bidâr:** Uyanık. **çeşme:** Pınar, su kaynağı. **çeşme-i vasl:** Kavuşma pınarı. **devvâr:** Devreden, dönen. **dide:** Göz. **dide-i bidâr:** Uyanmış göz, uyanık göz. **eşk:** Gözyaşı. **eşk-i hasret:** Özlem gözyaşı, hasret gözyaşı. **günbed:** Kubbe. **günbed-i devvâr rengi:** Gökyüzünün rengi. **hâb:** Uyku. **hâb-ı gâflet:** Gâflet uykusu. **muhîl olmak:** Kaplamak, çevrelemek. **od:** ateş. **rûz:** Gün. **rûz-ı haşr:** Mahşer günü. **teşne:** Susamış, susuz, çok istekli. **teşne-i didâr:** Yüzün susamış; görmeye, görüşmeye, güzel bir yüz görmeye susamış olan. **tökende:** Döktüğünde. **vasl:** Kavuşma, ulaşma, vasıl olma.

1. Aşağıdaki sözcükleri kullanarak metindeki boşlukları tamamlayınız.

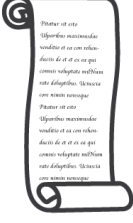
İran	Arap	sevmek	Azeri	övmek	mahlas
sevmek	Azeri	ilk	tanıtmak	güzel	son

Kaside, Arapça "kasada" kökünden gelip; kelime anlamıyla "kastetmek, yönelmek, niyet etmek" demektir. Din veya devlet büyüklerini amacıyla beyitlerle yazılan nazım biçimidir. Kaside edebiyatından Türk edebiyatına geçmiştir.

Kasidenin beytine matla, beytine ise makta denir. Şairin bulunduğu beyit ise taç beyit olarak adlandırılır.

2. Divan edebiyatındaki nazım biçimlerinde kullanılan beyit sayısı göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki görsellerden hangisi kasideye ait olabilir? Neden?

5-15 Beyit

A

33-99 Beyit

B

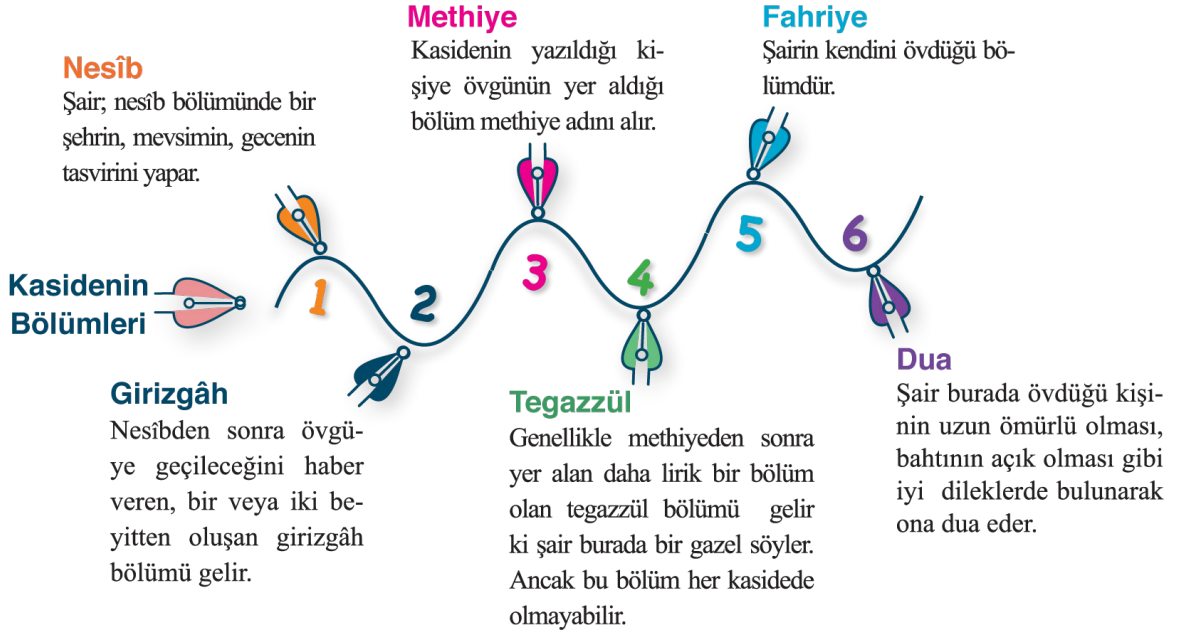
15.000 Beyit

C

Kasideye ait görsel görselidir.
Çünkü

3. Kasidenin bölümlerinin yer aldığı bilgi haritasından hareketle *Su Kasidesi'nin* verilen beyitlerine hangi bölümlerin uygun olduğu söylenebilir?

3. ÜNİTE : **ŞİİR > Divan Edebiyatı Nazım Biçimleri > Beyitlerle Kurulan Nazım Biçimleri**
Kavram : Kaside ve Gazel
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	FARKLARI VE BENZERLİKLERİ BULALIM	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Kaside ile gazelin benzer ve farklı özelliklerini özelliklerini tespit edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metinleri okuyunuz ve tabloyu inceleyiniz. Metinlerden ve tablodan hareketle soruları cevaplayınız.

I. Metin

- Gül yüzün üzre ki düşmüş câd-i kâkül şâh şâh
Zinet itmiş bâğ-ı hüsnün tâze sünbül şâh şâh
- Hâl-i anber-bârun ile mûy-i pür-çinler ki var
Rište-i çub üzre bitmiş ıkd-i fülül şâh şâh
- Bâğ-ı âlemde yüzün mânendi bir gül isteyüb
Cüst-ü cu idüb gezer gülzârı bülbül şâh şâh
- Gonca-i ser-beste mektub eyleyüb gül şâhına
Gülşen içre bülbül ezberler teressül şâh şâh
- Avni'yâ mekr-i rakib-i divi men itsün diyü
Peyk-i âhun boynına dakdum hamâil şâh şâh

*fâilâtün / failâtün / failâtün / feilün
Avni (Fatih Sultan Mehmet)
İsmet Zeki Eyuboğlu, Divan Şiiri-I*

Kelime Dağarcığı:

akd-i fülül: Karabiber tanesi. Akd sözcüğünün gerçek anlamı “dügüm”, “bağ”dır. **bâğ-ı hüsn:** Güzelliğinin bağını, güzelliğinin bahçesini. **ca'd-ı kâkül:** Kâkül kıvrımı, alına dökülen saçların kıvrımları, kıvrıcık uçları. **cüst-ü cu itmek:** Aramak, araştırmak, aranmak. **gonca-i ser-beste:** Başı ağılı gonca, daha açılmamış gül. **hâl-i anber-bâr:** Anber gibi ben. **hamâil:** Uğursuzluğu gidermek, kötü gözden, kötülükten korunmak için, içinde bir kağıda yazılmış yakarış ya da Kur'an'dan bir bölüm bulunan, boyuna asılan takı, muska. **mânend:** Gibi, benzer, eş, denk. **mekr-i rakib-i div:** Dev rakibin oyunu, tuzağı, hilesi. **muy-i pür-çin:** Kıvrım kıvrım saç. **peyk-i ah:** İnilti uydusu, ah uydusu. **rište-i çub:** İpe benzeyen ince çubuk. **şâh şâh:** Dal dal, oylum oylum, yukardan aşağı doğru dökülür gibi, sarkar gibi. **teressül:** Art arda, sürekli olarak, biteviye, dizi dizi. Gönderilen mektup. **zinet itmiş:** Süslemek, donatmak, bezemek.

II. Metin

KASİDE DER MEDH-İ HAZRET-İ ŞÂH-İ VELÂYET

Nesib

- Gonce bağı dehr bî-dâdiyle evvel kan olur
Sonra yüz lûtf ile gönlü açılır handân olur
- Katre-i bâran ki bir müddet sadef hasbin çeker
Yok iken kadri tapar kıymet dür-i galtân olur

Methiye

- Ol Şeh-en şeh kim eger bir mûra kılssa iltifât
Mûr hükm eyler Süleyman üstüne sultân olur
- Ol imâm-i dîn ü dünyâ kim anun düşmenliği
Müşrikin dînine vü dünyâsına noksân olur
(...)
- Taş olur arslan eger kahr ile kılssa bir nazar
Hükm kılssa düşmanı kaskına taş arslan olur

Kelime Dağarcığı:

anber: Güzel koku. **bâran:** Yağmur. Rahmet. **bî-dâd:** Zalimlik, zulüm. **dehr:** Zaman, dünya. **dür-i galtân:** Yuvarlanan inci. **gufrân:** Cenab-ı Hakk'ın günahları affedip örtmesi, rahmeti. Mağfîret, bağış. **handân:** Gülen, gülücü, mesrur. **hasb:** Ufak taşları savuran rüzgâr. Göre, nazaran, gereğince. **mâdih:** Öven, medheden. **mura:** Kedi sesi. Kedi miyavlaması. **mûr:** Karınca. **müdâm:** Devam eden. Sürekli. Dâim ve bâki olan. **müstevcib:** Lâyık, şayan, münasib. **sadef:** Deniz böceklerinin kıymetli kabuğu ve onlardan yapılan şeyler. **Şeh-en şeh:** Padişahlar padişahı.

Dua

- Var ümîdim feyz-i lûtfundan Fuzûlî kim müdâm
Tâ dilimde kuvvet-i nutk ü tenimde cân olur
- Dem uram evsâf-i evlâd-i Alî'den kim müdâm
Mâdih-i Âl-i Alî müstevcib-i gufrân olur
(...)

Fuzûlî

(Bu kaside, Hz. Ali için yazılmıştır. Verilen parça, “nesib”, “methiye” ve “dua” bölümleridir. Şiirin bütünü 33 beyittir.)

fâilâtün / failâtün / failâtün / feilün

Kenan Akyüz vd., Fuzûlî Divanı

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Sıra	Özellikler	Gazelin Özellikleri	Kasidenin Özellikleri
1	Dönemi	Divan edebiyatı	Divan edebiyatı
2	Ortaya çıkışı	Arap ve Fars edebiyatının etkisiyle oluşmuştur. Kasidenin bir bölümüken çok sevildiği için bağımsız bir tür hâline dönüşmüştür.	Araplardan İranlılara oradan da Türk-lere geçmiştir.
3	Konusu	Başta aşk ve güzellik olmak üzere ayrılık, sevgilinin güzelliği, baharın verdiği neşe gibi konuları işler.	Din veya devlet büyüklerini övmek amacıyla yazılır.
4	Konularına göre nasıl adlandırılır?	Âşıkane, rindane, şühane, hikemî gazel şeklinde adlandırılır.	Tevhid, münacaat, naat, methiye, hicviye, fahriye, mersiye şeklinde adlandırılır.
5	Nazım birimi	Beyit	Beyit
6	Birim sayısı	5-15 arası	33-99 arası
7	En güzel beyti	Beytül-gazel	Beytül-kasid
8	Ölçüsü	Aruz vezni (ölçüsü)	Aruz vezni (ölçüsü)
9	Kafiye şeması	aa, ba, ca, da, ...	aa, ba, ca, da, ...
10	Kafiyeleri	Genellikle zengin-tam kafiye ve redif bulunur.	Genellikle zengin-tam kafiye ve redif bulunur.
11	Dil özellikleri	Arapça, Farsça sözcükler ve tamlamalar fazladır, dili gazel türüne göre daha ağırdır.	Arapça, Farsça sözcükler ve tamlamalar yer almasına rağmen kaside türüne göre dili daha sadedir.
12	Mahlas kullanılır mı?	Mahlas kullanılır. Şairin adının geçtiği beyite mahlas beyiti denir.	Mahlas kullanılır. Şairin adının geçtiği beyite taç beyit denir.
13	Bölümleri var mı?	Yok.	Bölümleri var, sırasıyla: Nesib (teşbib), girizgâh, methiye, tegazzül, fahriye, taç beyit, dua.
14	Başka nasıl adlandırılır?	Yek-ahenk ve yek-avaz diye iki farklı gazel şeklinde adlandırılır.	Nesib bölümünde işlenen konuya göre adlandırılır: bahâriyye ve şitâiyye (kış konulu) redifine göre de adlandırılır: "su" kasidesi, "güneş" kasidesi vb.
15	İlk ve son beytine ne ad verilir?	İlk beyit: Matla Son beyit: Makta	İlk beyit: Matla Son beyit: Makta
16	Divanlara geçmiş midir?	Geçmiştir.	Geçmiştir.
17	Mazmun (kalıplaşmış sözler) var mıdır?	Mazmunlar vardır.	Mazmunlar vardır.
18	Temsilcileri kimlerdir?	Hoca Dehhani, Necatî, Fuzûlî, Bâki, Nâbî, Nedîm, Şeyh Gâlib...	Fuzûlî, Bâki, Nef'î, Nailî, Neşâtî, Şeyh Gâlib...

1. a) Tablodaki özellikler ile metinleri karşılaştırarak metinlerde bulabildiğiniz özellikleri yazınız.

.....

.....

b) Gazel ile kaside arasındaki temel farkları kısaca yazınız.

.....

.....

c) Gazel ile kaside arasındaki benzerlikleri kısaca yazınız.

.....

.....

3. ÜNİTE	: ŞİİR > Divan Edebiyatı Nazım Biçimleri > Beyitlerle Kurulan Nazım Biçimleri
Kavram	: Gazel, Kaside, Mesnevi, Müstezat, Kıta
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi

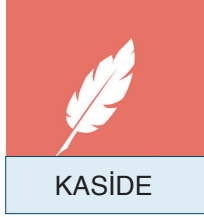
Çalışmanın Adı	DİVAN EDEBİYATINDAN İNCİLER	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Beyitlerle kurulan nazım biçimlerini ayırt edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki görselleri ve şiirleri inceleyiniz.

BEYİTLERLE KURULAN NAZIM BİÇİMLERİ

GAZEL

KASİDE

KİTA

MESNEVİ

MÜSTEZAT

1. Divan edebiyatı nazım biçimlerinden alınan aşağıdaki şiirlerin uyak düzenlerini bulunuz. Şiirlerin karşısındaki boşluklara yazınız.

GAZEL ÖRNEĞİ

- Benî candan usandırdı cefâdan yâr usanmaz mı
Felekler yandı âhımdan murâdım şem'i yanmaz mı
- Kamû bîmârınâ cânan devâ-yî derd eder ihsan
Niçin kılmaz manâ derman menî bîmâr sanmaz mı
- Şeb-î hicran yanar cânım töker kan çeşm-i giryânım
Uyârır halkı efgânım karâ bahtım uyanmaz mı

Fuzûlî

KASİDE ÖRNEĞİ

- Esti nesim-i nevbahâr açıldı güller subhdem
Açsın bizim de gönlümüz saki medet sun cam-ı Cem
- Erdi yine ürdibehişt oldu hava amber-sirişt
Âlem behişt ender behişt her kûşe bir Bağ-ı İrem
- Cümle hünlerden bâ-nasîb sırr-ı aceb sun'-ı garîb
Meclisde şûh u dil-firîb cenk edicek şîr-i ücem
- Sözde nazîr olmaz bana ger olsa âlem bir yana
Pür-tumturâk u hoş-edâ ne Hâfızım ne Muhteşem

Nef'i

KITA ÖRNEĞİ

1. İlm kesbiyle pâye-i rif'at
Ârzû-yı muhâl imiş ancak
2. Aşk imiş her ne var âlemde
İlm bir kîl ü kâl imiş ancak

Fuzulî

MESNEVİ ÖRNEĞİ

60. Ol erenler kim bu sırrı bildiler
Yollarında beni rehber kıldılar
61. Menziline irürem her bir kuşu
Bensüz iremeye sîmurga kişî
62. Pâdişâhı anlamışam n'ideyim
Yalunuz bu yola nite gideyim

Gülşehrî

MÜSTEZAT ÖRNEĞİ

1. Ey şûh-ı kerem-pîşe dil-i zâr senindir
Yok minnetin aslâ
V'ey kân-ı güher anda ne kim var senindir
Pinhân ü hüveydâ
2. Sen kim gelesin meclise bir yer mi bulunmaz
Baş üzre yerin var
Gül goncesisin gûşe-i destâr senindir
Gel ey gül-i ra'nâ

Nedîm

Kelime Dağarcığı:

ambersirişt: Amber tabiatlı. **bimâr:** Hasta. **dil-i zâr:** Zavallı gönül. **efgân:** Feryat. **giryân:** Gözyaşı. **kân-ı güher:** Mücevher madeni. **nesim-i nevbahar:** İlbahar meltemi. **sırr-ı acep sun'-ı garîb:** Acaip sır, garip sanat. **subhdem:** Sabahleyin. **şûh u dil-ferîb:** Şuh ve gönül kapıcı. **şîr-i ücem:** Kükremiş aslan. **ürdibehîşt:** Cennet gibi.

2. a) Müstezatın kısa dizelerini çıkarınız, kalan beyitleri konu ve uyak örgüsü bakımından gazelle karşılaştırınız.

.....

.....

- b) Gazel, kaside ve mesneviyi uyak örgüsü ve konu bakımından karşılaştırınız.

.....

.....

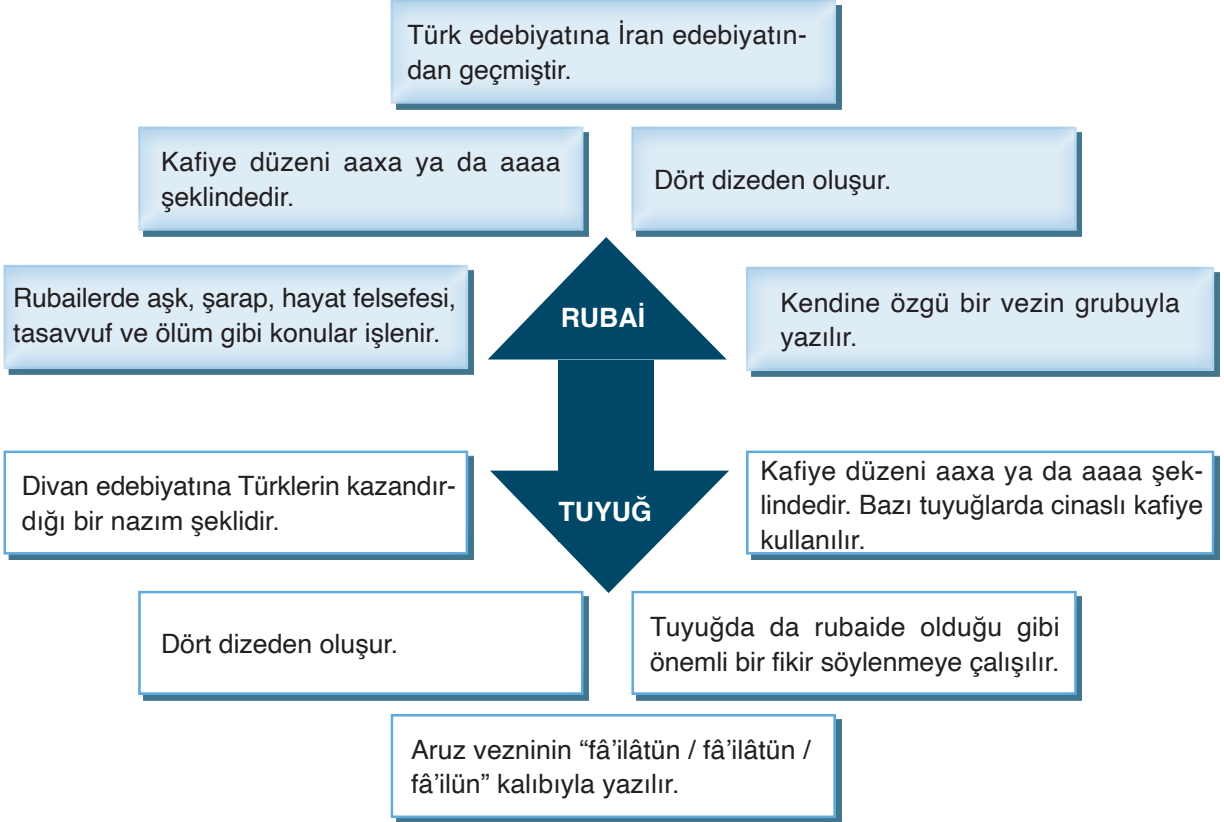
3. Kıtâ için “matlasız gazel” de denir. Yukarıda verilen gazelin matla beytini çıkararak kıta ile uyak düzeni bakımından karşılaştırınız.

3. ÜNİTE : **ŞİİR > Divan Edebiyatı Nazım Biçimleri > Bentlerle Kurulan Nazım Biçimleri**
Kavram : Rubai, Tuyuğ
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	RUBAİ Mİ, TUYUĞ MU?	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Rubai ve tuyuğ arasındaki farkları açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyiniz ve metinleri okuyunuz. Bilgi haritasından ve metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.

1. Yahya Kemal Beyatlı'ya ait aşağıdaki şiirin nazım şekli rubai mi yoksa tuyuğ mudur? Gerekçesiyle yazınız.

Bir merhaleden güneşle deryâ görünür
Bir merhaleden her iki dünyâ görünür
Son merhale bir fasl-ı hazandır ki sürer
Geçmiş gelecek cümlesi rüyâ görünür

mef'ûlü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ül

Kelime Dağarcığı:

fasl-ı hazan: Güz vakti, sonbahar. **merhale:** Derece, basamak, aşama, evre.

Dünyâda bir cânâ benzer cân getür
Kâfir isen dahı gel îmân getür
Hele bu derde düşiben yanaram
Buldun ise derdüme dermân getür

fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün

Kadı Burhaneddin, Divan

(Metinler, aslına sadık kalmarak alınmıştır.)

Türk dili ve edebiyatı öğretmeni Celil Bey tahtaya yukarıdaki şiiri yazmış ve aşağıdaki bilgileri vere-
rek şiirin nazım biçiminin belirlenip belirlenemeyeceğini sormuştur.

- Divan edebiyatı nazım şeklidir.
- Tek dördlükten oluşur.
- Kafiye düzeni aaxa şeklindedir.

Nihat söz istemiş ve verilen bilgilerin şiirin nazım biçimini belirlemek için yeterli olmadığını söylemiştir.

2. a) Nihat'ın böyle söylemesinin sebebi nedir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

b) Şiirin rubai mi tuyuğ mu olduğunu tespit edebilmek için Celil Bey'in şiirle ilgili başka hangi bilgileri vermesi gerekir?

.....

.....

.....

.....

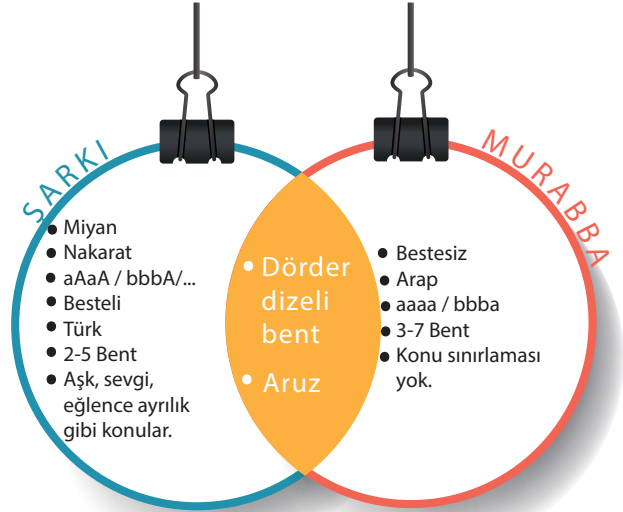

3. ÜNİTE : **ŞİİR > Divan Edebiyatı Nazım Biçimleri > Bentlerle Kurulan Nazım Biçimleri**
 Kavram : Murabba, Şarkı
 Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
 Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	BUL VE EŞLEŞTİR	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Murabba ve şarkı nazım biçimlerini kavrayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritası ve metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.

1. a) Aşağıdaki metinleri inceleyiniz. Karşıla-
rında verilen terim ve özellikleri kavram
haritasından da yararlanarak metinlerle
eşleştiriniz.
- b) Eşleştirmelerinizden hareketle metinlerin
nazım biçimlerini belirleyip üzerlerinde
bulunan noktalı yerlere yazınız.

I. Metin

Gülzâra salın mevsimidir geşt ü güzârın
Ver hükmünü ey serv-i revan köhne bahârın
Dök zülfünü semmûr giyinsün ko izârın
Ver hükmünü ey serv-i revan köhne bahârın

Bülbüllerin ister seni ey gonca-dehen gel
Gül gittiğini anmayalım gülşene sen gel
Pâ-mâl-i şitâ olmadan iklim-i çemen gel
Ver hükmünü ey serv-i revan köhne bahârın
(...)

II. Metin

Sıdk ile terk edelim her emeli her hevesi.
Kıralım hâil ise azmimize ten kafesi.
İnledikçe eleminden vatanın her nefesi,
Gelin imdâda diyor bak budur Allah sesi.

Bize gayret yakışır merhamet Allah'ındır.
Hükm-i âtfi ne fakîrin ne şehinşâhındır.
Dinle feryâdını kim terceme-i âhındır;
İnledikçe ne diyor bak vatanın her nefesi.
(...)

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

geşt ü güzâr: Gezip tozma. **gonce-dehen:** Gonca ağızlı. **gülşen:** Gül bahçesi. **hâil:** Engel. **hükm-i âtfi:** Geleceğin kararı. **izâr:** Yanak. **kadir:** Her şeye gücü yeten. **Pâ-mâl-i şitâ:** Kışın ayakları altında kalmış, çiğnenmiş. **semmûr:** Samur. **serv-i revan:** Selvi boylu, sevgili. **sıdk:** Doğruluk. **şehinşah:** Padişah. **Ten kafesi:** Beden. **terceme-i âh:** Ah edişin tercümesi.

a

İkinci dizede nakaratı yoktur.

b

Kafiye şeması: Genellikle aaaa/bbba

c

Arap edebiyatından alınmıştır.

ç

Bestelenmek için yazılır.

d

Nazım birimi benttir.

e

Miyan dizesi vardır.

f

Türklerin geliştirdiği nazım biçimidir.

g

Nakaratı vardır.

h

Kafiye şeması: aaaa/bbba

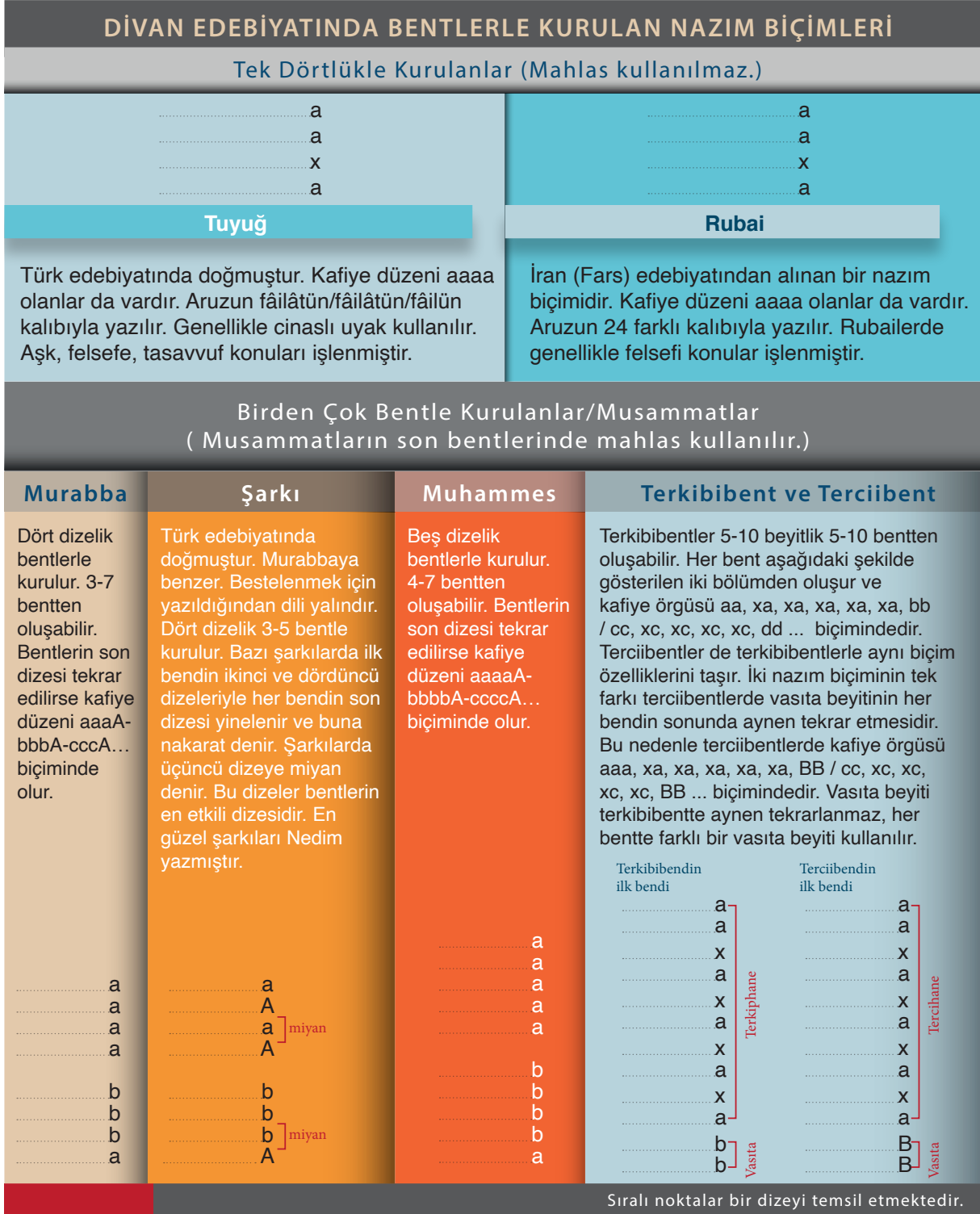

3. ÜNİTE	: ŞİİR > Divan Edebiyatı Nazım Biçimleri > Bentlerle Kurulan Nazım Biçimleri
Kavram	: Rubai, Tuyuğ, Murabba, Şarki, Muhammes, Terkiibent, Terciibent
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	BENTLİLER	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Divan şiirinde bentlerle kurulan nazım biçimlerini ayırt edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi grafiğinden (infografikten) yararlanarak soruyu cevaplayınız.

Sıralı noktalar bir dizeyi temsil etmektedir.

1. Aşağıdaki metinlerin nazım biçimlerini noktalı yerlere yazınız.

I. Metin

Yâ Rabbi hasret ile benim alma cânımı
Bir dahi görerim meh-i nâ-mihribânımı
Cânânımı cefâ kılıcı nev-civânımı
Şâhin bakışlı yârimı rûh-ı revânımı
Sultanımı efendimi şâh-ı cihânımı
(...)

Ben nice medh idem ki cemâlini el bilir
Gün gibi bî-nazır bilir bî-bedel bilir
Bu izzete bu devlete gayet mahal bilir
Yahya alelhusus ziyâde güzel bilir
Sultanımı efendimi şâh-ı cihânımı

Taşlıcalı Yahya

II. Metin

Bir safa bahşedelim gel şu dil-i nâ-şâda
Gidelim serv-i revânım yürü Sa'dâbâd'a
İşte üç çifte kayak iskelede âmâde
Gidelim serv-i revânım yürü Sa'dâbâd'a

Gülelim oynayalım kâm alalım dünyâdan
Mâ'-i tesnîm içelim Çeşme-i nev-peydâdan
Görelim âb-ı hayât akdığın ejderhâdan
Gidelim serv-i revânım yürü Sa'dâbâd'a
(...)

Bir sen ü bir ben ü bir mutrib-i pâkîze-edâ
İznin olursa eğer bir de Nedîm-i şeydâ
Gayrı yârânı bugünlük edib ey şûh fedâ
Gidelim serv-i revânım yürü Sa'dâbâd'a

Nedim

III. Metin

Bana rahm itmez o dilber ne kadar döksem yaş
Aynına gelmez anun yolına terk itsem baş
Taş bagırlı güzele vermeye idüm dil kâş
Nideyin çâre nedür veh basayın bagruma taş

Bagrı taşdan katıdur hey o cefâ-hû yârun
Eseri olmaz ebed âh ana âh u zârün
Çekerem ta'nını ol derdle ben agyârün
Nideyin çâre nedür veh basayın bagruma taş
(...)

Nazmîyâ bu gözüm yaşı oldu deryâ
İstedüğü dahî ol senün dilün budur yâ
Ana kolayına bir nesne gelür ol derdâ
Nideyin çâre nedür veh basayın bagruma taş

Edirneli Nazmî

IV. Metin

Ahvâl-i cihânı her zaman söyleşelim
Amma gam-ı aşkımız nihân söyleşelim
Ey vâkıf-ı râz-ı aşk olan ârif-i cân
Ney gibi seninle bîzebân söyleşelim

mef'ûlû / mefâ'ilün / mefâ'ilü / fa'ül

Azmîzâde Halefî

V. Metin

Dilberin işi itâb ü nâz olur
Çeşmi câdû gamzesi gammaz olur
Ey gönül sabr et tahammül kıl ana
Yâre erişmek işi az az olur

fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Kadı Burhanettin

I, IV ve V. Metinler: Cevdet Kudret Solok, Edebiyat Bilgi ve Teorileri 1

II. Metin: Nedim Divanı

III. Metin: Edirneli Nazmî Divanı

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

âb-ı hayât: Ölümsüzlük suyu. **âh u zâr:** Ağlayıp inlemeler. **agyâr:** Düşman, rakip. **ahvâl-i cihân:** Dünyanın hâlleri. **alelhusus:** Özellikle. **âmâde:** Hazır. **ayn:** Göz. **bî-bedel/bî-nazır:** Eşsiz, benzersiz. **bîzebân:** Konuşmadan. **câdû:** Cadı. **cefâ:** Eziyet, zulüm. **cefâ-hû:** Eziyet etmeyi âdet edinmiş. **cemâl:** Güzellik. **çeşm:** Göz. **Çeşme-i nev-peydâ:** III. Ahmet zamanında yaptırılan çeşmedir. **derdâ:** Eyvahlar olsun. **devlet:** Uğur, şans. **dil:** Gönül. **dil-i nâ-şâd:** Üzgün gönül. **ebed:** Sonsuza dek. **gam-ı aşk:** Aşk derdi. **itâb ü nâz:** Kızmak ve nazlanmak. **izzet:** Yücelik, saygı. **kâm:** Zevk. **kâş:** Keşke. **Mâ'-i tesnîm:** Cennet ırmaklarından biri. **meh-i nâ-mihribân:** Vefasız sevgili. **mutrib-i pâkîze-edâ:** Temiz tavırlı çalgıcı. **Nedîm-i şeydâ:** Çılgın Nedim. **nev-civân:** Genç. **nihân:** Gizli. **rahm itmez:** Acımaz. **rûh-ı revân:** Yürüyen ruh. **Sa'dâbâd:** Lâle Devri'ndeki eğlence köşklerinden biri. **safa:** Eğlence. **serv-i revân:** Selvi boylu sevgili. **şâh-ı cihân:** Dünyanın şahı. **şûh:** Nazlı ve neşeli güzel. **ta'n:** Kınama. **vâkıf-ı râz-ı aşk:** Aşk sırrını bilen. **yârân:** Dostlar. **ziyade:** Çok.

3. ÜNİTE	: ŞİİR > Divan Edebiyatı Nazım Türleri > Divan Edebiyatı Nazım Türleri
Kavram	: Tevhit, Münacat, Naat, Methiye, Fahriye, Hicviye, Mersiye
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	DİVAN EDEBİYATI NAZIM TÜRLERİNİ BELİRLİYORUM	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Divan edebiyatı nazım türlerinin genel özelliklerini ve bu nazım türleri arasındaki farkları açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi ve metinlerden hareketle soruyu cevaplayınız.

DİVAN EDEBİYATINDA NAZIM TÜRLERİ

Tevhid: Allah'ın birliğini ve yüceliğini konu edinen şiirlerdir.

Münacat: Allah'a yalvarıp yakarmak, ondan af dilemek için yazılan şiirlerdir.

Naat: Hz. Muhammed'i övme amacıyla yazılan şiirlerdir.

Mersiye: Ölen kişilerin ardından söylenen yas şiirleridir.

Methiye: Padişah, vezir, dört halife gibi ünlü bir kişiyi övmek için yazılan şiirlerdir.

Hicviye: Herhangi bir kişiyi ya da düşünceyi yermek amacıyla yazılan şiirlerdir.

Fahriye: Şairin kendisini övdüğü şiirlerdir.

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN MERSİYESİ

(...)

Döksün sehâb kaddin eğüp katre katre kan
İtsün nihâl-i nârveni nahl-ı ergavân

Bu acılarla çeşm-i nücûm olsun eşk-bâr
Âfâkı tutsun âteş-i dilden çıkan duhân

Kılsun kebûd câmelerin âsmân siyâh
Geysün libâs-i mâtem-işâhı bütün cihân

Yaksun derûn-i sîne-i ins ü perîde dâg
Nâr-ı firâk-ı Şâh Süleymân-ı kâmrân

(...)

*Bakî, Kanuni Sultan Süleyman Mersiyesi
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)*

Kelime Dağarcığı:

âfâk: Ufuklar. **âsmân:** Gök, semâ. **câme:** Elbise, çamaşır. **çeşm:** Göz. **dâg:** Yanık yarası. **derûn:** İç, içeri, dâhil. **dil:** Gö-nül, yürek, kalp. **duhân:** Duman. **eşk-bâr:** Gözyaşı yağdıran, çok ağlayan. **firâk:** Ayrılık, ayrılma. **ins:** İnsan. **kadd:** Boy. **kâmrân:** Mutlu. **katre:** Damla, damlayan şey. **kebûd:** Gök rengi, mavi. **libâs-i mâtem:** Matem elbisesi. **nâr:** Ateş, od. **nârven:** Karaağaç. **nihâl:** Taze, düzgün fidan. **nücûm:** Yıldızlar. **sehâb:** Bulut. **sîne:** 1. Göğüs. 2. Yürek.

1.

Alp Er Tunga destanının metni bugüne ulaşamamıştır. Birçok kaynakta Saka hükümdarı ve kahramanı Alp Er Tunga hakkında bilgiler ve bir de Kaşgarlı'nın eserinde Alp maddesinde bir sagu (ağıt) tespit edilmiştir. Bu ağıtın girişi şu şekildedir:

“Alp Er Tonga öldü mü? (Alp Er Tunga öldü mü?)
Issız acun kaldı mı? (Dünya sahipsiz kaldı mı?)
Ödlek öcün aldı mı? (Korkak öcünü aldı mı?)
Emdi yürek yırtılır.” (Şimdi yürek yırtılır.)
(...)

Umay Günay, Türk Destanları

Bakî'nin *Kanuni Sultan Süleyman Mersiyesi* ile *Alp Er Tunga* sagusunu karşılaştırarak benzer yönlerini yazınız.

2.

METHİYE

“Hazret-i Sultân-ı Gâzi Hân Murâd ol şâh kim
Nev bahâr-ı adli dünyâyı gülistân eyledi

Halk-ı âlem sâye-i ‘adlinde hep âsûde-hâl
Ebr-i nisânî gibi ihsânı yek-sân eyledi”

Şeyhülislam Yahya

Sultan Murat Han’ın övüldüğü methiye örneğinden ve okuduğunuz mersiye den yola çıkarak divan edebiyatı nazım türlerinin hangi esaslara göre belirlendiğini yazınız.

.....

.....

.....

3.

“Nidelüm devr sunarsa sana şerbet bana zehr
Bu cihân böyle olur gâh bana gâh sana”

Necâti

Bu beyit hangi nazım türünden alınmış olabilir? Nedenlerini belirterek yazınız.

.....

.....

.....

3. ÜNİTE**: : ŞİİR > Divan Edebiyatı Nazım Türleri > Divan Edebiyatı Nazım Türleri**

Kavram

: Tevhit, Münacat, Naat, Methiye, Fahriye, Hicviye, Mersiye

Genel Beceriler

: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Alan Becerileri

: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	ANAHTAR İFADELER	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Metinlerde geçen sözcükler ve ifadeler yardımıyla divan edebiyatı nazım türlerini ayırt edebilme.	

Allah'ın birliği ve yüceliği

Dest-i kudretle yoğ iken âlemi var eyledin
Kimini Müslim kılıp kimin küffâr eyledin

Kanûnî Sultan Süleyman

Allah'a dua ve yakarış

Âlemin halkı bendedir günâh etmezi kandedir
Lutf u inâyet sendedir Kerîm Allah Rahîm Allah

Abdî

Hiz. Muhammed'e övgü

Canım kurban olsun senin yoluna
Adı güzel kendi güzel Muhammed
Şefaât eyle bu kemter kuluna
Adı güzel kendi güzel Muhammed

Yunus Emre

Yergi, alay

Dünyâ talebiyle kimisin halkın emekte
Kimi oturup zevk ile dünyayı yemekte

Bağdatlı Ruhî

Övgü

Sen fâtih-i genc-i ahadiyyetsin efendim
Sen vâris-i sultân-ı risaletsin efendim

Esrar Dede

Ağıt

Zâlimler el urup hem şemşîr-i can-rübaya
Kasd ettiler ser-â-pâ evlâd-ı Mustafâ'ya

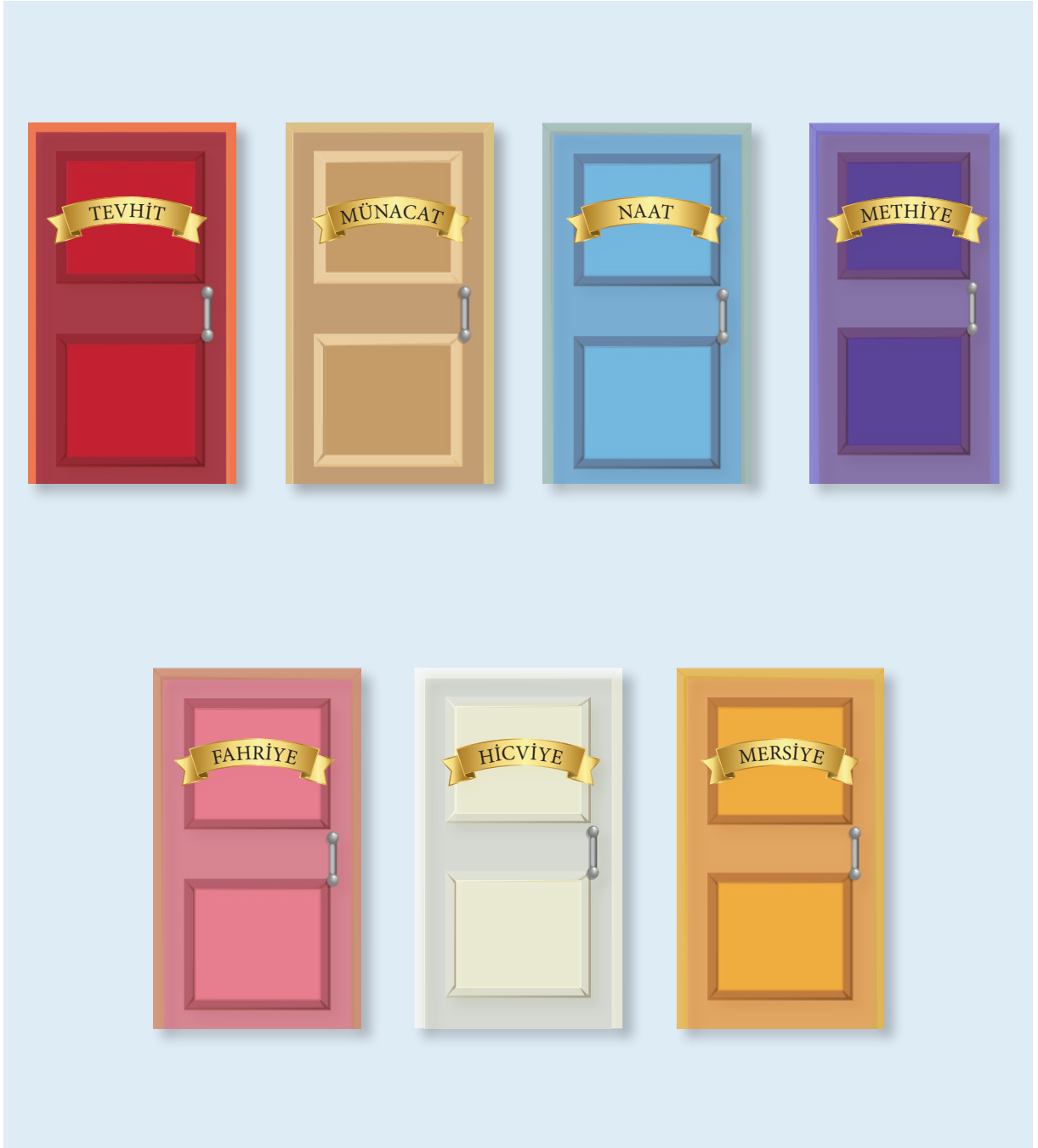
Kazım Paşa

Övünme

Bu arsada Bâkî nice üstâda yetişti
Âlemde bugün ana bir üstâd yetişmez

Bâkî

(Metinler; aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Türk dili ve edebiyatı dersi sınavına hazırlanan bir lise öğrencisi, aklında daha kolay tutabilmek için divan edebiyatı nazım türlerinin tanımlarında bulunan ifadeler belirlemiş, yanlarına örnek şiirler yazmış ve yukarıdaki görselleri hazırlamıştır. Siz de şiirlerin üzerindeki anahtarların hangi renk kapıyla ilişkili olduğunu belirleyiniz.

.....

.....

.....

.....

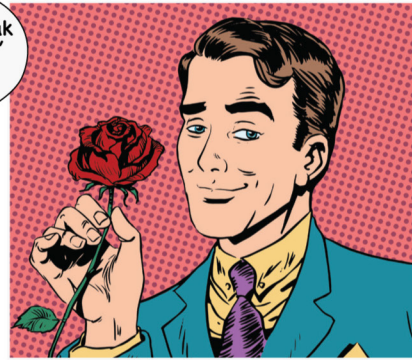
3. ÜNİTE : **ŞİİR** > **Divan Edebiyatı** > **Mazmun ve Edebî Sanatlar**
 Kavram : Mazmun
 Genel Beceriler : Yaratıcı Düşünme Becerisi
 Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	MAZMUN VE ÖTESİ	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Şiirdeki mazmunları ve mazmunların anlatmak istediklerini belirleyebilme.	

1. Aşağıda verilen boşlukları doldurunuz.

Son bir soru sormak istiyorum. “Sevgili” hangi mazmunla anlatılır?

3. ÜNİTE : **ŞİİR > Divan Edebiyatı > Mazmun ve Edebî Sanatlar**
 Kavram : Mazmun ve Edebî Sanatlar
 Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
 Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	ŞİİRDE ESTETİK SÖYLEYİŞLER	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Mazmun ve edebî sanatların tanımını yapıp okuduğu metinde yer alan mazmun ve edebî sanatları tespit edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

Divan edebiyatında bazı kavramları dolaylı anlatmak için kullanılan nükteli ve sanatlı sözlere mazmun denir. Mazmunlar her şair tarafından aynı anlamda kullanılan kalıplaşmış ifadelerdir. Merkezinde sevgilinin bulunduğu divan edebiyatında sevgilinin bazı uzuvları sıklıkla mazmun olarak kullanılmıştır. Şairler, sevgilinin özelliklerini doğrudan söylemek yerine onları başka unsurlara benzeterek ifade etmiştir. Aşağıdaki tabloda sevgiliye ait unsurlar ile bunların benzetildiği unsurlar verilmiştir.

Sevgiliye Ait Unsurlar	Benzetilen Unsurlar
boy	servi, elif harfi
saç	sümbül, yılan, gece, dar ağacı
kaş	hilal, keman, kible, yay
ağız/dudak	gonca, gül, ateş, şeker, bal, âb-ı hayat
yüz/yanak	güneş, ay, gül, lale
kirpik	ok, hançer, kılıç
göz	nergis, büyücü, cadı
diş	inci, yıldız

1. Aşağıda verilen Necati'ye ait beyitlerdeki mazmunları bulup benzeyen ve benzetilen unsurları da belirterek tablodaki boşluklara yazınız.

Beyitler	Mazmunlar	Benzetilen Unsurlar
Lâle-hadler yine gülşende neler etmediler Servi yürütmediler goncayı söyletmediler		
Hele ol kaşları yay okları peykânlarını Sineden çekmediler yüreği oynatmadılar		
Ayağı yer mi basar zülfüne ber-dâr olanın Şevk u zevk ile verir cân ü seri döne döne		

Kelime Dağarcığı:

ber-dâr: Darağacında, asılmış, asılı. **cân u ser:** Can ve baş. **gülşen:** Gül bahçesi. **lâle-had:** Lale gibi pembe yanak. **peykân:** Okun ucundaki sivri demir. **serv:** Servi. **sîne:** Göğüs. **şevk u zevk:** İstek ve zevk.

2. Bulduğunuz mazmunlar, beyitlerin anlamına nasıl bir katkı sağlamıştır? Düşüncelerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

3. Aşağıda verilen beyitlerdeki en belirgin edebî sanatları bulup açıklamalarıyla birlikte tablodaki boşluklara yazınız.

Beyit	Edebî Sanat	Edebî Sanatın Açıklaması
Zevki kederde mihneti râhatda görmüşüz Âyînedir biri birine subh u şâmımız <i>Şeyh Galib</i>		
Hac yollarında meş’ale-i kârbân gibi Erbâb-ı aşk içinde nümâyânsın ey gönül <i>Nedîm</i>		
Ey Fuzûlî kalmamış gavgâ-yi Mecnûn’dan eser Gâlibâ efsâne-i Leylî getürmüş hâb ana <i>Fuzûlî</i>		
Seni gelür işidüb bâğa yâsemen cânâ Çıkup o şevk ile dîvâra reh-güzâra bakar <i>Şeyhülislâm Yahyâ</i> (Metinler; aslına sadık kalınarak alınmıştır.)		

Kelime Dağarcığı:

âyîne: Ayna. **cânâ:** Ey sevgili, ey can. **dîvâr:** Duvar. **efsâne-i Leylî:** Leyla efsanesi. **erbâb-ı aşk:** Aşk ehli, aşıklar. **gavgâ-yı Mecnûn:** Mecnun’un kavgası. **hâb:** Uyku. **hâk-i reh:** Yol toprağı. **halk-ı âlem:** Bütün insanlar. **meş’ale-i kârbân:** Kervan meşalesi. **mihnet:** Sıkıntı. **nümâyân:** Görünen, ortada, açık. **pây-mâl:** Çiğneme, ezilme, ayaklar altında kalma. **reh-güzâr:** Geçit, güzergâh. **subh:** Sabah. **şâm:** Akşam.

3. ÜNİTE

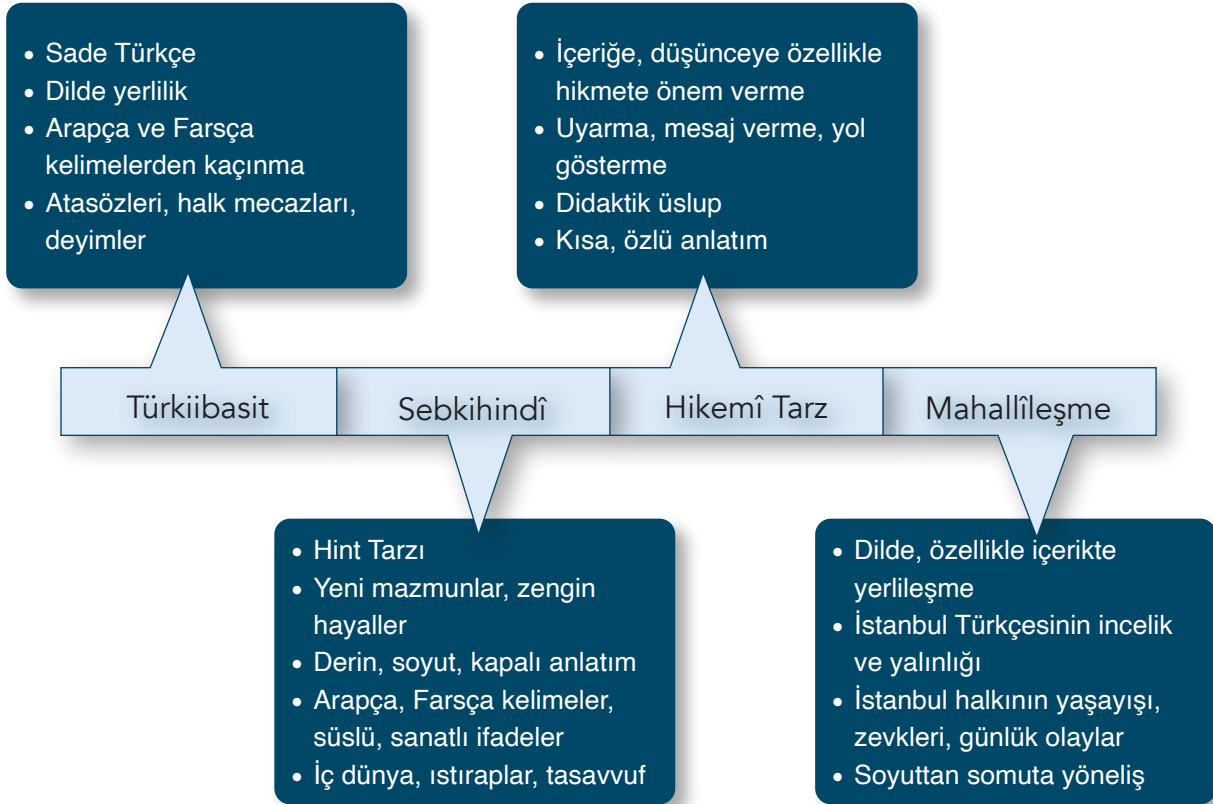
: **ŞİİR > Divan Edebiyatı > Akımlar**

Kavram : Türkiibasit, Sebkihindî, Hikemî Tarz, Mahallîleşme
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	FARKLI RENKLER	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Divan edebiyatı akımlarını ayırt edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritasını ve kavram karikatürünü inceleyip metinleri okuyunuz. Verilenlerden hareketle soruları cevaplayınız.

DİVAN EDEBİYATINDA AKIMLAR

1.

Geçersen semtimizden yolun uğrarsa Beşiktâş'a
Efendim gel mürüvvet kıl senindir bende vü hâne

2.

Bir şu'lesi var ki şem-i cânın
Fânûsuna sığmaz âsmânın

3.

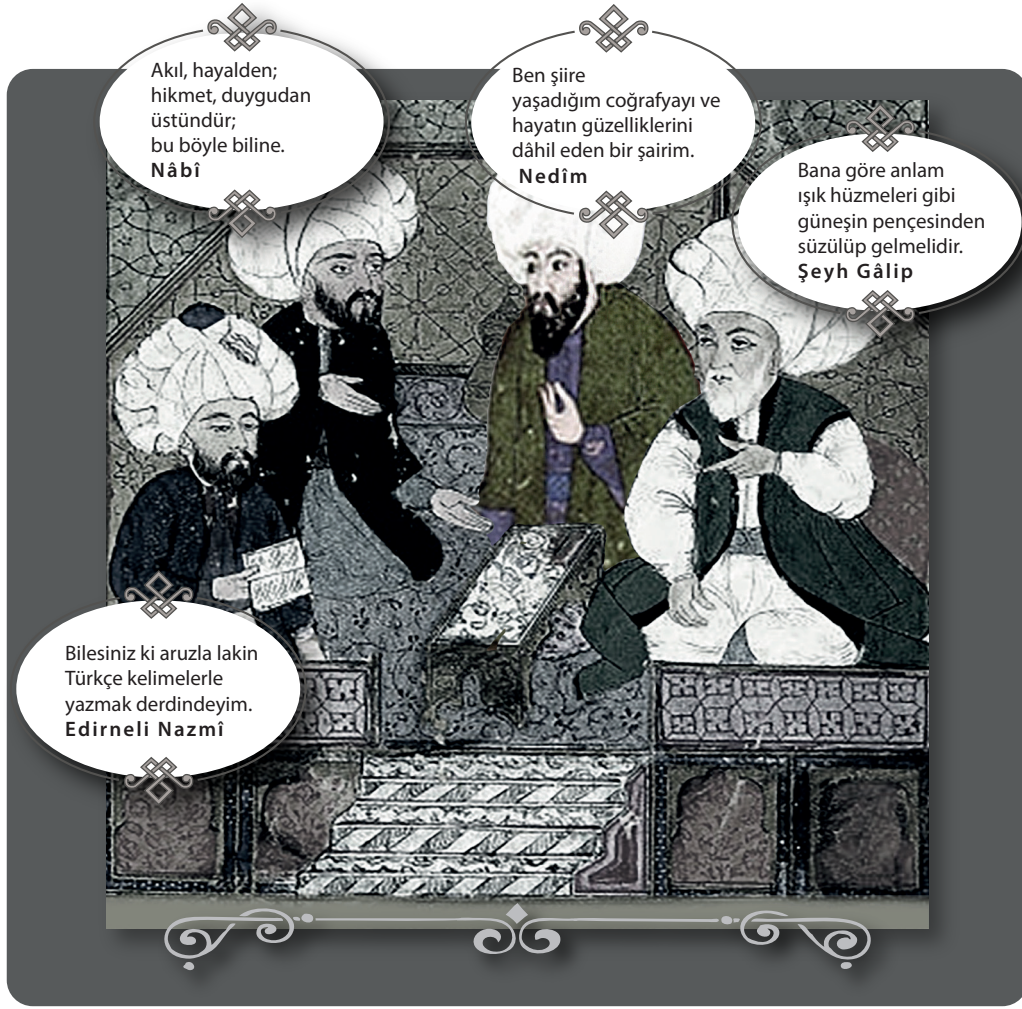
Yakış gel a güzel bana ki düşdi bu gönül sana
Beni iletme bir yana bana seni gerek seni

4.

Yâr ol dostlarına bâr olma
Sû-i hulk ile dil-âzâr olma

Kelime Dağarcığı:

âsmân (asuman): Gök. **bâr:** Yük. **bende:** Kul, köle. **dil-âzâr:** Gönül inciten. **fânûs:** Genellikle silindirik biçiminde olan mum, gaz lambası vb. aydınlatma araçlarının çevresini kapatarak rüzgârdan koruyan cam. **sû-i hulk:** Kötü tabiat. **şem:** Mum. **şu'le:** Alev, yalım.

1. Yukarıdaki şiir alıntıları, kavram karikatüründe sanat anlayışları sezdirilen hangi şairlere ait olabilir?

1.
2.
3.
4.

2. Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. Doğru ifadelerin karşısına (✓) işareti koyunuz.

Türkiibasit akımında yerleşme çabası, mahallîleşme akımından farklı olarak Arapça ve Farsça kelimeleri kullanmaktan kaçınma şeklinde özellikle dilde kendini göstermiştir.	
Hikemî tarzı benimseyen şairler şiirlerinde ahlak ve hikmeti ön planda tutarken oldukça ağır ve sanatlarla yüklü bir dil kullanmışlardır.	
Divan şairleri; zengin hayalleri sebkîhindî akımı etkisiyle karmaşık mazmunlar, alışılmamış bağdaştırmalar ve mübalağalarla aktarmışlardır.	
Tasavvuf, İstanbul kültürünü anlatan mahallîleşme akımı etkisindeki şiirlerin temel konusudur.	
Divan şiirlerinden anlaşılması en zor örneklerin sebkîhindî akımından izler taşıyan şiirler olması beklenir.	

3. ÜNİTE

: **ŞİİR > Sözcük Grupları > İsim Tamlamaları**

Kavram

: İsim Tamlamaları

Genel Beceriler

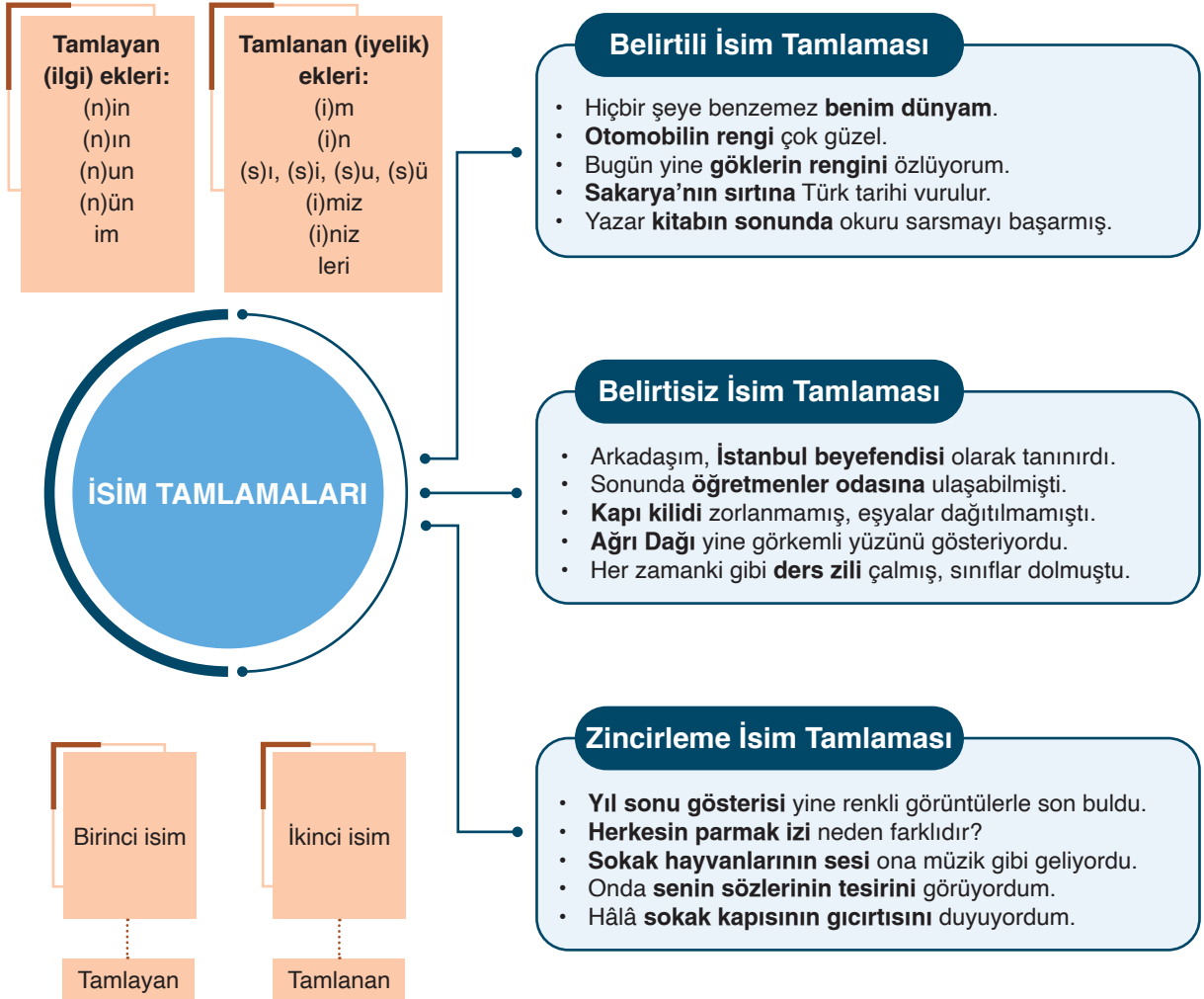
: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi, Yaratıcı Düşünme ve İnovasyon Becerisi

Alan Becerileri

: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	İSİM TAMLAMALARINI ÖĞRENİYORUM	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Metinlerdeki isim tamlamalarını tespit edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritalarını inceleyiniz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.

İsim Tamlamaları

- En az iki isimden oluşur.
- Tamlamanın ilk unsuru tamlayan, ikinci unsuru tamlanandır.
- Tamlanan, bütün isim tamlamalarında mutlaka iyelik eki alır.
- Zincirleme isim tamlaması iki isim tamlamasının birleşmesiyle oluşur.
- Belirtili isim tamlamasında tamlayan ilgi eki, tamlanan iyelik eki alır.
- Belirtisiz isim tamlamasında tamlayan ile tamlanan arasına sözcük girmez.

1. Aşağıdaki cümlelerde yer alan isim tamlamalarını bulunuz. Tamlamaların çeşitlerini belirtiniz.

	Belirtili İsim Tamlaması	Belirtisiz İsim Tamlaması	Zincirleme İsim Tamlaması
Senin güzel kalbinden doğacak aydınlık.			
Ali'nin yeğeninin sönmeyen neşesi hepimize bulaşmıştı.			
Sınav yaklaştıkça herkes soru bankası arıyordu.			
Kafası bitmeyen borçlarının ağır hesabıyla doluydu.			
Kitabı, yazarın kederinin ortağı olmak için almıştım.			

- 2.

Tamlayan	Sabah, kelebek, insan, göz, gökyüzü, çay, yol, sevgi, kalem, söz, kilim, yazar, iklim, dünya.	+	Tamlayan (ilgi) eki (n)ın (n)in (n)un (n)ün im	Tamlanan		+	Tamlanan (iyelik) eki (i)m (i)n (s)i (i)miz (i)niz leri
----------	---	---	---	----------	--	---	---

Birinci kutudaki isimlerden üçünü seçiniz. Bu üç ismi tamlanan kutusuna yazacağınız isimlerle birleştirerek üç farklı türde isim tamlaması oluşturunuz. Bu tamlamaları aşağıdaki tabloda birer cümle içinde kullanınız.

Cümleler	Tamlama Çeşitleri
	Belirtili İsim Tamlaması
	Belirtisiz İsim Tamlaması
	Zincirleme İsim Tamlaması

KIZLARIN GÖZLERİ

bir karıştıran var kızların gözlerini
yıldız alacasından leylak moruna
bazılarına sırmalı bir ateş üfleniyor
içisıra kor yongası kıvılcımlar
bir karıştıran var kızların gözlerini

dumanlı bir eylül akşamı loşluğuna
bazısında şimşek çakıntıları işleniyor
uzaklarına düşen sessiz yıldırımlar

Attila İlhan, Tutuklunun Günlüğü
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

3. Yukarıdaki şiirde yer alan isim tamlamalarını bularak tablodaki uygun yere yazınız.

Belirtili İsim Tamlaması	Belirtisiz İsim Tamlaması	Zincirleme İsim Tamlaması

3. ÜNİTE	: Şiir > Sözcük Grupları > İsim Tamlamaları
Kavram	: İsim Tamlamaları
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	İSİM TAMLAMASI	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	İsim tamlamalarının genel özelliklerini ve türlerini açıklayabilmek.	

1. Aşağıdaki şiirde bulunan isim (ad) tamlamalarını yandaki tabloya uygun şekilde yazınız.

SEMÂİ

(...)
Elif'in uğru nakışlı
Yavru balaban bakışlı
Yayla çiçeği kokuşlu
Kokar Elif Elif diye
(...)

Karacaoğlu
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Belirtili isim (ad) tamlaması:

Tamlayan 1. <u>isim + ilgi eki</u>	Tamlanan 2. <u>isim + iyelik eki</u>
---------------------------------------	---

Belirtisiz isim (ad) tamlaması:

Tamlayan 1. <u>isim</u>	Tamlanan 2. <u>isim + iyelik eki</u>
----------------------------	---

2.

KOŞMA

(...)
Sökülsün dağların buzu sökülsün
Öne insin çöl ovaya dökülsün
Erzurum dağının karı çekilsin
Ak koyunlar yürüsün de gidelim
(...)

Karacaoğlu
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

a) Verilen dörtlükte geçen zincirleme isim (ad) tamlamasındaki isimleri yazınız.

1. isim:

2. isim:

3. isim:

b) Verilen dörtlükte geçen zincirleme isim (ad) tamlamasındaki tamlamaları yazınız.

1. tamlama:

2. tamlama:

3. Aşağıda isim (ad) tamlamalarının bazı özellikleri verilmiştir. Şiirlerdeki uygun isim (ad) tamlamasını şiirin altındaki boşluğa yazınız. Özellik numarasını isim (ad) tamlamasıyla eşleştirerek yazınız.

1. Belirtili isim (ad) tamlamalarında tamlanan, tamlayanından önce gelebilir.
2. İsim (ad) tamlamalarında tamlayan ile tamlanan arasına sözcük ya da sözcükler gelebilir.
3. İsim (ad) tamlamalarında birden çok tamlanan ortak bir tamlayana bağlanabilir.
4. Belirtili isim (ad) tamlamasının tamlayanı sıfat alabilir.
5. İsim (ad) tamlamasının tamlayanı düşebilir.

MÂNİ

Mâniye başlayalım
Cevahir işleyelim
Kara söğüt dalına
Gonca gül aşlayalım

Anonim

SEMÂİ

(...)
Efendim sensiz olamam
Olursam da hiç gülemem
Arayıp semtin bulamam
Özge yerde yol dolaşır
(...)

Gevherî

İLAHÎ

(...)
Yûnus seni seveli beşâret oldu cânı
Her dem yeni dirlikte ömrünü eskitmeye

Yunus Emre

TÜRKÜ

Bahar olup yaz ayları gelince
Türlü çiçekleri bitti sılanın
Lale ile sümbül boynun eğince
Sarı bülbülleri öttü sılanın
(...)

Anonim

AĞIT

(...)
Bir kuzu koyundan ayrı ki durdu
Yemez mi dağların kuşuyla kurdu
Katardan ayrıldın şahin mi vurdu
Turnam teleklerin tellerin hani
(...)

Hıfzî

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

4. ÜNİTE : **DESTAN/EFSANE > Destan > Dünya Edebiyatında Destan**
 Kavram : Destan
 Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
 Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	DÜNYA DESTANI	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Destanların oluşum aşamalarını açıklayıp dünyadaki farklı milletlere ait destanları sıralayabilme.	

Yönerge : Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyiniz.

DESTAN

Bilgi Notu: Bir kavmin başından geçen önemli olayları, doğal yıkımları, savaşları bu süreçlerde olaylara yön veren kahramanlarını yiğitlik ve olağanüstülük temelinde anlatan uzun manzum eserlere destan (epope) denir.

OLUŞUM AŞAMALARI

Doğuş

Tarih öncesi devirlerde yaşanan göçler, savaşlar, doğal felaketler, kahramanlıklar, destanların çekirdeğini oluşturur.

Yayılma

Olay kuşaktan kuşağa sözlü anlatım yoluyla aktarılır. Bu süreçte düş gücüyle beslenir, gelişir, büyür.

Derleme

Bir şair tarafından derlenerek yazıya geçirilir.

1. Dünya edebiyatından bazı destanların özellikleri aşağıda verilmiştir. Özellikleri verilen destanları yazınız.

Sümerlerin destanıdır. Dünya edebiyatının bilinen ilk destanıdır. Uruk kralının ölümsüzlüğü arayışı anlatılır.

a)

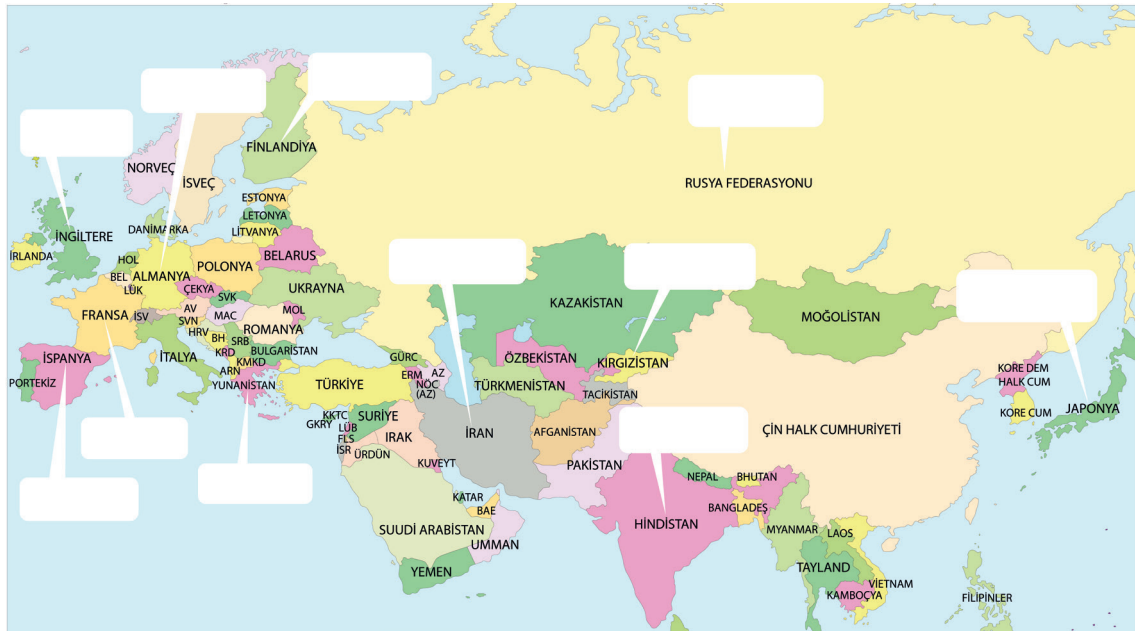
Firdevsi tarafından yazılan İran destanıdır. Mesnevi şeklinde yazılmıştır. Eser Gazneli hükümdarı Mahmut'a sunulmuştur.

b)

Homeros'un yazdığı Yunan destanıdır. Manzum olarak yazılmıştır. Truvalılar ile Akhalar arasında yapılan Truva Savaşı anlatılır.

c)

2.

Aşağıda bazı milletlere ait destanlar verilmiştir. Bu destanları yukarıdaki haritada gösterilen boşluklara yazınız.

ilyada

Ramayana

Chanson de Roland (Şanson de Rölant)

Şehnâme

Kalevala

La Cid (Lö Sid)

Şinto

Beowulf (Biwolf)

igor

Nibelungenlied (Nibelungenlid)

Manas

4. ÜNİTE	: DESTAN/EFSANE > Efsane > Türk Halk Edebiyatında Efsane
Kavram	: Efsane
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	DİLDEN DİLE	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Efsane türünün genel özelliklerini açıklayıp okuduğu metinde bu özellikleri tespit edebilme.	

Bilgi Notu: Sözlü gelenek içinde eski çağlardan beri söylenegelen, gerçek veya hayalî kişi, yer ve olayları konu edinen hayalî hikâyelere **efsane (söylence)** denir.

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

EJDERHA

Bugün Elazığ ilimizin bir bucağı olan, eski günlerin şaşaalı Harput'u ile ilgili olarak bir efsane anlatılır:

Harput'a bir ejderha musallat olur, geceleri şehre yaklaşırken büyük gürültüler, korkunç homurtular çıkarır. Halk bundan son derece korkar. Ama yapacakları bir şey yoktur. Ejderhanın bu gelişleri bir müddet devam eder. Şehir halkı da onun her gelişinde aynı korkuyu duyar. Ejderhanın, yine korkunç gürültüler çıkararak geldiği bir gece, bazı kimseler, devrin büyük âlimi Fetahmet Baba'ya (Fatih Ahmet Baba) koşarlar.

Durumu birkaç cümle ile ona anlatırlar. Fetahmet Baba halka korkmamalarını, ejderhanın onlara bir şey yapamayacağını söyler.

Gecenin karanlığında neye uğradığını anlamayan şehir halkı evlerinden dışarı çıkıp canlarını kurtarmakla meşgulken Fetahmet Baba ejderhanın gelmekte olduğu istikamete doğru gider. Herkes kaçtığı için yalnız kalan Baba, avuçlarını Allah'a açarak dua etmeye başlar. Duasını bitirip avuçlarını yüzüne süreceği sırada, üstüne gelmekte olan ejderha taş kesilir.

Anlatıldığına göre ejderhanın şekli bugün bile canlılığını muhafaza etmekteymiş. Fetahmet Baba'nın mezarı ise halk tarafından ziyaret ve adak yeri olarak büyük ilgi görmektedir.

Görsel: Efsaneye Konu Olan Ejderha Taşı

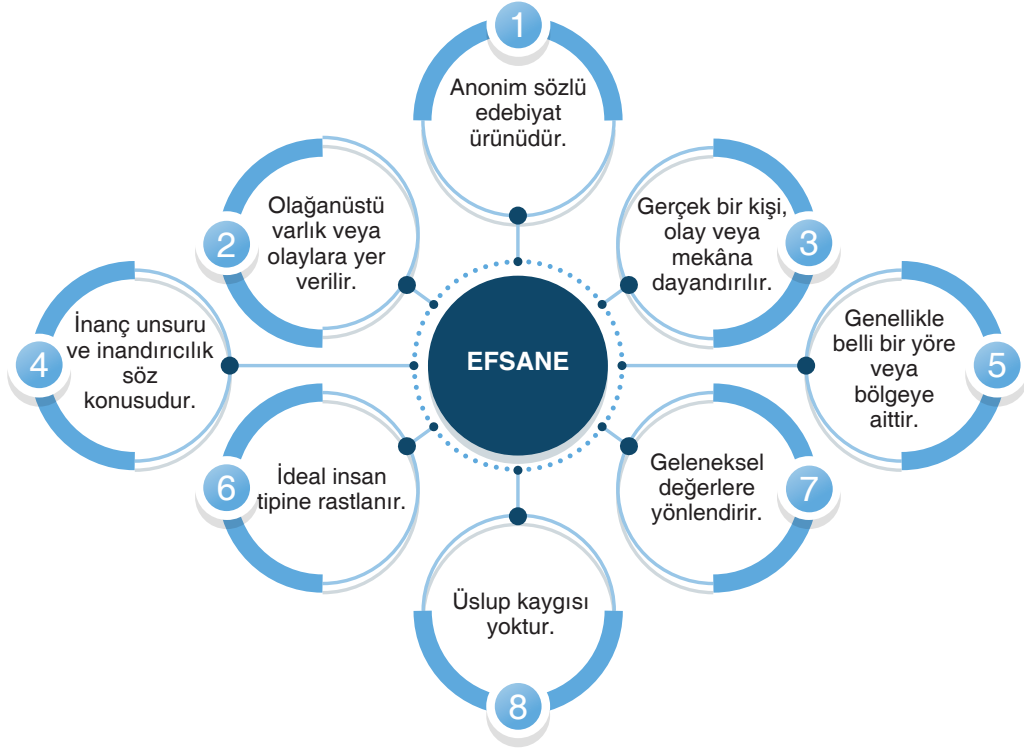
Anonim

Saim Sakaoğlu, 101 Anadolu Efsanesi
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Aşağıdaki bilgi haritasında konularına göre efsane türleri verilmiştir. Okuduğunuz efsane bu gruplardan hangisine dâhil edilebilir? Gerekçesiyle açıklayınız.

2. Aşağıdaki bilgi haritasında efsanelerin genel özellikleri verilmiştir. Okuduğunuz efsane örneğinde bu özelliklerden hangileri bulunmaktadır? Açıklayınız.

4. ÜNİTE	: DESTAN/EFSANE > Destan > İslamiyet'in Kabulünden Sonraki Türk Destanları
Kavram	: Doğal Destan
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	İKİ FARKLI ANLATIM, TEK DESTAN	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Destanların oluşumunda ve yayılmasında sosyokültürel yapının önemini fark edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.

I. Metin

OĞUZLARIN VE TÜRKLERİN TARİHİ

Türk tarihçileri ve dili çabuk râviler şöyle anlatırlar: Nuh Peygamber A.S. yeryüzünü oğulları arasında bölüştürdüğü zaman büyük oğlu Yafes'e doğu illeri ile Türkistan'ı ve o tarafları verdi. Yafes, Türklerin deyişine göre Olcay Han diye lakap alır. O göçebe olarak yaşıyordu. Yaylak ve kışlağı Türkistan'da olup yaz aylarını İpanç şehri yakınlarındaki Ortak ve Kürtak'da kışları da aynı yörelerdeki, [Karakurum diye meşhur olan] Karakum'daki Borsuk adlı yerde geçiriyordu. Burada iki şehir vardı: Birisi Talas, birisi garı (yukarı) Sayram ki, bu son şehrin çok büyük kırk kapısı vardı. [Bugün orada Müslüman Türkler yaşıyorlar. Kunçî'nin memleketine yakındır ve Kaydu'ya aittir.] Olcay Han'ın paytahtı bu yerde idi. Onun Dhîb Yavgu Han adında bir oğlu oldu. Dhîb'in manası taht ve makam, Yavgu ise halkın önderi demektir. O büyük ve tanınmış bir padişahı. Dört muteber ve şöhretli oğlu vardı: Kara-Han, Or-Han, Kür-Han ve Küz-Han. Kara-Han veliaht olduğundan babasının yerine geçip padişah oldu. Onun çok talihli ve padişahlığa lâyık bir oğlu dünyaya geldi. Üç gün ve üç gece anasının sütünü emmedi. Anası artık onun hayatından ümidini kesmiş, kederli ve endişeli idi. Bir gece rüyasında oğlunun kendisine bir şeyler söylediğini gördü: "Eğer sütünü emmemi istiyorsan biricik Tanrı'yı ikrar ve itiraf et; üzerine olan hakkım olduğu gibi farz bil." Kadın üç gece bu hâli rüyasında gördü. Bu kavim kâfir dininde olduğu için kadın meseleyi onlara anlatamadı. Kocasından gizli olarak Tanrı'ya iman etti. Elini göğse kaldırıp dua etti ve dedi ki: "Ey Tanrım, bari ben biçarenin sütünü bu çocukcağızın zevkine uydurup tatlı kıl." Oğuz o anda anasının göğsüne yapışıp emmeye başladı. Bir yıl geçince babası onda olgunluk ve asalet belirtileri gördü. Onun temizlik ve güzelliğinden hayrette kaldı ve dedi ki: "Bizim kavim ve uruğumuzda bundan daha güzel bir çocuk dünyaya gelmemiştir." Çocuk bir yıl sonra, [aynı İsa Peygâmbere'inki gibi] dili açılıp konuşmaya başladı ve "Ben bir otağda doğduğum için adını Oğur koymak gerekir." dedi. Oğuz çocukluğunda ve büyüme çağında, ergin oluncaya kadar daima Tanrı'yı anıp ona şükrederdi. Her fırsatta ister uyku- da, ister uyanık hâlde, yaratıcı Tanrı'yı muhakkak anardı. Ona Tanrı'nın nurlu feyzi erişti. Her türlü bilim ve hünerde ok atmada kargı kullanmada, kılıç çalmada ve bilgi hususunda âleme ün olacak şekilde gelişme gösterdi. (...)

Zeki Velidi Togan, Oğuz Destanı

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

ergin: Olmuş, yetişmiş, kemale ermiş. **feyiz:** Verimlilik, bereket. **ikrar etmek:** Açıkça söylemek, kabul etmek. **kargı:** uzun mızrak. **Paytaht (payitaht):** Başşehir, başkent. **ravi:** Rivayet edenler, söyleyenler, aktaranlar. **uruk:** Soy, sülale.

II. Metin

Yine günlerden bir gün Ay Kağan'ın gözü parladı. Doğum ağrıları başladı ve bir erkek çocuk doğurdu. Bu çocuğun yüzü gök; ağzı ateş (gibi) kızıl; gözleri elâ; saçları ve kaşları kara idi. Perilerden daha güzeldi. Bu çocuk anasının göğsünden ilk sütü emdi ve bir daha emmedi. Çiğ et, çorba (...) istedi. Dile gelmeğe başladı; kırk gün sonra büyüdü, yürüdü ve oynadı. Ayakları öküz ayağı gibi; beli kurt beli gibi; omuzları samur omuzu gibi; göğsü ayı göğsü gibi idi. Vücudu tamamen tüylü idi. At sürüleri güder, ata biner ve av avlardı. Günlerden ve gecelerden sonra yiğit oldu.

(Muharrem Ergin, Oğuz Kağan Destanı)

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. I. metinde yer alan olağanüstülükleri yazınız.

.....

.....

.....

.....

2. a) Oğuz Kağan'ın anlatıldığı I. metinde tespit ettiğiniz olağanüstülükleri bir başka *Oğuz Kağan Destanı* anlatısından alınan II. metinle karşılaştırınız. Benzerliklerini ve farklarını yazınız.

.....

.....

.....

.....

- b) I ve II. metin arasındaki farkların nedeninin destanı yazıya aktaranların derledikleri zaman ve toplumun sosyokültürel yapısı ile ilgili olup olmayacağını gerekçesiyle yazınız.

.....

.....

.....

.....

Bilgi Notu: I. metin, Zeki Velidî Togan tarafından günümüz Türkçesine aktarılan Reşideddin'in *Oğuznâmes*'inden alınmıştır. Metinde rivayet edenlerin Oğuz Kağan'ın doğumunu ve özelliklerini anlattığı bölüm yer almaktadır. II. metin ise Muharrem Ergin'in hazırladığı ve anonim olan bir eserden alınan Oğuz Kağan'ın doğumunun anlatıldığı bölümüdür.

Destanlar, oluşumları bakımından doğal ve yapma destan olmak üzere ikiye ayrılır: Milletlerin yaşamında derin izler bırakan tarihsel ya da toplumsal bir olayın sözlü gelenekte olgunlaştıktan sonra destan geleneğini bilen biri tarafından derlenmesiyle oluşan destanlara **doğal destan** denir.

Doğal destanların oluşumları üç safhada gerçekleşir. Birinci safha, tarihsel olayın ortaya çıktığı **çekişirdek** dönemidir. Toplumun belleğinde derin ve sarsıcı izler bırakan bir olay, zaman içinde gelişerek büyür; farklı söyleyişlerle ve eklemelerle zenginleşir. İkinci safhada ozanlar toplumun dilinde zenginleşen ve efsaneleşen olayları düşsel dünyalarında geliştirerek saz eşliğinde dillendirir. Destan yazıya geçmediği için bu dönemde de büyüyüp gelişmeye devam eder (**yayılma**). Son safha, destan geleneğini bilen bir kişinin destanın tüm varyantlarını elde ettikten sonra destanı yeniden oluşturup yazıya geçirmesidir (**derleme**).

3. Bilgi notuna göre okuduğunuz metinlerin doğal destan oldukları söylenebilir mi? Niçin?

.....

.....

.....

.....

4. ÜNİTE	: DESTAN/EFSAANE > Destan > İslamiyet'in Kabulünden Sonraki Türk Destanları
Kavram	: Doğal Destan
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi, Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi, Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	GAZA YOLUNDA	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	İslamiyet'in kabulünden sonraki Türk destanlarını tanıyıp bunların özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi grafiğinden ve metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

SATUK BUĞRA HAN DESTANI

Hız. Muhammed kanatlı atı Burak'ın sırtında göklere yükseldiği "Mirâc Gece-sinde" gök katlarında kendinden önceki peygamberleri görür. Bunlar arasın-da birini tanıyamaz ve Cebrail'e bunun kim olduğunu sorar. Cebrail : "Bu peygamber değildir. Bu sizin ölümünüzden üç asır sonra dünyaya inecek olan bir ruhtur. Türkistan'da sizin dininizi yayacak olan bu ruh "Abdülkerim Satuk Buğra Han" adını alacaktır. "Hz. Muhammed yeryüzüne döndükten sonra her gün İslâmiyet'i Türk ülkesine yayacak olan bu insan için dua etti. Hz. Muhammed'in arkadaşları da bu ruhu görmek istediler. Hz. Muhammed dua etti. Başlarında Türk başlıkları bulunan silahlı, kırk atlı göründü. Satuk Buğra Han ve arkadaşları selam verip uzaklaştılar. Bu olaydan üç asır sonra Satuk Buğra Han, Kaşgar Sultanının oğlu olarak dünyaya geldi. Satuk Buğra Hanın doğduğu gün yer sarsılmış, mevsim kış olduğu hâlde bahçeler, çayırlar çiçeklerle örtülmüştü. Falcılar bu çocuğun büyüünce Müslüman olacağını söyleyerek öldürülmesini isterler. Satuk Buğra Hanı, annesi " Müslüman olduğu zaman öldürürsünüz." diyerek ölümden kurtarır. Satuk Buğra Han 12 yaşında arkadaşlarıyla birlikte ava çıkmaya başlar. Avda oldukları günlerden birinde kaçan bir tavşanın arkasından hızla koşarken arkadaşlarından uzaklaşır. Kaçan tavşan durur ve bir ihtiyar insan görünümü kazanır. Satuk Buğra Han'ın sonradan Hızır olduğunu anladığı bu yaşlı kişi ona Müslüman olmasını öğütler ve İslâmiyet'i anlatır. Satuk Buğra, Kaşgar hükümdarı olan amcasından İslâmiyet'i kabul etmesini ister. Kaşgar Hanı, Müslüman olmayacağını söyler. Satuk Buğra Han'ın işaretiyle yer yarılar ve hükümdar toprağa gömülür. Satuk Buğra Han hükümdar olur ve bütün Türk ülkeleri onun idaresinde İslâmiyet'i kabul ederler.

Umay Günay, Türk Destanları
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. İslamiyet öncesindeki Türk destanlarında sıklıkla kullanılan “kurt, ışık, ağaç vb.” kavramlara okuduğunuz metinde de yer verilmiş midir? Bu metinde İslamiyet’in kabulüyle ilişkili olarak kullanılan kavramlar hangileridir?
.....
.....
.....
.....
2. Bilgi grafiğinde verilen destanların kahramanlarından Battal Gazi’nin başka milletlerden olmalarına rağmen Türk destanlarında başkahraman olarak yer almaları nasıl açıklanabilir?
.....
.....
.....
3. Aşağıda farklı Türk destanlarından alınan parçalar verilmiştir. Bunlardan hangisi İslamiyet’in kabulünden sonraki Türk destanlarından biridir? Neden?
.....
.....
.....

I. Metin

Gökten bir gök ışık indi. Güneşten ve aydan daha parlaktı. Bu ışığın içinde alnında kutup yıldızı gibi parlak bir ben bulunan çok güzel bir kız duruyordu. Bu kız gülünce Gök Tanrı da gülüyor, kız ağlayınca Gök Tanrı da ağlıyordu.

II. Metin

Yabani koyunların yürüdüğü bir yolu izleyerek yüksek bir dağda dar bir geçide vardılar. Bu geçitten geçerek içinde akarsular, pınarlar, çeşitli bitkiler, çayırlar, meyve ağaçları, çeşitli avların bulunduğu bir yere gelince Tanrı’ya şükrettiler ve burada kalmaya karar verdiler.

III. Metin

Davullar vuruldu, kâfir askerleri at bindiler, saf oldular, savaş için gömgök demire büründüler. Diğer taraftan müminler de at bindiler, hendeden dışarı çıktılar. On iki bin kişi saf tuttular. Önce Cûde Gazi meydana girdi ve er diledi. Bir kâfir karşı geldi. Cûde onu tepeledi. Birbiri ardınca yirmi kâfir yok etti. Müminler şad oldular.

IV. Metin

Eski Hun beylerinden birinin çok güzel iki kızı vardı. Bu bey kızları ile ancak tanrıların evlenebileceğini düşünüyordu. Bu sebeple ülkesinin kuzey tarafında yüksek bir kule yaptırarak iki güzel kızını tanrılarla evlenmek üzere buraya yerleştirdi.

4. ÜNİTE : **DESTAN/EFŞANE > Destan > Yapma (Yapay) Destan**
 Kavram : Yapma Destan
 Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
 Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	DESTANLAR	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Yapma destanların özelliklerini açıklayabilme.	

Bilgi Notu: Destan, milletlerin hayatında büyük yankılar uyandırmış bir kahramanın veya tarihî bir olayın millet hafızasında ortak ifadelerle zenginleştirilip nesilden nesile aktarılmasıyla ortaya konmuş uzun manzum eserlerdir.

Destanların Oluşum Aşamaları:

Çekirdek: Destanın konusu olan olayın gerçekleşmesi veya efsanevi bir kahramanın ortaya çıkması

Yayılma: Olayın ve kahramanın uzun zaman dilimi içinde nesilden nesile aktarılması

Derleme: Dilden dile anlatılan destan parçalarının bir şair tarafından destan kurallarına uygun olarak bir araya getirilmesi

Destan Türleri:

Doğal Destan: Çekirdek safhasından sonra yayılma safhasını tamamlamış ve bir derleyici tarafından kaleme alınmış destanlardır.

Yapma (Yapay) Destan: Çekirdek, yayılma ve derleme aşamalarından geçmemiş, yakın dönemde meydana gelmiş herhangi bir tarihî olayın bir şair tarafından yazılmasıyla ortaya çıkmış eserlerdir.

Yönerge: Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.

I. Metin

İSTANBUL FETİH DESTANI FETİH SABAHI

Havanın mavisinde, denizin yeşilinde
 Bir türkü, Orta Asya'dan beri duymuşuz
 Anamızın sütünden bayraklara kadar
 Yüce bir fetihle büyümüşüz

Yakmış gecemizi yıldızlar
 Burçlardan yana uyanmışız
 Bir yazı gibi tepeler alnında
 Yazılmışız, silinmişiz

Nur ile güç ile aşk ile
 Alın yazısının büyüünü bozmuşuz.
 Görmüşüz izdüşümünü güzelliğin
 Koca feleklere görünmüşüz

Yeryüzünün yarısı gök
 Önünde şehit şehit durmuşuz
 Yeryüzünün yarısı İstanbul
 Almışız.

Fazıl Hüsnü Dağlarca, Bütün Şiirleri 1

II. Metin

ÇANAKKALE DESTANI HASAN-MEVŞUF TABYASINDAKİLER

Boğaz yurdun bir ucuydu
 Öyle bir kükrerdik
 Yeryüzü duydu

Bataryamız Boğaz'ın soluğuydu
 Od alırdı yüreğine Erzurum'dan, Kars'tan
 Ateş püskürdü hep

Boğaz ölümünden bir suydu
 Bu sudan aptes alırdık doruklarda
 Bu sudan ecel şerbetini yapardık dev gemilerine düş-
 manın

Azgın tepelerde namlular bir uykuydu
 Hasan-Mevşuf derlerdi bize
 Boşuna gitmezdi sayılı mermilerimiz bizim

Türkümüz gökyüzüne uydu
 Öyle maviydi, öyle maviydi attığımız Ya Allah
 Bir deniz, batan gemilerden bir deniz

Ah işte olacaklar olduydu
 Bir kör mermisi düştü üstümüze yurda el atanların
 Altı can yok olduk yemyeşil, yemyeşil toprak buydu

*Fazıl Hüsnü Dağlarca, Bütün Şiirleri 1
 (Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)*

1. Aşağıdaki tabloda doğal destanların özellikleri verilmiştir. Okuduğunuz metinlerden hareketle yapma destanların özelliklerini boşluklara yazınız.

Destan Türleri	
Doğal Destanlar	Yapma Destanlar
Doğal destanlar anonimdir.	
Doğal destanda anlatıcının duyguları yoktur.	
Doğal destanlara halkın katkısı vardır.	
Doğal destanların oluşum aşamaları vardır ve yazıya geçirilmek için çok uzun zaman geçmesi gerekir.	
Doğal destanlar yazıya geçirilmeyebilir.	

2. Destanların dilinde kahramanca bir hava vardır ve olaylar abartılarak anlatılır. Okuduğunuz metinlerdeki abartılı ifadeleri belirtiniz.

.....

.....

.....

3. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun sözcükleri getiriniz.

a) Destanların oluşum bakımından, ve dönemleri vardır.
b) Destanlar, ve olmak üzere ikiye ayrılır.
c) İslamiyet'in kabulünden önceki Türk destanları oluşumu bakımından destanlardır.
ç) Yapma destanlardan olan Çanakkale Şehitlerine destanı 'a, İstanbul Fetih Destanı 'ya, Cebberoğlu Mehmed 'a, Üç Şehitler Destanı ait yapma destanlardır.

4. ÜNİTE	: DESTAN/EFSANE > Destan > Destan
Kavram	: Destan
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	DESTANLAR	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Destan türünün genel özelliklerini açıklayabilmek.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyiniz ve metni okuyunuz. Bilgi haritası ve metinden hareketle soruları cevaplayınız.

GÖÇ DESTANI

Uygur ülkesinde, Tuğla ve Selenge ırmaklarının birleştiği yerde Kumlançu denilen bir tepe vardır. Adına Hulin Dağı derlerdi.

Hulin Dağında da, birbirine çok yakın iki ağaç büyümüştü. Biri kayın ağacıydı. Bir gece, kayın ağacının arasında yaşayan halk bu ışığı gördü ve ürpererek takip etti. Kutsal bir ışıktı, kayın ağacının üstünde kaldığı müddetçe kayın ağacının gövdesi büyüdükçe büyüdü, kabardı. Oradan çok güzel türküler gelmeye başladı. Gece oldu mu ağacın otuz adım ötesinden bütün çevre, ışıklar içinde kalıyordu.

Bir gün ağacın gövdesi ansızın yarıldı. İçinden beş küçük çadır, beş küçük odacık halinde meydana çıktı. Her odacığın içinde bir çocuk vardı. Çocukların ağızlarının üstünde asılı birer emzik vardı ve onlar bu mukaddes çocuklara halk ve halkın ileri gelenleri çok büyük saygı gösterdiler.

Çocukların en büyüğünün adı Sungur Tekin'di, ondan sonrakinin adı Kutur Tigin, üçüncüsününki Türek Tekin, dördüncüsünün Us Tekin ve beşincisinin adı Böğü Tekin'di. Beş çocuğun beşinin de Tanrı tarafından gönderildiğine inanan halk, içlerinden birini hakan yapmak istediler. Böğü Han en

büyükleri idi hem de ötekilerden daha güzel, daha zeki ve daha yiğit görünüyordu. Böğü Tekin'in hepsinden, her hususta üstün olduğunu anlayan halk onu hakan olarak seçtiler. Büyük bir törenle Böğü hanı hakan olarak seçtiler. Büyük bir törenle Böğü hanı tahta oturtular.

(...)

Anonim, Göç Destanı
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Metindeki olağanüstülükleri yazınız.

.....

.....

.....

.....

2. Metnin anlatım biçimi nedir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

3. Aşağıdaki cümleleri okuyunuz, doğru ifadelerin karşısına (✓) işareti koyunuz.

a) Metinde üçüncü kişili anlatım kullanılmıştır.	
b) Metinde anlatıcı; kahramanların geçmişi, geleceği, duygu ve düşünceleri hakkında sınırsız bilgiye sahip olduğundan hâkim bakış açısı (ilâhi bakış açısı) kullanılmıştır.	
c) Metinde sevgi teması işlenmiştir.	
ç) Sungur Tekin, Kutur Tigin, Türek Tekin, Us Tekin, Böğü Tekin ve halk destan metninin kişileridir.	

4. ÜNİTE	: DESTAN/EFSANE > Destan
Kavram	: Millî, Manevi Değerler; Mitolojik Öğeler
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	DESTANLARIN OKUYUCUSUNA KATTIĞI DEĞERLER	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Destanların milletler açısından önemini açıklayıp destanlardaki millî ve manevi değerleri tespit edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

MANAS DESTANI

(...)

O zaman Cakıp (Yakup) şöyle dedi: “Halkım! Bir acayip rüya gördüm, rüyamda böyle bir iş gördüm. Ala Dağ’da dolaşıyordum. Bir kuş yakaladım. Kuşun ötmesi çok değişikti. Kuyruğu ve başı parlıyordu, gagası çelik, ayağı hançer idi. Uçurduğum zaman göğün altını, kara yerin üstünü karıştırdı, gökteki kanatlılar, yerdeki ayaklılar ona karşı gelemediler, hiçbirisi kurtulamadı. Halkım rüyamı yorunuz. Bunun tabiri nedir?” Oturanların hiçbirinden ses çıkmazken, aksakallı, görmüş geçirmiş Bay Cigit, Cakıp’ın rüyasını iyiliğe yordu.

(...)

Ziyafet yapıldı ve geçti. Ertesi gün, Cakıp’ın avlundakiler gökte insan vücuduna benzeyen bir soğuk kara bulutun yeryüzünü kapladığını gördüler. Kadın Şaman, bahşı ve gözü açıkların tarifine göre bu kötü haberin işareti idi. Nihayet söylenenler doğru çıktı, kötülük avula çabucak geldi.

(...)

Askerler avuldaki sütten kesilmemiş bebeklerden, yaşı on yediye kadar olan çocukların hiçbirini bırakmadan at gibi dizip adını sorarak saydılar. Han avulunu yağma ettiler.

(...)

“Kırgız kardeşler, önce birbirimize düşman olmuştuk. Şimdi huyunuzu, savaşçı olduğunuzu, kahramanlığınızı gördük. Sizinle bir millet olalım. Bizi akrabalığa kabul ettiniz.” “İyi ise uzaktaki akrabadan yakındaki komşu iyidir. Artık kimin kim olduğunu öğrendik.” dedi Cakıp. Akbalta: “Aksakal haklıdır.” diyerek kabile reislerini, ileri gelenleri ak otağa davet ederek “Şimdi Mançular ve Kalmuklarla akraba olduk. Yurdumuz bir, ocağımız bir, yaylamız bir, törelerimiz bir, takdirimiz bir oldu.” dedi.

(...)

Kinin varsa, mertçe, yiğitçe savaşarak yenin, mala mülke aldanmayın, dünya perest olmayın. Mal toplamak er işi değil! Kızgınlığı yatışmamış Manas bağırdı: “Mal lazımsa benden alın. İsteddiğiniz kadar alabilirsiniz.”

(...)

“Bundan sonra kökümüz bir, parolamız aynı oldu Manas. Genç olsan da kahramanlığına diyeceğimiz yok, yetişmişsin. Sen yalnız Cakıp’a ya da Kırgızlara değil, Altay’daki bizim gibi ufak, dağınık halklara da gereklisin. Erkeğin yanında disiplinli bir ordunun bulunması lazım. Yalnız ağaç, göze çarpmaz. Uygun görürsen her kabile reisi kırk aileden kırk oğlu çıkarıp sana can yoldaşı olarak verelim. Sen kendine yakışan uşakları hizmetine al. Onlar her işte senin yanında olsun, ölümde beraber iman bir olsun, onlar senin kölelerindir. Onlar kuvvetli olursa sen çınar gibi olursun! Ağabeyim Künös pehlivanın intikamını Neskara’dan aldın.

(...)

Bahaeddin Ögel, *Türk Mitolojisi I-II*
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

avul: Ağıl. Bahçelerin etrafına ağaç ve ince dallardan yapılan çit, engel. **bahşı:** Şair.

1. Metinden alınan aşağıdaki cümlelerin çağrıştırdığı millî ve manevî değerleri yazınız.

Cümle	Cümlenin Çağrıştırdığı Millî, Manevî Değer
Ziyafet yapıldı ve geçti.	
Sizinle bir millet olalım.	
İyi ise uzaktaki akrabadan yakındaki komşu iyidir.	
Mala mülke aldanmayın, dünyaperest olmayın.	
Yalnız ağaç, göze çarpmaz.	
Kinin varsa, mertçe, yiğitçe savaşarak yenin.	

2. Destanlarda, hakanların akıl danışıp öğüt aldıkları güngörmüş yaşlılar vardır. Aksakallı, ak değnekli, derin tecrübeli bu yaşlılar; bilhassa genç hakanlara yol ve iz gösterirler. Okuduğunuz metinde de aksakallı, görmüş geçirmiş ve gözü açıklerden öğüt alındığı ifade edilmiştir. Bu durum toplumdaki hangi değerleri ön plana çıkarmaktadır?

.....

.....

.....

.....

3. Sovyetler Birliği döneminde Kırgızların *Manas* destanını söylemesi ve okuması yıllarca yasaklanmıştır. Bu bilgiden hareketle destanların milletlerin tarihi için önemi hakkında neler söylenebilir?

.....

.....

.....

.....

4. ÜNİTE	: DESTAN/EFSANE > Sözcük Grupları > Sıfat Tamlaması
Kavram	: Sıfat Tamlaması
Genel Beceriler	: Yaratıcı Düşünme ve İnovasyon Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	KELİMELERİN BÜYÜSÜ	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Metinlerdeki sıfat tamlamalarını kavrayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

GELİN PINARI EFSANESİ

Tunceli’de **her** güzelliğe bir efsane yakıştırılmıştır. Buranın da kendisine özgü efsanesi şöyledir. **Bu** yörede **yaşayan** ailelerden birinin **genç** oğlu ile **genç** kızı evlendirilir. **Yeni** gelin yöre adetlerine göre **belli bir** süre evde kaldıktan sonra, **bir gün** kaynanası kendisine: “Haydi gelinim, **şu** bakracı al **sağım yerine getirilen** hayvanlarımızı sağ ve sütü al getir.” der. Gelin bakracı alır, köyün **diğer** genç kızları, gelinleri gibi o da sağım yerine gelir ve kendilerine ait **bütün sütü** hayvanları sağlar, bakracını sütle doldurur. Ancak en son sağdığı **kara** keçi birden ayağını bakraca vurur. Süt dolu bakracı devirir, **bütün** süt akar gider. Gelin birden şaşırır, çok üzülür. Ağlamaya başlar. Daha **yeni** gelinim. Bana elinden iş gelmez, **beceriksiz** gelin diyecekler. Benimle alay edecekler diye sızlanır.

O sırada gelinin geciktiğini gören kaynana, yüksekçe bir yere çıkarak acele gelmesi için gelinine seslenir. Gelin mahcup ve üzgün bir şekilde, önündeki boş bakracı, boş götürmektense yaratana sığınarak yanındaki pınardan su ile doldurur ve ağzına da bir bez kapatarak, o şekilde eve getirerek sepetin altına koyar. Bir müddet sonra sütü kaynatıp mayalamak için, bulunduğu yerden almaya gelen kaynana, bezi kaldırdığında bakracın içindeki su süt olmuştur. Bir kenarda durarak olanları üzüntü ile seyreden gelin, kendisini mahcup etmediği için Tanrıya şükreder. O gün, bugündür bu pınarlardan akan sular koyunlar sağılmaya başladığında, süt renginde akarlar. Koyunların sütü kesilince de tekrar doğal rengine döner.

Anonim, Gelin Pınarı Efsanesi
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

SIFAT

İSİM

SIFAT TAMLAMASI

1. Bir ismin önüne o isim ile ilgili bilgi veren sıfatların eklenmesi ile oluşturulmuş kelime grubu, sıfat tamlamasıdır. Okuduğunuz metnin birinci paragrafında koyu harflerle yazılan kelimeler (sıfatlar) çıkarıldığında cümlede ne gibi bir anlam değişikliği olur. Açıklayınız.

.....

.....

.....

1. a) Okuduğunuz metnin ikinci paragrafında isimleri nitelik ya da nicelik yönünden etkileyen kelimeleri tespit ediniz.

.....

.....

.....

yüksekçe
bir
mahcup
üzgün
doğal
akan
bulunduğu

teras
durum
su
bitki örtüsü
nehir
bölge

- b) Yukarıda verilen kelimelerden sıfat tamlamaları oluşturup bunlarla aşağıdaki boşluğa beş cümle yazınız.

I)

II)

III)

IV)

V)

4. ÜNİTE	: DESTAN/EFSANE > Sözcük Grupları > Sıfat Tamlaması
Kavram	: Sıfat Tamlaması
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı, Becerisi, Yaratıcı Düşünme ve İnovasyon Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	DİLİMİZİN ZENGİNLİĞİ	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Metinde yer alan sıfat tamlamalarını tespit edip bunların özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz ve görselleri inceleyiniz. Metinden ve görsellerden hareketle soruları cevaplayınız.

I. Metin

İSTANBUL’UN KURULUŞ EFSANESİ

(...)

Yunanistan’daki Megaralılar yeni bir şehir kurmak istemektedir. O zamanki geleneklere uyarak Delphoi (Delfoi)’deki Apollon Tapınağı bilicisine akıl danışırlar. Bilici de onlara şöyle der:

“Gidin, yeni şehrinizi Körler Ülkesi’nin karşısında kurun.”

Bu Körler Ülkesi neresidir, bu konuda bir bilgi vermez. Zaten, Megaralılar da sormazlar. Tanrısal sırları fazla eşelemek gerekir. Gidip kendileri bulmalıdırlar o ülke neresiyse.

Uzatmayalım, epeyce uzun süren bir yolculuktan sonra, İstanbul’un günümüzdeki Sarayburnu kıyılarına varırlar. Hepsisi de buranın güzelliği karşısında büyülenmiş gibidirler sanki. Derken, Anadolu yakasındaki Khalkedon (Kalkedon)’a (Kadıköy) ilişir gözleri. Burası yirmi yıl kadar önce yine Megaralılar tarafından kurulmuştu. Yeni gelen göçmenlerin önderi Byzas (Bizas) şöyle der arkadaşlarına:

“Körler Ülkesi adı verilen yer şu karşı kıyıdaki şehir olmalı mutlaka. Böylesine güzel bir yer dururken, bu güzelliği göremeyip de karşıda şehir kuranlara kör denmez de ne denir?”

II. Metin

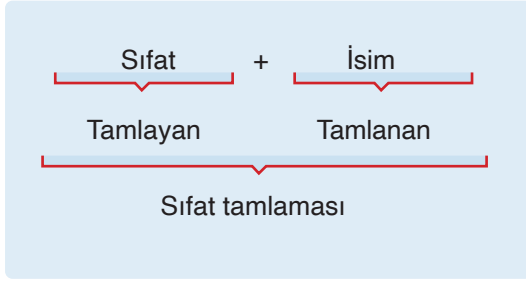
KIZ KULESİ

(...)

Derler ki, Bizans imparatorlarından birinin bir tek kızı varmış. Bir gün biliciler, imparatora kızının bir yılanın sokması sonucunda öleceğini söylemişler. İmparator (bunun, İstanbul’un gerçek kurucusu Büyük Konstantin olduğu söylenir), kızını bu kötü yazğıdan korumak için denizin orta yerinde bir kule yaptırmış ve oraya kapatmış yavrucağı. Eh, artık yılan da yüze yüze kuleye gidecek değil ya! İmparator, kızına her gün saraydan yiyecekler, içecekler, meyveler gönderirmiş. Böylece yıllar geçmiş; kız, denizin ortasındaki hapisanesinde serpilip gelişmiş. İmparator günün birinde nefis yemeklerin yanı sıra, bir sepet de üzüm göndermiş. Meğer o sepetin içinde -nasıl, nereden girmişse girmiş- bir yılan üzümlerin arasında çöreklenip beklemiyor muymuş? Prenses-cik, sepetin kapağını açar açmaz yılan kızı elinden sokuvermiş. Kızcağz da o anda hayatını kaybetmiş. İşte, kuleye de o yüzden Kız Kulesi denirmiş.

*Derman Bayladı, Efsaneler Dünyasında Anadolu
(Metinler; aslına sadık kalınarak alınmıştır.)*

Sıfat tamlamalarında tamlayan unsur

sıfat

ya da

sıfat görevindeki sözcük grubu

olabilir.

1. Aşağıdaki görsellerden hareketle birer sıfat tamlaması oluşturunuz ve bu tamlamaları cümle içinde kullanınız.

a)		b)		c)	
Tamlama		Cümle			
a)					
b)					
c)					

2. Aşağıdaki tabloda yapılaş özellikleri verilen sıfat tamlamalarını doğru şekilde eşleştiriniz.

a)	Sıfat-fiil grubuyla yapılan sıfat tamlaması.	yeni bir şehir
b)	Tamlayan unsuru belirtili isim tamlaması olan sıfat tamlaması.	o zamanki gelenekler
c)	Niteleme sıfatı ve belgisiz sıfatla yapılan sıfat tamlaması.	yeni gelen göçmenler
ç)	Tamlayan unsuru sıfat tamlaması olan sıfat tamlaması.	denizin ortasındaki hapishane

3. Bir sıfat birden fazla ismi niteleyebilir ya da belirtebilir. Aşağıdaki cümlede bu kurala uyan sıfat tamlamasının tamlayan ve tamlanan unsurlarını gösteriniz.

“Yüksek dağlar, tepeler, yaylalar o bölgenin coğrafi yapısını oluşturur.”

Tamlayan:

Tamlanan:

5. ÜNİTE	: ROMAN > Roman > Tanzimat Dönemi Romanı
Kavram	: Roman
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	ROMANDA ACEMİLİK YILLARI	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Tanzimat Dönemi romanıyla ilgili çıkarımlarda bulunabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi grafiğinden (infografikten) yararlanarak soruları cevaplayınız.

Tanzimat Dönemi Romanlarından Kısa Kısa

1

Türk edebiyatında roman türünün serüveni çeviri eserlerle başlamıştır. Bu eser, edebiyat tarihimize ilk roman çevirisi olarak geçer. Bu çeviriye başka çeviriler izleyecek, roman türü gazete tefrikalarıyla (bölüm bölüm yayımlama) halka ulaştırılacaktır.

2

Roman tekniği açısından zayıf olsa da edebiyatımızın ilk yerli roman denemesi kabul edilir. Olaylar İstanbul'da geçer ve olayların anlatımında çokça tesadüfe yer verilir. Romanda hüsrarla biten bir aşk anlatılmaktadır. Görücü usulüyle evliliğin yerildiği romanda başka toplumsal meselelere de değinilir. Osmanlı toplumunun Batı'yla tanışmaya başladığı bir zaman dilimini yansıtan romanın dili dönemine göre sadedir.

3

Eser, edebiyatımızın ilk edebî romanıdır. Olaylar İstanbul'da geçer. Mirasyedi bir tip olan Ali Bey'in başından geçenler anlatılır. Eserde olay örgüsündeki tesadüfler dikkat çeker. Yazar, roman kişilerini anlatırken taraflı davranır; olaylara müdahale eder. Kişiler tek yönlüdür; iyiler hep iyi, kötüler hep kötüdür. Kötüler romanın sonunda cezalandırılır. Betimlemeler süslü ve uzun cümlelerle yapılmıştır ve romanla tam bir bütünlük göstermez. Romanın "Son pişmanlık fayda vermez." cümlesiyle bitirilmesi toplumu yönlendirme kaygısıyla yazıldığını gösterir. Eserde Batı'yla tanıştığımız yıllar anlatılır.

4

Romanın başkışısı, Osmanlı-İran savaşlarında kahramanlıklar gösteren bir askerdir. Aşk temasının da işlendiği romanda kahramanlıklar, duygular ve hayaller eşliğinde anlatılır. İlk tarihî romanımızdır. Romanda tarihî kişilere de yer verilir.

5

Roman iki tipin karşılaştırılması üzerine kurulmuştur. Bunlardan birisi Batılı gibi yaşamaya çalışan, kulaktan dolma Fransızca sözcükleri yerli yersiz kullanan bir tiptir. Diğeri ise kendi kültürünü benimsemiş, çalışkan, dürüst, bilgili, görgülü bir tiptir. Yazar bu tiplerden birini yererken diğeri yüceltir. Yanlış Batılılaşmayı eleştirir. Zaman Tanzimat Dönemi'dir. Dili dönemine göre yalındır.

6

Romanda esir kız Dilber'in başından geçenler anlatılır ve olaylar acı bir sonla bitirilir. Olaylar genellikle İstanbul'un konaklarında geçer. Çevre betimlemeleri, olaylar ve kişilerle uyumludur. Gerçekçi bir bakış açısıyla yazılmıştır. Yazarın kişileri taraflı anlatması kimi zaman romanın gerçekçiliğine gölge düşürmüştür. Kölelik ve aşk temaları işlenmiştir.

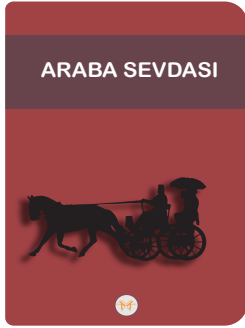
7

Sevettifünun dergisinde tefrika edilmiştir. Yazar, Batı kültürüne özenen Bihruz Bey'i mizahi bir dille hicveder. Mekân İstanbul'dur. Bihruz Bey şık giyinen, konuşmaları arasına Fransızca kelimeler karıştıran, sorumsuz, şımarık, hayatın gerçeklerinden kopuk bir tiptir. Yazar olayları gerçekçi bir bakış açısıyla anlatır. Yanlış Batılılaşma eleştirilir.

8

Romanın teması kışkıranlıktır. Çevrenin ve kalıtımın romanın başkışısının kaderi üzerinde etkili olduğu tezi tarafsız bir gözle anlatılır. Mekân olarak İstanbul kullanılmıştır. Zaman Batı'yla tanıştığımız yıllardır. Romanın dili yabancı sözcüklerle yüklüdür ve betimlemeleri süslüdür.

1. a) Bilgi grafiğindeki (infografikteki) açıklamaların numarasını ilgili kitap görselinin yanına yazınız.

Numara:

.....

Yazar:

.....
.....
.....

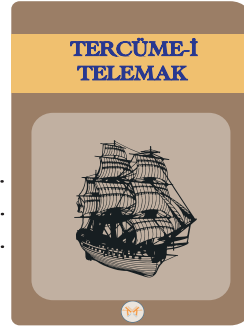

Numara:

.....

Yazar:

.....
.....
.....

Numara:

.....

Çeviren:

.....
.....
.....

Numara:

.....

Yazar:

.....
.....
.....

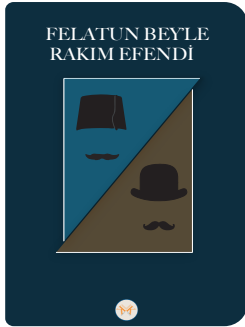

Numara:

.....

Yazar:

.....
.....
.....

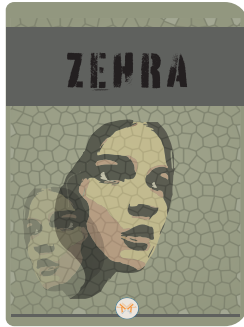

Numara:

.....

Yazar:

.....
.....
.....

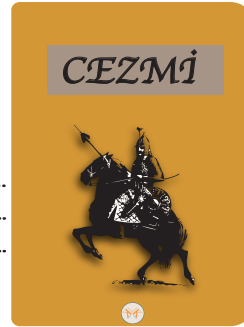

Numara:

.....

Yazar:

.....
.....
.....

Numara:

.....

Yazar:

.....
.....
.....

- b) Kitap görsellerinin yanına yazar/çevirmen adlarını yazınız.

2. Bilgi grafiğinden (infografikten) yararlanarak Tanzimat Dönemi romanı hakkında aşağıdaki başlıklarla ilgili çıkarımlarınızı yazınız.

Başlıklar	Çıkarımlar
İşlenen temalar	
Mekân	
Sanat akımları	
Zaman	
Sanat anlayışı	
Kullanılan dil	

5. ÜNİTE

: ROMAN > Roman > Servetifünun Dönemi Romanı

Kavram

: Roman

Genel Beceriler

: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Alan Becerileri

: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	SERVETİFÜNUN DÖNEMİ ROMANININ ÖZELLİKLERİ	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Metinden yola çıkarak Servetifünun Dönemi romanının genel özelliklerini tespit edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

KIRIK HAYATLAR

(...)

Yukarıya çıkarılırken, “Hayır, aşağıda kalacak!” denilerek merdiven ayaklarına bırakılmış iskemleler, bohçalar; hamalların yanlışlığı sonucu en üst kata kadar çıkarılan, içinde kim bilir ne karışık şeylerle dolu çamaşır sepetleri, evde basılacak yer bırakmamıştı.

ÖMER BEHİÇ

İç Hastalıkları Uzmanı

Evet, ev bununla bütünlenmiş olacaktı. Onu, hazırlanan yeni yerine kendi eliyle koyacaktı. Karısına: “İşte her şeyden önce yapılacak bir iş!” diyordu. Sonra çocuklarına: “Haydi” dedi, “Siz de önüme düşün, bana yardım edersiniz.”

Bu levha onun tüm yaşamının özü, varlığının kanıtı yerindeydi. Adının altına o yarım satırlık tümceyi yazabilmek için nasıl yorucu, yıpratıcı yaşam aşamalarından geçmiş; ara sıra umutları kırılarak, artık çalışmaya güç bulamayarak aylarca süren bitkinliklerden sonra yeniden uğraşmak, çalışmak, bu boş yaşamı bir şey olmakla doldurmak için uyanan isteklerinden meydana gelen o uzun uğraşılı yıllar dizisini nasıl sıkıntı ve eziyetlere göğüs gererek sürüklemişti!

Ömer Behiç, küçük bir memurun oğluydu; çocukluğunda öğrenimi düzgün geçmemişti. Babası, her mevsimi İstanbul’un başka bir yerinde geçiren kiracılardan biriydi. Bu nedenle de çocuk, kentte ev değiştikçe okul değiştirirdi. Oldukça büyümüş bir yaşa kadar babasının her dediğine ses çıkarmadan “peki” diyen Ömer Behiç, bir meslek seçme zamanı gelince kendi isteğinden başka bir şeyi dinlemez olmuştu. O zamana kadar boyun eğen ve uysal yaratılışından başka bir şeyini bilmedikleri bu çocuğun birdenbire kişiliği ortaya çıkıvermişti.

Doktor olacaktı. Babası, tanıdık bir devlet memurunun yardımıyla onu İçişlerine ya da Maliye’ye yerleştirmeyi düşünmüştü. Ömer Behiç’e devlet örgütlerindeki bütün ilerleme olasılıkları, çok parlak düşlerin çekiciliğiyle birçok kez anlatılmıştı. Babası konuşurken o, hep somurtarak dinler dinler, sonunda artık kandırıldığına inandıkları bir sırada başını kaldırarak karşılık verirdi: “Ben, doktor olacağım!”

Bir gün eve hiç umulmayan bir haberle geldi: “Ben, okula girdim!” Evdekilerin hiç birine bildirmeden kendi işini kendi görmüş, en sonunda tıp fakültesine girmeyi başarmıştı.

(...)

Halit Ziya Uşaklıgil, *Kırık Hayatlar*
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Aşağıda verilen tabloda Servetifünun romanının özellikleri numaralandırılarak verilmiştir. Okuduğunuz romandan bu özellikleri gösteren cümle örneklerini bularak tablonun yan tarafındaki uygun olan maddenin karşısına yazınız.

1.
2.
3.
4.
5.

2. Servetifünun Dönemi romanının özelliklerinden ve okuduğunuz romandan hareketle bu dönem romanının, yazıldığı tarihsel dönemle olan ilişkisini açıklayınız.

.....

.....

.....

3. Servetifünun romanında, beden özellikleri ve karakter arasındaki ilişkileri tespit etmek mümkündür. Örneğin olumlu ya da olumsuz kişilik özelliklerine sahip olanların bedensel özellikleri, farklı romanlarda bile birbirine benzemektedir. Olumlu tipler, yüzlerindeki ve davranışlarındaki masumiyet ile ön plana çıkarken olumsuz tipler, ya şeytansı ama cezbedici görüntüleri ya da tuhaf yüz hatları ve küçümsenen giyinişleri ile öne çıkmaktadır.

Salim Çonoğlu, Servet-i Fünun Romanında Beden Yapısı, Bedensel Davranışlar ve Kişilik İlişkileri Üzerine Bir Çözümleme

Sizce Servetifünun Dönemi roman yazarları eserlerinde neden beden ile karakter ilişkisini önemsemiş olabilirler?

.....

.....

.....

5. ÜNİTE	: ROMAN > Roman > Millî Edebiyat Dönemi Romanı
Kavram	: Roman
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi, Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	KÜMELER	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Metinlerden yola çıkarak Millî Edebiyat Dönemi'nde kaleme alınan romanlarda görülen özellikleri tespit edebilme.	

Yönerge : Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.

I. Metin

SÜRGÜN

(...)

Sabaha karşı Beyrut göründü. İskelelere uğramak şartıyla en çoğu bir haftada alınan bu yolu, ke-
reste yüklü, şilep bozması, küçük, köhne vapur- dosdoğru geldiği halde- ancak on günde, güç belâ
aşabilmişti. Ege denizinde mevsim fırtınalarını yerken Hilmi Efendi, bir aralık ümide kapıldı, “Ga-
liba batacağız, diyordu, kurtulacağım!” fakat aksi gibi, Rodos önlerinde rüzgâr düştü; Kıbrıs açık-
larında ise ılık bir bahar havası başladı; etrafa hoş ve olgun bir koku, yeni kesilmiş geçkince bir
karpuz kokusu yayıldı.

(...)

Refik Halit Karay, Sürgün

II. Metin

ATEŞTEN GÖMLEK

(...)

Sakarya ve ordu hayatı bana roman yazmayı unutturmuş, beni almış götürmüştü. Sakarya arkadaş-
larımın basit, fakat ilahî meşakkatlerini ben de onlar kadar sâde görüyor, Türk gençliğinin şâhese-
rini bütün güneş ve gölgesi içinde yaşamak saadetini kâfi addediyordum. Ankara'ya uzun bir izinle
döndüğüm günlerde birdenbire pek eski zamanların roman yazmak hummasına tutuldum.

(...)

Halide Edip Adıvar, Ateşten Gömlek
(Metinler; aslına sadık alınarak alınmıştır.)

1. Aşağıda Millî Edebiyat Dönemi'nde kaleme alınmış *Sürgün*, *Ateşten Gömlek* isimli romanları gös-
teren kümeler ve bu romanların içerik, anlatım yönünden bazı ortak ve farklı özellikleri verilmiştir.
Kümelere sözü edilen romanların kesişen ve ayrışan özelliklerini yerleştiriniz.

- Dil sade ve konuşma diline yakındır.
- Her kesimden insan ele alınmıştır.
- Gerçekçi betimlemelere başvurulmuştur .
- Sıradan yaşamlar konu edilmiştir.
- Mekân olarak İstanbul dışına çıkılmıştır.
- Toplumsal sorunları yakından hisseden kişiler, roman kahramanı olarak seçilmiştir.
- Kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

SÜRGÜN

ATEŞTEN GÖMLEK

2. Sizce aşağıdaki metin Millî Edebiyat Dönemi'nde yazılmış bir roman olabilir mi? Niçin?

İNTİBAH

(...)

Mücevherat gibi zevâitten başlayan bu israfat bir yıl zarfında ayda on on beş bin kuruştan ziyâde irat getiren akarâtı bitirdikten sonra haneye ve tetümmatına ve hatta cariyelere dahi sirayet ederek ömrünü refâhiyyet-i kanaatkârenin en âlâsı denilecek bir hâl içinde imrâr eden hanımefendi (...) bir iki eski oda döşemesi, birkaç kırık çürük sahan, tencere ile (...) sürünerek, dikişle, nakışla geçinmeye (...) mecbur olmuş idi.

Namık Kemal, İntibah

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

.....

.....

.....

.....

.....

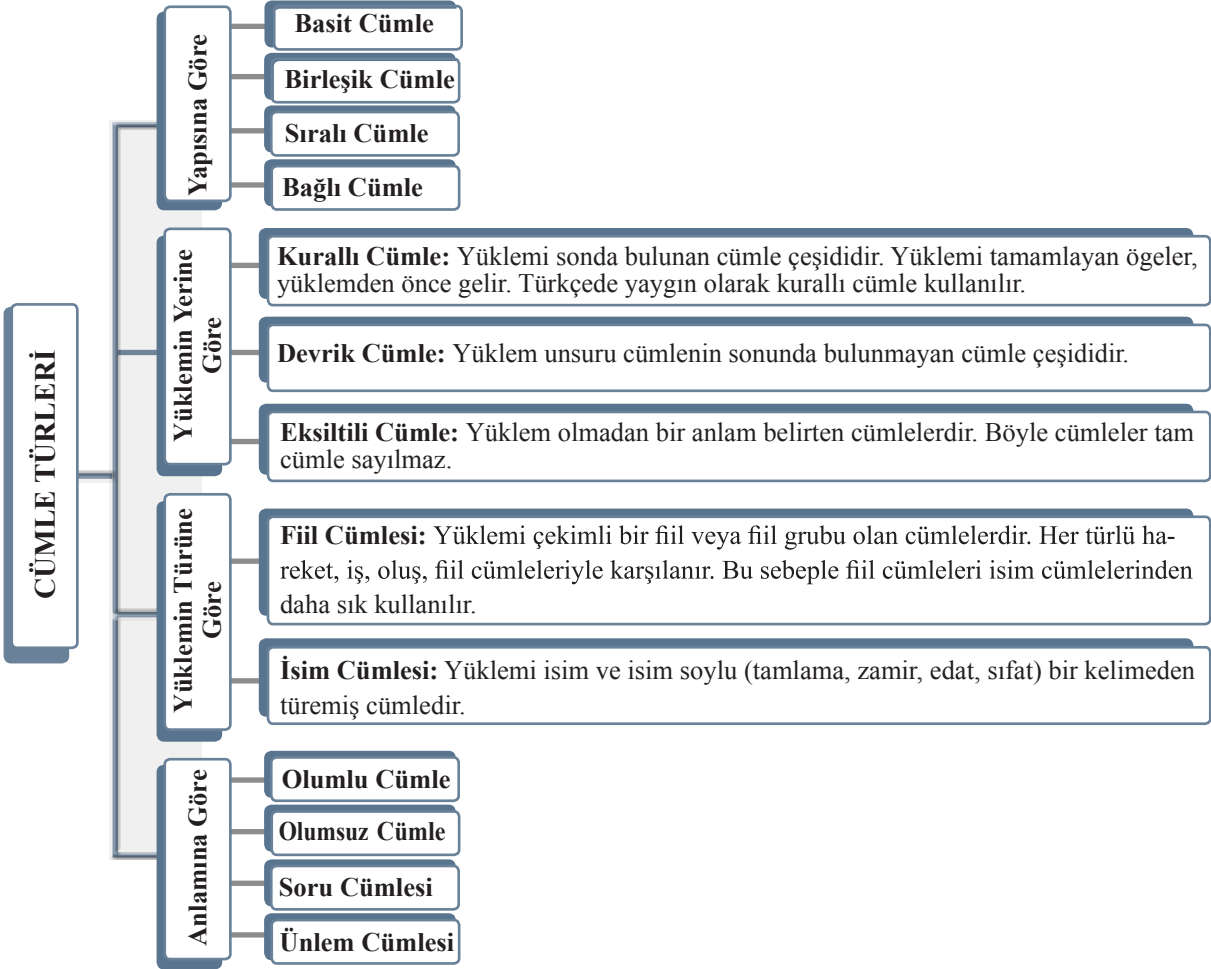

5. ÜNİTE	: ROMAN > Cümle Çeşitleri > Yüklem Yeri ve Türüne Göre Cümleler
Kavram	: Kurallı Cümle, Devrik Cümle, Eksiltili Cümle, İsim Cümlesi, Fiil Cümlesi
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	YÜKLEM ETKİSİ	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Yüklem yeri ve türüne göre cümleleri belirleyebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritası ve metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.

AYLAK ADAM

(...)

Eve gelince mektubunu verdiler. Nasıl sevindim bilsen. Hemen yazıyorum. Adresini bilseydim iki gün önce yazacaktım. Sen gideli bana bir şeyler oluyor. Kimselere açamıyorum. Senin burada olmanı istiyorum. Görüyorsun bencim. Sana unutmak istediklerini hatırlatacağımı bile bile daha da yazacağım.

Gittiğin kasabayı merak ediyorum. Değil, daha çok senin orada ne yapacağını... İki sabahtır araba tekerleklerinin gürültüsüyle uyanıyorum, sonra o büyük suskunluk diyorsun. Alışacaksın. Bir sabah araba seslerini duymayacaksın. Buraya taşındığımızda ben de öyleydim. Bu akşam eski sokağımdan geçtim. Evin karşısında durdum. O uzakta durdu. Gene konuşmadı. Orada, çocukluğumun sokağında konuşacağız diyordum. Üç gündür fakülteden eve varıncaya değin hep arkamda. Neden konuşmuyor, bilmiyorum. Kimden bahsediyor bu, diyorsundur. Anlatacam.(...)

Yusuf Atılgan, *Aylak Adam*

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Yukarıdaki metinden tablodaki cümle türlerine uygun örnekler bularak boşlukları doldurunuz.

Cümle Türleri	Cümleler
Devrik Cümle	
Kurallı Cümle	
Fiil Cümlesi	
İsim Cümlesi	
Eksiltili Cümle	

2. Tablodaki sözcüklerden seçtiğiniz birkaçını kullanarak kurallı bir fiil cümlesi yazınız.

sevmek	güneş	görmek	ben	uzak	geçmek
dün	bir	kuş	gibi	kelebek	dolu
ses	bugün	yeşil	güzel	değil	yok
aşk	çiçek	var	duymak	yol	ev

.....

.....

.....

.....

3. Aşağıdaki devrik cümleleri kurallı cümle olarak yeniden yazınız.

Kuş cıvıltıları uyandırdı bizi sabahın en güzel yerinde.

.....

Sevmiyor gönlüm artık eskisi gibi.

.....

İnsanın ruhunu dinlendirdiği mevsimdir sonbahar.

.....

Gelir misin kapıma, elinde bir demet yasemenle?

.....

Sana ait her şey kayboluyor hafızamdan bir bir.

.....

6. ÜNİTE : **TİYATRO > Geleneksel Türk Tiyatrosu**
 Kavram : Gölge Oyunu
 Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
 Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	YÂR BANA BİR EĞLENCE MEDET!	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Karagöz oyununun genel özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyip metni okuyunuz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.

KARAGÖZ FASLI: LEYLA İLE MECNUN

HACİVAT — (Semaî söyleyerek gelir.)

(...)

(Perde gazelini okur.)

(...)

Efendim, demem o deme değil, benim gönlümün süruru, gözümün nuru, ömrümün hâsılı Karagöz'üm acaba nerede ola? Hâb'da mı? Bidâr mı, yoksa köşe penceresine kurulmuş, çubuk mu çeker?

KARAGÖZ (Pencereden) — Hayır nezle olmuş burnunu çeker?

HACİVAT — Ne olur, tenezzül ediverse de rûberû gelsek.

KARAGÖZ (Pencereden) — Burun buruna mı gelsek? (Çekilir.)

HACİVAT (Makamla) — Gel benim Karagöz'üm sefalar vaktidir şimdi?

KARAGÖZ (Pencereden makamla) — Sırtın kaşınıyorsa Hacivat, tımarın vaktidir şimdi.

HACİVAT — Yâr bana bir eğlence medet... Yâr bana bir eğlence medet!.. (Karagöz köşeden atlar, Hacivat ile boğuşmaya başlar.)

— Aman birader, boğazımı sıkma... Ulan bacağıma bırak...

(...)

HACİVAT — Vayy, efendim akşâmı şerifler hayır olsun...

KARAGÖZ (Tokat vurur.) — Mende bur kargalar gözünü oysun...

(...)

HACİVAT (Gelir.) — Birader, böyle kavga ile ömür geçer mi?..

KARAGÖZ (Gülerek) — Ne yapalım, huyum kurusun, seni okşamadan içim rahat etmez...

HACİVAT — Bak Karagöz'üm, insan için öğrenmenin yaşı yoktur.

KARAGÖZ — Öyledir Hacivat, öyle.

HACİVAT — Cahil adamsın. Şimdi Karagöz, sana bazı şeyler öğreteceğim, el şakası yerine dil şakası ile gönlümü alır, hem de cahillikten kurtulur, bana da bol bol dua edersin...

KARAGÖZ — Sahi mi Hacivat?

HACİVAT — Tecrübe olarak sana birkaç şey söyleyeceğim. Sen de çabuk çabuk cevap ver, dediklerimi tekrar et...

KARAGÖZ — Peki, Hacivat!

HACİVAT — Âlâ... Bak Karagöz... Dikkat et, başlıyorum.

(...)

KARAGÖZ — Peki öyle olsun, Hacivat... Neydi şu söylenecek şey?

HACİVAT — Efendim, üç tunç tas kaysı hoşafı...

KARAGÖZ — Ulan bu hiçbir şey değil... Demek ben şimdi bunu söyledim mi artık her şeye aklım erecek, öyle mi?

HACİVAT — Elbette...

(...)

KARAGÖZ — Ha, geldi, geldi... Üç tuş taş kaysı yassı.

(...)

Metin And, Geleneksel Türk Tiyatrosu

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

bidâr: Uyanık, uyumayan. **hâb:** Uyku. **hâsıl:** Olan, ortaya çıkan, görünen. **rûberû:** Yüz yüze. **sûrur:** Sevinç.

1. Okuduğunuz metinde Karagöz ve Hacivat'ın tip özelliklerini gösteren bir diyalogu ve bu diyalogu seçme nedenlerinizi aşağıdaki tabloya yazınız.

Diyalog	Diyalogu Seçme Nedenleriniz

2. Aşağıdaki tabloda okuduğunuz metinden alınmış bir diyalog verilmiştir. Bu diyalog *Karagöz* oyununun hangi genel özelliğini yansıtmaktadır? Gerekçeleriyle tablodaki boşluğa yazınız.

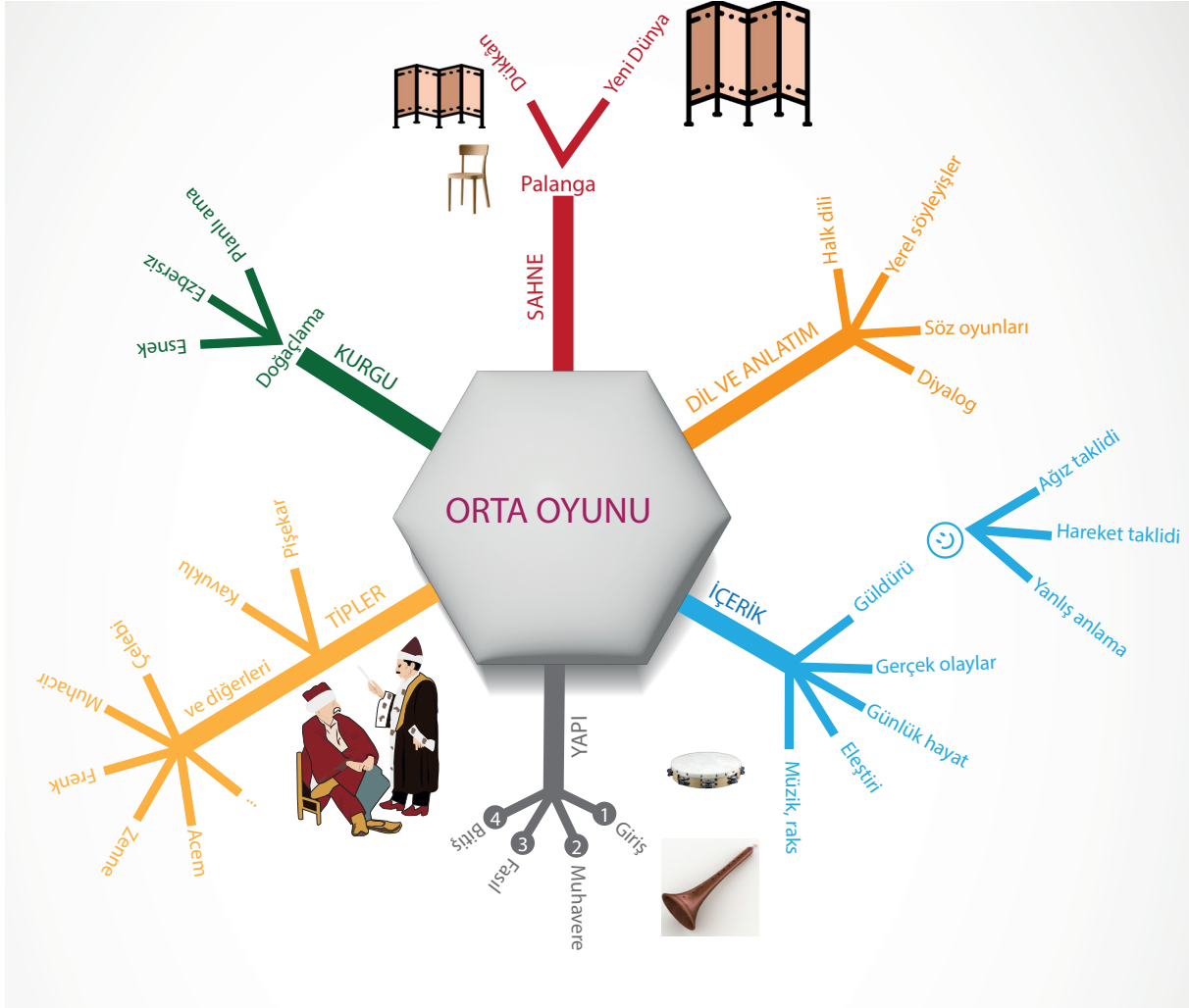
Diyalog	
HACİVAT — Ne olur, tenezzül ediverse de rûberû gelsek.	
KARAGÖZ (<i>Pencereden</i>) — Burun buruna mı gelsek? (Çekilir.)	
HACİVAT (<i>Makamla</i>) — Gel benim Karagöz'üm sefalar vaktidir şimdi?	
KARAGÖZ (<i>Pencereden makamla</i>) — Sırtın kaşınıyorsa Hacivat, tımarın vaktidir şimdi.	

6. ÜNİTE : **TİYATRO > Tiyatro > Geleneksel Türk Tiyatrosu**
 Kavram : Orta Oyunu
 Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi, Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
 Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	BİZE HER YER PALANGA	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Orta oyununun genel özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki zihin haritasını inceleyiniz ve tanıımı okuyunuz. Zihin haritası ve tanımdan hareketle soruları cevaplayınız.

Orta oyunu: Dört bir yanı firdolayı seyircilerle çevrilmiş bir meydanda, belli bir konunun kanavasına uyularak, fakat herhangi yazılı bir metne bağlı kalınmadan, canlı oyuncularla oynanan doğmaca bir oyundur. Bu oyun belli bir vakanın çevresinde örülmüş çalgı, şarkı, raks, taklit ve konuşmalardan birleşiktir.

Cevdet Kudret, Orta Oyunu
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

kanava: Taslak.

1. a) Yukarıdaki zihin haritasında verilen hangi unsurlar orta oyununun tanımında da yer almıştır?

.....

.....

.....

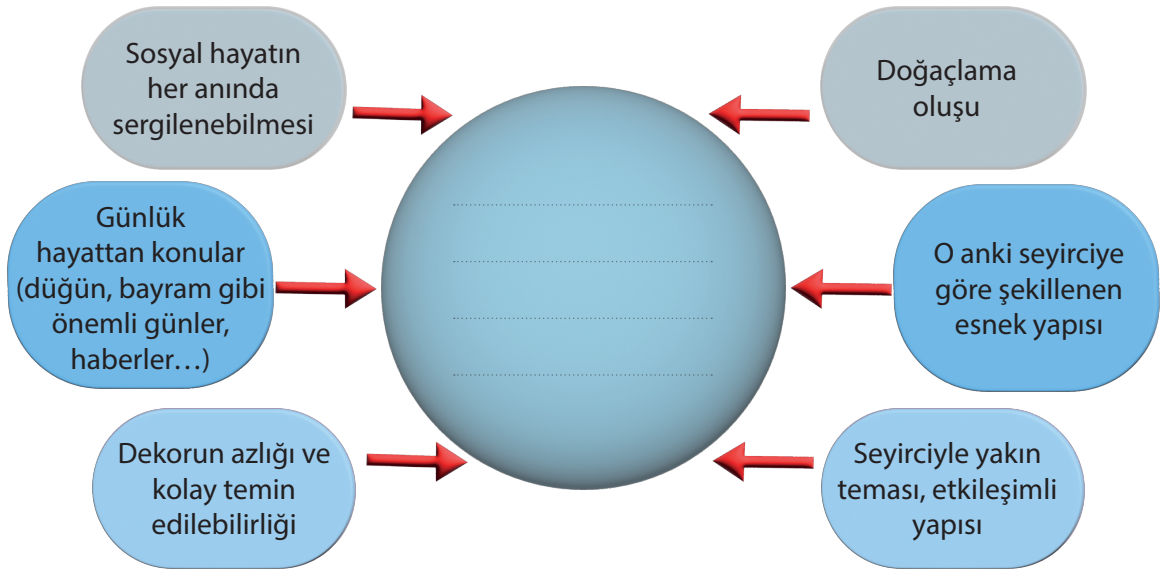
.....

- b) Siz orta oyunu konulu bir zihin haritası hazırlamaya “orta oyununun modern tiyatrodan ayrılan en temel yönü”nü yazarak başlamak isteseniz kullanacağınız ilk kelime ne olur?

.....

.....

2. Aşağıdaki bilgi haritasında verilen özelliklerden orta oyunu ile ilgili hangi yargıya ulaşılabilir? Yorumunuzu bilgi haritasındaki boşluğa yazınız.

3. Aşağıdaki kelimelerden orta oyunu ile bağdaşmayanları (✓) işareti ile belirtiniz.

çatışma	doğaçlama	farklı tipler	eleştiri	
ışık	ağız taklidi	ezber	Jest, mimik	
zenne	metin	yeni dünya	sabit sahne	
biletli gösteri	seyirci	hayalî	palanga	
muhavere	Pişekâr	zurna	Hacivat	
Kavuklu	fasıl	dram	tuluat	
çalgı	Karagöz	meddah	dükkân	

6. ÜNİTE	: TİYATRO > Tiyatro > Geleneksel Türk Tiyatrosu
Kavram	: Meddah
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	TEK KİŞİLİK DEV KADRO	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Meddah türünün genel özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyup kavram haritasını inceleyiniz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.

MEDDAH SURURÎ İLE ALİ ASKAR AĞA'NIN BURSA SEYAHATI

(...)

Sururî:

- Ali Askar Ağa!
- Ne var Sure Efendi?
- Bak bu ufak pehlivanlara, bunlara deste güreşi derler.

Askar:

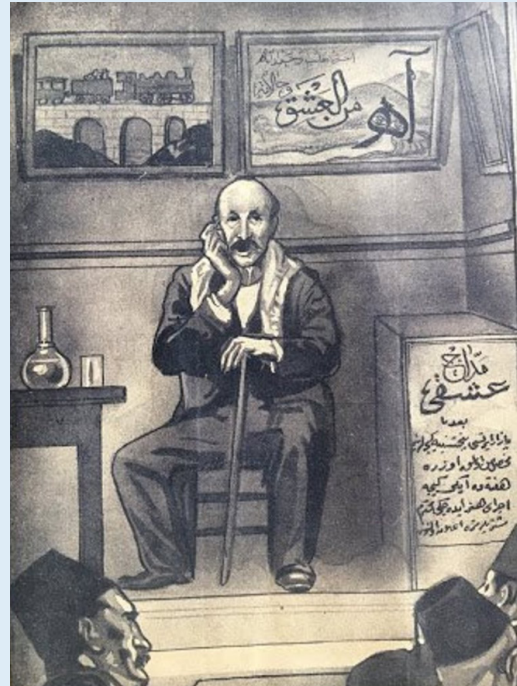
- Beli, o desteler Tehran'da da vardır.
- Ah! Bak şimdi daha büyükleri çıktı. Bunlara küçük orta derler.
- Bilirem ağam, küçük ortayı da bilirem.

Sururî:

- Dikkat et, baş pehlivanlar çıkıyor. Bak gördün mü o sarı pehlivanı, sarı bıyıklıyı?

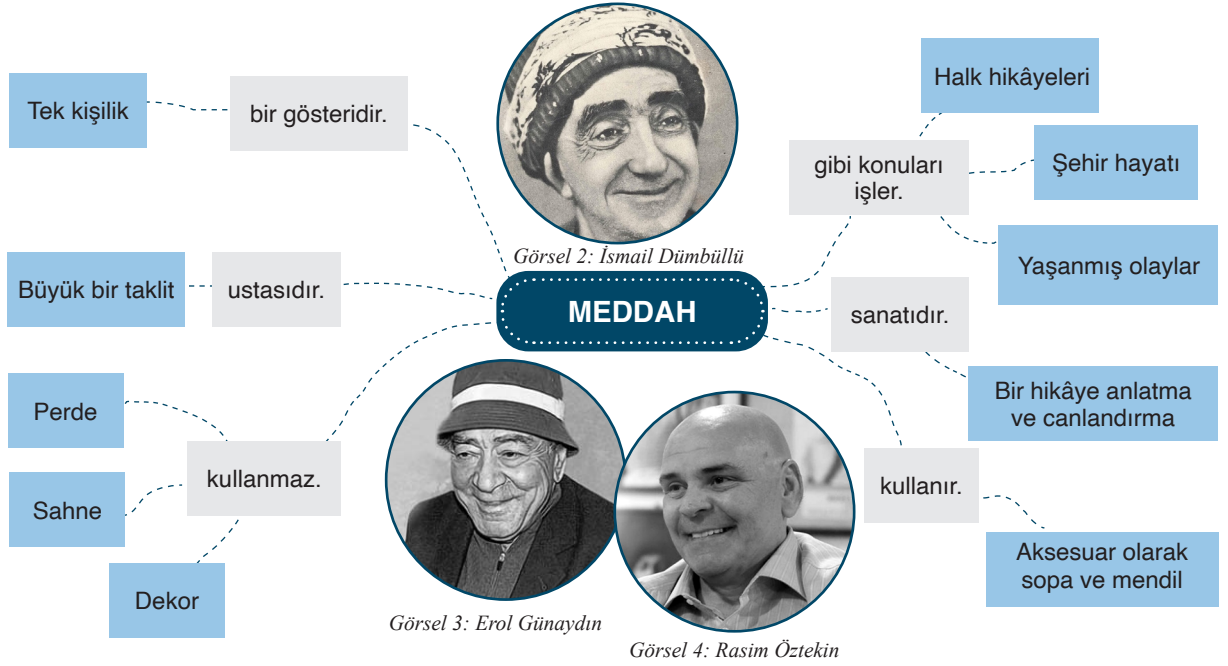
Askar:

- Görmüşem.
- O kim biliyor musun?
- Yoh, bilmirem.
- Ona meşhur Maraşlı Hasan Pehlivan derler. Onun daha kolunu bükecek kâinatta kimse gelmemiştir. O kara yağız olan da İnkayalı İbraam Pehlivan.
- O da pehlivan mıdır?
- Elbette!
- Sure Efendi, ne diyon sen? O daha çocuktur!
- Lan tövbe çocuk olur mu? Yaptığı işlere bak Ali Askar Ağa. Onlar hep namdar pehlivanlardır.
- Sure Efendi, o sarı bıyıklı pelvanı gördün mü?
- Evet.
- Hasan Pelvan diyeler.
- Evet.
- O Tehran'a geldi.
- Ne vakit?
- Çok önceden.
- Eeee?
- Şahın bir pehlivanı vardı. Adına Hurşit-i Muella diyeler.
- Eeee?
- Günde on sekiz yüz kişiyle güreşirdi. Hetta Şah ferman eyledi ki bu Hurşit-i Muella ile Hasan Pelvan güreşsin. Meydana çıktılar, ellerini şaklattılar. Hasan Pelvan'ın sekiz metre boyu vardı, yeddi metre galınlığı vardı ha! Bu Hasan Pelvan'a parmağın havale eyledi. Hasan Pelvan'ı havaya fırlattı, getti. On yedi gün sonra telgraf geldi. Hasan Pelvan salimen Bandırma'ya vasil olmuş, dediler.

Görsel 1: Meddah Aşkı

Özkul Çobanoğlu, *Halk Edebiyatına Giriş II*
(Metin, aslına sadık kalmayarak alınmıştır.)

1. Sizce özellikle Ali Askar'ın konuştuğu bölümlerde bazı kelimelerin imla kurallarına uygun yazılmasının sebebi nedir?

.....

.....

.....

.....

2. Sizce meddahın sopa ve mendili kullanma amacı nedir?

.....

.....

.....

.....

3. Aşağıdaki görsellerden hangisi bir meddah gösterisine aittir? Açıklayınız.

Görsel 5

Görsel 6

Görsel 7

.....

.....

.....

.....

6. ÜNİTE	: TİYATRO > Tiyatro > Geleneksel Türk Tiyatrosu
Kavram	: Köy Seyirlik Oyunları
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	KÖY SEYİRLİK OYUNU	🕒 15 dk.
Çalışmanın Amacı	Köy seyirlik oyunlarının özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıda verilen görselleri inceleyip yargıları okuyunuz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.

KÖY SEYİRLİK OYUNLARI

Görsel 1: Kurt kuzu oyunu

Görsel 2: Aşık ile Maşuk oyunu

Görsel 3: Saya gezme oyunu

- Köyde yılın belirli günlerinde, düğünlerde, bayramlarda, kutlama törenlerinde, güneşin doğması, baharın gelmesi, kış yarısı, ekinlerin bereketli olması için oynanan oyunlardır.
- Yöre insanın yaşayış biçimi, gelenekleri, mizah anlayışları oyuna yansır. Oynandıkları yörenin özelliklerini taşır.
- Köy seyirlik oyunlarında amaç, birlikte eğlenerek güzel vakit geçirmektir.
- Köy seyirlik oyunlarında ana öge taklittir.
- Köy seyirlik oyunlarının yazılı metni yoktur. Oyunlar doğaçlama oynanır.
- Köy seyirlik oyunlarında çatışma unsuru ak-kara, bolluk-bereket, iyi-kötü vb. çatışmasıdır.
- Köy seyirlik oyunlarının oyuncularını halktan insanlardır.
- Oyunlar hazırlık yapılmadan oynanır.
- Oyuncuların kostümleri köy yaşamında bulunan kıyafetler ve malzemelerdir.
- Köy seyirlik oyunlarının sahnesi köy odaları ya da köy meydanlarıdır. Sahneye ayrıca bir dekor yapılmaz.
- Oyunda kullanılan aksesuarlar köy yaşamında kullanılan malzemelerdir.

1. Köy seyirlik oyunlarının özellikleriyle ilgili verilen ifadelerden hangileri yapısal özellikleriyle ilgilidir? Aşağıdaki yapı unsurlarını gösteren kutucuklara verilen özelliklerin başında yer alan harfleri yazınız.

2. Köy seyirlik oyunlarının geleneksel tiyatrodan farklı ve benzer yönlerinin yer aldığı maddelerin numaralarını aşağıdaki tabloya yazınız.

GELENEKSEL TİYATRO KARAGÖZ, ORTA OYUN, MEDDAH, KÖY SEYİRLİK OYUNLARI	
BENZERLİKLER	FARKLILIKLAR

6. ÜNİTE : **TİYATRO > Tiyatro > Geleneksel Türk Tiyatrosu**
 Kavram : Mukaddime, Muhavere, Fasil, Bitiş
 Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
 Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	SÜRÇÜLİSAN ETTİKSE AFFOLA	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Karagöz ve orta oyununun bölümlerini ayırt edebilme.	

Yönerge: Aşağıda verilen bilgi haritasını inceleyiniz. Bilgi haritasından hareketle soruları cevaplayınız.

KARAGÖZ

ORTA OYUNU

MUKADDİME (Giriş)

Boş perdede “göstermelik” denilen bir görüntüyle başlar. Göstermelik, nare-ke adlı düdüğün cırlak sesiyle kaldırılır. Seyirciye göre perdenin solundan Hacivat gelir, bir semai okur. Semai bitince Hacivat “Off ... hay Hak!” diyerek perde gazeline başlar. Ardından bir beyit okur. Beyitten sonra “Yar bana bir eğlence” sözünü birlikte Karagöz perdenin sağından oyuna girer.

Zurna, Pişekâr havası çalar. Pişekâr meydana gelir, iki eliyle dört bir yanı selamladıktan sonra zurnacıyla konuşur. Daha sonra zurna Kavuklu havası çalar ve Kavuklu ile Kavuklu arkası (cüce veya kambur) gelir.

MUHAVERE (Söyleşme)

Genellikle Karagöz ve Hacivat arasında geçer. Hacivat’ın “Vay Karagöz’üm, benim iki gözüm merhaba.” sözü ile başlar. Yanlış anlamalara dayalı diyaloglardan oluşur. Muhavereden fasıla geçerken önce Hacivat ardından da Karagöz gider.

Arzbâr: Kavuklu ile Pişekâr’ın tanıdık çıkması ve birbirlerini ters anlamaları.

Tekerleme: Kavuklu, Pişekâr’a, başından geçmiş gibi, olmayacak bir olayı anlatır. Pişekâr da bunu gerçekmiş gibi dinler, sonunda da bunun düş olduğu anlaşılır.

FASIL

Asıl oyunun başladığı bölümdür. Burada Hacivat ve Karagöz’den başka oyunun çeşitli kişileri bir konu ve olaylar dizisinde gözükür ve oyuna katılırlar. Kendi ağır özellikleriyle taklit yaparlar.

Asıl oyunun başladığı bölümdür. Oyunlar bu bölümde temsil edilen olaylara göre ad alırlar. İş arayan Kavuklu’ya Pişekâr iş bulur.

BİTİŞ

Karagöz, oyunun bittiğini haber verir, kusurlar için özür diler, gelecek oyunu duyurur.

Pişekâr seyircilerden özür diler. Gelecek oyunun adını ve yerini duyurarak oyunu bitirir.

1. Aşağıda verilen Karagöz ile Hacivat'ın konuşmalarını uygun ifadelerle tamamlayınız.

2. Aşağıda Karagöz ve orta oyunuyla ilgili bazı bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerin oyunların hangi bölümünde olduğunu yazınız.

	Bilgi	Bölüm
a)	Pişekâr'ın "Oyunumuz burada hitam oldu. Sürçülisan ettikse affola." diyerek oyunu bitirmesi.	
b)	Hacivat ve Karagöz'den başka oyunun diğer kişilerinin de bir konu ve olaylar dizisinde gözüküp oyuna katıldıkları bölüm.	
c)	Kavuklu ile Kavuklu arkasının, Pişekâr'ı birden görünce, korkup korkularından yere birbirlerinin üstüne düşmeleri.	
ç)	Hacivat'ın "Yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sahibine haber vereyim heman." diyerek oyundan ayrılması.	
d)	Hacivat'ın "Off ... hay Hak!" diyerek perde gazeli söylemesi.	
e)	Karagöz'le Hacivat'ın veya Pişekar'la Kavuklu'nun arasında geçen, yanlış ve ters anlamaların çokça olduğu, cinas, mecaz ve kinaye gibi nüktelerden oluşan, mizahi unsurlara çokça rastlanan bölüm.	

6. ÜNİTE	: TİYATRO > Tiyatro > Geleneksel Türk Tiyatrosu
Kavram	: Üslup
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	SAHNE ÜSLUBU	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Üslup ve metnin içeriği arasındaki ilişkiyi açıklayabilmek.	

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

KANLI NİĞÂR OYUNU

(Hacivat, rast makamında bir semai okuyarak gelir. Sonra perde gazelini okur.)

Hacivat: Of hay Hak.

Bi-hamdillah eriştik bezm-i hâs-ı ehl-i irfâne

Safâ bahşîdelim bülbül gibi sahn-î gülîstâne

(...)

Hacivat: Huzur-ı erbâb-ı safâda, nazargâh-ı ehl-i dehâda yani şu bezm-i şevk-efzâda bana da bir yâr-ı vefâdâr olsa. Geliverse şu hayme üzre kadem bassa, o söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese. Her ikimiz söyleşirken bizi temaşa eden ahibbâ safayab olsalar.

Demem o demek değil. Ben bendenize, ben duacınıza, ben hâk, ben hâkisâre.

Karagöz: (Penceresinden) Senin gibi kör kesere. (Çekilir.)

Hacivat: Eli yüzü yunmuş, elfazı düzgün bir yâr-ı kafadâr olsa.

Karagöz: (Pencereden) Kafan darsa aşağı iner bollaştırırım ha!.. (Çekilir.)

Hacivat: Diyelim iş ne imiş, işimizi Mevla'm onara. Yâr bana bir eğlence meded!.. Aman bana bir eğlence meded!..

Karagöz: (Pencereden) Hacivat bağırma, evde çocuk uyuyor, uyanırsa karışmam, oturağını kafana atarım. (Çekilir.)

Hacivat: Ah bana bir eğlence aman...

Karagöz: Bağırısan da gelmeyeceğim, çağırısan da.

Hacivat: Gel benim serv-i bülendim.

Karagöz: (Pencereden) Gelemem benim (...) efendim.

Hacivat: Gel benim ömrümün hâsılı.

Karagöz: (Pencereden) Gelemem ayağımın nasırı.

Hacivat: Aşağı gelsene Karagöz'üm.

Karagöz: Memgel.

Hacivat: Pergel mi?

Karagöz: Beş on tane usta dülger.

(...)

Hacivat: Anlaşıldı Karagözüm, senin canın letaif istiyor.

Karagöz: Nasıl bilirsin canımın kadayıf istediğini.

Anonim

Hazırlayan: Muhittin Sevilen

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

ahibba: Dostlar. **bendeniz:** “Köleniz” anlamında tevazu ifadesi. **bezm-i hâs-ı ehl-i irfan:** Bilgili kişilerin özel meclisi.

bezm-i şevk-efza: Neşeyi artıran meclis. **bi-hamdillah:** Allah'a şükürler olsun. **elfaz:** Kelimeler, sözler. **hâk:** Toprak (Tevazu ifadesi.) **hâkisar:** Toprak içinde kalmış, hâli perişan. **hayme:** Çadır. **huzur-ı erbâb-ı safâ:** Neşeli kişilerin huzuru.

kadem basmak: Adım atmak. **nazargâh-ı ehl-i dehâ:** Deha sahiplerinin baktığı yer. **safa bahşetmek:** Neşe vermek.

safayab: Safa, neşe bulmuş. **sahn-i gülîstan:** Gül bahçesinin orta yeri. **serv-i bülent:** Uzun selvi. **yâr-ı vefâdâr:** Vefalı dost.

1. Geleneksel Türk tiyatrosunda üslubu oluşturan özellikler aşağıda verilmiştir. Okuduğunuz metinde bu özelliklerden hangilerinin bulunduğunu metinden örneklerle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

2.

Bilgi Notu: Hacivat; tahsil görmüş, nabza göre şerbet veren, biraz çıkarıcı bir tiptir. Karagöz ise temiz ruhlu, olayların gülünç tarafını yakalayabilen, zeki fakat okumamış, irfan sahibi, nüktedan bir tiptir.

Okuduğunuz metinde Hacivat ve Karagöz'ün bu özelliklerini yansıtan söyleyişleri tabloya yazınız.

HACİVAT	KARAGÖZ
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

3. Hacivat ve Karagöz'ün söyleyiş özelliklerinin metindeki çatışma ve güldürü öğelerinin oluşmasına katkısı nedir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

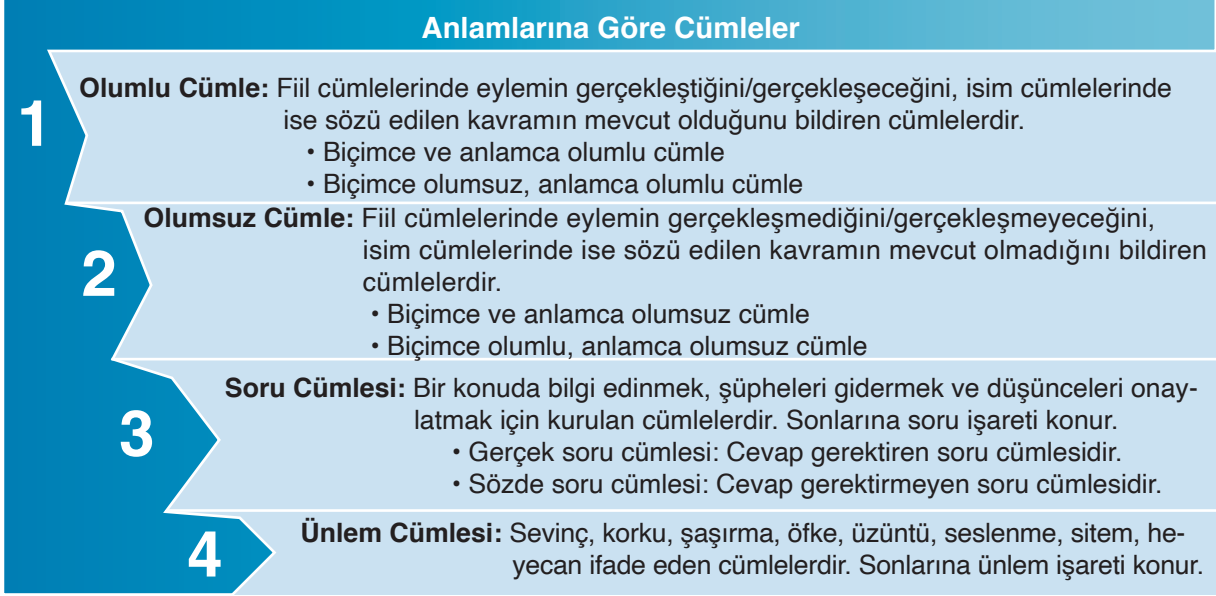

- 6. ÜNİTE** : **TİYATRO > Cümle Türleri > Anlamlarına Göre Cümleler**
 Kavram : Olumlu Cümle, Olumsuz Cümle, Soru Cümlesi, Ünlem Cümlesi
 Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi, Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
 Alan Becerileri : Okuma Becerisi, Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	CÜMLEYİ DOĞRU ANLAMAK	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Anlamlarına göre cümleleri açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi grafiğinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

Bilgi Notu: Bir cümlenin yüklemde olumsuzluk bildiren ek veya sözcükler (-ma, -maz, -sız, değil, yok) kullanılmışsa o cümle biçimce olumsuz kabul edilir.

Bu ek veya sözcüklerden iki tane kullanılması durumunda ise cümle anlamca olumlu olur.

1. Aşağıdaki cümleleri biçim ve anlam yönünden inceleyiniz. İlgili yerlere olumlu (+) veya olumsuz (–) işaretlerinden uygun olanı koyarak tabloyu doldurunuz.

Cümle	Biçimce	Anlamca
Gözümüzün içine baka baka yalan söylüyor.		
Senin fikirlerine de katılmıyor değilim.		
Türkçe sınavının sonuçları henüz açıklanmadı.		
Bizim takım bu sezon hiç maç kaybetmedi.		
Yaşadığı bu olaydan dolayı çok üzgündü.		
Ne bana ne de diğer arkadaşlarına haber verdi.		
Ben şirketimizin geleceğinden umutsuz değilim.		
En zor günümde bana destek oldu güya.		

2. Aşağıdaki cümleleri belirtilen özelliklere göre yeniden yazınız.

Cümle	Özellik	Yeni Cümle
Ben bu tartışmada seni destekledim.	Biçimce olumsuz Anlamca olumsuz	
Akşamları kendimi iyi hissetmiyorum.	Biçimce olumlu Anlamca olumlu	
Bazen ben de bu insanlara kızıyorum.	Biçimce olumsuz Anlamca olumlu	
Böyleleri hem kendine hem topluma zarar verir.	Biçimce olumlu Anlamca olumsuz	

3. Aşağıdaki cümlelerde önce gerçek soru cümlelerini, daha sonra sözde soru cümlelerini, son olarak da soru bildirmeyen cümleleri bulunuz. Bu cümlelerin başlarında bulunan harfleri harf kutusuna sırasıyla taşıyarak şifre kelimeyi bulunuz.

R.	Ben aileme yalan söyler miyim hiç
E.	Bu kablonun ne işe yaradığını bilmiyorum
T.	Yeni aldığın kazağı nerede bıraktın
K.	Size yardım etmez olur muyum
Ü.	Niçin sürekli yalan söylüyorsun
M.	Sınavdan kaç puan aldiğını söylesene
Ç.	Senin ne cömert bir insan olduğunu bilmez miyim

--	--	--	--	--	--	--

7. ÜNİTE : **ANI (HATIRA) > Anı > Anı**
 Kavram : Anı
 Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
 Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	ANI VE GERÇEK	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Anların hayata dokunduğu noktaları fark edebilmek.	

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

ÇANKAYA

(...)

— Geceyi olduğumuz yerde geçirelim, dedi. Arabadaki battaniyeyi toprağa serdiler. Bu arkadaşının yatağı idi. Kendisi açık otomobilin içinde uyumaya çalıştı. Gün aydınlığında yeniden yola düzül-düler. Kâzım Karabekir ve yanındakiler Mustafa Kemal ve arkadaşlarını karşı-lamak üzere Ilıca'ya kadar gelmişlerdi. Söğüt ağaçları altında konuklara yorgun-luk kahvesi ikram edilmişti. Sekiz on kişi kahve içerek konuşuyorlardı. Mustafa Kemal'in gözü Ilıca başındaki sırtlara ilişti. Sıcak yaz güneşi batmak üzere idi. Tam yolun geçtiği yerde, arkasını güneşe aldığı için, kaya renkli ve parıltılı, heykel gibi bir hayal. Gölge ve ışık oyunu. Yanındakilere gösterdi. Ufuk üzerinde yeni insan ve kağıt silüetleri. Aşağı doğru inen kervan yavaş yavaş söğütlüğe kadar geldi. Başlarındaki adam oturanların önemli kimseler olduğunu sezinerek elini göğsüne götürüp selâm verdi. Mustafa Kemal hatırını sordu:

— Ağa böyle nereden geliyorsun?
 — Rus gelirken muhacir olmuşum. Çukurova'da idim. Şimdi köyüme dönüyorum. Zaman kötü. Güvenlik yok. Böyle iken kışa doğru buralara neden geldiğini sorar:
 — Yoksa oralarda geçinemedin mi?
 — Hayır Paşa... Çukurova cennet gibi yer... Bize tarla da verdiler. Rahattık. Yalnız son günlerde bizim Erzurum'u Ermenilere vereceklermiş sözü çıktı. Geldim ki göreyim, kimin malını kime verecekler?

Mustafa Kemal yanındakilere:

— Bu milletle neler yapılmaz, dedi.

Erzurum'a geldikleri vakit Kâzım Karabekir Paşa, Refet Bey'den gelen bir telgrafi Mustafa Kemal Paşa'ya verdi. Bu telgrafta İstanbul'un Mustafa Kemal hakkındaki kararları bildirilmekte idi.

Kararlardan biri de Mustafa Kemal imzalı hiçbir telgraf alınıp çekilmeyecekti. Refet Bey'e göre Mustafa Kemal askerlikten çekilmeli, Sivas'a da gelmeyerek Erzurum'da kalmalı idi. Mustafa Ke-mal:

— Ne yapmalıyız? dedi.

Karabekir:

— Üzülecek bir şey yok paşam. Üniformanızı çıkarsanız da mukaddesatım üzerine söz veriyorum ki size üstüm olduğunuz zamandan daha bağlı kalacağım, dedi.

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

Kelime Dağarcığı:

muhacir: Göçmen. **mukaddesat:** Kutsal sayılan inanç ve davranışlar. **silüet:** Karaltı, gölge. **şose:** Genellikle taş kırıkları üzerine kum döşenip silindir geçirilerek yapılan yol.

Falih Rıfki Atay, Çankaya

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. a) Okuduğunuz metinde Mustafa Kemal'in Erzurum'dan Sivas'a geçerken yaptığı yolculuktan bir kesit yer almaktadır. Bu metin, tarihî bir belge niteliğinde midir? Niçin?

.....

.....

.....

.....

- b) Ağa ile Mustafa Kemal arasındaki konuşmanın sonunda Ağa: "...Yalnız son günlerde bizim Erzurum'u Ermenilere vereceklermiş sözü çıktı. Geldim ki göreyim, kimin malını kime verecekler? Mustafa Kemal yanındakilere: Bu milletle neler yapılmaz, dedi." ifadelerinden Anadolu insanı ve Mustafa Kemal hakkında hangi çıkarımda bulunabilirsiniz?

.....

.....

.....

.....

- c) Yaptığınız çıkarım ile Kurtuluş Savaşı'nda elde edilen başarıyı göz önünde bulundurarak Mustafa Kemal ve askerleriyle Anadolu insanının bağımsızlık iradesi için neler söylersiniz?

.....

.....

.....

.....

2. Tarihte yaşanmış olayları aşağıdakilerden hangilerinden öğrenmek daha etkilidir? Niçin?

- I. O dönemin tanıklarının anılarından okumak
- II. Tarih kitaplarından okumak
- III. Sinema filmlerinden izlemek
- IV. Romanlardan (anı formatında) okumak

.....

.....

.....

.....

7. ÜNİTE	: ANI (HATIRA) > Anı > Anı
Kavram	: Anı
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	ANILAR ANILAR	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Servetifünun Dönemi'nde yazılmış anı türündeki eserleri inceleyerek anı türündeki eserlerin önemini fark edebilme.	

Bilgi Notu: Bir kişinin başından geçen ya da yaşadığı dönemde ortaya çıkan olay ve olguları kişisel bilgi ve izlenimlerine dayanarak anlattığı yazılara anı (hatıra) denir.

Servetifünun Dönemi'nde Anı Türünde Yazılmış Bazı Eserler:

Halit Ziya Uşaklıgil: *Kırk Yıl, Saray ve Ötesi*

Mehmet Rauf: *Edebî Hatıralar*

Hüseyin Cahit Yalçın: *Edebiyat Anıları (Edebî Hatıralar)*

Ahmet Rasim: *Eşkâl-i Zaman, Falaka*

Ahmet İhsan Tokgöz: *Matbuat Hatıralarım*

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

EDEBİYAT ANILARI

Bende kitap merakının ne zaman başladığını bulmak için gözlerimi geçmişe çevirdiğimde çocukluğuma kadar inmek gereğini duyuyorum. İlk kitaplığım, elime geçirebildiğim bir ayakkabı kutusu olmuştur. Bütün özen ve dikkatimle burada sakladığım değerler de sanırım sokaklarda satılan destanlar, Âşık Garip ve Kerem hikâyeleri idi. Daha sonraları, marangoz yapısı ufak bir kitaplığım olduğu vakit de oynarken içine girebilecek kadar küçüktüm.

(...)

Hazreti Ali'nin savaşları, Battal Gazi, Kara Davut... Elime nereden geçtiğini bilemediğim kitaplar. Âşık Garip'e, Kerem hikâyesine yeğ tuttuklarım bunlardı. Geceleri aile arasında okunan romanlar bile, örneğin Hayber kalesi önünde Hazreti Ali'nin gösterdiği yiğitlik hikâyeleri kadar coşku uyandırmazdı bende.

Ev yaşamımızın bende en eski anıları bu gece okumalarıyla karışıktır. Yemekten sonra babam kahvesini içerken biraz konuşulurdu. Sonra babamın bir işareti üzerine ablam eline bir kitap alır, gaz lâmbasının yanına oturur, bir gece önce bıraktığı yerden okumaya başlardı. Annem, babam sessizce dinlerlerken ben hikâyeyi izlemeye uğraşır, sonunda yorulup minderim üzerinde derin bir uykuya daldım.

Bu gece romanlarından hatırladığım ilk romanlardan biri “Felâtun Beyle Rakım Efendi”dir. Babam, yazar Ahmet Mithat Efendi'ye çok değer verirdi. “Ne yazarsa iyi yazar.” diye överdi.

(...)

Monte Kristo'lar, Hasan Mellâh'lar, Hüseyin Fellâh'lar ve adlarını şimdi unutmuş olduğum daha birçok roman... Hepsi birer birer, aile ocağımızın o durgun, sessiz ve içten yaşamına güzellik ve coşku kattılar. O günlerde babam görevle gittiği Selanik'ten dönerken bana Ahmet Mithat Efendi'nin “Hayret” romanını getirdiği vakit, akla gelebilecek bütün armağanlardan daha çok sevindirmişti beni.

(...)

Bir gün, ansızın içimde garip bir istek canlandı. “Ben de bir şey yazayım.” dedim ama daha bunu düşünürken utandım, vazgeçtim. Öyleyken içimdeki daha güçlü bir şey, bu tasarıdan bir türlü vazgeçmiyordu. Dileğim güçlendikçe “Ben nasıl yazabilirim?” diyerek onu susturmaya çalıştım. Sonunda bir gün, kurşunkalemimi elimde buldum. O, bana başkaldırmış durumda, kendi kendine, ne olursa olsun bir şey doğurmak istiyordu. Yeşil Serez ovasının uzaklıklarında Tahyanos gölü parlardı: İşte konu. Okuduğum eserlerden aklımda kalmış bir cümle ile “Afitâb-ı cihân-tâb tulü etmiş...” (Dünyaya sıcaklık ve ısı veren güneş doğmuş...) diye başladığımı hatırlıyorum. Yazık ki (!) bu üstün eserin müsveddesi yırtılmıştır.

(...)

Hüseyin Cahit Yalçın, Edebiyat Anıları
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Bir kişi anı yazmaya niçin ihtiyaç duyar?

.....

.....

.....

.....

2. Hüseyin Cahit Yalçın'ın çocukluk yıllarında evlerinde okunan *Felatun Beyle Rakım Efendi*, *Monte Kristo*, *Hasan Mellah*, *Hüseyin Fellah*'ların yazara ve ailesine katkısı nedir?

.....

.....

.....

.....

3. Ömer Seyfettin'in *Kaşığı* ve *İlk Namaz* hikâyeleri, Peyami Safa'nın *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* ve Halide Edip Adıvar'ın *Ateşten Gömlek* adlı romanları anı türünde yazılmıştır. Bazı roman ve hikâyelerin anı türünde yazılmasının sebebi sizce nedir?

.....

.....

.....

.....

7. ÜNİTE	: ANI (HATIRA) > Anı > Anı
Kavram	: Anı
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	ANILARINI SAKLA	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Anı türünün özelliklerini açıklayıp Cumhuriyet Dönemi'nde anı türünün başlıca temsilcilerini sayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyiniz ve metni okuyunuz. Bilgi haritası ve metinden hareketle soruları cevaplayınız.

BİR DEVRİN ROMANI

(...)

Kerkük'te Arapça derslerim pek zayıf gidiyordu, ama Farsça derslerim, tam tersine, pek hızla ilerliyordu. Öğretmenim Hıdır Efendi; top sakallı, abanî sarıklı, güler yüzlü tatlı dilli, muhterem bir insandı. Kendisini çok seviyordum. Rahmetli, benim manzum söze, şiire karşı zaafımı sezmiş olacak ki, derslere, ekseriya, Hazret-i Mevlâna'dan, Şeyh Sadi'den bir beyit veya bir kıta ile başlardı. O anda gönlümün ve zihnimin kapıları sanki ardına kadar açılırdı. Hocamın her dediğini can kulağı ile dinler ve hemen öğrenirdim. Zaman zaman bana Farsça kompozisyon ödevleri verirdi ve yazdıklarımı pek beğenir, över, beni yazmaya teşvik ederdi. Demek ki bu muhterem muallim benim yazma hevesimi, istidadımı da keşfetmişti. Kuvvetle tahmin ediyorum ki bu zat usul-i tedris okumamıştı, garbın öğretim metotlarından tamamen habersizdi fakat Allah'ın "Öğretmen olsun" diye yarattığı insanlardan biri idi, onun için bu işte böylesine muvaffak oluyordu.

(...)

Halide Nusret Zorlutuna, Bir Devrin Romanı
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

abani: İpekten, sarımtırak dallı nakışlarla işlenmiş bir tür beyaz kumaştan yapılmış. **garp:** Batı. **istidat:** Yetenek. **muvaqqaf:** Başarılı kimse. **usul-i tedris:** Öğretim usulü.

1. Aşağıdaki boşluklara parantez içinde verilen kelimelerden doğru olanını seçip yazınız.

a) Metin konusuna göre (kişisel/tarihî) anı örneğidir.
b) Metinde (açıklayıcı/öyküleyici) anlatım biçimi kullanılmıştır.
c) Metinde (birinci/üçüncü) kişili anlatım vardır.

2. Aşağıdaki tabloda verilen yazarları ve eserleri eşleştiriniz.

1.	Yusuf Ziya Ortaç	a)	Çankaya I-II
2.	Falih Rıfık Atay	b)	Bir Devrin Romanı
3.	Oktay Akbal	c)	Anı Değil Yaşam
4.	Yakup Kadri Karaosmanoğlu	ç)	Bir Dinozorun Anıları
5.	Halide Edip Adivar	d)	Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler
6.	Haldun Dormen	e)	Bizim Yokuş
7.	Afet İnan	f)	Üç Nesil Üç Hayat
8.	Halide Nusret Zorlutuna	g)	Türk'ün Ateşle İmtihanı
9.	Refik Halit Karay	ğ)	Sürç-ü Lisan Ettikse
10.	Minâ Urgan	h)	Vatan Yolunda

a)		b)		c)		ç)		d)		e)		f)		g)		ğ)		h)	
----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--

7. ÜNİTE	: ANI (HATIRA) > Anı > Anı
Kavram	: Anı
Genel Beceriler	: Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	ANI, HİKÂYE, ROMAN İLİŞKİSİ	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Anıyı, hikâye ve romanla karşılaştırıp aralarındaki ilişkiyi açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.

Bilgi Notu: Anı, başlı başına edebî bir tür olmasına rağmen hikâye ya da roman türüne kaynaklık edebilir. Yazarın yaşadığı veya tanık olduğu bir olay hikâyeye veya romana konu olabilir. Bu tür eserlerde birinci kişili anlatım kullanılır. Ömer Seyfettin'in *Kaşağı*, *İlk Namaz*; Orhan Kemal'in *Sağ İç* gibi hikâyeleri ve Peyami Safa'nın *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* romanı anı türünden yararlanılarak yazılmıştır.

I. Metin

ATATÜRK HAKKINDA HATIRALAR VE BELGELER

Atatürk'ün Son Günleri

(...)

Son aylarda oraya bir nöbet defteri koydurmıştım. Her günkü sağlık durumu bu deftere kaydedildiği gibi, Atatürk'ün yanına girenlerin, ne kadar müddetle yanında kaldıkları da işaret ediliyordu. Çünkü doktorların önerilerine göre, kendisinin çok yorulmaması gerekiyordu. Daima konuşmak ve dinlemek âdetinde olan bir insan için, bu halin çok sıkıcı olduğuna şüphe yoktu. Ben, her gün gazeteleri okuyor ve özetleri kendisine söylüyordum. Bazen hikâye ve seyahatname şeklinde okuduğum kitapları da anlatıyordum. Bunların bir kısmını anlatır ve yorulmasın diye geri kalan kısımlarına başka günler devam ederdim. Hastalık günlerinde, günlük haberleri ve ayrıca resmî bilgiler kendisine verildikçe, yeni siyasi ve askerî gelişmeler üzerinde düşünce ve görüşlerini ifade eder ve gelecek için ulusça kuvvetli olmamızı dilerken, dünya barışının sarsıntıda olduğuna işaret eder ve endişe duyardı.

(...)

Afet İnan, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler

II. Metin

KAŞAĞI

(...)

At, ahır işlerinde yalnız tımarı beceremiyordum. Boyum atın karnına bile varmıyordu. Oysa en keyifli, en eğlenceli şey buydu. Sanki kaşağının düzenli tıkırtısı Tosun'un hoşuna gidiyor, kulaklarını kısıyor, kuyruğunu kocaman bir püskül gibi sallıyordu. Tam tımar biteceğine yakın huysuzlanır, o zaman Dadaruh, "Höyt" diye sağrısına bir tokat indirir, sonra öteki atları tımara başlardı. Ben bir gün yalnız başıma kaldım. Hasan'la Dadaruh dere kenarına inmişlerdi. İçimde bir tımar etmek hırısı uyandı. Kaşağıyı aradım, bulamadım. Ahırın köşesinde Dadaruh'un penceresiz küçük bir odası vardı. Buraya girdim. Rafları aradım. Eyerlerin arasına falan baktım. Yok, yok! Yatağın altında, yeşil tahtadan bir sandık duruyordu. Onu açtım. Az daha sevincimden haykıracaktım.

(...)

Ömer Seyfettin, Kaşağı

III. Metin

DOKUZUNCU HARİCİYE KOĞUŞU

(...)

Paşa; kanepede, kendisini tanıdığım ve hatırladığım günden beri oturduğu tarafta oturuyordu. Salonda akşam karanlığı arttığı için kendisine pek yakın olduğum halde yüzünü göremez olmuştum. Bakışlarını, gülümseyişlerini ve yüzünün kıvılcıklarını sesinde bulmaya çalışıyordum ve ağır ağır konuşuyorduk. Hastalığımdan ziyade tahsilime alaka gösteriyor, imtihanı aldığım numaraları soruyordu. Nihayet karanlıktan sinirlendi ve hizmetçilere lamba emretti. Arkamda açık duran balkon kapısından hafif bir rüzgâr giriyor, salona ıhlamur ve gül kokusu getiriyordu. Odaya ışık girinceye kadar gözlerimi hafifçe kapadım, bu köşke ait hatıralarımın uyanışına kendimi bıraktım. Paşa'nın ağır ve yeknesak sesi kendisine ayırdığım küçük dikkati yormuyor, içimdeki hayallerin serbest uzağını bozmuyordu. Daha pek küçük yaştan beri karşımdakini dinlediğim halde içimden başka şeyler düşünmeyi, zihnimi iki dikkatle çalıştırmayı öğrenmiştim. Karanlık da buna yardım ediyordu. Fakat odaya ışık girince dışarıyla meşgul oldum.

(...)

*Peyami Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)*

1. Bilgi notundan hareketle aşağıdaki ifadelerden doğru olanların karşısına (✓) işareti, yanlış olanların karşısına (X) işareti koyunuz.

a) Metinlerin tümünde yazar aynı zamanda olayın kahramanıdır.	
b) Yazarlar, kendi başından geçen olayları anlatmıştır.	
c) Metinlerde süslü, ağır bir dil tercih edilmiştir.	
ç) Metinlerde birinci kişili anlatım tercih edilmiştir.	
d) Metinlerin türleri birbirinden farklıdır.	

2. Okuduğunuz metinlerin türlerini yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

8. ÜNİTE : **Haber Metni > Haber Metni > Haber Metni**
 Kavram : **Haber Metni**
 Genel Beceriler : **Bilgi Okuryazarlığı Becerisi, Yaratıcı Düşünme ve İnovasyon Becerisi**
 Alan Becerileri : **Yazma Becerisi**

Çalışmanın Adı	BİR IŞIK OLMAK	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Haber yazılarının genel özelliklerini kavrayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki haber metnini okuyunuz. Soruları metne göre cevaplayınız.

Bilkent Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Doktor Öğretim Üyesi Ayşegül Dünder, AA muhabirine yaptığı açıklamada, danışmanlığını yürüttüğü “Overseer (Gözetmen)” isimli projenin bu yılın bölüm mezunları Ahmet Berk Eren, Cevat Aykan Sevinç, Hakan Sivük, Talha Şen ve Yusuf Nevzat Şengün tarafından lisans bitirme tezi olarak hazırlandığını ifade etti. Makine öğrenmesi ile yapay zekâ uygulamalarından yararlanılarak geliştirilen yazılımın görme engellilerin günlük ha-

yattaki yaşamlarını kolaylaştıracak özellikler taşıdığını belirten Dünder, çalışmanın ayrıca akademik olarak da değer taşıyan yönlerinin bulunduğunu söyledi. “Overseer” isimli teknolojinin görme engelliler için bir mobil navigasyon uygulaması olduğunu anlatan Dünder, şu bilgileri verdi:

“Kullanıcıların güvenli bir şekilde gidebilmelerine yardımcı olan ve onlara navigasyon olarak kılavuzluk yapan bir mobil uygulama geliştirildi. Teknoloji telefona indirildikten sonra kameranın açılması ile birlikte

mekândan toplanan resimler üzerinden trafik lambası, çöp kovası, insan, araba, çukur gibi engelleri yapay zekâ ile tanıyarak görme engelli kullanıcıya sesli uyarı veriyor. Örneğin mobil uygulama, kullanıcı karşıdan karşıya geçmek istediğinde, kavşaktaki ışıkların varlığı ve rengi hakkında da bilgi sunuyor.” Dünder, teknolojinin özellikle hareketleri daha iyi algılayacak biçimde geliştirilmeye devam ettiğini, sonrasında sanal marketlerde kullanılır hâle gelmesinin hedeflendiğini belirtti. “Kayıtlı gönüllülerden yardım da istenebiliyor” Teknolojinin geliştiricilerinden mühendis Hakan Sivük ise yapay zekâli sistemlerinde kullanıcıların yürürken çevredeki mekânlar hakkında da arama yapabildiğini anlattı. Bu şekilde çevredeki eczaneleri, kafeleri, restoranların da bulunarak kullanıcıya bilgi verilebildiğini dile getiren Sivük, “Ayrıca bu restoranlar, kafeler hakkında sesli tavsiyeler de alınabiliyor. Karşıya geçmek için canlı yardım ihtiyacı olduğunda, kayıtlı gönüllülerden yardım da istenebiliyor. Böylece uygulama, görme engelli vatandaşların günlük navigasyon ihtiyaçlarını karşılayacak çok gelişmiş özellikler sunuyor.” diye konuştu.

Anadolu Haber Ajansı

(Metin, aslına sadık kalmayarak alınmıştır.)

1. Yukarıdaki haberi siz yazmış olsaydınız haberin başlığını ne koyardınız? Gerekçelendirerek yazınız.
.....
.....
.....
2. Aşağıdaki tabloda haber metinleriyle ilgili bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerin doğruluğunu ve yanlışlığını (✓) işaretiyle gösteriniz.

		Doğru	Yanlış
a)	Haber yazılarının günlük ve önemli olması gerekir.		
b)	Haber yazıları toplumun büyük bir kısmını ilgilendirmelidir.		
c)	Yazan kişi anlattıklarına kendi fikirlerini de katmalıdır.		
ç)	Anlatılanlar ilgi çekici olmalıdır.		
d)	Haberin niteliğine göre açık ya da kapalı bir dil kullanılmalıdır.		
e)	Haber yazılarında, muhabir okuyucuyu haberle baş başa bırakmalı, okuyucuya kendi varlığını hissettirmemelidir.		

3. Aşağıdaki yazıyı bir haber yazısı hâline getiriniz.

Salgın koşullarından dolayı evlerine hapsolan insanlar için 11.09.2021'de halk koşusu tertip edildi. Kayseri Büyükşehir Belediyesi, maratona katılan herkese forma hediye etti. Maratonu bitirenlere sucuk ekmek ikram edildi. Maraton güzergâhında da ücretsiz içecek ikramında bulunuldu. Ayrıca maratona katılanlara, yapılacak çekilişle 1000 adet bisiklet hediye edileceği duyuruldu.

01.11.2021

SAYI:44

GAZETE

8. ÜNİTE : **HABER METNİ** > **Haber Metni** > **Haber Metni**
 Kavram : 5N1K
 Genel Beceriler : Yaratıcı Düşünme ve İnovasyon Becerisi
 Alan Becerileri : Okuma ve Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	HABERİN ÖZÜ	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Haber metninde yer alan unsurları 5N1K kuralına göre açıklayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz ve bilgi haritasını inceleyiniz. Metinden ve bilgi haritasından hareketle soruları cevaplayınız.

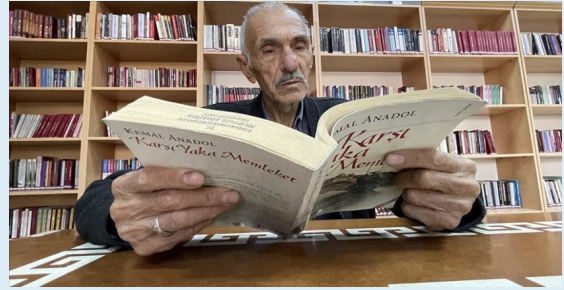
Edebiyat kentinin 79 yaşındaki ‘kitap kurdu’ öğrencilere örnek oluyor

Kahramanmaraş’ta, Büyükşehir Belediyesi Halk Kütüphanesine üye olan, 8 çocuk 15 torun sahibi Hacı Ahmet Gönen, son 3 yılda 500’e yakın kitap okudu.

Türk edebiyatına yön veren birçok yazar ve şairin yetiştiği Kahramanmaraş’ta, Dulkadiroğlu ilçesinde yaşayan ve kitap sevgisi ile dikkati çeken 79 yaşındaki kütüphane üyesi Hacı Ahmet Gönen, okuma azmiyle gençlere örnek oluyor.

Okuma ve yazmayı, 21 yaşında askerden geldikten sonra katıldığı kurslar sayesinde öğrenen Gönen, uzun yıllar kilimcilik yaptıktan sonra emekli oldu ve kitap okumaya başladı.

Kitaplara ve okumaya verdiği önemden ötürü çevresinde “kitap kurdu” olarak tanınan Gönen, kentte yetişkinler kategorisinde en fazla kitap okuyan üyeler arasında yer alıyor ve okuma azmiyle çevresindekilere örnek oluyor.

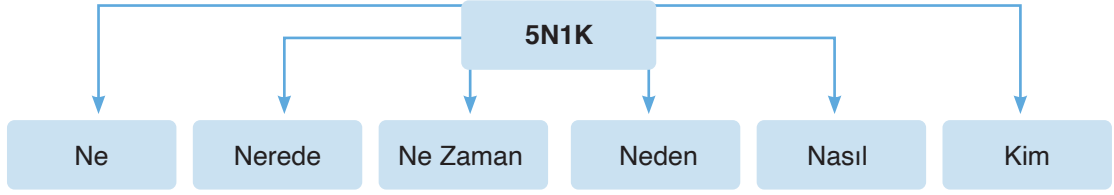
8 çocuk 15 torun sahibi Hacı Ahmet Gönen, AA muhabirine, kitap okumanın kendisine çok şey kattığını söyledi.

İlkokulu zar zor bitirdiğini, askerden geldikten sonra da okuma yazmayı öğrendiğini anlatan Gönen, “Okumadığım için pişmanım. Okusam, ben neler olurum. Benim kafam çalışıyor. Ama okumamış ve kör kalmışız. Okuyandan hiçbir zaman zarar gelmez. Ne gelirse cahillikten gelir. Çünkü cahil, attığı adımını da bilmez.” dedi.

Emekli olduktan sonra boş vakitlerini değerlendirmek için kütüphaneye gittiğini ve burada okuma alışkanlığı kazandığını dile getiren Gönen, burada ders çalışan ve kitap okuyan gençleri gördüğünde çok sevindiğini söyledi.

(...)

*Tunahan Akgün, Anadolu Ajansı
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)*

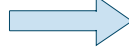

1. Okuduğunuz haber metninde 5N1K kuralına ait bilgileri aşağıdaki tabloya yazınız.

Ne	
Nerede	
Ne zaman	
Neden	
Nasıl	
Kim	

Görsel 1: İstanbul trafiği

Görsel 2: Tarım arazisi

2. Yukarıdaki görsellerden hareketle 5N1K kuralına uygun kısa bir haber metni kurgulayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

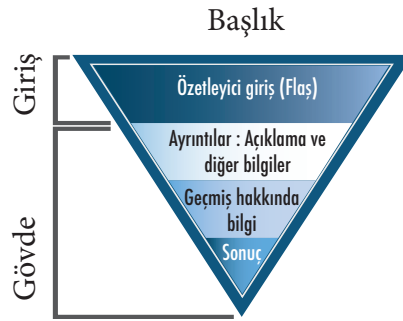

8. ÜNİTE	: HABER METNİ > Haber Metni > Haber Metni
Kavram	: Ters Piramit Tekniği
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi, Yaratıcı Düşünme ve İnovasyon Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi, Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	HABERİN GELENEĞİ	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Haber metninde kullanılan ters piramit tekniğini uygulayabilme.	

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyup bilgi haritasını ve örnek ters piramit tekniğini inceleyerek Haber Metni Ünitesi'nde öğrendiklerinizi gözden geçiriniz.

Bilgi Notu: Ters piramit tekniği, günümüzde en çok kullanılan haber yazma tekniğidir. Bu teknikte habere ilişkin en önemli ve can alıcı unsurlar ön plana çıkarılır, daha az önemli olan unsurlara ise haberin devamında yer verilir.

Gökçeada'nın Trabzonlu Sakinlerinin Yıllardır Süren Örnek Yardımlaşması

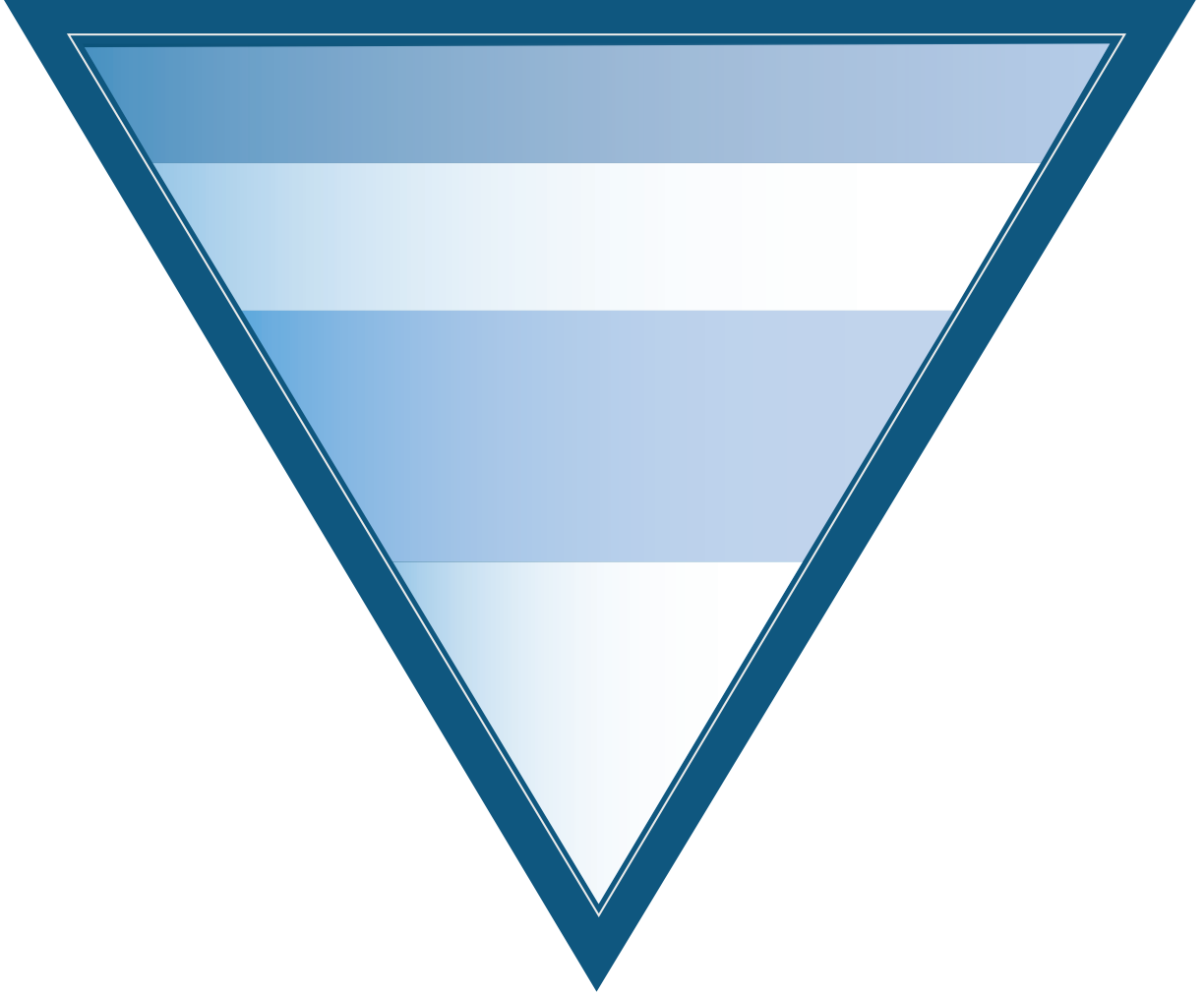
Trabzon'un Çaykara ilçesinde meydana gelen heyelanın ardından 1973 yılında Gökçeada'ya göçen 61 aile, yurt edindikleri adada geleneklerini devam ettirip imece usulüyle işlerini yapıyor.

Trabzon'un Çaykara ilçesinin kırsal mahallelerinden Şahinkaya'da 48 yıl önce meydana gelen heyelanın ardından Gökçeada'ya göçen ve gelenek göreneklerini devam ettiren 61 hanenin fertleri, yıllardır imece usulü ile zeytin toplayarak bir yardımlaşma örneği sergiliyor.

Şahinkaya'da 1973 yılında yaşanan heyelandan sonra 61 hane, devlet tarafından Çanakkale'nin Gökçeada ilçesinde inşa edilen ve "Şahinkaya" adı verilen köye yerleştirildi. Memleketlerinden 1400 kilometre öteye, hiç bilmedikleri bir bölgeye göç eden Karadenizliler, devletin kendilerine sağladığı imkânlarla tarım ve hayvancılıkla uğraşmaya başladı.

Göçün ilk yıllarında gurbet zorluğu yaşayan köylüler, yaklaşık yarım memleket bildikleri, Türkiye'nin en büyük adasında yaşamına devam ediyor.

1. Aşağıdaki şablonu kullanarak ters piramit tekniğine uygun bir haber metni oluşturunuz.

8. ÜNİTE : **HABER METNİ > Cümle Çeşitleri > Yapısına Göre Cümleler**
Kavram : Basit Cümle, Birleşik Cümle, Sıralı Cümle, Bağlı Cümle
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi, Yaratıcı Düşünme ve İnovasyon Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	YAPISINA GÖRE CÜMLE ÇEŞİTLERİ	🕒 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Metin üzerinde yapısına göre cümle çeşitlerini tespit edebilme.	

Yönerge : Aşağıdaki görsel ve metinden hareketle soruları cevaplayınız.

YAPISINA GÖRE CÜMLELER

1. Basit Cümle

Tek yargı bildiren cümlelere basit cümle denir.

Bugün akşam tiyatroya gidecekler.

2. Birleşik Cümle

Tek bir yüklemi ve bu yükleme bağlı en az bir yan cümlecisi bulunan cümlelere birleşik cümle denir.

Annesini karşısında görünce çok sevindi.

3. Sıralı Cümle

Birden fazla yargının birbirine virgül ya da noktalı virgül ile bağlandığı cümlelere sıralı cümle denir.

Çocuklar bahçeye çıktılar, beraber oyun oynadılar.

4. Bağlı Cümle

Aralarında anlam ilgisi bulunan basit veya birleşik cümlelerin bağlaçlarla birbirine bağlanmasıyla oluşan cümlelere bağlı cümle denir.

Paltosunu giydi ve kendini sokağa attı.

Çinli arkeologlar ülkenin doğusundaki Şandong eyaletinde 100 milyon yıl önce yaşamış dinozorların ayak izlerini buldu.

Çin Bilimler Akademisi Omurgalılar Paleontoloji ve Paleoantropoloji Enstitüsünden Vang Haycün, 2600 metre karelik bir alanda yapılan ve üç ay süren kazıların sonunda bulunan 3 bin adet dinozor ayak izinin 100 milyon yıl öncesindeki Mesozoik dönemin sonlarına ait olduğunu kaydetti. İzlerin 10 santimetre ila 80 santimetre olduğunu belirten Vang, aralarında Tyrannosaurus, Coelurosaurs ve Hadrosaurs türlerinin de bulunduğu altı türün ayak izlerine rastlandığını söyledi.

Wang, ayak izlerinin hepsinin aynı yönde olduğuna işaret ederek, “Bu durum ya büyük bir göçü, ya da etçil dinozorla karşılaşmış otçul emsallerinin panik halinde kaçışının sonucudur.” dedi.

Kazıların yapıldığı Cuçing şehrinde söz konusu keşiften önce 30 dinozor fosil alanı bulunmuş ve bölgeye “Dinozor şehri” adı verilmişti. Çin’in dinozor şehrinde 2008 yılında yapılan kazılarda dünyanın en büyük dinozor fosilinin yanı sıra 7 bin 600 fosil gün yüzüne çıkarılmıştı.

(İHA-Dış Haberler Servisi)

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Aşağıdaki tabloya okuduğunuz haber metninden üç cümle örneği bulunuz. Cümlelerin yanlarına hangi cümle türüne örnek olduklarını yazınız.

Cümle	Yapısına Göre Cümle Çeşidi

2. “Hava, araç, kaza” kelimelerini ve yapısına göre cümle türlerini kullanarak kısa bir haber metni oluşturunuz.

.....

.....

.....

3. Aşağıdaki tabloda verilen cümlelerin karşısına yapısına göre hangi çeşit cümle olduklarını yazınız.

Cümle	Yapısına Göre Cümle Çeşidi
Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.	
Bize hep "Güzel yarınlar bizi bekliyor." derdi.	
Haftanın üç günü babama iş yerinde yardım edeceğim.	
İmkanları kısıtlıydı ama başardı.	
Bu kadar azimli olacağını düşünmemiştim.	

9. ÜNİTE	: GEZİ YAZISI > Gezi Yazısı > Gezi Yazısı
Kavram	: Gezi Yazısı
Genel Beceriler	: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi, Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	GEZELİM GÖRELİM	⌚ 20 dk.
Çalışmanın Amacı	Gezi yazısı türünün özelliklerini açıklayabilme.	

GEZİ YAZILARI

I. Metin

(...)

Beethoven'in bitmemiş senfonisi gibi, Mısır'da da bir bitmemiş obelisk var. Üzerleri yazılı, resimli dikilitaşlara obelisk deniliyor. Eski Mısır'da krallar, kendi adlarına ya da bir olayı ölümsüzleştirme adına, pek çok obelisk dikmişler. Ancak bunların büyük bölümü, Mısır'dan alınıp başka ülkelere taşınmış.

(...)

Gülten Dayıoğlu, Mısır'a Yolculuk

II. Metin

(...)

Venezüella'nın iklimi, hep ilkbahar. İnsanlar, yaza ve kışa özlem duyuyor. Çokluk sıcaklık 16-25 derece. Bu iklim yüzünden her yer çiçeklerle bezenmiş. Bizde, saksılarda özenle büyötmeye çabalandığımız tropikal çiçekler, burada ağaç olmuş. Atatürk çiçekleri, kaktüsler, hele orkideler! Yılın on iki ayı süren bu bahar iklimi nedeniyle evlerde otellerde soba, kalorifer vb. ısıtma düzeneği yok. Sıcak ve nemli hava insanı bunaltıyor. Bu yüzden konutlara soğutma düzeneği kurulmuş. Bizim, ısınmak için yakıta ödediğimiz parayı, onlar serinlemek için harcıyorlar.

(...)

Gülten Dayıoğlu, Güney Amerika'ya Yolculuk

III. Metin

(...)

Los Angeles'ın toplam nüfusu sekiz milyon. Nüfusun yüzde yirmi sekizi İspanyol, yüzde on beşi siyahi, yüzde yedisi Asyalı. Çok sayıda Meksikalı var. Bu durumda Amerikalılar azınlıkta kalıyor.

(...)

Gülten Dayıoğlu, Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk

IV. Metin

(...)

Ürümçü sokakları pek renkli, canlı, neşeli. Halk yoksul. Ama öylesine güleç ve sağlıklı bir görünümde ki! Gelir düzeyleri düşük olduğundan giyim kuşamları derme çatma. Ama bizlere, "Yoksulun efendisi" dedirtecek kadar onurlu ve kişilik sahibi her biri.

(...)

Gülten Dayıoğlu, Çin'e Yolculuk

V. Metin

(...)

Kenya'da devlet dili İngilizce. Okullarda birinci dil olarak İngilizce öğretiliyor. Öğrenim bu dille yapılıyor. Kenya halkı kırk iki değişik kabileden oluşuyor. Bu yüzden, dil birliğinin sağlanması zor.

(...)

Gülten Dayıoğlu, Kenya'ya Yolculuk
(Metinler, aslına sadık alınarak alınmıştır.)

1. Gezi yazısı türüne ait özelliklerin yer aldığı tablodaki bilgileri okuduğunuz metinlerle eşleştiriniz.

Cümleler	Metinler
Gezi yazılarında gezilen yerlerin tarihî özelliklerine yer verilir.	
Gezi yazılarında gezilen yerlerin coğrafi özelliklerine yer verilir.	
Gezi yazılarında yörenin dil, din, inanç, âdet, gelenek, görenekleri incelenir.	
Gezi yazıları gezilen yerin ekonomisi hakkında bilgi verir.	
Gezi yazılarında yazarın gözlem yeteneği ön plana çıkmaktadır.	
Gezi yazıları gezilen yerin nüfusu hakkında bilgiler verir.	

2. Gezi yazıları edebî metin mi yoksa öğretici metin midir? Okuduğunuz metinlerden hareketle görüşlerinizi gerekçeleriyle belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

3. Yaşadığınız yer hakkında gezi yazısı yazsaydınız yaşadığınız yerin hangi özelliklerini ön plana çıkarırdınız? Neden?

.....

.....

.....

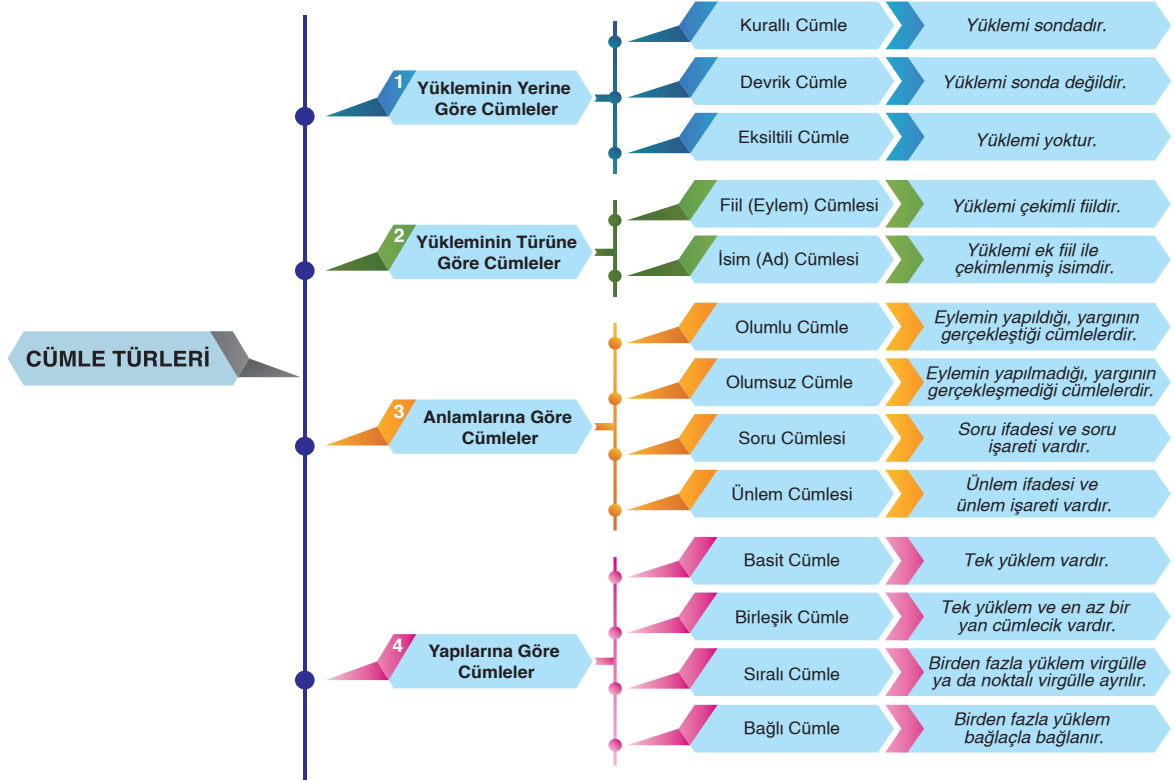
.....

9. ÜNİTE	: GEZİ YAZISI > Cümle Türleri
Kavram	: Cümle Türleri
Genel Beceriler	: Yaratıcı Düşünme Becerisi
Alan Becerileri	: Okuma Becerisi, Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	ÇEŞİT ÇEŞİT CÜMLE	20 dk.
Çalışmanın Amacı	Cümle türlerini ayırt edebilme.	

Yönerge: Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyip metni okuyunuz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.

MAVİ YOLCULUK

Rıhtıma çıkınca, tunçtan bir zırh giymiş gibi olduk. Böylesine sıcak görmemiştik. Yapılacak işler vardı: postaya gitmek, bize mektup telgraf var mı diye bakmak; evlere telgraf çekilecek, telefonlar edilecekti. Bize Bodrum'da katılacak dostlardan haber bekliyorduk. Asıl Gökova yolculuğu Bodrum'dan sonra başlayacaktı. Ne var ki birçok engeller yüzünden bu yolculuğun programı çizilememişti daha. Biraz sinirliydik.

Sendeleye sendeleye yürürken, birden şaşakaldım: liman meydanı değişivermiş: solda bir dükkân önünde tahta sehpalara oturtulmuş dizi dizi amforalar, camında süngerinden tutun da el işlemeleri ne kadar güney kıyılarımızda tabiat ve insan eli neler yaratırsa, hepsi serili. Karşıda bir dükkân daha, kartpostal, fotoğraf, pul, kitap, gazete, kabuklardan yapılmış kolyeler, küpeler... turistik satış yerleri, hem de İstanbul'da bile eşine az rastlanan bir zevkle döşenmiş! Fahri Şakar'ın liman kahvesine dayalı dükkânına girdim, içerde iki Fransız, bir de İtalyan pazarlık üzerindydiler. Bodrum'a otomobille geldikleri anlaşılan Fransız karı koca bir heybeyle, fil kulağı denilen pahalı cinsten bir sünger almak istiyorlardı. İtalyan kocaman, yusuvarlak bir pembe kabuğa göz dikmişti. Yabancıların testi alması yasak, müzeli mal sayılan amforalar Türk gümrüklerinden dışarıya çıkarılamaz.

(...)

Azra Erhat, Mavi Yolculuk
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

amfora: İki kulplu, dibi sivri, dar boyunlu, karnı geniş testi. **kotra:** Çoğunlukla bir direkli, randası olan, ince gövdeli yelkenli.

1. Aşağıdaki tabloda okuduğunuz metinden alınan cümleler verilmiştir. Verilen cümlelerin türünü istenilen özelliklere göre tespit edip tablodaki boşluklara yazınız.

Cümleler	Cümle Özelliği	Cümle Türü
Rıhtıma çıkınca, tunçtan bir zırh giymiş gibi olduk.	Yapısına Göre	
Asıl Gökova yolculuğu Bodrum'dan sonra başlayacaktı.	Anlamına Göre	
Ne var ki birçok engeller yüzünden bu yolculuğun programı çizilememiştii daha.	Yükleminin Yerine Göre	
Biraz sinirliydik.	Yükleminin Türüne Göre	
Yabancıların testi alması yasak, müzelik mal sayılan amforalar Türk gümrüklerinden dışarıya çıkarılamaz.	Yapısına Göre	

2. Aşağıdaki tabloda verilen tamamlanmamış cümleleri soldaki cümle türü özelliğini taşıyacak şekilde tamamlayınız.

İsim Cümlesi	Aradığım kitap kütüphanede...
Olumsuz Cümle	Toplantıya beklediğim saatte...
Soru Cümlesi	Geçen hafta verdiğim kitabı...
Bağlı Cümle	Sınıfa girdi...
Basit Cümle	Pazar günü hep beraber pikniğe...

3. Fiilimsilerle ya da çekimli fiillerle oluşan ve tam yargı bildirmeyen kelime ya da kelime gruplarına “yan cümlecik” denir. Yan cümlecikler temel cümleciğin ögesi olarak görev yapar. Bir cümlede birden fazla yan cümlecik bulunabilir. Buna göre, okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümlelerdeki yan cümlecikleri altını çizerek gösteriniz.

Rıhtıma çıkınca, tunçtan bir zırh giymiş gibi olduk.
Bize Bodrum'da katılacak dostlardan haber bekliyorduk.

Çalışma No.: 1

- I. metinde: “Biri cuma, öteki pazar günü tatil yapardı. Salih, beş vakit namazını kılar; Niko, kilisesine devam ederdi.” ifadeleri DİN bölümüne yazılmalıdır.
- II. metinde: “Mustafa Kemal, Erzurum, Sivas” ifadeleri TARİH bölümüne; “Allah” ifadesi DİN bölümüne yazılmalıdır.
- III. metinde: “Anzak siperindeki subay ve askerler, Türk, tüfek” ifadeleri TARİH bölümüne yazılmalıdır.
- IV. metinde: “Allah, Azrail” ifadeleri DİN bölümüne yazılmalıdır.
- V. metinde: Tanrı, Tanrı oturttu, Zamanı Tanrı yaşar, insanoglu hep ölmek için türemiş,” ifadeleri DİN bölümüne; “Kırgız kağanı, Türk, Kül Tigin” ifadeleri TARİH bölümüne yazılmalıdır.
- VI. metinde: Düşman, Yunanistan, işgal, Türk, Yunanlılar” ifadeleri TARİH bölümüne yazılmalıdır.

Çalışma No.: 2

- Çengel Bulmaca
 - sagu
 - Kök Türk Yazıtları
 - koşuk
 - ozan
 - Burkancılık
 - hece ölçüsü
 - Kül Tigin
 - Aprınçur Tigin
 - destan
 - sav
 - doğa sevgisi
 - Kaşgarlı Mahmut

Çalışma No.: 3

- Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında kullanılan ölçütlerden biri de dinî hayattır. İslamiyet’in kabulünden sonra Türk edebiyatı İslam dini ve kültürüne ait kaynaklardan da beslenmeye başlamış, Arap ve İran edebiyatının etkisi altında kalmıştır.
Verilen metinler sırasıyla divan edebiyatı ve halk edebiyatı geleneklerine aittir. Metinlerde tasavvuf inanışına (birinci metinde) ve İslam dininin temel unsurlarına (her iki metinde de) yer verilmesi; Arapça, Farsça kelime ve tamlamaların kullanılması bu metinlerin İslami Dönem Türk Edebiyatı’na ait olduğunu kanıtlayan verilerdir. Birinci metnin divan edebiyatına ait bir nesir (düzyazı) örneği olması; ikinci metnin nazım birimi, nazım biçimi, uyak düzeni, ölçüsü bakımından halk edebiyatına ait özellikler taşıması bu metinlerin ait olduğu edebî dönem hakkında bilgi vermektedir.

	I. Metin	II. Metin
Dil ve Anlatım Özellikleri	Süslü anlatıma ve söz sanatlarına başvurulmuş, mazmunlardan yararlanılmıştır. Osmanlı Türkçesi kullanılmıştır.	Anlatım yalındır. Benzetmeler somut ve gerçekçi kavramlar üzerinden yapılmıştır. Günlük konuşma diline yakın, yalın ve sade bir dil kullanılmıştır.
Nazım Birimi	Beyit	Dörtlük
Ölçü	Aruz	Hece

Uyak Düzeni	aa/ba/ca...	abcb/dddb...
Nazım Biçimi	Gazel	Koşma
SONUÇ		
Edebiyat Geleneği	Divan edebiyatı	Halk edebiyatı

Çalışma No.: 4

- Olası cevap: Bilgi haritasındaki pek çok özelliğin doğrudan Batı dünyasıyla ilgili olduğunu görüyoruz. Batı dillerinden eserler çevrilmesi, Batı’ya öğrenci gönderilmesi, Batı’nın sanat ve fikir akımlarından yararlanılması, Batı sanatından alınan yeni türler ve divan edebiyatının terk edilmesi edebiyatımızın artık Doğu’dan kopup Batı’ya yöneldiğini gösteren tercihlerdir. Ayrıca Ziya Paşa’ya ait birinci metinde Batılılaşma eleştirilmekle birlikte onun yaygınlaştığı da ifade edilmektedir. Bütün bunları göz önüne aldığımızda bu yeni döneme Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı Dönemi denmiş olmalıdır.
- Olası cevap: Bence bunun en büyük sebebi arayıştır. Yeni bir kültürle tanışan aydınlarımızın ve sanatçılarımızın o kültür ürünlerini ve birikimini hemen içselleştirmesi mümkün olmamıştır. Bir süre öykünmeden sonra Batılı örneklerle boy ölçüşebilecek eserler ortaya koyabilmek için sanatçılarımızın zamana ihtiyaçları vardı. Ayrıca bu dönemde ortaya çıkan bazen birbirine tamamen zıt sanat anlayışları durağan değil canlı bir sanat hayatı olduğunu, sanatçılarımızın daha başarılı ürünler ortaya koyabilmek için çaba sarf ettiğini gösterir. Başta verilen iki örnek metin arasındaki şekil ve içerik farkı da bize bunu göstermektedir.

Çalışma No.: 5

- A - I, VI
B - III, IV
C - II, IV

S		T	K	Ü	R	K		
İ	E	D	Ü	E	D	İ	L	B
Y	İ	Y	L	A	T	İ	N	İ
A	N		T		D	İ	N	A
S	N	A	Ü		D	Ö	N	E
E	M	L	R	E	R	İ		
T	C	O	Ğ	R	A	F	Y	A

Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasındaki etkenler: Din, Dil, Kültür, Coğrafya, Siyaset

Başlık: Türk Edebiyatının Ana Dönemleri

3. İSLAMİYET’İN ETKİSİYLE GELİŞEN

- Sözlü Edebiyat
- Yazılı Edebiyat

İSLAMİ DÖNEM TÜRK EDEBİYATI

- Halk Edebiyatı
 - Anonim Halk Edebiyatı
 - Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı
 - Âşık Edebiyatı
- Divan Edebiyatı

BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI

- Tanzimat
- Servetifünun
- Fecriati
- Millî
- Cumhuriyet Dönemi

Çalışma No.: 6

1. a) Türkiye Türkçesi
b) Eski Anadolu Türkçesi
c) Eski Türkçe
ç) Osmanlı Türkçesi
2. a) Eski Türkçenin Kök Türk Dönemi
b) Osmanlı Türkçesi
c) Türkiye Türkçesi
ç) Eski Türkçenin Karahanlı Dönemi

Çalışma No.: 7

1. a) Olası cevap: Dil, konuşma ve yazma gibi iki geniş alanda varlığını sürdüren doğal bir varlıktır. Seslerin sembolü harflerden oluşan alfabeler ise dilin yalnızca yazılı kısmıyla ilgilidir. Aynı dili konuşan topluluklar, günlük hayatta yazıyla iletişim kurmak ve dil ürünlerini kalıcı hâle getirmek için yazı dillerini oluşturmuşlardır. Ancak yazı dilinde farklı dönem ve coğrafyalarda farklı alfabeler kullanılmıştır. Yapı ve köken itibarıyla birbirinden farklı dillerin aynı alfabeye yazılabiliyor olması (Türkçe ve İngilizce gibi) alfabenin dilden bağımsız işaretler bütünü olduğunu gösterir.
- b) Olası cevap: Alfabenin değişmesiyle dilde herhangi bir değişiklik meydana gelmez. Çünkü alfabe dilin yapısıyla ilgili değil, yazıdaki gösterilişle ilgili sembollerdir.
2. Öğrencilerin verilen alfabelerdeki harfleri karşılaştırarak ad ve soyadlarını yazması beklenmektedir.

Olay-Kişi-Kavram	Çağrıştırdığı Alfabe
1 Kasım 1928 Harf İnkılabı	Latin alfabesi
Türklerin İslamiyet'i kabul etmesi	Arap alfabesi
Orhun Kitabeleri'nin dikilmesi	Kök Türk alfabesi
Budizm'e ait eserlerin Türkçeye çevrilmesi	Uygur alfabesi
Hattat, hat sanatı	Arap alfabesi
Bilge Kağan, Kül Tigin, Ton-yukuk	Kök Türk alfabesi

Çalışma No.: 8

	Doğru	Yanlış
Yazarı bilinmemektedir.	✓	
Yalnızca düzyazı biçimindedir.		✓
XV. yy.da yaşanan birtakım olaylar anlatılmıştır.		✓

Bütünyle gerçekçi bir anlatım söz konusudur.		✓
Dönemin toplumsal hayatı hakkında bilgiler vermektedir.	✓	
İslamiyet'in kabulünden sonra oluşmuştur.	✓	
Olaylar Orta Asya coğrafyasında geçmektedir.		✓

2. a) Manzum-mensur karışık bir eserdir.
b) Sade bir dille yazılmıştır.
c) Destandan halk hikâyesine geçiş eserdir.
ç) Olağanüstülükler yer verilmiştir.
d) Oğuz Türklerinin iç ve dış düşmanlarla mücadeleleri anlatılmaktadır.
3. Olası cevap: XV. yüzyılda yazılan birçok eserin dilinin bugünkü Türkçeden oldukça uzak olduğu düşünüldüğünde *Dede Korkut Hikâyeleri*'nin son derece sade bir Türkçeye yazıya geçirildiği söylenebilir. Bunun en önemli sebebi eserin bir halk hikâyesi olmasıdır. Halk hikâyeleri, adından da anlaşılacağı üzere halkın ortak ürünüdür ve dilden dile, kulaktan kulağa yayılarak gelişir. Halkın beğenisine ve dil anlayışına uygun söylenen eserlerde yabancı kelimelere pek yer verilmez.

Çalışma No.: 9

1. a) 1-h, 2-ı, 3-d, 4-e, 5-c, 6-a, 7-g, 8-f, 9-ç, 10-b şeklinde eşleştirilmektedir.
b) Dilinin sade olması ve ortaya çıktığı dönemin özelliklerini taşıması, evlilik adetleri ve düğün şekli (kırk gün kırk gece düğün yapılması), kahramanlığın - kol kuvveti ya da ahlakça- önemli bir insani özellik olması
2. 1, 2, 5 ve 7 numaralı maddeler olmasaydı metin halk hikâyesi sayılmazdı. Çünkü diğer özellikler halk hikâyesini belirleyici özelliklerinden değildir.

Çalışma No.: 10

1. Olası cevap: Cenkenamelerin amacı, dini tebliğ etmek ve yaymaktır. Dinî-ahlaki bilgi vermek, gaza ruhunu canlı tutmaktır. İnsanın kendine ve başkalarına karşı olan yükümlülüklerini yerine getirmesini, güzel huylar edinmesini, kötülüklerden kaçınmasını sağlamaktır.
2. Cenkenameler sözlü halk edebiyatı ürünlerinin yazıya aktarılmış kaynakları, geçiş döneminin ürünleridir.
3. Olası cevap: Hz. Muhammet, Hz. Ali, Hz. Hüseyin, Alparslan, Selahattin Eyyubi, Ertuğrul Gazi, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman, Fatih Sultan Mehmet, Mustafa Kemal Atatürk, Seyit Onbaşı vs.

Çalışma No.: 11

1. Mesnevinin dibace bölümü mensur (düzyazı) şeklinde yazılabileceği için bu metin dibace bölümüne aittir.
2.

Beyitler hâlinde yazılmıştır.	✓
Ahlâki konuları ele almıştır.	✓
Her beyit kendi içinde kafiyelidir.	✓
Hece ölçüsüyle yazılmıştır.	

Çalışma No.: 12

1. a) Olası cevap: *İşte Geldim* isimli metin Batı tarzı hikâyesinin özelliklerini taşımaktadır. Batı tarzı hikâyede halk hikâyesinin ve mesnevinin aksine her türlü konu işlenir. Metinde geçen “Adam hâlâ balıkta. Karısı evin önünde, duvara kocaman bir örümcek ağı gibi gerilmiş, büyük, kahverengi bir ağın ilmliklerini onarıyor.” sözleri eserin içeriğinin *Hüthüt Kuşu* ve *İskender-name* isimli metinlere göre daha geniş olduğunu, sadece aşk ve kahramanlık konulu olmadığını göstermektedir. Ayrıca Batı tarzı hikâyede olayın yanında çevre betimlemelerine, gözleme yer verilir. Söz konusu metinde geçen “Küçük bir balıkçı evi, duvarları kilden, sap çatısı mavi süsten çiçekleriyle sorguçlanmış.” gibi ifadelerde betimlemeye, gözleme yer verilmiştir. Olayların şiir değil, düzyazı şeklinde verilmesi de metni mesneviden ayırmaktadır. Hikâyede geçen olayın olağanüstülük içermemesi, onun halk hikâyesinden farklı olduğunu göstermektedir.

b) Olası cevap:

Batı Tarzı Hikâye → Her türden insana yer verilir.
→ Kişilerin ruhsal özelliklerine değinilir.
→ Gerçekçi bir anlatıma sahiptir.

2. Olası cevap: Edebi ürünler, üretildiği çağın aynasıdır. Eserin yazıldığı dönemde yaşanan siyasi, sosyal, tarihî vb. her türlü olay edebî ürünlere az çok yansımaktadır. Hayatın, düşüncelerin, ihtiyaçların, isteklerin, beklentilerin, yaşanan sorunların değişmesi edebî türleri de etkilemektedir. Bir edebî tür artık okurunun ihtiyacına cevap vermiyorsa zamanla farklı özellikler kazanmaya başlayabilir. Söz gelimi halk hikâyesinde genellikle aşk ve kahramanlık konusu işlenir. Ancak bir edebî türde sadece aşk ya da kahramanlıktan bahsetmek zorunda kalmak, kişilerin ruhsal özelliklerine yer verememek, gerçekçi bir tutum sergileyememek zamanla okurun ilgisini çekmemeye başlamış olabilir. Çünkü günümüzde insanoğlunun bilim, teknoloji ve daha birçok alanda yaşanan değişime bağlı olarak ihtiyaçları, istekleri, sorunları da değişmiştir. Okur da yaşamındaki bu sorunların çözümlerini, isteklerini, beklentilerini okuduğu eserde görmek istemiş olabilir. Tüm bunlar hikâye türünün özelliklerinin değişmesini sağlamış olabilir.

Çalışma No.: 13

Temel Çatışma	Temel Çatışmayı Besleyen Unsurlar
Metindeki temel çatışma iyilik ve kötülük kavramları arasındadır. Metinde Ferhat iyiliği, Mühmine Banu kötülüğü temsil eder. Mühmine Banu, Ferhat'ın iyiliğine kötülükle karşılık verir ve birbirine âşık iki kişinin kavuşmasına engel olur.	I. Mühmine Banu'nun gül bahçesine su getireni Şirin ile evlendireceğini söyleyip verdiği sözü tutmaması
	II. Mühmine Banu'nun bir nakkaş olan Ferhat'ı küçümsemesi
	III. Ferhat'ın Şirin'den vazgeçmeyerek aşkı için mücadele etmesi

2. Olası cevap: Okuduğum metnin teması “aşk”tır. Metindeki temel çatışmalar okuyucuyu temaya ulaştırır. Ferhat ile Şirin arasındaki aşk, Mühmine Banu'nun verdiği sözü tutmaması ve engellemeleri, Ferhat'ın aşkı için mücadele etmesi gibi durumlar metnin temasını belirlememizi sağlıyor.
3. Olası cevap: Ferhat kapatıldığı zindandan zindancıların yardımıyla kurtulur. Aşkından divane olmuş bir şekilde dağlarda gezerken İran şahı Hürmüz Şah ile karşılaşır. Hürmüz Şah, Ferhat'ın başından geçen olayları Ferhat'tan dinler ve çok etkilenir. Ferhat'a yardım etme sözü veren Hürmüz Şah,

Mühmine Banu'yu ikna ederek Ferhat ile Şirin'in kavuşmasını sağlar. Kırk gün, kırk gece süren bir düğünle evlenen Ferhat ile Şirin mutlu bir hayat sürer.

Çalışma No.: 14

1. Kronolojik sıralama: 3, 2, 4, 1, 6, 8, 7, 5

	Şahıs Kadrosu	Mekân	Zaman	Anlatıcı
Aruz Koca	X			
Salahana Kayası		X		
Dede Korkut	X			X
Bir gece			X	
Kıyan Selçuk	X			
Kaf Dağı		X		
Bayındır Han	X			

3. **Anlatıcı:** Yavrucuğum sen insanoğlu insansın! Güzel atlara binecek, iyi huylu yiğitler ile arkadaşlık edeceksin. Büyük kardeşinin adı Kıyan Selçuk'tur. Senin adın da Basat olsun. Adını ben verdim. Yaşını Allah versin.

Bakış Açısı: Arslan yavrularının arasında bir insan evladı yaşamış. Meğer bu Aruz Koca'nın kaybolan oğluymuş. Oğlan düştüğü gece bir arslan bulmuş.

Çalışma No.: 15

1. a) Olası cevap: Görselin temasına, en zor şartlar altında bile pes etmeden mücadele etmek gerektiğidir.
- b) Mesnevinin teması, gerçek (ilahi) aşka ulaşmaktır. Mesnevinin konusu ise Aşk adlı kahramanın Hüsn'e ulaşmak için verdiği mücadeledir.
2. Şair Gvâhî'nin *Pendnâme* isimli mesnevisinden alınan parçanın teması komşu hakkıdır. Süleyman Çelebi'nin mesnevi şeklinde yazdığı *Vesiletü'n-Necat* adlı eserinden alınan parçanın teması ise peygamberimize duyulan sevgidir. İncelenen mesnevi örneklerinde de görüldüğü gibi mesnevilerde tema yalnızca aşk değildir. Mesnevilerde farklı temalar ele alınabilir.
3. Aşk adlı kahramanın birçok belayı göze alıp onlarla mücadele etmesi ve amacına ulaşmak istemesi, kendi iç dünyasıyla hesaplaşması çatışma unsurlarıdır. Ayrıca Aşk'ın Hüsn'e ulaşmak için geçmesi gereken aşamalarda çatışma zemini için başka varlıklar da (ejderhalar, devler, ateş denizleri) bulunmaktadır. Bu varlıklar, Aşk'ın aşması gereken ruhsal engellerin görüntüleridir.

Çalışma No.: 16

1. b) Kardeşlerinin rüyayı öğrenmesi ve Yûsuf'u kışkandıkları için ondan kurtulmak istemeleri.
- d) Kardeşlerinin Yûsuf'u kervancılara köle olarak satmaları.
- f) Yûsuf'un, Züleyhâ'nın iftirasına uğrayıp zindana atılması.
- h) Yûsuf'un duasıyla Züleyhâ'nın eski güzelliğine kavuşması ve evlenmeleri.
2. a) Evet, görülmektedir. Örneğin, Yûsuf'u kışkayıp ondan kurtulmaya çalışan kardeşleri pişman olup onun önünde eğilir ve af dilerler. Züleyhâ putperestliği bırakarak Allah'a iman eder.

- b) Zaman:** Olay Hz. Yusuf'un yaşadığı dönemde geçmektedir. Hz. Yusuf'un çocukluğu ile Mısır'da yönetici olduğu süreçte yaşananlar anlatılmaktadır.
Mekân: Kır, kuyu, Mısır'da zindan ve saray olayların geçtiği mekânlardır.

3. Üçüncü kişi anlatıcı, hâkim (tanrısal/ilahi) bakış açısı.

Çalışma No.: 17

1. Olası cevap: Türk edebiyatına İran (Fars) edebiyatından gelen "mesnevi"nin beraberinde İran mitolojisinden unsurları da getirdiği tahmin edilebilir. Ayrıca eski Türk edebiyatında var olan mitlerin; XIII. yüzyıldan itibaren divan edebiyatının duygu ve düşünce atmosferinde, İslami ve tasavvufi kültürle harmanlandığı düşünülebilir. Üstün güçleri olan mitolojik kuş, Simurg kimliğinde karşımıza çıkarken Allah'ı temsil etmekte ve okuru İslam tasavvufundaki vahdetivücut kavramına götürmektedir.

	Simurg
Varoluşu/varlığı anlamlandırma çabası	✓
Olağanüstü nitelikler	✓
Bilim ve teknoloji	
İslam din ve tasavvufu	✓
Bütünüyle bireysel yaratıcılık	
Temsil gücü	✓
Türk mitolojisi	✓
İran mitolojisi	✓

Çalışma No.: 18

Sıra	Fiil (Eylem)	Fiilimsi (Eylemsi)
1		X
2	X	
3	X	
4		X
5		X
6	X	
7	X	
8		X
9		X
10	X	

Çalışma No.: 19

1. a) Gittiğinde-gitmediğinde, yürüyen-yürümeyen.
b) Bakkaldan ekmek aldım. Yiyecek almak için dışarı çıktı.
c) Beslenmene dikkat etmen şart.(ad)
Onarılacak makine hangisi?(sıfat)
Gülünce gözlerinin içi gülüyor.(zarf)

Çalışma No.: 20

1. İsim-Fiil Kovanı : 6, 9 ve 18.
Sıfat-Fiil Kovanı : 2, 3, 5, 8, 14, 16, 19 ve 20.
Zarf-Fiil Kovanı : 1, 4, 7, 10, 11, 12, 13, 15 ve 17.

Çalışma No.: 21

1. a) Şiirlerin ortak özellikleri şunlardır:
- Ölüm teması işlenmiştir. Şiirlerde, ölen kişinin ölümünden duyulan üzüntü dile getirilmiş; onun kahramanlıklarının, başarılarının ve hayattayken yaptığı iyiliklerin anlatıldığı övgü dolu sözlerle yer verilmiştir
 - Nazım birimi dörtlüktür.
 - Hece ölçüsü kullanılmıştır.
- b) Sevilen birinin ardından üzüntü duymak ve bu üzüntüyü dile getirme ihtiyacı hissetmek belli bir kesime ya da döneme özgü bir durum değildir. İnsanoğlu, var olduğu sürece sevdiği birinin ölümü üzerine hissettiklerini çeşitli yollarla anlatmaya devam edecektir. Ölüm temasının farklı dönemlere ait şiirlerde tekrar ediyor olması, ölüm kavramının gerçekliği ve evrenselliği ile ilgilidir.

Öğrenciler	Görüşler	
	Olası cevap:	
Ayşe	"Süre yeterli değil."	✓
Tuna	"İslamiyet'in kabulünden önceki döneme özgü bir şiir türü olduğu için günümüz şartlarında koşuk yazılamaz."	
Ahmet Selim	"Günümüz Türkçesiyle böyle bir şiir dili oluşturmak imkânsız."	✓
Defne	"Göçebe kültürü ve avcılığı tecrübe etmediğimiz için bunlarla ilgili duygu ve düşüncelerimizi dile getirecek birikim ve lirizme sahip değiliz."	✓
Oğuz	"Bu şiirler bizim şiir diye bildiğimiz metinlerden çok farklı, estetik beğeni uyandıracak bir ifade tarzına sahip değil."	
Sinan	"Bu şiirleri bugünün sanat anlayışıyla değerlendirmek doğru olmaz."	✓
Eda	"Şiirlerin hece ölçüsüyle ve dörtlükler hâlinde söylenmiş olması işimizi kolaylaştırdı. Bunlar, Türk edebiyatının sonraki dönemlerinde de devam eden bilindik özellikler."	✓
Barış	"Ben bir koşuk örneği yazdım fakat bunu ritmik hareketler ve müzik eşliğinde okumak gerek."	✓

Çalışma No.: 22

1. Olası cevap: Türklerin İslam dinine geçişinin edebiyat üzerinde derin ve köklü etkileri olmuştur. Görselden de anlaşılacağı üzere Türkler İslam dinine geçmeden önce Göktürk alfabesi kullanıyorken İslam dinini benimsemeleriyle Arap alfabesi kullanmaya başlamışlardır.

2. **KOŞUK**
Hece ölçüsü kullanılmıştır.
Türkçe sözcükler kullanılmıştır.
- DÎVÂN-I HİKMET**
Hem hece hem aruz ölçüsü kullanılmıştır.
Türkçe sözcüklerin yanında "cüdâ, Hudâ" gibi yabancı kökenli sözcükler kullanılmaya başlanmıştır.

Dörtlük nazım birimi kullanılmıştır.

Hem dörtlük hem beyit kullanılmıştır.

Çalışma No.: 23

1. Olası cevap: Şairlerin duygu ve düşüncelerini özel birtakım amaçlarla şiire dökmeleri; Allah aşkını dile getiren ilahi yanında nutuk, devriye, şathiye gibi dinî-tasavvufî Türk halk şiiri türlerini ortaya çıkarmıştır. Bu şiirlerin her biri kendine has özellikler taşımaktadır. Ayrıca ilahi türü farklı tarikatlarda farklı adlarla anılmakta ve karşımıza yine yeni türler çıkmaktadır. Bu yeni türlerin temeli ise mutasavvıfların Allah'a farklı farklı yollardan ulaşma gayretlerine bağlanabilir. Bu farklı anlayışlar tarikatları doğurmuştur. Allah aşkını dile getirmeye çalışan derviş, bağlı bulunduğu tasavvufî anlayışa/tarikata uygun şiirler söyler. Böylece anlayış, zevk ve üslup değişimleri, farklı adlarla anılan şiirleri ortaya çıkarır.
2. 1. Yesevi dervişi, hikmet 4. Pir Sultan Abdal, deme
2. Derviş Yunus, devriye 5. Azmî, şathiye
3. Tapduk Emre, nutuk

Çalışma No.: 24

1.

MÂNİ TÜRLERİ

Düz Mânî
Dört dizeli, bütün dizeleri yedi heceli ve "aaxa" şeklinde kafiyelenen mânilerdir.

Kesik Mânî
Birinci dizesinin hece sayısı yediden az olan mânilerdir. Dizeleri cınaslı kafiyelerle kurulur.

Yedekli Mânî
Dört dizeli genel tipte olan mânîye, aynı kafiye başka dizeler eklenerek söylenen mânilerdir.
2.

I. Metin	II. Metin
(...) Balığın canını suda dediler İlâhî balığı gölden ayırma Eşrefoğlu senin kemter kulundur İlâhî kulu sultandan ayırma	Su gelir deste gider Ayrılr dosta gider Gurbet yansın yıkılsın Sağ gelen hasta gider.

İkinci metin mânîdir. Birinci metnin sanatçısı bellidir ve şiir beyitler halinde yazılmıştır. İkinci metindeyse yedili hece ölçüsü, aaxa kafiye şeması ve dörtlük nazım birimi kullanılmıştır. Ayrıca şiirin anonim olduğu belirtilmiştir. Bütün bu özellikler ikinci metnin türünün mânî olduğunu gösterir.
3.

Düz Mânî	Kesik Mânî	Yedekli Mânî
Güvercin havadadır, El vurma yuvadadır, Bir elim yâr elinde, Bir elim duadadır.	O beni Kâkül örtmüş o beni Ben yârımı unutmam Unutsa da o beni.	Derdim var beller gibi Söylemem eller gibi Kalbimin hüznü var Yıkılmış eller gibi Gözlerimden yaş akar Bulanmış seller gibi.

Çalışma No.: 25

1. **Ölçüsü:** 11'li hece ölçüsü
Konusu: Lirik
Yapısı: Bentlerle kurulan kavuştaklı (nakaratlı) türküdür.
Söyleyeni: Türkünün söyleyeni belli değildir. Anonimdir.

2. Özellikleri verilen metin, I. metindir (Havada Bulut Yok).

3. TÜRKÜ

Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar
Aşrı aşrı memlekete kız vermesinler
Annesinin bir tanesini hor görmesinler

Uçan da kuşlara malum olsun ben annemi özledim
Hem annemi hem babamı hem köyümü özledim

Babamın bir atı olsa binse de gelse
Annemin yelkeni olsa açsa da gelse
Kardeşlerim yollarımı bilse de gelse

Uçan da kuşlara malum olsun ben annemi özledim
Hem annemi hem babamı hem köyümü özledim

Ölçüsü: Birinci bendin 1.ve 2. mısrası 13'lü hece, 3. mısrası 14'lü hece

Kavuştakların 1. mısrası 17'li hece ölçüsü, 2. mısrası 15'li hece ölçüsü

İkinci bend 13'lü hece ölçüsüyle söylenmiştir.

Konusu: Kına törenlerinde söylenen bir türküdür.

Yapısı: Bentlerle ve iki mısralı kavuştaklardan oluşan bir türküdür.

Söyleyeni: Söyleyeni belli değildir.

Çalışma No.: 26

Ölçütler	Özellikler	
	Koşma	Destan
Nazım birimi	Dörtlük	Dörtlük
Toplam nazım birimi sayısı	Dört dörtlük	Otuz dörtlük
Ölçü	11'li hece ölçüsü	11'li hece ölçüsü
Kafiye örgüsü	abab,cccb,dddb,eeeb	abab,cccb,dddb,eeeb,fffb
Konu	Doğa	Atasözleri
Mahlas kullanımı	Evet	Evet

Sonuç: Âşık edebiyatı nazım şekillerden koşma ve destan şekil bakımından birbirine benzer. Koşmalarda dörtlük sayısı 3-5 arasında değişir. Verilen destanın dörtlük sayısı otuzdur. Destanlarda dörtlük sayısı sınırlaması yoktur. Koşma, doğa konusunu işlemiştir. Destan ise atasözleri ile insanlara öğüt vermiştir. Koşma ve destan biçim olarak aynıdır. Sadece nazım birimi sayısı ve işlenen konu bakımından ayrılık gösterir.

Metinler	Konusu
I. Metin	Hayvanlar
II. Metin	Deprem
III. Metin	İnsanın hayat evreleri
IV. Metin	Savaş

Çalışma No.: 27

1. a)

I. Metin	II. Metin
abab-cccb-dddb... kafiye düzenine sahiptir.	abcb-dddb-eeeb... kafiye düzenine sahiptir.
8'li hece ölçüsü kullanılmıştır.	8'li hece ölçüsü kullanılmıştır.
3-5 birimden (5 dörtlülük) oluşmuştur.	3-5 birimden (4 dörtlülük) oluşmuştur.
Sevgi, özlem konusu işlenmiştir.	Hayattan şikâyet işlenmiştir.
Mahlas kullanılmıştır.	Mahlas kullanılmıştır.
Özel bir ezgisi vardır.	Özel bir ezgisi vardır.
Lirik bir söyleyiş vardır.	Yiğitçe bir söyleyiş vardır.

b) I. metnin nazım biçimi semai, II. metnin nazım biçimi varsağıdır.

Semai ve varsağının ele aldıkları konular farklıdır. Semai ide lirik bir söyleyiş, varsağıda ise yiğitçe bir söyleyiş ve "bre, hey, behey!" gibi seslenişler vardır.

- Olası cevap: Semailler türkü ve şarkı gibi ezgiyle söylenen nazım biçimidir. Şarkı veya türkü gibi türlerin semaiye göre daha bilinir oluşu, semaillerin de bu isimle adlandırılmasına neden olmuştur.
- Olası cevap: Semai, usta-çırak geleneğiyle yetişen halk ozanlarının ustalarından dinleyerek öğrendikleri bir nazım biçimi olduğundan bu isim verilmiş olabilir. Ayrıca yazılı olarak değil de sözlü olarak, saz eşliğinde ve özel bir ezgiyle çalınıp söylenerek kuşaktan kuşağa aktarıldığı için böyle bir adlandırma yapılmış olabilir.

Çalışma No.: 28

1.

	Doğru	Yanlış
Destanda mahlas kullanılmaz.		✓
Destanlarda farklı hece kalıpları kullanılabilir.	✓	
Semaide bazı seslenme ünlemleri kullanılır.		✓
Koşma ve varsağının hece sayısı aynıdır.		✓
Semai'nin özel bir ezgisi vardır.	✓	
Destanda dörtlülük sayısı varsağıdan farklıdır.	✓	
Destan her konuda yazılabilir.		✓
Varsağı ve semaiyi ayıran tek özellik vardır.	✓	
Koşma ezgiyle söylenmez.		✓
Semaide taşırma kullanılır.	✓	
Koşma her konuda yazılabilir.	✓	
Koşma ve semai'nin uyak düzeni aynıdır.	✓	
Varsağının uyak düzeni abab/cbcb/dbdb biçimindedir.		✓

- I. Metin: Semai
II. Metin: Varsağı
III. Metin: Destan
IV. Metin: Koşma
V. Metin: Semai
VI. Metin: Koşma
- Bir şiirin nazım biçimi belirlenirken o şiire ait nazım birimi, kafiye düzeni, dörtlülük ve hece sayısı gibi biçimsel özelliklerden yararlanılır. Şiirin şairi ve yazıldığı dönem nazım biçiminin tespitinde belirleyici değildir. Aynı şekilde şiirin

konusu da nazım biçiminin değil, nazım türünün tespitinde yararlanılan bir özelliktir. Cevap: b, c, e, f.

Çalışma No.: 29

- Ağıt türüne dâhil edilebilir. Çünkü acı bir olay üzerine yazılmıştır.

Sıra	Koşma Nazım Biçiminin Özellikleri	Dumlupınar Denizaltısı'na Koşmasının Özellikleri
1	Kafiye Düzeni	abab, cccb, dddb, eeeb, fffb
2	Kafiyeleri (5. dörtlülük)	"ağlar" redif, "-l" sesleri yarım kafiye'dir.
3	Nazım Birimi	Dörtlülük'tür.
4	Birim Sayısı	5 dörtlülük'tür.
5	Ölçüsü	Şiirin genelinde 6+5=11'li, bazı mısralarda 4+4+3=11'li hece ölçüsü kullanılmıştır.
6	Konusu	Denizaltının batmasıyla şehit olan askerler için duyulan üzüntü ve kederdir.
7	Kullanılan Dil	Dili, dönemine göre sadedir.

- a) II. koşmanın konusu kahramanlıktır.
III. koşmanın konusu aşk ve sevgidir.
IV. koşmanın konusu yaşanan çağdan şikâyet'tir.
b) Koçaklama; yiğitlik, kahramanlık konularını işleyen koşmalardır. II. koşmanın konusu kahramanlıktır. Güzelleme; sevgili, güzellik, doğa gibi bireysel temaları işleyen koşmalardır. III. koşmanın konusu aşk ve sevgidir. Taşlama; insanların ya da toplumların aksayan yönlerini konu edinen koşmalardır. IV. koşmanın konusu yaşanan çağdan şikâyet'tir.

Çalışma No.: 30

- Âşık edebiyatı nazım türleri

- Metin: Güzelleme
- Metin: Koçaklama
- Metin: Taşlama
- Metin: Ağıt

1. c
2. d
3. a
4. ç
5. b

3.

	Taşlama	Güzelleme	Koçaklama	D/Y
I.	Pir Sultan Abdal	Dertli	Neşat Ertaş	Y
II.	Aşık Veysel	Köroğlu	Dadaloğlu	Y
III.	Kazak Abdal	Karacaoğlu	Köroğlu	D
IV.	Seyrani	Dadaloğlu	Bayburtlu Zihni	Y
V.	Karacaoğlu	Kaygusuz Abdal	Dertli	Y

Çalışma No.: 31

1. a) Matla Beyit	Ne tende cân ile sensiz ümîd-i sıhhat olur Ne cân bedende gam-ı fırkatinle râhat olur
b) Makta Beyit	Nedir bu tâli ile derdi Nefî-i zârın Ne şûhu sevse mülâyim dedikçe âfet olur
c) Hüsnümatla Beyit	Ne çâre var ki firâkınla eğlenemem bir dem Ne tâliim meded eyler visâle fırsat olur
d) Hüsnümakta Beyit	Belâ budur ki alıştı belâlarınla gönül Gamın da gelse dile bâis-i meserret olur

- Gazelin kafiye şeması aa, ba, ca, ça, da, ea şeklindedir.
- Verilen gazel aşkı konu ettiği için âşıkane gazeldir.

Çalışma No.: 32

- Gazelin redifi olan “yandım elinden” ifadesinden de anlaşılacağı üzere şair gazelde sevgilinin vefasızlığından, umursamazlığından, yüz vermemesinden dolayı aşk acısı çektiğini dile getiriyor. Bu yüzden “âşıkane gazel” örneğidir.

Beyitler	Şair	Gazel Türü
Devlete meyl eylemez dâna-yı mahmi-yü'l-cenâb Kim bilir bir ândur ol da intikâl üstindedür	Bâkî	Rindane
Bir nihânice tebesüm de mi sığmaz cânâ Söyle billâh dehenin tâ o kadar teng midir	Nedîm	Şuhane
Bu ders-hâne-i âlemde zümre-i insân Bakılsa her biri bir nüsha-i mücellededür	Nâbî	Hakimane
Yâ Rab belâ-yı ısk ile kıl âşinâ meni Bir dem belâ-yı ıskdan etme cüdâ meni	Fuzûlî	Âşıkane

Çalışma No.: 33

- Övmek, İran, ilk, son, mahlas.
- Kasideye ait görsel B görselidir.
Çünkü kasideler genellikle 33 ile 99 beyit arasında yazılır.
- 1 ve 2. beyit nesib, 30. beyit fahriye, 32. beyit dua bölümüne ait beyitlerdir.

Çalışma No.: 34

- a) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ve 18. özellikler tespit edilebilir.
- b) Gazel ile kaside; beyit sayıları ve konuları, şairlerin mahlasının kullanıldığı beyitlere verilen isimler, adlandırmaları bakımından farklıdır.
- c) Kaside ile gazel; ait olduğu dönem, ortaya çıkışı, nazım birimi, ölçüsü, kafiye şeması, mahlas kullanılması, özelliklerine göre adlar alması, divan adı verilen kitaplarda toplanması, mazmunların olması bakımından benzerdir.

Çalışma No.: 35

- Gazel : aa, ba, ca, da
Kaside: aa, ba, ca, da
Mesnevi: aa, bb, cc
Müstezat: a(b) a(b), x(x) a(b)
Kıta: ab, ab

Mesnevi nazım biçimi aa, bb, cc... şeklinde uyaklanır. Her beyit kendi arasında uyaklandığı için istenildiği kadar ve kolay yazılır. Beyit sınırlaması yoktur.

- a) Gazel ve müstezat örneği incelendiğinde müstezat nazım biçiminin biçim ve içerik olarak gazele benzediği görülmektedir. Müstezattan, ziyade denilen kısa mısralar çıkarıldığında şiirin anlamının bozulmadığı ve gazel gibi uyaklandığı görülmüştür.
- b) Gazel ve kaside örnekleri incelendiğinde benzer uyak düzeniyle yazıldıkları görülmektedir. Gazel nazım biçiminin başlıca konusu aşktır. Kaside nazım biçiminde ise devrin önemli kişileri övülür ya da yerilir. Mesnevi nazım biçimi aa, bb, cc... şeklinde uyaklanır. Her beyit kendi arasında uyaklandığı için kolay yazılan bir şiir biçimidir. Beyit sınırlaması yoktur. Hemen her konuda yazılır. Divan edebiyatında günümüzün roman türünün yerini tutmuştur denilebilir.
- Gazelin matla beyti “aa” şeklinde uyaklanır. Matla beyti çıkarıldığında gazel ve kıtanın aynı şekilde yani “ab, ab” şeklinde uyaklandığı görülmektedir.

Çalışma No.: 36

- Şiirin nazım şekli rubaidir. Çünkü tuyuğlar aruzun “fâ’ilâtün/fâ’ilâtün/fâ’ilün” kalıbıyla yazılır. Verilen şiir ise “mef’ûlû/mefâ’ilû/mefâ’ilû/fe’ûl” kalıbıyla yazılmıştır.
- a) Verilen özellikler rubai ve tuyuğun ortak özellikleridir. Bu nedenle Nihat, verilen bilgilerin şiirin nazım şeklini belirlemek için yeterli olmadığını söylemiştir.
- b) Nazım şeklinin İran edebiyatından mı alındığı yoksa Türklerle özgü mü olduğu bilgisi veya şiirin ölçüsü verilmelidir.

Çalışma No.: 37

- a) I. Metin: b, ç, d, e, f, g;
II. Metin: a, c, d, h.
- b) I. Metin şarkı,
II. Metin murabba nazım biçimiyle yazılmıştır.

Çalışma No.: 38

- Metin: Muhammes
- Metin: Şarkı
- Metin: Murabba
- Metin: Rubai
- Metin: Tuyuğ

Çalışma No.: 39

- Kanuni Sultan Süleyman Mersiyesi* ile *Alp Er Tunga* sagusu ölen bir kişinin arkasından söylenen matem şiirleridir. İki şiirde de ölümlerinin ardından konu edinilen kişiler ünlü hükümdarlardır. Aynı zamanda bu şiirlerde hükümdarların ölümlerinden derin üzüntü duyulduğundan ve bu durumun bütün düzeni olumsuz yönde değiştireceğinden bahsedilmektedir.
- Methiye önemli şahısları övmek üzere yazılmış şiirlerdir. Mersiye ise ölen bir kişinin ardından duyulan üzüntü ve acıyı anlatmak üzere yazılmış şiirlerdir. Yani divan edebiyatı nazım türleri gruplandırılırken konu ve tema esas alınmıştır.
- Şair döneminde yaşadığı bir durumu, iğneleyici sözlerle ve alaycı ifadelerle eleştirmektedir. Beytin konusu yergi olduğu için nazım türü hicivdir.

Çalışma No.: 40

Allah'ın birliği ve yüceliği

Allah'a dua ve yakarış

Hz. Muhammed'e övgü

Övgü

Övünme

Yergi, alay

Ağıt

Çalışma No.: 41

1. Olası cevap: Mazmun şiirde kullanılan kalıplaşmış sözcüklere denir. Şairler “keman” mazmunu ile sevgilinin kaşlarını anlatmak ister. Sevgilinin saçları “sünbül, reyhan, gece” mazmunları ile anlatılır. Sevgilinin gözleri “nergis” mazmunu ile anlatılır. Âşık, “bülbul” mazmunu ile anlatılır.

2.

Ağız	Gonca, mim, nokta.	Boy	Servi.
Diş	İnci, güher, yıldız.	Göz	Cadı.
Dudak	La'l, kadeh.	Yüz	Cennet.
Kaş	Yay, keman, hilâl.	Saç	Yılan.
Kirpik	Ok, hançer.	Yanak	Gülşen, gülzâr, lâle.

3.

a) Mazmunlar:

Serv-i revan
Keman
Gül, Bülbul
Misk ü amber
Kömür, Ceran

b) Olası cevap: Ressamlar aynı renkleri kullanarak farklı eserler ortaya koyabiliyorsa şairler de aynı mazmunları kullanarak özgün şiirler yazabilir. Diğer şairlerle aynı kelimeleri kullanarak özgün eserler ortaya koyma isteği, şairleri mazmunları kullanmaya yönelten en önemli etmendir. Bence şairler bu nedenle mazmunları kullanıyor.

Çalışma No.: 42

1.

Beyitler	Mazmunlar	Benzeyen ve Benzetilen Unsurlar
Lâle-hadler yine gülşende neler etmediler Servi yürütmediler goncayı söyletmediler	lale, gonca, servi	Sevgilinin yanağı laleye, boyu serviyeye, ağzı goncaya benzetilmiş.
Hele ol kaşları yay okları peykânlarını Sîneden çekmediler yüreği oynatmadılar	yay ve ok	Sevgilinin kaşları yaya, kirpikleri oka benzetilmiş.
Ayağı yer mi basar zülfüne ber-dâr olanın Şevk u zevk ile verir cân ü seri döne döne	ber-dâr (darağacı)	Sevgilinin zülfü (saçları) darağacına benzetilmiş.

2.

Olası cevap: Şair kullandığı mazmunlarla estetik bir şiir dili oluşturmuş. Sevgiliye ait yanak, ağız, boy, kaş, kirpik, saç gibi unsurları kullanarak yaptığı benzetmelerle hem sanatsal bir üslup ortaya koymuş hem de okuyucunun hayal dünyasına seslenmiş. Okuyucu şairin tasvir ettiği sevgilinin fiziki özelliklerini bu mazmunlar sayesinde zihninde canlandırıyor.

3.

Beyit	Edebî Sanat	Edebî Sanatın Açıklaması
Zevki kederde mihneti râhatda görmüşüz Âyinedir biri birine subh u şâmımız <i>Şeyh Galib</i>	Tezat	Zevk-keder ve mihnet-rahlat kelimeleriyle tezat sanatı yapılmış.
Hac yollarında meş'ale-i kârbân gibi Erbâb-ı aşk içinde nümâyânsın ey gönül <i>Nedîm</i>	Teşbih	Gönül, kervanlardaki meşaleye benzetilmiş.
Ey Fuzûlî kalmamış gav-gâ-yi Mecnûn'dan eser Gâlibâ efsâne-i Leylî getürmüş hâb ana <i>Fuzûlî</i>	Telmih	Leyla ile Mecnun hikâyesine atıf yapılmış.

Seni gelür işidüb bağa yâsemen cânâ Çıkup o şevk ile divâra reh-güzâra bakar <i>Şeyhülislâm Yahyâ</i>	Hüsnütalil	Yasemin çiçeğinin duvarın üzerinde olması doğal bir durumdur. Şair bu durumu hayalî bir neden olan sevgilinin gelişine bağlamış.
---	------------	---

Çalışma No.: 43

1. Nedim
2. Şeyh Gâlip
3. Edirneli Nazmî
4. Nâbî

2.	Türkiibasit akımında ...	✓
	Hikemî tarzı benimseyen ...	
	Divan şairleri; zengin ...	✓
	Tasavvuf, İstanbul kültürünü ...	
	Divan şiirlerinden anlaşılması ...	✓

Çalışma No.: 44

1.		Belirtili İsim Tamlaması	Belirtisiz İsim Tamlaması	Zincirleme İsim Tamlaması
	Senin güzel kalbinden doğacak aydınlık.	X		
	Ali'nin yeğeninin sönmeyen neşesi hepimize bulaşmıştı.			X
	Sınav yaklaştıkça herkes soru bankası arıyordu.		X	
	Kafası bitmeyen borçlarının ağır hesabıyla doluydu.	X		
	Kitabı, yazarın kederinin ortağı olmak için almıştım.			X

2.	Cümleler	Tamlama Çeşitleri
	Sabahın köründe beni uyandırmaktaki maksadı neydi?	Belirtili İsim Tamlaması
	İklim krizi her geçen gün hayatı zorlaştırıyor.	Belirtisiz İsim Tamlaması
	Her sır, insanın yüz çizgile- rinde gizlenmiş.	Zincirleme İsim Tamlaması

3.	Belirtili İsim Tamlaması	Belirtisiz İsim Tamlaması	Zincirleme İsim Tamlaması
	kızların gözleri	yıldız alacası leylak moru kor yongası şimşek çakıntıları	eylül akşamı loşluğu

Çalışma No.: 45

1. Belirtili isim (ad) tamlaması:

Tamlayan <u>1. isim + ilgi eki</u> Elif + in	Tamlanan <u>2. İsim + iyelik eki</u> uğur + u
---	--

Belirtisiz isim (ad) tamlaması:	
Tamlayan	Tamlanan
1. isim	2. İsim + İyelik eki
Yayla	çiçek + i

2. a) 1. isim: Erzurum
2. isim: dağın
3. isim: karı
b) 1. tamlama: Erzurum dağı
2. tamlama: dağın karı
3. I. Türkü: çiçekleri bitti sılanın (sılanın çiçekleri)
II. İlahi: Yunus cânı
III. Ağıt: dağların kuşuyla kurdu
IV. Mânî: kara söğüt dalı
V. Semâî: (senin) semtin

Çalışma No.: 46

1. a) Gılgamış
b) Şehnâme
c) İlyada

2.	Destan	Ülke
	İlyada	Yunanistan
	Ramayana	Hindistan
	Chanson de Roland	Fransa
	Şehname	İran
	Kalevala	Finlandiya
	La Cid	İspanya
	Şinto	Japonya
	Beowulf	İngiltere
	İgor	Rusya
	Nibelungenlied	Almanya
	Manas	Kırgızistan

Çalışma No.: 47

1. Olası cevap: Ejderha efsanesi olağanüstü bir varlık olan ejderhadan söz ettiğinden 3. gruba dâhil edilebilir. Dinî bir kişilik olan Fetahmet Baba'nın sıra dışı bir özelliğini anlattığından dinî efsaneler grubuna dâhil edilebilir.
2. • Ejderha efsanesinin belli bir anlatıcısı yoktur. Dilden dile aktararak gelmiş anonim bir üründür.
• Efsanede geçen ejderha olağanüstü bir varlıktır. Yapılan dua üzerine ejderhanın taş kesilmesi olağanüstü bir olaydır.
• Efsane, Harput'ta bir kaya kütesinin bulunduğu gerçek bir mekâna dayandırılmıştır.
• Halkın ejderhadan kurtulmak için Allah dostu olduğu düşünülen bir kişiye başvurma, bu kişinin duasıyla

ejderhanın taş a dönüşmesi inançla alakalıdır.

- Fetahmet (Fatih Ahmet) Baba olarak ün salmış bir kişilik efsanede idealize edilmiştir.
- Dinleyiciler, Allah dostlarına saygı gibi geleneksel bir değere yönlendirme vardır.
- Halkın anlayacağı, yalın ve sade bir dille anlatılmıştır.

Çalışma No.: 48

- Doğduktan sonra üç gün annesinden süt emmeyişi, annesinin rüyasına girerek onu tek Tanrı'ya inanmaya davet etmesi, çok güzel olması, çabucak büyüüp konuşması ve kendi adını kendinin vermesi, daha küçük bir çocukken sürekli ibadet hâlinde olması; çok iyi ok, yay ve mızrak kullanması olağanüstülükler arasında sayılabilir.
- Benzerlikler:** Çok güzel olmaları, çok çabuk büyümeleri, dile gelmeleri ve henüz küçük bir çocukken bile iyi birer savaşçı olmaları.
Farklılıklar: I. metinde çocuğun doğal doğmaz tek Tanrı'ya inanması ve her türlü ilim ile bilgide yetenekli olması; II. metinde ise çocuğun fiziksel yapısının anlatıldığı bölümlerle güzel olması hususu çelişmektedir. Ayrıca çocuğun devrinin ihtiyaçlarını en üst düzeyde karşılayabilecek her türlü yeteneğe sahip olması benzetmelerle anlatılmıştır.
 - Oğuz Kağan'ın doğumunun yer aldığı her iki metin de doğal destandır ancak farklı sosyokültürel yapının hâkim olduğu bir toplumda derlendiği için inanç ve ön plana çıkarılan özellikler bakımından metinler arasında farklılıklar vardır.
- Bilgi notuna göre verilen destanlar doğal destandır. Çekirdek denilen oluş dönemi İslamiyet öncesine dayanmaktadır. Oğuz Kağan Destanı, İslami dönemde derlendiği için destana tek Tanrı dini ve inançla ilgili bir takım ayrıntılar eklenmiştir.

Çalışma No.: 49

- Bu metinde İslamiyet'in kabulünden önceki Türk destanlarında yer alan "kurt, ışık, ağaç vb." kavramlar kullanılmamıştır. Bunun yerine İslamiyet'le ilgili bazı isim ve kavramlara yer verilmiştir: Hz. Muhammed, Burak, Miraç, peygamber, Cebrail, Abdülkerim, İslamiyet, dua, Müslüman, Hızır.
- İslamiyet'in kabulünden önceki destanlarda Türk tarihi, kimliği ve mitolojisi daha ön plandayken İslamiyet'in kabulünden sonra Türk kimliğinin yanına Müslüman kimliği de eklenmiş ve destan kahramanları genellikle İslam'a hizmet eden ve onu yaymaya çalışan kişiler olmuştur. Bu din merkezli kimlik, kahramanlarda aranan özelliğin "İslam'a hizmet" olarak ön plana çıkmasına neden olmuştur. Bunun bir sonucu olarak da Türk kökenli olmayan Cengiz Han, Battal Gazi gibi kişiler destanlarda başkahraman olarak yer almıştır.
- I, II ve IV. metinler İslamiyet'in kabulünden önceki Türk destanlarına, III. metin ise İslamiyet'in kabulünden sonraki Türk destanına aittir. I, II ve IV. metinlerde "ışık, Gök Tanrı, Hun, tanrı vb." gibi kelimelerin kullanılmış, İslamiyet ile ilgili kelimelere de yer verilmemiştir. III. metinde geçen "kâfir, mümin, gazi, Cüde" gibi kelimeler ise İslamiyet'in kabulünden sonra kullanılmaya başlanmıştır.

Çalışma No.: 50

Destan Çeşitleri	
Doğal Destanlar	Yapma Destanlar
Doğal destanlar anonimdir.	Yapma destanın yazarı bellidir.
Doğal destanda anlatıcının duyguları yoktur.	Yapma destana şairin duyguları hâkimdir.

Doğal destanlara halkın katkısı vardır.	Yapma destan sadece bir şair tarafından yazılır.
Doğal destanların oluşum aşamaları vardır ve yazıya geçirilmek için çok uzun zaman geçmesi gerekir.	Yapma destan doğrudan şair tarafından yazılır.
Doğal destanlar yazıya geçirilmeyebilir.	Yapma destanlar mutlaka yazıya geçirilir.

- Olası cevap: *Fetih Sabahı* adlı şiirde geçen; "Bir türk, Orta Asya'dan beri duymuşuz/Yakmış gecemizi yıldızlar/Bir yazı gibi tepeler altında/Yazılmışız, silinmişiz/Alın yazısının büyüsünü bozmuşuz/Koca feleklere görmüşüz/Yeryüzünün yarısı İstanbul" ifadeleri ile *Hasan-Mevsuf Tabyasındakiler* adlı şiirde geçen; "Öyle bir kükrerdik/Yeryüzü duydu/ Batar-yamız Boğaz'ın soluğuydu/Od alırdı yüreğine Erzurum'dan, Kars'tan/Ateş püskürdü hep/ Boğaz ölünden bir suyu/ Bu sudan aptes alırdık doruklarda/Bu sudan ecel şerbetini yapardık dev gemilerine düşmanın" ifadeleri abartılıdır.

- Destanların oluşum bakımından çekirdek, yayılma ve derleme dönemleri vardır. - Destanlar, doğal destan ve yapma destan olmak üzere ikiye ayrılır. - İslamiyet'in kabulünden önceki Türk destanları oluşumu bakımından doğal destanlardır. - Yapma destanlardan olan <i>Çanakkale Şehitlerine</i> destanı Mehmet Akif Ersoy'a, <i>İstanbul Fetih Destanı</i> Fazıl Hüsni Dağlarca'ya, <i>Cebberoğlu Mehmed Atilla İlhan'a</i>, <i>Üç Şehitler Destanı</i> Fazıl Hüsni Dağlarca'ya ait yapma destanlardır.
--

Çalışma No.: 51

- Kayın ağacının üzerinde ışık görünmesi, bu ışık sayesinde ağacın gövdesinin büyümesi, ağacın içinden beş tane çocuğun çıkması, halkın çocukların kutsal olduğuna inanması metindeki olağanüstülüklerdir.
- Metinde bir olay anlatılmaktadır; bu olayın kişileri, mekânı bellidir. Bu özellikler göz önüne alındığında metnin anlatım biçimi öyküleyici anlatımdır.

a) Metinde üçüncü kişili anlatım kullanılmıştır.	✓
b) Metinde anlatıcı; kahramanların geçmişi, geleceği, duygu ve düşünceleri hakkında sınırsız bilgiye sahip olduğundan hâkim bakış açısı (ilahî bakış açısı) kullanılmıştır.	✓
c) Metinde sevgi teması işlenmiştir.	
d) Sungur Tekin, Kutur Tigin, Türek Tekin, Us Tekin Böğü Tekin ve halk destan metninin kişileridir.	✓

Çalışma No.: 52

Cümle	Cümlenin Çağrıştırdığı Millî, Manevî Değer
Ziyafet yapıldı ve geçti.	Misafirperverlik
Sizinle bir millet olalım.	Dayanışma
İyi ise uzaktaki akrabadan yakındaki komşu iyidir.	Güven/arkadaşlık

Mala mülke aldanmayın, dünya perest olmayın.	Dürüstlük
Yalnız ağaç, göze çarpmaz.	Birlik ve beraberlik
Kinin varsa, mertçe, yiğitçe savaşarak yenin.	Adalet

- Olası cevap: Toplumdaki yaşlılara, beli bükülmüşlere sahip çıkılması ve onlara saygıda kusur edilmemesi gerektiği fikri verilmeye çalışılmıştır.
- Olası cevap: Destanlar, millî birliği harekete geçirir. Milletlerin büyük işler yapmaları için kendilerine güven duymalarını sağlar. Destanlar, milletlerin çeşitli sosyal ve tarihî sebeplerle unuttukları millî öz benliklerine geri dönmelerinde, yeniden doğarak büyük millet olmalarında, hürriyet ve istiklallerini korumalarında veya kaybetmiş oldukları istiklallerini yeniden kazanmalarında önemli rol oynar.

Çalışma No.: 53

- Parçada koyu harflerle yazılmış kelimeler cümleden çıkarıldığında kelimelerin önündeki isimlerin kelime anlamı eksilmese de cümledeki anlamları eksilir. Koyu renkle yazılan kelimeler, önlerindeki isimlerle sıfat tamlaması oluştururlar. “**Bu** yörede **yaşayan** ailelerden birinin **genç** oğlu ile **genç** kıızı evlendirilir. **Yeni** gelin yöre adetlerine göre...” parçadan alınan bu örneklerde de görüldüğü gibi koyu renkle yazılan kelimeler çıkarıldığında hangi yöre olduğu, oğul ile kızın nasıl oldukları, gelinin nasıl olduğu anlaşılmaz.
- a) O sırada gelinin **geciktğini** **gören** kaynana, **yüksekçe** bir yere çıkarak acele gelmesi için gelinine seslenir. Gelin **mahcup** ve **üzgün** bir şekilde, **önündeki** **boş** bakracı, boş götürmektense yaratana sığınarak **yanındaki** pınardan su ile doldurur ve ağzına da bir bez kapatarak, o şekilde eve getirerek sepetin altına koyar. **Bir** müddet sonra sütü kaynatıp mayalamak için, **bulunduğu** yerden almaya **gelen** kaynana, bezi kaldırdığında bakracın **içindeki** su süt olmuştur. **Bir** kenarda durarak olanları üzüntü ile seyreden gelin, kendisini mahcup etmediği için Tanrıya şükreder. **O** gün, bugündür **bu** pınarlardan **akan** sular koyunlar sağılmaya başladığında, süt renginde akarlar. Koyunların sütü kesilince de tekrar **doğal** rengine döner.
- b) 1) Torul’un tarihi kalesine **yüksekçe** bir seyir terası kuruldu. 2) Buradan geçen genç, **mahcup** ve **üzgün** bir durumda yoluna devam etti. 3) Gölün **içindeki** su kirlenmişti. 4) Bu meyvelerin **bulunduğu** bölge çok güneş almaktadır. 5) Nehirden **akan** sular denize buradan dökülür.

Çalışma No.: 54

- Olası cevap:
 - Kırmızı elmalar - Ağaçtaki kırmızı elmaları toplayıp sepetlere doldurduk.
 - Kesilen ağaçlar - Kesilen ağaçlar kamyonlarla taşındı.
 - Fırtınalı hava - Fırtınalı havalarda dışarı çıkmak tehlikelidir.
c	yeni bir şehir
ç	o zamanki gelenekler
a	yeni gelen göçmenler
b	denizin ortasındaki hapishane
- Tamlayan: yüksek
Tamlanan: dağlar, tepeler, yaylalar

Çalışma No.: 55

- a) *Cezmi*: 4, *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*: 2, *Tercüme-i Telemak*: 1, *İntibah*: 3, *Felatun Bey ile Rakım Efendi*: 5, *Araba Sevdası*: 7, *Zehra*: 8, *Sergüzeşt*: 6
b) *Cezmi*: Namık Kemal/*Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*: Şemsettin Sami /*Tercüme-i Telemak*: Yusuf Kâmil Paşa /*İntibah*: Namık Kemal/*Felatun Bey ile Rakım Efendi*: Ahmet Mithat Efendi/*Araba Sevdası*: Recaizade Mahmut Ekrem/*Zehra*: Nabizade Nazım /*Sergüzeşt*: Samipaşazade Sezai

2.

Başlıklar	Çıkarımlar
İşlenen temalar	Kölelik, yanlış Batılılaşma, görcü usulü evliliğin zararları gibi temalar işlenmiştir.
Mekân	Genellikle İstanbul’dur.
Sanat akımları	Romantizm ve realizm akımının etkili olduğu görülmektedir.
Zaman	Genellikle Osmanlı toplumunun Batı kültürüyle tanıştığı zamanlar anlatılmıştır.
Sanat anlayışı	Romanlarda toplumsal meselelere değinilmiş, romanlar toplumu aydınlatmada bir araç olarak kullanılmıştır. Toplum için sanat anlayışının hâkim olduğu görülmektedir.
Kullanılan dil	Kimi romanlarda yalın bir dil kullanılsa da genelde uzun cümlelerin olduğu, yabancı sözcüklerin kullanıldığı, süslü bir dil - özellikle çevre betimlemelerinde- tercih edilmiştir.

Çalışma No.: 56

1. “Babası, her mevsimi İstanbul’un başka bir yerinde geçiren kiracılarından biriydi.”
2. “Doktor olacaktı. Babası, tanınmış bir devlet memurunun yardımıyla onu İçişlerine ya da Maliye’ye yerleştirmeyi düşünmüştü.”
3. “Yukarıya çıkarılırken, “Hayır, aşağıda kalacak!” denilerek merdiven ayaklarına bırakılmış iskemleler, bohçalar; hammalların yanlışlığı sonucu en üst kata kadar çıkarılan, içinde kim bilir ne karışık şeylerle dolu çamaşır sepetleri, evde basılacak yer bırakmamıştı.”
4. “... bu boş yaşamı bir şey olmakla doldurmak için uyanan isteklerinden meydana gelen o uzun uğraşlı yıllar dizisini nasıl sıkıntı ve eziyetlere göğüs gerekerek sürüklemişti!”
5. Karısına: “İşte her şeyden önce yapılacak bir iş!” diyordu. Sonra çocuklarına: “Haydi” dedi, “Siz de önüme düşün, bana yardım edersiniz.”
- Her eser yazıldığı dönemin zihniyetini, sosyal ve kültürel durumlarını yansıtır. Kısacası roman gerçek yaşamdan, içinde yaşadığı toplumsal, ekonomik ve kültürel ortamdan etkilenir. Dönemini yansıtır. Servetifünun Dönemi’nde karamsar, melankolik bir hava vardır. Mekân olarak çoğunlukla İstanbul dışında bir hayata kapı açılmaz.
- Olası cevap: Yazarın, okuyucunun romandaki ayrıntıları kavraması için başvurduğu birçok yöntem vardır. Bunlardan biri de bir kahramanın, bütün kişiliğini yansıtan ipuçlarının karakterize edilmesidir. Roman karakterlerinin birbirleriyle olan ilişkilerinde sergiledikleri duruşlar, jest ve mimikler, kısacası vücut hareketleri, fiziksel görünüşü karakter ortaya çıkarmak için kullanılır. Yani yazar beden hareketlerinden ve kahramanın dış görünüşünden yola çıkarak karakteri belirginleştirir.

Çalışma No.: 57

1. **SÜRGÜN** **ATEŞTEN GÖMLEK**
- Gerçekçi betimlemelere başvurulmuştur.
- Kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.
- Dil sade ve konuşma diline yakındır.
 - Her kesimden insan ele alınmıştır.
 - Sıradan yaşamlar konu edilmiştir.
 - Mekân olarak İstanbul dışına çıkmıştır.
 - Toplumsal sorunları yakından hisseden kişiler, roman kahramanı olarak seçilmiştir.
2. Olası cevap: *İntibah* isimli roman Millî Edebiyat Dönemi'nin özelliklerini taşımamaktadır. Millî Edebiyat Dönemi'nde Arapça, Farsça sözcük ve tamlamalar kullanılmamaya çalışılmış, konuşma diline yakın bir dil kullanılmış, bireysel konular yerine toplumu ilgilendiren konular ele alınmıştır. "Mücevherat gibi zevâitten", "refâhiyyet-i kanaatkârenin en âlâsı" gibi ifadelerde de görüldüğü üzere *İntibah* romanında günlük dil-den epeyce uzak bir anlatım vardır.

Çalışma No.: 58

1.

Cümle Türleri	Cümleler
Devrik Cümle	Nasıl sevindim bilsen.
Kurallı Cümle	Evin karşısında durdum.
Fiil Cümlesi	Bir sabah araba seslerini duymayacaksın.
İsim Cümlesi	Buraya taşındığımızda ben de öyleydim.
Eksiltili Cümle	Değil, daha çok senin orada ne yapacağımı...
2. Olası cevap: Ben dün yeşil bir kuş gördüm.
3. Kuş cıvıltıları bizi sabahın en güzel yerinde uyandırdı. Gönüm artık eskisi gibi sevmiyor. Sonbahar, insanın ruhunu dinlendirdiği mevsimdir. Kapıma elinde bir demet yasemenle gelir misin? Sana ait her şey hafızamdan bir bir kayboluyor.

Çalışma No.: 59

1. Olası cevap:

Diyalog	Diyalogu Seçme Nedenleriniz
HACİVAT (<i>Gelir</i>) — Birader, böyle kavga ile ömür geçer mi?.. KARAGÖZ (<i>Gülerek</i>) — Ne yapalım, huyum kurusun, seni okşamadan içim rahat etmez... HACİVAT — Bak Karagöz'üm, insan için öğrenmenin yaşı yoktur. KARAGÖZ — Öyledir Hacivat, öyle. HACİVAT — Cahil adamsın. Şimdi Karagöz, sana bazı şeyler öğreteceğim, el şakası yerine dil şakası ile gönlümü alır, hem de cahillikten kurtulur, bana da bol bol dua edersin...	Seçtiğim diyalogda Karagöz'ün kavgacı, kaba ve eğitimsiz; Hacivat'ın ise eğitim görmüş, nazik ve kendini beğenmiş biri olduğu görülüyor. Bunlar Karagöz oyununda Karagöz ve Hacivat'ın tip özellikleridir.

2. Olası cevap:

Diyalog	
HACİVAT — Ne olur, tenezzül ediverse de rüberü gelsek.	Bu diyalogda Hacivat tenezzül, rüberü gibi yabancı kökenli kelimeler kullanmış.
KARAGÖZ (<i>Pencereden</i>) — Burun buruna mı gelsek? (<i>Çekilir</i>)	Karagöz ise bu kelimeleri yanlış anlamış. Bu yanlış anlaşılmalara gülünç durum ortaya çıkmış. Yanlış anlaşılmalara esasına dayanan güldürü unsurları Karagöz oyununun genel özelliğidir.
HACİVAT (<i>Makamla</i>) — Gel benim Karagöz'üm sefalar vaktidir şimdi?	
KARAGÖZ (<i>Pencereden makamla</i>) — Sirtın kaşınıyorsa Hacivat, tımarın vaktidir şimdi.	

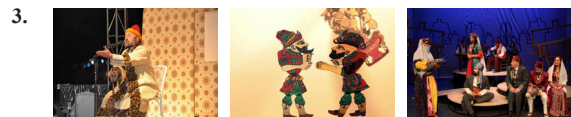
Çalışma No.: 60

1. a) Orta oyununa ilişkin zihin haritasında yer alan "palanga, doğaçlama, olay, müzik, raks, diyalog, taklit" unsurları tanıtımda da ifade edilmiştir.
b) "Doğaçlama" kelimesi olur.
2. Olası cevap: Hayatla iç içe, hayatı yansıtan bir sanat olduğu yargısına ulaşılabilir.

çatışma	doğaçlama	farklı tipler	eleştiri	
ışık	✓ ağız taklidi	ezber	✓ Jest, mimik	
zenne	metin	✓ yeni dünya	sabit sahne	✓
biletli gösteri	✓ seyirci	hayalî	palanga	
muhavere	Pişekâr	zurna	Hacivat	✓
Kavuklu	fasıl	dram	tuluat	
çalgi	Karagöz	✓ meddah	✓ dükkân	

Çalışma No.: 61

1. Olası cevap: Meddah bir hikâye anlatma ve canlandırma ustasıdır. Onun anlattığı hikâyelerde kahramanlardan bazılarının ağız özellikleri farklı olmaktadır. Bu farkları göstermek için taklit yeteneğini kullanır. Meddahın soruda sözü edilen bölümlerde hikâyedeki kahramanların ağız özelliklerini taklit ettiği anlaşılmaktadır. İşte bu taklidi okuyucuya sezdirebilmek için bazı kelimeler imla kurallarına aykırı şekilde yazılmıştır.
2. Olası cevap: Sopa ve mendil meddahın yardımcı araçlarıdır. Meddah, sopayı kapı çalma sesi çıkarmak, seyirciyi uyarmak, kılıç, at, tüfek gibi hikâyesine dahil olan varlıkları taklit etmek için, mendili de kadın taklidi yapmak, terini silmek için kullanıyor olabilir.

Meddah, yüksek bir yere çıkarak elinde sopası, boynunda mendili ile hikâyesini anlatır. Meddahın en önemli özelliği tek kişilik bir gösteri olmasıdır. Oyunun başarısı bu tek kişinin kıvrak zekasına, üstün taklit yeteneğine ve hikâye anlatma becerisine bağlıdır. Görseller incelendiğinde ilk görselin meddahın özelliklerini yansıttığı görülmektedir. Bu sebeple ilk görsel bir meddah gösterisine aittir.

Çalışma No.: 62

- Şahıs Kadrosu: f
Mekân: h
Zaman: a
Çatışma: e
Olay Örgüsü: b
- Benzerlikler: c, ç, d
Farklılıklar: b, g, ğ, h, ı

Çalışma No.: 63

- Sivri sakallıyım. Benim adım Hacivat. Orta oyunundaki Pişekâr bana benzer.
Oyunun mukaddime (giriş) bölümünü ben başlatırım.
Yuvarlak sakallıyım. Benim adım Karagöz. Orta oyunundaki Kavuklu bana benzer.
Oyunun bitiş bölümünü ben bitiririm.
- a) Bitiş
b) Fasil
c) Mukaddime
ç) Bitiş
d) Mukaddime
e) Muhavere

Çalışma No.: 64

- Müzik:** Hacivat'ın semai okuması
Tekerlemeler: Hacivat'ın Karagözü aşağı çağırırken söylediği sözler
Gazel: Hacivat perde gazeli okuması
Ağz özellikleri: Hacivat'ın bir şehirli edasıyla, Karagöz'ün ise halk ağzıyla konuşması
Seslenmeler: "Of hay Hak", "Gel benim serv-i bülendim" vs.
Taklitler: Karagöz'ün Hacivat'ın sözlerini taklit etmesi
Deyimler: Bağırıp çağırarak, canı istemek, eli yüzü yumuş vs.
Yanlış anlamalar: Karagöz'ün Hacivat'ın sözlerini yanlış anlaması

Hacivat	Karagöz
Semai ve gazeli okuması, Arapça ve Farsça sözcükleri sıkça kullanması, "Of, hay Hak", "Aman bana bir eğlence aman" gibi farklı seslenişlere ve deyimlere yer vermesi tahsil görmüş bir kişi olduğunu gösterir. Karagöz'ü ikna edebilmek için "Ben bendenize, ben duacınıza, ben hâk, ben hâkisâre" vb. abartılı ifadelerle ve "Gel benim serv-i bülendim" vb. iltifatlarla seslenmesi nabza göre şerbet veren bir tip olduğunu gösterir.	Yalın ve sade bir ifade tarzını benimsemiş olması, içinden geldiği gibi konuşması samimi bir kişiliğe sahip olduğunu gösterir. Anladığı sözleri yanlış anlamış gibi yaparak -çoğu zaman kafiyeli bir sözle-kasten değiştirmesi zeki ve hazırcevap biri olduğunu göstergesidir. Günlük dili kullanarak anında verdiği cevaplardan nüktedan bir kişi olduğu anlaşılır.

- Metindeki temel çatışma Karagöz ve Hacivat'ın dili kullanma şekline kaynaklanır. Hacivat; süslü ve ahenkli bir Türkçeyle konuşurken Karagöz onun bu çabasını alaya almak ve önemsizleştirmek için sade ve doğal bir halk Türkçesiyle konuşur. Hacivat'ın bilgiçlik taslamak için özenle seçtiği ifadeleri Karagöz'ün yanlış anlıyormuş gibi yapması ("leta-if"i "kadayıf" olarak anlaması vs.) hem bir çatışma hem de güldürü öğelerinin ortaya çıkmasını sağlar.

Çalışma No.: 65

Cümle	Biçimce	Anlamca
Gözümüzün içine baka baka yalan söylüyor.	+	+
Senin fikirlerine de katılmıyor değilim.	-	+
Türkçe sınavının sonuçları henüz açıklanmadı.	-	-
Bizim takım bu sezon hiç maç kaybetmedi.	-	-
Yaşadığı bu olaydan dolayı çok üzgündü.	+	+
Ne bana ne de diğer arkadaşlarına haber verdi.	+	-
Ben şirketimizin geleceğinden umutsuz değilim.	-	+
En zor günümde bana destek oldu güya.	+	-

Cümle	Özellik	Yeni Cümle
Ben bu tartışmada seni destekledim.	Biçimce olumsuz Anlamca olumsuz	Ben bu tartışmada seni desteklemedim.
Akşamları kendimi iyi hissetmiyorum.	Biçimce olumlu Anlamca olumlu	Akşamları kendimi iyi hissediyorum.
Bazen ben de bu insanlara kızıyorum.	Biçimce olumsuz Anlamca olumlu	Bazen ben de bu insanlara kızmıyorum değilim.
Böyleleri hem kendine hem topluma zarar verir.	Biçimce olumlu Anlamca olumsuz	Böyleleri ne kendine ne topluma zarar verir.

- R. Ben aileme yalan söyler miyim hiç (Sözde soru cümlesi)
E. Bu kablunun ne işe yaradığını bilmiyorum (Soru cümlesi değildir.)
T. Yeni aldığın kazağı nerede bıraktın (Gerçek soru cümlesi)
K. Size yardım etmez olur muyum (Sözde soru cümlesi)
Ü. Niçin sürekli yalan söylüyorsun (Gerçek soru cümlesi)
M. Sınavdan kaç puan alacağını söylesene (Soru cümlesi değildir.)
Ç. Senin ne cömert bir insan olduğunu bilmez miyim (Sözde soru cümlesi)

T	Ü	R	K	Ç	E	M
---	---	---	---	---	---	---

Çalışma No.: 66

- a) Olası cevap: Anılar duruma göre tarihî bir belge niteliği taşıyabilir. Ancak başka belgelerle de (yazılı kayıtlar ve dönemi ya da olayı anlatan diğer belgeler vb.) desteklenmelidir. Çünkü anı sahibi yaşananları günü gününe yazmasa unutulabilir ya da bilmediği başka durumlar olabilir. Bu sebeple anılar kesin bir belge niteliği taşımaz. Ancak bilim, sanat ve siyaset alanındaki tanınmış kişilerin anıları tarihî olayların aydınlatılmasına yardımcı olur.
b) Olası cevap: Bu ifadelerden "Anadolu insanın vatan sevgisi, korkusuzluğu ve kendine güveni ile Mustafa Kemal'in Anadolu insanını çok iyi tanıdığı" fikrini çıkarabiliriz.
c) Olası cevap: Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasını sağlayan iradeyi çok açık bir şekilde anlatmaktadır. Bu irade Mustafa Kemal'den Anadolu insanına ve askerlerimize kadar her ferdin yüreğinde taşıdığı bir iradedir. Anılar da bu iradeyi ortaya koymada oldukça etkilidir.

2. Olası cevap: "I. O dönemin tanıklarının anılarından okumak" daha etkilidir çünkü o atmosferi kendisi yaşamış ve aktarmıştır. Bu da etkiyi artıran bir durumdur. "II. Tarih kitaplarından okumak" daha etkilidir çünkü tarih kitapları yazılırken araştırılmadan ve birçok kaynağa ulaşıl-madan yazılmaz, diye düşünüyorum. Resmî tarih daima daha etkilidir. "III. Sinema filmlerinden izlemek" daha etkilidir, sinemacı araştırma yapar ancak gerçeklere bağlı kalıp kalmamak konusunda özgürdür. "IV. Romanlardan (anı formatında) okumak" daha etkilidir. Çünkü romancı; araştırmadan ve birçok kaynağa ulaşmadan romanını yazmaz. Ancak roman yazarı yeniden kurgulama yaptığından ve etkileyicilik adına gerçekleri değiştirebilir.

Çalışma No.: 67

1. Olası cevap:
- Geçmiş bir kez daha yaşamak ve yazma alışkanlığı kazanmak
 - Anıları unutulmaktan kurtarmak
 - Yok olup gitmesini gözle alamadığımız bir gerçeğe/aniya kalıcılık kazandırmak
 - Anıyı oluşturan olayı, yerleri, kişileri başkalarının bilgisi-ne, yararına sunmak
 - Gelecek kuşakların geçmişten sonuçlar çıkarmalarına yardımcı olmak
 - Yaşantılarını, deneyimlerini başkalarıyla paylaşmak gibi sebeplerle insanlar anı yazar.
2. Olası cevap: Tüm bu eserler yazarın ailesinin o durgun, sessiz ve içten yaşamına güzellik ve coşku katmıştır.
3. Olası cevap: Eserlerin kurgusunun anı türünde daha kolay oluşacağını düşündükleri için böyle bir yola başvurmuş olabilirler.

Çalışma No.: 68

1. a) kişisel b) öyküleyici c) birinci
2. a) 2 b) 8 c) 3 d) 10 e) 7
- e) 1 f) 9 g) 5 h) 6 i) 4

Çalışma No.: 69

1. a) Metinlerin tümünde yazar aynı zamanda olayın kahramanıdır. ✓
- b) Yazarlar, kendi başından geçen olayları anlatmıştır. ✓
- c) Metinlerde süslü, ağır bir dil tercih edilmiştir. X
- c) Metinlerde birinci kişili anlatım tercih edilmiştir. ✓
- c) Metinlerin türleri birbirinden farklıdır. ✓
2. Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler adlı metin bir anı, Kaşığı hikâye, Dokuzuncu Hariciye Koşuşu ise bir roman örneğidir.

Çalışma No.: 70

1. Olası cevap: "Türk Bilim İnsanlarından Büyük Buluş." başlığını kullanırdım. Çünkü görme engellilerin hayatını kolaylaştıracak bir buluşa imza atan bilim insanlarımızın bu çalışmasını haberleştirirken hem okuyucuda okuma isteği uyandıracak hem de haberin içeriğiyle ilgili bir başlık koymak gerekir.

	Doğru	Yanlış
a)	✓	
b)	✓	
c)		✓
ç)	✓	
d)		✓
e)	✓	

3. Kayseri'de Halk Koşusu

MARATON RENKLİ GÖRÜNTÜLERE SAHNE OLDU.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından 12 Eylül 2021 Pazar günü halk koşusu düzenlendi. Pandemi koşullarından dolayı uzun süre evlerine hapsolan insanlar için eğlenceli bir etkinlik olan koşu renkli görüntülere sahne oldu. Koşu güzergâhında içecek ikramı yapılarak koşuya katılanların ihtiyaçları giderilmeye çalışıldı. Halk koşusuna katılan herkese forma hediye edildi. Ayrıca koşuya katılanlara çeki-lişe bin adet bisiklet hediye edileceği açıklandı. Dereceye girenlere Büyükşehir Belediyesi tarafından ödülleri verildi. Koşuya katılan herkese koşu sonunda sucuk ekmek, ikram edildi.

Çalışma No.: 71

1. Ne: Kahramanmaraş'ta, Büyükşehir Belediyesi Halk Kütüphanesine üye olan Hacı Ahmet Gönen'in son 3 yılda 500'e yakın kitap okuyarak çevresine örnek olması.
- Nerede: Kahramanmaraş'ta.
- Ne zaman: Son 3 yıl.
- Neden: Kitap okumayı sevdiği ve cehaletin zararlarını bildiği için.
- Nasıl: Uzun yıllar kilimcilik yaptıktan sonra emekli oldu ve kitap okumaya başladı.
- Kim: Hacı Ahmet Gönen.
2. Olası cevap: Şehir hayatının karmaşasından kurtulmak isteyen Yalçın T., Sakarya'nın bir köyüne yerleşti ve tarlasında organik tarım yapmaya başladı. Ailesiyle birlikte köye iki yıl önce gelen Yalçın T., İstanbul'daki evini satarak bu tarlayı aldığı söyledi. Amacının çocuklarının doğayla iç içe, sağlıklı bir ortamda büyümeleri olduğunu belirten Yalçın T., burada huzurlu bir yaşam sürdüklerini belirtti.

Çalışma No.: 72

1. Olası cevap:
- Başlık:** Lösemiye Karşı Yaşam Savaşını Kazanan Berfin, Artık Hayallerinin Peşinde
- Özetleyici Giriş (Flaş):** Mersin'de 6 yaşında yakalandığı lösemiye 2 yıllık tedavisinin ardından yenen 9 yaşındaki Berfin Bulut, büyüdüğünde doktor olup kendisi gibi lösemili çocukları iyileştirmek istiyor.
- Ayrıntılar:** Mersin'de henüz 6 yaşındayken yakalandığı lösemiye karşı verdiği mücadeleyi 2 yıl süren tedavisiyle kazanan 9 yaşındaki Berfin Bulut, gelecekte doktor olup kendisi gibi kanser hastalığına yakalanan çocukları iyileştirmenin hayalini kuruyor.
- Geçmiş Hakkında Bilgi:** İlkokula başlama heyecanı yaşadığı 2018'de burun kanaması, morluk ve halsizlik şikâyetiyle başvurduğu Mersin Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Hematolojisi ve Onkolojisi Servisi'nde lösemi teşhisi konulan Berfin, Uzman Dr. Funda Erkasar gözetiminde tedaviye alındı. Bu süreçte kanseri yenmek için mücadele veren ve yaşama daha sıkı bağlanan Berfin, küçük bedeniyle hastalığa direnmeyi başardı. İki yıl süren kontrollerinin ardından

taburcu olup tedavisine evde devam edilen Berfin, bir süre sonra kansere karşı verdiği yaşam savaşını kazandı.

Sonuç: Sağlığına kavuşan Berfin, heyecanla beklediği okulunda eğitim hayatına başladı. Arkadaş edinin oyunlar da oynayan Berfin, artık hayallerinin peşinden koşuyor.

Çalışma No.: 73

Sıra	Fil (Eylem)
1	SNİK
2	ajans
3	asparagas
4	dekroşe
5	demarkaj
6	tefrika
7	sürmanşet
8	manipülasyon
9	manşet
10	mizanpaj
11	muhabir
12	sansasyonel
13	spot
14	stop press
15	tekzip
16	tiraj
17	sütun

Çalışma No.: 74

- “Çinli arkeologlar ülkenin doğusundaki Şandong eyaletinde 100 milyon yıl önce yaşamış dinazorların ayak izlerini buldu.” **Birleşik cümle**
“İzlerin 10 santimetre ile 80 santimetre olduğunu belirten Vang, aralarında Tyrannosaurus, Coelurosaurs ve Hadrosaurs türlerinin de bulunduğu altı türün ayak izlerine rastlandığını söyledi.” **Birleşik cümle**
“Wang, ayak izlerinin hepsinin aynı yönde olduğuna işaret ederek, “Bu durum ya büyük bir göçü, ya da etçil dinozorla karşılaşmış otçul emsallerinin panik halinde kaçışının sonucudur” dedi.” **Birleşik cümle**
- Olası cevap: Bugün yine trafik kazaları yaşandı. Sabah saatlerinde başlayan yoğun kar yağışından dolayı Konya’nın birçok yerinde kazalar meydana geldi. Birden fazla aracın karıştığı kazalarda yaralanmalar oldu ve maddi hasarlar meydana geldi. Bilinçsiz sürücüler, zorlu hava şartları ve trafik kurallarına uymamak gibi son bir ayda trafik kazalarının sayısını artırmıştır.

Cümle	Yapısına Göre Cümle Adı
Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.	Sıralı cümle
Bize hep "Güzel yarınlar bizi bekliyor." derdi.	Birleşik cümle
Haftanın üç günü babama iş yerinde yardım edeceğim.	Basit cümle
İmkanları kısıtlıydı ama başardı.	Bağlı cümle
Bu kadar azimli olacağını düşünmemiştim.	Birleşik cümle

Çalışma No.: 75

Cümleler	Metinler
Gezi yazılarında gezilen yerlerin tarihi özelliklerine yer verilir.	I. Metin
Gezi yazılarında gezilen yerlerin coğrafi özelliklerine yer verilir.	II. Metin
Gezi yazılarında yörenin dil, din, inanç, âdet, gelenek, görenekleri incelenir.	V. Metin
Gezi yazıları gezilen yerin ekonomisi hakkında bilgi verir.	VI. Metin
Gezi yazılarında yazarın gözlem yeteneği ön plana çıkmaktadır.	I, II ve IV. Metinler
Gezi yazıları gezilen yerin nüfusu hakkında bilgiler verir.	III. Metin

- Olası cevap: Gezi yazılarının öğretici metinler olduğunu okuduğum I. metinle açıklayabilirim. Metinde geçen “obelisk” kelimesinin anlamını bilmiyordum. Okuduğum metin sayesinde öğrendim. Bu nedenle gezi yazılarının öğretici metinler olduğunu düşünüyorum.
- Olası cevap: Çünkü bölgemizin turizm potansiyeli olduğuna, herkesin gelip görmesi gerektiğine inanıyorum.

Çalışma No.: 76

Cümleler	Cümle Özelliği	Cümle Türü
Rıhtıma çıkınca, tuncan bir zırh giymiş gibi olduk.	Yapısına Göre	Birleşik Cümle
Asıl Gökova yolculuğu Bodrum’dan sonra başlayacaktı.	Anlamına Göre	Olumlu Cümle
Ne var ki birçok engeller yüzünden bu yolculuğun programı çizilememişti daha.	Yüklemine Yerine Göre	Devrik Cümle
Biraz sinirliydik.	Yüklemine Türüne Göre	İsim Cümlesi
Yabancıların testi alması yasak, müzeli mal sayılan amforalar Türk gümrüklerinden dışarıya çıkarılamaz.	Yapısına Göre	Sıralı Cümle

İsim Cümlesi	Aradığım kitap kütüphanede yoktu.
Olumsuz Cümle	Toplantıya beklediğim saatte gelmedi.
Soru Cümlesi	Geçen hafta verdiğim kitabı okudun mu?
Bağlı Cümle	Sınıfa girdi ve öndeki sıraya oturdu.
Basit Cümle	Pazar günü hep beraber pikniğe gideceğiz.

Rıhtıma çıkınca, tuncan bir zırh giymiş gibi olduk. Yan Cümlecik	Yan Cümlecik
Bize Bodrum’da katılacak dostlardan haber bekliyorduk. Yan Cümlecik	

Çalışma No.: 1

Buğra, T. (2021). *Küçük Ağa*. İstanbul: İletişim Yayınları.
Dinamo, H. İ. (2000). *Kutsal İsyan*. İstanbul: Tekin Yayınları.
Özakman, T. (2008). *Diriliş Çanakkale 1915*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
Bektaş, E. (2013). *Dede Korkut Hikâyeleri*. İstanbul: Nakkaş Kitap.
Ergin, M. (2015). *Orhun Abideleri*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
Güntekin, R. N. (2017). *Yeşil Gece*. İstanbul: İnkılap Kitapevi.
Türkçe Sözlük: <https://sozluk.gov.tr/>

Çalışma No.: 2

Ercilasun, A. B. (1985). *Başlangıcından XIII. Yüzyıla Kadar Türk Nazım ve Nesri*. Büyük Türk Klasikleri 1. İstanbul: Örüken-Söğüt Yayınevi.

Çalışma No.: 3

Banarlı, N. S. (1998). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi 1*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
Dilçin, C. (2000). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
Güzel Yazılar Oğuz'dan Bugüne. (1996). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
Mengi, M. (2017). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Çalışma No.: 4

Karakoç, S. (2010). *Gün Doğmadan*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
TDK Türkçe Sözlük: <https://sozluk.gov.tr/> (E.T. 20.11.2021)
Ziya Paşa. (1999). *Tercî-i Bend ve Terkiib-i Bend*. (Haz. Hüseyin Yorulmaz). İstanbul: Şule Yayınları.

Çalışma No.: 4

Dilçin, C. (1997). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Çalışma No.: 6

Kısakürek, N. F. (1999). *Çile*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
Tekin, T. (1998). *Orhon Yazıtları*. İstanbul: Simurg Yayınları.
Yusuf Has Hacıp. (2015). *Kutadgu Bilig*. (Haz. Mustafa S. Kaçalin). İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
Yusuf Has Hacıp. (2019). *Kutadgu Bilig*. (Ed. Halil Aşıcı). Ankara: Gençlik Spor Yayınları.

Çalışma No.: 7

Caferoğlu, A. (1984). *Türk Dili Tarihi I-II*. İstanbul: Enderun Yayınları.
Ergin, M. (1996). *Orhun Abideleri*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Çalışma No.: 8

Tulum, M. ve Tulum, M. M. (2016). *Oğuznameler, Oğuz Beylerinin Hikâyeleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.

Çalışma No.: 9

Âşıklardan Halk Hikâyeleri-I (2011). (Derleyen: Timur Yılmaz). Ankara: Eğiten Kitap.

Çalışma No.: 10

Toprak, İ. (2014). *Hazreti Ali Cenklere*. İstanbul: Büyüyenay Yayınları.

Çalışma No.: 11

Doğan, M. N. (2007). *Fuzulî Leylâ ve Mecnun (Metin, Düzyazıya Çeviri, Notlar ve Açıklamalar)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
Tatçı, M. (2008). *Yunus Emre Külliyyâtı Risâletü'n-Nushiyye Tenkitli Metin*. İstanbul: H Yayınları.

Çalışma No.: 12

Alptekin, A. B. (2002). *Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
Ercilasun, A. B. , İz, F. , Kut, G. , Kösoğlu, N. (1985). *Büyük Türk Klasikleri*. C. 1. İstanbul: Söğüt Yayıncılık.
Mauppassant, G. M. (2008). *Ay Işığı*. (Çev. Tahsin Yücel). İstanbul: Can Yayınları .

Çalışma No.: 13

Sav, E. (1998). *Halk Hikâyeleri*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Çalışma No.: 14

Teyek, S. (2017). *Dede Korkut Hikâyeleri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Çalışma No.: 15

Şeyh Galip. (2006). *Hüsni ü Aşk* (Çev. A. Gölpınarlı). İstanbul: İş Bankası Yayınları.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/husni-u-ask> (E.T: 03.11.2021)
<https://diniyayinlar.diyaret.gov.tr/Documents/MevlidKulliyati1.pdf> E.T: 21.11.2021)
Güvâhî. (1983). *Pendnâme*. (Çev. M. Hengirmen.) Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Çalışma No.: 16

Diyanet İşleri Başkanlığı. (2017). *Yusuflu Züleyhâ* (haz. İdris Kadioğlu). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Çalışma No.: 17

<https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78427/gulsehri---mantikut-tayr.html> (E.T: 20.11.2021)
Karakuş, G. (2020). *Simurg Söyleni Üzerine Görsel Anlatılar*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Çalışma No.: 21

Banarlı, N. S. (1998). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi 1*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
Dilçin, C. (2000). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
Karataş, T. (2019). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İz Yayıncılık.
Tekin, T. (1989). *11. Yüzyıl Türk Şiiri Divânı Lugâti't-Türk'teki Manzum Parçalar*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu; Türk Dil Kurumu Yayınları.

Çalışma No.: 22

Ercilasun, A. B. , İz, F. , Kut, G. , Kösoğlu, N. (1985). *Büyük Türk Klasikleri*. C. 1. İstanbul: Söğüt Yayıncılık.

Banarlı, N. S. (1998). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi. C. 1. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.*

Çalışma No.: 23

Dilçin, C. (2004). *Türk Şiir Bilgisi. Ankara: TDK.*
Güzel, A. vd. (1989). *Tekke Şiiri. Türk Şiiri Özel Sayısı, 319, 323, 330. Ankara: TDK Yayınları.*
Eraslan, K. (1991). *Dîvân-ı Hikmet'ten Seçmeler. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.*
Eyüboğlu, S. (1993). *Pir Sultan Abdal. İstanbul: Cem Yayınevi.*

Çalışma No.: 24

Dilçin, C. (1983). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.*
Eşrefoğlu Rûmî (2011). *Eşrefoğlu Divânı. (Haz. Asaf Hâlet Çelebi). Ankara: Hece Yayınları.*
Özaraslan, M. (2017). *Türk Mânilerinden Seçmeler. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.*

Çalışma No.: 25

Artun, E. (2012). *Anonim Türk Halk Edebiyatı Nazmı. Adana: Karahan Kitabevi.*
Dilçin, C. (2000). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.*
Turhan, S. (1992). *Anadolu Halk Türküleri ve Ezgileri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.*

Çalışma No.: 26

Dilçin, C. (1997). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.*
Özsoy, B. S. (2005). *Başlangıcından Günümüze Örnekleriyle Türk Şiiri. Ankara: Akçağ Yayınları.*

Çalışma No.: 27

Devellioğlu, F. (1997). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi.*
Dilçin, C. (1983). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi. Ankara: TDK Yayınları.*
Püsküllüoğlu, A. (2003). *Türkçe Sözlük. Ankara: Arkadaş Yayınevi. TDK Türkçe Sözlük: https://sozluk.gov.tr/ (E.T: 15.11.2021)*

Çalışma No.: 28

Solok, C. K. (2003). *Örneklerle Edebiyat Bilgileri. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.*

Çalışma No.: 29

Güney, E. C. (1987). *Halk Şiiri Antolojisi. İstanbul: Varlık Yayınları.*
Şatıroğlu, A. V. (1971). *Dostlar Beni Hatırlasın (Haz. Ümit Yaşar Oğuzcan). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.*

Çalışma No.: 30

Alptekin, A. B. (2010). *Erzurumlu Emrah. Ankara: Akçağ Yayınları.*
Yağcı, Ö. (2013). *Köroğlu Yaşamı ve Şiirleri. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.*
İslamoğlu, M. (2007). *Seyrani Hayatı, Kişiliği, Sanatı, Şiirleri. İstanbul: Düşün Yayıncılık.*
Küçük, S. (2012). *Kağızmanlı Hıfzı Hayatı, Sanatı, Şiirleri. Ankara: Ürün Yayınları.*

Çalışma No.: 31

Akkuş, M. (2018). *Nefî Divânı. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.*
Devellioğlu, F. (2013). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi.*

Çalışma No.: 32

<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56214,nedim-divanipdf.pdf?0> (E.T: 25.11.2021)
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0> (E.T: 05.11.2021)
Kantar, M. (2003). *Örneklî Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü. İstanbul: Derin Yayınları.*
Tarlan, A. N. (1981). *Fuzûlî Divanı Şerhi. Ankara: Akçağ Yayınları.*
Tarlan, A. N. (1992). *Ahmet Paşa Divânı. Ankara: Akçağ Yayınları.*
<https://sozluk.gov.tr/> (E.T: 16.11.2021)
https://www.sanliurfa.bel.tr/files/1/bsb_sonra/il_kultur_mudurlugu/7_hikmet_sairi_yusuf_nabi.pdf (E.T: 15.11.2021)

Çalışma No.: 33

Akyüz, K. (1990). *Fuzûlî Divânı. Ankara: Akçağ Yayınları.*
Aydemir, Y. (2002). *Türk Edebiyatında Kaside. Ankara: Gazi Üniversitesi.*

Çalışma No.: 34

Eyübuoğlu, İ. Z. (1994). *Divan Şiiri-I. İstanbul: Say Yayınları.*
Akyüz, K. Beken, S. Yüksel, S. Cunbur, M. (1997). *Fuzûlî Divanı. Ankara: Akçağ Yayınları.*

Çalışma No.: 35

Saraç, M. A. (2008). *Divan Şiirinden Seçmeler. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.*
<https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78427/gulsehri---mantikut-tayr.html> (E.T: 15.11.2021)
Macit, M. (2012). *Nedim Divanı. Ankara: T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları.*
<https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-206118/nefi-divani.html> (E.T: 15.11.2021)

Çalışma No.: 36

Kadı Burhaneddin. (2020). *Divan, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.*
Beyatlı, Y. K. (2004). *Rubailer ve Hayyam Rubailerini Türkçe Söyleyiş. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.*

Çalışma No.: 37

Macit, M. (2017). *Nedim Divanı. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.*
Somuncu, S. (2015). *Metinlerarasılık Açısından Namık Kemal İle Mehmet Akif: Bülbül ve Murabba. International Journal of Social Science Doi number: http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2961.*
Devellioğlu, F. (2013). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi.*

Çalışma No.: 38

<https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-206284/edirneli-nazmi-divani.html> (E.T: 27.10.2021)
<https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-196897/nedim-divani.html> (E.T: 27.10.2021)

Solok, C. K. (1980). *Örneklerle Edebiyat Bilgileri 1*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Çalışma No.: 39

https://www.academia.edu/3094022/KANUN%C3%8E_SULTAN_S%C3%9CCLEYMAN_HAN_%C4%B0%C3%87%C4%B0N_YAZILAN_%C4%B0K%C4%B0_MERS%C4%B0YEN%C4%B0N_KAR%C5%9EILAY%C5%9ETIRILMASI (E.T: 26.10.2021)

https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzecontent/20_21_Bahar/turk_dili_2/6/index.html ET: 26.10.2021 (E.T: 26.10.2021)

Keleş, R. (2009). *Örneklerle Türk Edebiyatı'nda Medhiye*. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi , 0 (22) , 215-233.

http://karesitarih.balikesir.edu.tr/umur_gunay.pdf (E.T: 26.10.2021)

Çalışma No.: 40

Dilçin, C. (2000). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Güzel, A. (1998). *Dinî ve Tasavvufî Türk Edebiyatı*. Türk Dünyası El Kitabı 3 içinde. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.

Özcan, Ö. (2002). *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Hiciv ve Mizah*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

<https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=75374> (E.T: 26.10.2021)

Çalışma No.: 41

Poyraz, Y. (2014). *Âşık Tarzı Türk Şiirinde Divan Şiiri Hayal ve Mazmunlarının Kullanılması*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Çalışma No.: 42

Ayan, H. (2002). *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Türkçe Divanının Tenkitli Metni*. Ankara: TDK Yayınları.

Kanar, M. (2003). *Örnekli Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Derin Yayınları.

Tarlan, A. N. (1981). *Fuzûlî Divanı Şerhi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Tarlan, A. N. (1992). *Necatî Beg Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Türkçe Sözlük: <https://sozluk.gov.tr/> (E.T: 19.10.2021)

<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56214,nedim-divanipdf.pdf?0> (E.T: 16.10.2021)

<https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/EDB104U/ebook/EDB104U-IIV4SI-4-0-1-SV1-ebook.pdf> (E.T: 26.10.2021)

Çalışma No.: 43

Macit, M. (1997). *Nedîm Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Onan, N. H. (1989). *İzahlı Divan Şiiri Antolojisi*. İstanbul: MEB Yayınları.

Köprülü, F. (2018). *Millî Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri ve Divan-ı Türki-i Basit*. İstanbul: Kesit Yayınları.

<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/67684,nabi-hayriyepdf.pdf?0&> (E.T: 26.10.2021)

Çalışma No.: 44

İlhan A. (2013). *Tutuklunun Günlüğü*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Çalışma No.: 45

Alptekin, A. B. (2013). *Türk Mânilerinden Seçmeler*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Artun, E. (2012). *Anonim Türk Halk Edebiyatı Nazmı*. Adana: Karahan Kitabevi.

Dilçin, C. (2000). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Çalışma No.: 46

Banarlı, N. S. (1997). *Resimli Türk Edebiyatı Târîhi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Sepetçioğlu, M. N. (1998). *Karşılaştırmalı Türk Destanları*. İstanbul: İrfan Yayınları.

Çalışma No.: 47

Çobanoğlu, Ö. (2018). *Halk Edebiyatına Giriş I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Çalışma No.: 48

Togan, Z. V. (1982). *Oğuz Destanı*. İstanbul: Enderun Yayınları.

Ergin, M. (1988). *Oğuz Destanı*. İstanbul: Hülbe Yayınları.

Çalışma No.: 49

http://karesitarih.balikesir.edu.tr/umur_gunay.pdf (E.T: 26.10.2021)

Özçelik, M. (2009). *Seyyid Battal Gazi*. Eskişehir: T.C. Eskişehir Valiliği.

Banarlı, N. S. (1987). *Resimli Türk Edebiyatı Târîhi-I*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Çalışma No.: 50

Dağlarca, F. H. (2008). *Bütün Şiirleri I*. Ankara: Yapı Kredi Yayınları.

Çalışma No.: 51

<https://www.aregem.ktb.gov.tr/TR-12780/destanlar> (E.T: 23.10.2021)

Çalışma No.: 52

Ögel, B. (2020). *Türk Mitolojisi I-II*. Ankara: Altınordu Yayınları.

Çalışma No.: 53

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/tunceli/kulturatlasi/gelin-pinari-efsanesi> (E.T: 23.10.2021)

Çalışma No.: 54

Bayladı, D. (2004). *Efsaneler Dünyasında Anadolu*. İstanbul: Say Yayınları.

Çalışma No.: 56

Uşaklıgil, H. Z. (1981). *Kırık Hayatlar*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/323685> (E.T: 27.10.2021)

Çonoğlu, S. (2009). *Servet-i Fünûn Romanında Beden Yapısı, Bedensel Davranışlar ve Kişilik İlişkileri Üzerine Bir Çözümleme*. Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları, (2), 57-73.

Çalışma No.: 57

Parlatır, İ. ,Uçman, A. ,Sakaoğlu, S., Ercilasun, B.(1989). *Büyük Türk Klasikleri*. C. 9. İstanbul: Söğüt Yayıncılık.

Okay, O. , Aktaş, Ş. (1992). *Büyük Türk Klasikleri*. C.11, 12. İstanbul: Söğüt Yayıncılık.

Çalışma No.: 58

Atılğan, Y. (2017). *Aylak Adam*. İstanbul: CanYayınları.

Çalışma No.: 59

And, M. (1985). *Geleneksel Türk Tiyatrosu*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Kanar, M. (2003). *Örneklî Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Derin Yayınları.

<https://sozluk.gov.tr/> (E.T: 27.10.2021)

Çalışma No.: 60

Solok, C. K. (2007). *Ortaoyunu*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Çalışma No.: 61

Çobanoğlu, Ö. (2018). *Halk Edebiyatına Giriş II*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Çalışma No.: 63

And, M. (2014). *Başlangıcından 1983'e Türk Tiyatro Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Çalışma No.: 64

Sevilen, M. (1990). *Karagöz*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Devellioğlu, F. (1997). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

TDK Türkçe Sözlük: <https://sozluk.gov.tr/> (E.T: 06.10.2021)

Çalışma No.: 65

Karahan, L. (2020). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Demir, N. (2020). *Türkçe Dil Bilgisi*. Ankara: Altınordu Yayınları.

Çalışma No.: 66

Atay, F. R. (1999). *Çankaya-II*. İstanbul: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık.

Çalışma No.: 67

Yalçın, H. C. (1975). *Edebiyat Anıları (Haz. Rauf Mutluay)*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Çalışma No.: 68

Ay, İ. (2009). *Muallim Naci, Ahmet Rasim ve Halide Nusret Zorlutuna'nın Anı Türündeki Eserleriyle Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri ve Başlıca Temaları*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çalışma No.: 69

Argunşah, H. (Derleyen). (2012). *Hikâyeler I/Ömer Seyfettin Bütün Eserleri I*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

İnan, A. (2009). *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Safa, P. (2021). *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Çalışma No.: 70

<https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/gorme-engelliler-icin-yapay-zeka-temelli-mobil-navigasyon-uygulamasi-gelistirildi/2245446> (E.T: 09.10.2021)

Çalışma No.: 71

<https://www.aa.com.tr/tr/yasam/edebiyat-kentinin-79-yasindaki-kitap-kurdu-ogrencilere-ornek-oluyor/2402036> (E.T: 28.10.2021)

Çalışma No.: 72

Gazetecilik Haber Yazma Teknikleri. (2013). Ankara: MEB Yayınları.

<https://www.aa.com.tr/tr/yasam/gokceadanin-trabzonlu-sakinlerinin-yillardir-suren-ornek-yardimlamasi/2410609> (E.T: 26.11.2021)

<https://www.aa.com.tr/tr/yasam/losemiye-karsi-yasam-savasini-kazanan-berfin-artik-hayallerinin-pesinde/2414781> (E.T: 26.11.2021)

Çalışma No.: 74

http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/gazetecilik_ue/habertoplama-veyazma.pdf (E.T: 01.11.2021)

Çalışma No.: 75

Kaya, E., Ekiçi, M. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gezi Yazılarından Yararlanma: Gülten Dayıoğlu'nun Gezi Yazıları Örneği*. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 19, 87-114.

Çalışma No.: 76

Erhat, A. (1973). *Mavi Yolculuk*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

<https://sozluk.gov.tr/> (E.T: 27.10.2021)

Çalışma No.: 5

<https://aregem.ktb.gov.tr/Resim/317104,dede-korkut-mirasi---asiklik-gelenegipng.png?0> (E.T: 20.10.2021)
<https://aregem.ktb.gov.tr/Resim/310156,minyatur-sanati-slidejpg.png?0> (E.T: 20.10.2021)
<http://www.konya.yek.gov.tr/Content/UploadImages/osmanli.jpg> (E.T: 20.10.2021)
www.123rf.com ID: 86656745
www.123rf.com ID: 92245475

Çalışma No.: 8

<http://kitap.eba.gov.tr/panel/gorselliste.php> (E.T: 01.11.2021)

Çalışma No.: 13

Görsel 1: <https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59489/ferhat-ile-sirin.html>, (E.T: 01.11.2021)
Görsel 2: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/ferhat-su-kanali>, (E.T: 01.11.2021)

Çalışma No.: 15

www.123rf.com ID: 89522401

Çalışma No.: 18

www.123rf.com ID: 67665429

Çalışma No.: 22

Görsel 1: <https://ajansuniversite.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/koltigin-kopya.jpg> (E.T: 19.10.2021)
Görsel 2: <https://www.tdk.gov.tr/one-cikanlar/divanu-luga-tit-turk-veri-tabani/> (E.T: 19.10.2021)

Çalışma No.: 35

www.123rf.com ID: 21686689

Çalışma No.: 36

<https://www.aa.com.tr/tr/egitim/lise-ogrencilerine-karne-ve-basari-belgeleri-dijital-ortamda-verilecek/2271020> (E.T: 21.10.2021)
<https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/kitaplari-vefatindan-sonra-cikan-sair-yahya-kemal-beyatli-/1298591> (E.T: 21.10.2021)

Çalışma No.: 41

www.123rf.com ID: 38438846
www.123rf.com ID: 41079353
www.123rf.com ID: 43321122
www.123rf.com ID: 44391203
www.123rf.com ID: 45686024
www.123rf.com ID: 47522443
www.123rf.com ID: 50878495
www.123rf.com ID: 51614670
www.123rf.com ID: 56899559
www.123rf.com ID: 57589134
www.pixabay.com: comics-gcf4daf2d6, halftone-background-g238aa

Çalışma No.: 46

www.123rf.com ID: 131987174

Çalışma No.: 53

www.123rf.com ID: 72541438

Çalışma No.: 54

<https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/kiz-kulesinde-restorasyon-calismalari-basladi/2355330> (E.T: 25.10.2021)
<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/isparta-elmasi-dalinda-satilmasi-ve-verimiyle-yuz-gulduruyor-/1991829> (E.T: 27.10.2021)
<https://www.aa.com.tr/tr/yasam/yanan-ormanlar-tahtacilarin-zorlu-mesaisiyle-agaclandirma-icin-hazirlaniliyor/2105559> (E.T: 27.10.2021)
<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/ege-denizinde-kuvvetli-firtina-bekleniyor/2192537> (E.T: 27.10.2021)

Çalışma No.: 59

www.123rf.com ID: 35008525

Çalışma No.: 61

Görsel 1: Ekrem, E. (1943). *Dünden Hatıralar*. (Res. Münif Fehim). İstanbul: Yedigün Neşriyat.
Görsel 2: <http://dSPACE.marmara.edu.tr/bitstream/handle/11424/153223/001526913006.pdf?sequence=3> (E.T: 20.10.2021)
Görsel 3: <https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/turk-tiyatro-sunun-son-meddahi-erol-gunaydin-435794.html> (E.T: 20.10.2021)
Görsel 4: <https://www.judo.gov.tr/haber/detay/961> (E.T: 20.10.2021)
Görsel 5: <https://istanbul.ktb.gov.tr/EN-285282/heritage-registered-in-the-national-inventory-for-istan.html> (E.T: 20.10.2021)
Görsel 6: <https://istanbul.ktb.gov.tr/EN-285282/heritage-registered-in-the-national-inventory-for-istan.html> (E.T: 20.10.2021)
Görsel 7: <http://www.devdiyatro.gov.tr/DevletTiyatro/tr/oyunde-tay/2446?a=akide-sekeri> (E.T: 20.10.2021)

Çalışma No.: 62

Görsel 1: <https://halkbilim.aku.edu.tr/AKU/DosyaYonetimi/HALKBI-LIM/kurt%20kuz.jpg> (E.T: 27.10.2021)
Görsel 1: <https://halkbilim.aku.edu.tr/AKU/DosyaYonetimi/HALKBI-LIM/a%C5%9Fma%C5%9F.jpg> (E.T: 27.10.2021)
Görsel 1: <https://yozgat.ktb.gov.tr/Resim/107578,02-oyunlar.png?0> (E.T: 20.11.2021)

Çalışma No.: 63

www.123rf.com ID: 6181920

Çalışma No.: 64

www.123rf.com ID: 6181920

Çalışma No.: 66

http://kitap.eba.gov.tr/panel/dosyalar/upload/gorsel/2207/GR_3798_03_04_2018_12_55_29_356.jpg (E.T: 21.10.2021)

Çalışma No.: 70

www.123rf.com ID: 57364141

Çalışma No.: 71

Görsel 1: <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/edebiyat-kentinin-79-yasindaki-kitap-kurdu-ogrencilere-ornek-oluyor/2402036> (E.T: 28.10.2021)
Görsel 2: <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/istanbulda-aksam-saatlerinde-trafikte-yogunluk-yasaniyor/2400243> (E.T: 28.10.2021)
Görsel 3: <https://www.aa.com.tr/tr/huzuru-koyde-bulanlar/suructa->

su-tersine-gocu-sagladı/1536034 (E.T:28.10.2021)

Kaynakçada listelenmeyen tüm çizim ve görseller, kitap komisyonu grafikerleri tarafından hazırlanmıştır.